דבר

קיוסקים

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, כ"ט באב תשמ"ח, 12 באוגוסט 1988 ● גליון 19494

היום 60 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר –.2 ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

אחרי האופציה הירדנית. בחירות 88. הסגנון המצרי במו"מ. בחזרה למסתה. בג"צ גורלי. תעלומת מזג האוויר. טוטו. טלוויזיה. תרבות. „משא" לספרות.

חיים צדוק, יצחק בן־נר, חנה זמר, חיים גורי, יורם פרי, אמנון דנקנר, עליזה ולך, דני רובינשטיין, חגי אשד, טובה צימוקי, דן אבידן, ויליאם קוואנדט, אריה ארד, דינה רייס, יוני להב, אבירמה גולן, יקיר צור, דליה שרון, מושיק.

מזג האוויר

(ע).– מעונן חלקית עד בהיר וטמפרטורות רגילות בעונה. הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 19־28, תל־אביב: 23־31, חיפה: 25־31, באר־שבע: 20־34, רמת־הגולן: 20־31, צפת: 18־27, טבריה: 24־36, עפולה: 22־33, שומרון: 20־30, לוד: 22־32, ירדן: 23־38, עזה: 23־30, אילת: 25־40.

נחתם הסכם השכר 88־90 במגזר הציבורי; המהנדסים והטכנאים לא מצטרפים להסכם

עיקריו: תוספת שכר של 5 אחוזים בשנת 1988 ו־6 אחוזים בשנת 1989 ושבוע עבודה בן 42.5 שעות

מאת כתב „דבר" לענייני עבודה

בתום חודשים של דיונים מייגעים נחתם אמש בשעה תשע הסכם השכר בשירות הציבורי לשנים 88־90. מקום החתימה התקיים בלשכת יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, בבית הוועד הפועל. מטעם האוצר והמעסיקים הציבוריים חתם הממונה על השכר, יעקב דנון.

שלושה איגודים מתוך חמישה עשר לא הצטרפו להסכם.

ראשי שלושת האיגודים האקדמאים הטכנולוגיים: ההנדסאים והטכנאים וכן האקדמאים במדעי החברה והרוח לא צירפו את חתימתם להסכם. סירובם לחתום נובע מכך שההסכם לא חל אוטומטית על כל עובדי החברות הממשלתיות, בשל סירוב האוצר לשלם את תוספות השכר שנקבעו בהסכם, בחברות השרויות במצוקה.

להסכם צורף נספח הקובע כי חברה ממשלתית, מתוך 62 הכלולות בנספח נוסף, אשר תודיע, שמצבה אינו מאפשר לה לעמוד בסעיפים המתחייבים מההסכם לא תעשה כך. ראשי איגודים אלה תבעו לבטל נספח זה. נציג האוניברסיטאות לא השתתף בדיון המסכם.

מזכיר ההסתדרות האקדמאים

(המשך בעמוד 2)

חיילי 'גולני' כבשו החרמון

(שמעון וייס). – חטיבת 'גולני' סיימה ביום ה' את אימוני הקיץ שלה בתרגיל עוצבתי גדול, שנמשך ארבעה ימים והסתיים בכיבוש החרמון, על־פי המתכונת שבה נכבש במלחמת יום הכיפורים. אתמול אחה"צ נערך טקס הסיום למרגלות החרמון. (צילום: סיוון פרג' ודריץ)

מצרים, ירדן ואש"ף תיאמו מהלכיהם לאחר הבחירות

משלחת של אש"ף הגיעה לדיונים ברבת־עמון

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקאהיר

קאהיר (מיוחד ל„דבר").– מצרים, ירדן ואש"ף קימו בימים האחרונים התייעצויות דחופות, ובהן הסכימו להמשיך לשתף פעולה במידת האפשר, במטרה לקדם את תהליך השלום אחרי הבחירות בישראל ובארה"ב – כך מסרו אתמול מקורות דיפלומטיים בקאהיר, שצוטטו על־ידי עיתונאים.

מקורות אלה סיפרו, כי מצרים מסרה לירדן ולאש"ף שעליהם להדגיש את התיאום המדיני ביניהם, למרות צעדי ההתנתקות הירדנית מתושבי השטחים, כדי שהאשמה לבלימת תהליך השלום לא תוטל בעתיד על הערבים.

מרפי: השיחות מועילות

קאהיר (ע"צ ודיסר).– השליח האמריקאי למזרח התיכון ריצ'ארד מרפי יצא אתמול לאירופה ואמר, כי סיורו בחמש מדינות האיזור היה קונסטרוקטיבי.

מרפי, עוזרו של שר החוץ האמריקאי לענייני המזרח התיכון, אמר לכתבים בנמל־התעופה של קאהיר לפני צאתו לשצריס: „הסיור שלי היה מאוד קונסטרוקטיבי". הוא לא מסר פרטים ולא היה מוכן להרחיב את הדיבור על השיחות שקיים בלבנון, סוריה, ישראל, ירדן ומצרים.

(המשך בעמוד 2)

מאהר מזהיר ממשבר אם ישראל לא תקיים פסק־הבוררות לטאבה

המצרים מצפים שהבוררים יפסקו לטובתם ב־29 בספטמבר

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקאהיר

קאהיר (מיוחד ל„דבר").– יושב־ראש המשלחת המצרית לשיחות טאבה אמר אתמול, כי אם לא תבצע ישראל כרוחו וכלשונו את פסק הדין של הבורים בסוגיית טאבה – יגרם משבר חמור ביחסי מצרים־ישראל.

בינתיים מסרו מקורות מצריים שאין מצפים, שמצרים וישראל יערכו פגישות נוספות בנסיון להגיע לנוסחת פשרה בעניין טאבה לפני שהבוררים יפרסמו את פסיקתם בסוגיה.

המצרים מניחים שפסק־הבוררות, שיפורסם כנראה ב־29 בספטמבר, יהיה שטאבה חייבת לחזור לריבונות מצרית.

מצד שני אמר יו"ר הוועדה, אחמד מאהר, שאם תבצע ישראל בדקדקנות את פסק־הבוררות ובעיית טאבה תיפתר סופ־סופ ברוח והתפיסה המצרית – יסייע הדבר לשיפור יחסי שתי המדינות ואולי גם לפתרון סוגיות אחרות השנויות במחלוקת. הוא לא היה מוכן לומר עד כמה ישתפרו יחסי מצרים־ישראל אם תשוב טאבה לריבונות מצרית מלאה.

מדבריו השתמע, שאם תסכים ישראל בכתב להחזרת טאבה לריבונות מצרית, תהיה מצרים פתוחה לשקול הצעות למתן הקלות לתיירים ישראלים להגיע לטאבה ולשתף פעולה עם ישראל בפיתוח האיזור ובניהול מתקני התיירות שבו. אך הוא ציין, שהקלות אלה יינתנו רק בתנאי שלא יפגעו בריבונות המצרית המלאה והמעשית על האיזור.

בכל מקרה אמר, שמצרים לא תתיר לישראלים להכנס לטאבה אלא באמצעות דרכונים. הוא רמז שמצרים תסכים, למשל, שאת כפר הנופש של משפחת גלסון ואת מלון „סונסטה" תנהל חברה זרה, בשם שחברת

(המשך בעמוד 2)

סלע המחלוקת

בקאהיר נכשלו המאמצים למצוא הסדר פשרה במחלוקת טאבה, וטאבה ממשיכה בינתיים הישראליות לתשומת. (צילום: א.פ.)

ראש המשלחת המצרית אחמד מאהר מלגלג:

הישראלים שלפו שפנים מתים

אחמד מאהר, יו"ר המשלחת המצרית לשיחות טאבה, לגלג אתמול על האופן שבו נשאה ונתנה המשלחת הישראלית עם המצרים.

בראיון עתונאי אמר מאהר שהמצרים ריחמו לעתים על הישראלים, המאלצים לנהל על עניין אבוד מראש.

לטענתו, הישראלים משולים לקוסם המנסה כל פעם לשלוף שפן מכובעו – אך השפן תמיד מת.

מאהר האשים את ישראל בהצגת עמדות שקריות במשא־ומתן בפני צוות הבוררים. הוא הגיע את בטחונו, שמצרים תזכה בקרוב בפסק־הבוררות.

פרס פסימי בנוגע לסיכויי הפשרה:

עוד סחבת לא תועיל לישראל

מאת יקיר צור, מסור המדיני של „דבר"

שר החוץ שמעון פרס פסימי באשר לסיכויי להגיע לפשרה בנושא טאבה. פרס, ששיד אתמול בכפר־סבא, אמר, כי גבעה למעשה מסגרת זמן של יותר משנה, שרובה הלך לפישור הגנה מתברר, כנראה, שאי־אפשר להגיע לפשרה. „אינני חושב שאם נמשוך עוד חצי שנה, או שלושת רבעי שנה, ישתנה משהו", אמר פרס.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסף יוסף בן־אהרון, אמר אתמול, כי הדיונים כאילו ריבונה ישראל עם מצרים על ויתור של הריבונות בטאבה, או שקיעת המלבנה, או מיסוס ברוח זו, משולי־כל יסוד.

בן־אהרון, העומד בראש משלחת ישראל לשיחות עם מצרים בנושא טאבה, הדגיש, כי המשא ומתן עם נציגי מצרים מתנהל אך ורק על הסדרים מעשיים בשטח – כלומר על המשך החיים הרגילים בטאבה, ללא כל קשר לריבונות. אתמול הגיש לראש הממשלה יצחק שמיר, דו"ח מפורט על השיחות בנושא טאבה ובקשות ישראל. הדיון בנושא זה בוודאי הכרחי.

מפגש הורים שכולים

במפגש ההורים השכולים בירושלים. (צילום: ויקי כהן)

הורים יהודים וערבים קוראים להידברות ישראלית־פלשתינית

מאת דני רובינשטיין, מסור „דבר"

מפגש יוצא דופן בין הורים שכולים יהודים וערבים התקיים אתמול בחצות במאון השמאל „גיראוסלוקי" והועד לדיאלוג ישראלי־פלשתיני" במלון „אמריקן קולוני" במזרח ירושלים.

בני המשפחות השכולות, יהודיות כערביות, השיעו לפני עיתונאים רבים ומסרו הצהרות כבנות הכיבוש ובזכות הידברות והכרה הדדית ישראלית־פלשתינית.

(המשך בעמוד 2)

תושבי עזה: אולצנו לצבוע קירות בצבע כומתות גולני

מאסר לאשה מביתא ● ולרשטיין לדין על הריגה

מאת סופרי „דבר" דני רובינשטיין, יורם לוי ודני צדקוני, וסתבי עתיים

בשטחים היו אתמול תקריות מועטות בלבד, באיזור רמאללה. בכפר עין עריב (מערבית לרמאללה) נערכה פעולה יזומה של צה"ל ונעצרו חשודים. על הכפר הוטל עוצר.

העוצר בעיירה קבאטיה נכנס היום ליומו ה־18, וכן מוטל עוצר בעיירות קלקיליה וטובאס ובכפר עזון. האיזור בו נפצע שלשום חייל ברמאללה היה אתמול סגור לתנועה.

הבנק הירדני קאהיר־רבת־עמון פתח השבוע סניף נוסף בג'נין. לבנק סניפים בשכם, חברון ורמאללה ומנהל הבנק ג'אודת שאשא הגיע לכאן בתחילת השבוע מרבת־עמון.

(המשך בעמוד 2)

מונה כונס ל'קפריש' – יבואן אלפא־רומיאו ודלתא רומנית

הבעלים אפרים אילין יצא בחשאי לאירופה

מאת אריה ארד, מסור „דבר"

בית־המשפט המחוזי בתל־אביב מינה אתמול כונס־נכסים פעיל לחברת 'קפריש', המייבאת את מכוניות 'אלפא רומיאו' ו'דאצ'יה' (דלתא' הרומנית). יבואן מכוניות 'לאנצ'יה', רמי אונגר עשוי עתה לחתור לרכישת זכיונה של 'קפריש' לייבא את האלפא'. כלל החובות של המפעל נאמדים ב־5 מיליון ש"ח, ולחברה 200 מכוניות במחסנים בארץ.

לכונס ולמנהל חברת 'קפריש', שבבעלות משפחת אילין, מונה רואה־החשבון יגאל ברייטמן על־פי בקשת הבנק הבין־לאומי הראשון ובהסכמת בעלי החברה. 'קפריש' חייבת לבנק רק 870,000 ש"ח, אולם לחברה חובות נוספים, ולפיכך הורה הבנק הבין־לאומי להבטיח את כספו שלו. היקף כל החובות יתגלה רק בעוד זמן מה, לאחר שרואה־החשבון ברייטמן יפתח את ספרי החברה. יש אומרים, כי כמאמץ נואש לעמוד בהתחייבויותיה לוותה החברה סכומים ניכרים בשוק האפור. נוכח קשייה פרשו ממנה השנה המנכ"ל אביגדור ברק ומנהל המכירות דרור אהרונוב.

אמש נודע, כי שלשום בלילה יצא אפרים אילין בעלי 'קפריש' בחשאי לאירופה, כנראה מחשש שיוצא נגדו צו עיכוב יציאה מן הארץ.

'קפריש' נתונה בקשיים זה זמן מה. בעקבות האכזבה מאיכותן של המכוניות הרומניות, מהשירות הלוקה ואי־העמידה באספקתן במועד ביטלו מאות רבות של לקוחות את הזמנותיהם. החברה נדרשה להחזיר 1,000 ש"ח לכל אחד. גל הביטולים, שעליו נמסר לראשונה ב'דבר' לפני כשלושה חודשים, היה כנראה הקש האחרון ששבר את גבה של 'קפריש'.

לסופר 'דבר' נמסר אמש ממקור מוסמך, כי הבנק הבין־לאומי רואה כאחד מתפקידיו המרכזיים של כונס־הנכסים להבטיח שירות תקין לבעלי מכוניות 'אלפא־רומיאו' ו'דאצ'יה' בהוסכים הקשורים בחברה ובאמצעות החלפים שבמוסכיה.

לאחר הפתרונות הטובים ביותר נחשבת בחוגי הענף העברת הזכיון לייבא את מכוניות

(המשך בעמוד 2)

השביתה נגמרת והסכסוך מחריף: הרופאים עזבו המו"מ על התורים

ארבלי תובעת לכנס מיד את ועדת השרים למציאת מוצא מהמשבר

מאת דנקה הריש, מסורת „דבר"

שביתת הרופאים בכל בתי־החולים בארץ מסתיימת הבוקר, אבל הסכסוך מחריף. רופאי המדינה עומדים לנתק את המגעים עם משרדי האוצר והבריאות בעניין קיצור התורים, וההסתדרות הרפואית יוצאת למאבק על הסכמי השכר.

רופאי בתי־החולים של קופת־חולים מאיימים להחריף את עיצומיהם, הנמשכים זה חודשים, בעקבות כוונת הנהלת הקופה להפסיק את עבודתם בשעות אחר־הצהריים במרפאות החוץ, שבעבודה מקבלים הרופאים תשלום מיוחד, כל עוד הם משביתים את מרפאות החוץ בשעות לפני הצהריים.

שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, ביקשה אתמול מראש הממשלה יצחק שמיר לכנס לאלתר את ועדת השרים המיוחדת, כדי למצוא מוצא מהמבוך הסתום, המאיים על מערכת הבריאות. ראש הממשלה לא הכיר בחריפות הבעיה. הוא הסתמך על הודעת האוצר, כי ביום שני הבא יימשך המשא־ומתן עם רופאי המדינה, למרות שלמשרדי הבריאות, המשתתפי במשא־ומתן, ולרופאים, לא ידוע על פגישה כזו. ראש הממשלה קבע, כי ועדת השרים תתכנס רק ביום רביעי הבא.

ראשי חטיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים הגיבו אתמול בחריפות על כוונת הנהלת קופת־חולים: „כוונת הנהלת קופת־חולים להפסיק את העבודה המצומצמת במרפאות החוץ בשעות אחר־הצהריים מוכיחה, שלא טובת החולים נגד עיניה, והיא מוכנה לפגוע גם ברופאים".

(המשך בעמוד 2)

ועדת החקירה לאשפוז תחדש דיוניה ביום א'

(ע). – ועדת החקירה הממלכתית לנושא מערכת הבריאות, תחדש את דיוניה ביום א' הקרוב. דיוני הוועדה יתקיימו בימים ראשון, שלישי וחמישי, בבוקר ואחרי הצהריים, באולם בית הספר לאחיות של „שערי צדק" בירושלים.

חמשת חברי הוועדה, ובראשם שופטת בית המשפט העליון שושנה נתניהו, הזמינה לעדות ביום א' את אהרון פוגל, מי שהיה הממונה על התקציבים במשרד האוצר, ואת דוד בועז, המשמש עתה כממונה על התקציבים. השניים יעידו בעיקר בנושא הקריטריונים של הזרמת המשאבים הממלכתיים למערכת הבריאות.

לוועדה הגיעו עשרות פניות של מומחים ושל אזרחים המעוניינים להופיע בפניה. דיוני הוועדה פתוחים לקהל.

עיקרן תחילה

- מתנגדי המשטר בראנגון הצליחו אתמול לכבוש את העיר הדרומית ביותר בבורמה – עמ' 2.
- תא"ל יורם יאיר יועלה לדרגת אלוף ותא"ל דוד אגמון יהיה הקצח"ר החדש – עמ' 3.
- תוכנית אבו־שריף היתה בלון ניסוי, שנועד לחשוף את סרבנות ישראל – עמ' 3.
- במסחר במניות בבורסה היתה אתמול יציבות – משק וכספים, עמ' 4.
- בקשת מס־הכנסה: נאסר על 'הפועל' תל־אביב למכור את שחקניה – במדור הספורט, עמ' 6.
- רמב"ם ו'העמקי' יחקרו את פרשת מותו של ילד שמת אחרי טלטולים – עמ' 12.

המערך מציע לליכוד סקר אובייקטיבי ביחד

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

בעקבות הסקר של מינה צמח, שהתפרסם אתמול, לפיו הציבור מעדיף את שמיר כראש־הממשלה, מציע נסים זוילי, יו"ר מטה ההסברה של המערך, לליכוד ליזום סקר משותף לשתי המפלגות, במימון משותף, מטעם גורם אובייקטיבי. סקר כזה יציג, לדברי זוילי, נתונים אמיתיים על עמדות הציבור.

„אין ספק", אמר זוילי, „כי הסקר שפורסם אתמול, של מכון 'דחף', המבצע את תעמולת הליכוד, הוא סקר לא אובייקטיבי המבוסס על נתונים חסרי שחר. סקרים אובייקטיביים לא מוזמנים, אשר פורסמו לאחרונה בעיתונים, מוכיחים מעל לכל ספק, כי פרס הוא המועמד העדיף בעיני הציבור לראשות הממשלה".

דובר הליכוד הביע אתמול תמיהה על כך שהמערך מסרב להכיר בסקר דעת־הקהל של ד"ר מינה צמח, בעלת המוניטין המקצועי הגבוה ביותר בארץ, רק מפני שהסקר אינו נוח למישהו. „אין זו הפעם הראשונה שבמקום להודות בכך שהדוקטן אינו יודע לרקוד טוען המערך שהרצפה עקומה", אמר דובר מטה הבחירות של הליכוד בתגובה להצעת זוילי.

פרופ' ג'רום סיגל מסביר:

המדינה הפלשתינית גם לבטחון ישראל

וואשינגטון (ע"צ).– הפרופסור היהודי־אמריקאי ג'רום סיגל, שלדברי העתונות הישראלית אחראי ל„מסמך חוסייני", שכונה גם בשם „מגילת העצמאות הפלשתינית", אמר לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית כי „המאבק למען מדינה פלשתינית הוא גם מאבק למען בטחונה של ישראל".

ג'רום סיגל הוא אחד ממייסדי תנועה פאציפיסטית אמריקאית, הפעילה ביותר בוואשינגטון, שהחלה לפעול בעקבות הפלישה הישראלית ללבנון ב־1982 – „הוועד היהודי למען שלום ישראלי־פלשתיני".

ב־19 ביוני, שעה שההתקוממות הפלשתינית היתה במלוא עוצמתה, הוא פרסם ביומון „אל־קודס" מאמר, שבו יעץ לאש"ף להכריז על מדינה בגדה המערבית וברצועת עזה, ולהודיע על הקמת ממשלה זמנית.

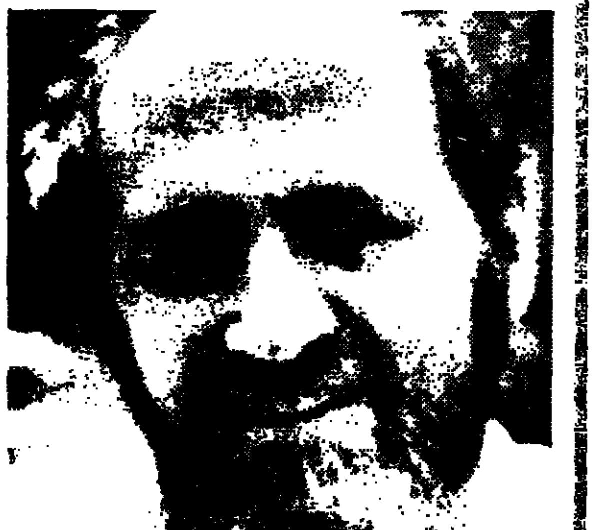

סיגל, חבר במרכז למחקר פילוסופי של אוניברסיטת מרילנד, מי שחיבר מאמרים רבים על ישראל והבעיה הפלשתינית, אבר אתמול כי אין הוא מכיר את פייסל חוסייני.

הפולנים לא ידרשו להסגיר הרקדן שערק

(ע).– שלטונות פולין לא יבקשו את הסגרת הרקדן הפולני שערק מלהקת הפולקלור, שהופיעה בפסטיבל חיפה – על כך מסר אמש בוגיסלב סטווינסקי, האיש מס' 2 במשרד האינטרסים הפולני בישראל, בראיון ליומן גלי צה"ל.

הדובר הדגיש, כי כל אדם שרוצה להגר מפולין רשאי לעשות זאת, ללא הגבלה, ובמקרה הנוכחי זו בעיה אנושית פרטית. „מצידנו, הוא יכול להתחתן כאן ואף לחזור לפולין. לא היתה שום פנייה משלטונות פולין לטפל בעניין".

עומס החום – בינוני

מאת אריה ארד, מסור „דבר"

עומס־חום בינוני ישרור בסוף השבוע ויימשך כנראה גם בתחילת השבוע הבא, אמר אמש החזאי דוברט אולינסקי.

בימים האחרונים ירדו מידות־החום ובלילות היו ב־2־3 מעלות מתחת לממוצע לעונה זו. היתה זו הפוגה לאחר ימים רבים של עומס־חום כבד. מידות־החום אכנם נשארו גבוהות גם אתמול, אולם הלחות החלה לשוב ולעלות ובכך גבר עומס־החום.

בתחילת השבוע הבא עלול עומס־החום לשוב ולהכביד במישור החוף, אולם החזאי מדגיש, כי לא צפויים שינויים קיצוניים.

صكنا من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

הקרב על הבירה

עימות אופייני בין חיילים למפגינים בראנגון בירת בורמה. החייל דורש מן המתקהלים לפזר את ההפגנה ולהתפנות מן השטח. דקות ספורות לאחר מכן ירו החיילים באוויר, והמפגינים אכן נפוצו לכל עבר, בידעם שהחיילים אינם מהססים לירות אל תוך ההמון, אם זה אינו שועה לאזהרתם הראשונה. (צילום: א.פ.)

מתנגדי המשטר בבורמה השתלטו על העיר הדרומית ביותר במדינה

ראנגון (עיר ועייצ).- מתנגדי המשטר בבורמה השתלטו על העיר הדרומית ביותר של מדינה זו, ויקטוריה פוינט, השוכנת במרחק 440 קי"מ דרומית מזרחית מראנגון. המשטרה והצבא בעיר זו מיהרו להתייצב מול המפגינים – אמר בכיר במשטרת תאילנד לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית.

נמסר כי כפריים המתגוררים לאורך הגבול הודיעו למשטרת תאילנד על נפילת ויקטוריה פוינט לידי מתנגדי המשטר.

תיירים שהגיעו לבאנגקוק מבורמה דיווחו על הפעלת רימוני יד וכלי ירייה נגד הסטודנטים המפגינים בראנגון. עוד אמרו תיירים אלה, כי קשה להצטייד במים ומזון בבירת בורמה וכי ראנגון דומה עתה לשדה קרב, בעקבות התנגשויות בין המפגינים לכוחות הבטחון.

נודע כי מסוקים צבאיים הטילו כרוזים מן האוויר על פרבר של ראנגון נורת'-אוקאלאפה, שבו מתגוררים 300,000 אנשים. בכרוזים נאמר, כי השלטונות לא יהססו להפגיז את האיזור, אם לא יפסקו הקרבות עם הצבא.

צבא בורמה ניהל אתמול מאבק קשה נגד אלפי מפגינים בנסיון להחזיר לעצמו את השליטה על הבירה לאחר שלושה ימים רצופים של קרבות עקובים מדם. מקורות דיפלומאטיים דיווחו על שמועות בדבר התמרדות בבסיס צבא בפגו, המרוחקת כ-60 ק"מ מן הבירה.

לדברי הדיפלומאטים, הצטרפו החיילים בעיר זו לשורות המפגינים וראשי השלטון המקומי נאלצו להמלט על נפשם לבירה ראנגון. עוד מסרו, כי החיילים המתמרדים מנעו בעד חיילים שנשארו נאמנים למפקדי הצבא להצטרף לכוחות שבבירה. ידיעות דומות הגיעו גם ממנדליי, העיר השניה בגודלה בבורמה. עם זאת הם ציינו, כי אין לפי שעה כל סימנים להתרפפות המשמעת בקרב החיילים בבירה.

המפגינים התכנסו גם אתמול בכיכרות העיר תוך התעלמות מן העוצר שהכריזו השלטונות, בדרישה לשים קץ אחת ולתמיד ל-26 שנות שלטון דיכוי ועריצות של המשטר הדיקטטורי. נראה שבניגוד להערכות קודמות הם מאורגנים היטב ונהנים מאהדתם ואף תמיכתם של כל תושבי הבירה.

בהודעה שפרסמו אתמול השלטונות הסוציאליסטים נאמר, שמצוי וגמור עם הממשלה להמשיך במאבק הנוקשה נגד כוחות האופוזיציה.

דיפלומאטים מסרו עוד, כי בעיר נפוצו שמועות שמנהיגי בורמה נפגשו בלילה שבין יום ד' ליום אתמול, כדי לדון בדרכים לייצב את שליטתם במדינה. לא נתקבל אישור רשמי לשמועות אלה. הדיפלומאטים ציינו, כי שמועות משמעות שונות סובבות בבירת בורמה ואיש אינו יודע מה נעשה במציאות.

עיראקים צוהלים בחוצות בגדאד חוגגים את הפסקת-האש הצפויה

בגדאד (ע"ר).- אלפי עיראקים צוהלים יצאו אתמול לרחובות, כדי לחגוג, זה הלילה הרביעי ברציפות, נוכח ההודעה על הפסקת אש במלחמה בין איראן לעיראק.

בבגדאד ובערים אחרות הפעילו התושבים את צופרי מכוניותיהם, שרו שירים פאטריוטיים וירו יריות באוויר, תוך התעלמות מאיסור על דרך זו של הבעת שמחה, שהטילה הממשלה, מתוך כוונה למנוע תאונות.

אשה בת 82, שגברה משרת בחזית הדרומית אמרה לכתב רויטר: „הדבר החשוב ביותר הוא שסאמיר ישאר בחיים, הוא שהה שם יותר מחמש שנים ואנו מצפים לשובו".

נהג מונית, שבני משפחתו נופפו בענפי-דקל מחלונות המונית שלו, אמר לכתב: „הפסקתי לעבוד תמורת כסף מאז שנתקבלו הידיעות הגדולות על השלום... אני עובר ברחובות העיר יחד עם בני משפחתי מדי לילה מאז יום ב', ואנו משתתפים בחגיגות גדולות אלה".

ממשלת עיראק הכריזה על חג שיימשך שלושה ימים ויתחיל ביום ב', לציון הפסקת האש, שתוארה כניצחון של עיראק.

גנראל יוגוסלאווי בראש המשקיפים

בלגראד (ע"ר + ע"צ).- הגנראל היוגוסלאווי סלאווקו יוביץ' נתמנה מפקד כוח המשקיפים של האו"ם, שיפקחו אחר הפסקת האש בין איראן לעיראק – מסרה אתמול סוכנות הידיעות היוגוסלאווית, טאנ"ג.

הידיעה מצטטת את דברי השגריר היוגוסלאווי באו"ם, דראגוליוב פריץ', שאמר כי המינוי בא ממזכיר האו"ם דה-קואיאר, והוא טעון עדיין אישור מועצת הבטחון.

„הסברה הרווחת כאן היא שהמינוי יתקבל ללא בעיות, לאחר שהצדדים היריבים הסכימו למינוי", נאמר בהודעת טאנ"ג.

עוד נאמר בידיעה, כי יוביץ' יפקד על כוח של 350 קצינים מ-24 מדינות, שיעקבו אחר מימוש הפסקת האש בגבול עיראק-איראן לאורך 1,200 ק"מ.

העתון „פוליטיקה", היוצא בבלגראד, מסר אתמול, כי גנראל יוביץ', בן 58, הצטרף ב-1944 לפרטיזנים הקומוניסטים בהנהגת טיטו, שלחמו נגד הכיבוש הנאצי במלחמת העולם השניה.

הוא היה עוד מפקד כוח השלום של האו"ם בסיני ב-1963.

נאשמים

עיראק האשימה אתמול את איראן, כי כוחותיה הפגיזו יחידות של צבא עיראק וכמה מיגזרים של החזית, תשעה ימים לפני מימוש הפסקת האש.

סוכנות הידיעות העיראקית הרשמית דיווחה, כי המשלחת העיראקית באו"ם פירסמה הודעה על הירי הארטילרי של הכוחות האיראניים בימים שלשום ואתמול.

לפי הודעת הנציגות העיראקית באו"ם ירו האיראנים יותר מ-400 פגזי הוביצר ופגזי מרגמות לעבר חיילים עיראקים בחזית הדרומית.

עוד נאמר בהודעה, כי האיראנים ירו שני צרורות מטנקים לעבר עמדות עיראקיות בחזית הצפונית.

אתמול הגיש נציג איראן מחאה לאו"ם, וטען כי מטוסים עיראקים טסו מעל כמה ערים איראניות.

המאבק יימשך

מסעוד רג'אבי, מפקד „צבא השחרור הלאומי של איראן", ארגון צבאי של מתנגדי המשטר האיראני הפועל מתחום עיראק, מברך את לוחמיו עם הכרזת השגת הסכמת שני הצדדים למלחמת המפרץ להפסקת האש. רג'אבי הודיע עם זאת, שארגונו ימשיך במאבקו במשטר האיראני עד להפלתו. לידו נראית אשתו, אף היא חברה בארגון. (צילום: א.פ.)

ליל פיצוצים בבני-ברק: ארבעה מטענים בדוכני עתונים חילוניים

(ע).- ארבעה מטעני חבלה התפוצצו אתמול לפנות בוקר בארבעה מקומות שונים בבני-ברק. חבלני המשטרה הצליחו לנטרל מטען חבלה אחר, שהתגלה מבעוד מועד.

אחד מארבעת המטענים, שהתפוצץ חלקית, נוטרל אף הוא. עקב השעה המאוחרת, בה אירעו הפיצוצים, לא שהה במקום איש ובנס לא היו נפגעים.

ארגון חרדי קיצוני, המתקרא קש"ת, התקשר אל משרד סוכנות הידיעות עתי"ם בירושלים ונטל על עצמו את האחריות להנחת המטענים. קול אנונימי, שהזדהה כדובר התנועה, מסר, כי המטענים הונחו כדי לנקום בבעלי דוכנים למכירת עתונים על-כי הם מפיצים עתונות חילונית. מן המשטרה נמסר, כי אלמוני התקשר גם לביתם של בעלי הדוכנים ואיים, כי ההתנכלויות יימשכו אם הם לא יחדלו ממכירת העתונים החילוניים.

פיצוץ אחד אירע בדוכנו של דוד גרין למכבר ממתקים ועתונים ברחוב רבי עקיבא פינת טרפון. לא הרחק משם, ברחוב רבי עקיבא 45, התפוצץ מטען נוסף סמוך לחנות ממכר צורכי כתיבה ועתונים. שני פיצוצים נוספים היו סמוך לבתי מגורים ברחוב השומר וברחוב בלוי. בבתים אלו מתגוררים בני משפחה העוסקים במכירת עתונים. ביום חמישי בצהריים נוטרל מטען, שהונח בחצר בית המגורים בו גר דוד גרין ברחוב מנחם 11.

ליל הפיצוצים הפך בבני-ברק לשיחת היום ובמקומות בהם הונחו המטענים התגודדו תושבים רבים. הם סיפרו, כי סמוך לשעה שלוש בלילה הם התעוררו למשמע קול נפץ עז, שנשמע למרחוק, ומיד לאחריו באו פיצוצים נוספים. אחת מדיירות הבית ברחוב מנחם סיפרה: „כששמעתי את הפיצוץ הראשון ממש נפלתי מהמיטה מרוב בהלה. רצתי לחלון ולא ראיתי דבר. מיד אחר-כך שמענו עוד פיצוץ ולאחר כמה דקות פיצוץ נוסף". יצויין, שאיש מהתושבים ששמעו את הפיצוץ לא טרח לצלצל למשטרה.

למשטרת תל-אביב נודע דבר הפיצוצים רק בשעה תשע בבוקר, עת התגלה המטען ברחוב מנחם. חקירת המשטרה העלתה, שהמטענים היו קטנים.

תנועת קש"ת, שנטלה את האחריות לפיצוץ, היא תנועה מחתרתית, שבעבר ריססה בצבע שחור את מצבותיהם של גדולי האומה. משטרת ת"א לא עצרה עדיין איש בקשר לפרשת הפיצוצים אך היא ממשיכה בחקירה ובסריקות על-מנת לקדם אפשרות של פיצוצים נוספים.

דבר DAVAR
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת: דוד יורם פרי
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל-אביב
רח' שינקין 45, ת"ד 199
מיקוד 61001
טלפון 286141
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ג'
טלפון 242203, מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 642111-2-3, מ 33106

הגרלת רב-פיס

בהגרלת רב-פיס של מפעל הפיס מס. 32/88 שהתקיימה ביום 11/8/88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר: 051711.

בסך 15,000.00 + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 51711.

בסך 1,500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 1711.

בסך 150.00 + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 711.

בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 11.

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 1; 5; 0.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

ישראל להצעת קדאפי: לא תודה, נסתדר לבד

(ע"ר). – פקידים ישראלים דחו ביום חמישי הצעה שהעלה השליט הלובי מועאמר קדאפי, כי לוב תשלם את משכורות עובדי השטחים המוחזקים במקומה של ירדן.

„זה מצחיק", אמר דובר ראש הממשלה יצחק שמיר. „האחריות על הטריטוריות האלה מוטלת עלינו ואנו נטפל באוכלוסיה, כפי שעשינו 21 שנים".

קדאפי אמר בראיון לרדיו מונטה-קארלו ביום רביעי, כי לוב מוכנה לשלם את משכורות „אחינו שנזרקו ממשרותיהם ורוכאו".

דובר משרד החוץ הישראלי אמר, כי ההצעה איננה רצינית. „אינני סבור כי היא בכלל ניתנת למימוש. אינני חושב כי תושבי הגדה המערבית מעוניינים בכך. אלה הם סתם דיבורים", הוא אמר.

סם ב-50 מיליון דולאר שנתפס במצרים נועד בחלקו לשיווק בישראל

(ע). – ארבע טונות אופיום, שתי טונות חשיש ו-400 ק"ג הרואין, שלהערכת גורמי משטרה בישראל, חלקם היה מיועד לשיווק בארץ נתפסו, בידי המשטרה המצרית על גבי ספינה שהפליגה מפקיסטאן.

הספינה, הנושאת דגל בריטי והרשומה על שם חברה לבנונית, עוררה את חשדם של אנשי המשטרה המצרית בעת שביקשה לחצות את תעלת סואץ. בחיפוש על גבי הספינה, נתגלתה כמות הסמים הגדולה ביותר שנתפסה עד כה במזרח התיכון.

שווי הסם שנתפס מוערך בכ-50 מיליון דולאר.

מצרים, ירדן

(המשך מעמוד 1)

מרפי אמר כי בשיחות עם מנהיגי מצרים נדונו בעיות אזוריות וכן המצב במפרץ הפרסי לאחר הסכמת עיראק ואיראן להפסקת אש. מקורות דיפלומאטיים אמרו, כי מרפי ייצא ללונדון לפני שיחזור לארה"ב. מרפי עצמו אמר כי יגיש דו"ח על סיורו לנשיא רייגן.

משלחת אש"ף לירדן

רבת-עמון (ע"ר).- משלחת מטעם אש"ף הגיעה אתמול לרבת-עמון, כדי לדון עם השלטונות על החלטת ירדן לנתק את הקשרים עם הגדה המערבית – על כך דיווחה סוכנות הידיעות הממלכתית 'פטרא'.

בראש המשלחת בת שלושה אנשים עומד חבר הוועד הפועל של אש"ף מחמוד עבאס. המשלחת תפתח היום בשיחות עם ראש הממשלה זייד אל-ריפאעי ונציגים ירדנים בכירים אחרים.

פרס: לא הבטחתי לחוסיין שאפרק הממשלה

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, אמר אתמול, שאין הוא מתייחס ברצינות לידיעות, לפיהן אמר חוסיין, שפרס הכזיב אותו כיוון שלא עמד בהתחייבותו לפרק את ממשלת האחדות בשל עקרון הוועידה הבינלאומית. „חוסיין בכלל מכחיש שהוא נפגש איתי", אמר פרס.

בסיור שערך אתמול בכפר-סבא, אמר פרס, שגם לאחר השגת הסכם שלום, 'הקו הירוק' לא יחזור. „את הקו הירוק נחליף בקו כחול-לבן, ששמו נהר הירדן, ולא נסכים שצבא זר יחצה אותו". הוא הוסיף, שעדיף רוב יהודי ורוב ארץ-ישראל, מאשר כל ארץ-ישראל ואבדן הרוב היהודי. „בטחון העם היהודי תלוי בכך, שנהיה הרוב. אם נפסיד את הרוב לא תהיה מדינה יהודית", אמר פרס.

בתשובה לשאלה על מעצרו של פייסל אל-חוסייני, אמר פרס, כי חוסייני בעצר משום שערך פעולות טרוריסטיות, ולא בגלל כתביו. בהתייחסו [illegible] בקבינט אמר פרס, כי הדיווחים על [illegible] בישיבה לא היו מדויקים. „לא הפכו אגרופים, [illegible] היה ויכוח נוקב".

השביתה

(המשך מעמוד 1)

הרופאים טענו, כי „הנהלת קופת-חולים וההסתדרות מפירות במצח נחושה זה תשעה חודשים הסכם חתום, ומצב זה גרם אי-אמון שהגיע לשיא שלא היה דוגמתו במערכת יחסי עבודה בישראל. נסיון לפגיעה נוספת יגרום לתגובה חריפה של הרופאים". הרופאים האשימו את מנכ"ל קופת-חולים, נחום פסה, בנסיון לזרוע בלבול בשורות הרופאים וטענו, כי ציבור רופאי בתי-החולים של הקופה מאוחד ומלוכד סביב המזכירות הארצית של ארגונם והיא מייצגת נאמנה. „לא נפסיק את המאבק למען ההסכם החתום עם קופת-חולים על קיצור תורים, אלא אם כן תימצא חלופה שתהיה מוסכמת ומקובלת" – אמרו הרופאים וציינו, כי על הנהלת קופת-חולים למצוא את הדרכים לפתרון המשבר.

„מנכ"ל הקופה ניהל את מלחמת הרופאים במשא-ומתן עם האוצר וייצגם נאמנה" – הגיב על הודעת הרופאים דובר קופת-חולים, דוד תגר. הוא הדגיש, כי „הרופאים יודעים שהמנכ"ל רוצה לבנות מערכת חדשה ואמינה ולכן דוחה כל העת קבלת התחייבויות שאין להן כיסוי. מתוך האחריות למבוטחים ולצורך לפתור את בעית הרופאים והמערכת גם יחד, חוזר המנכ"ל וקורא לשוב להידברות במקום התבצרויות ללא תכלית".

מזכ"ל הסתדרות המיקרוביולוגים והביוכימאים, אשר גולדשלגר, פנה אתמול למשרד הבריאות וליו"ר ועדת העבודה והרווחה בכנסת, ח"כ אורה נמיר, בבקשה להכיר במקצועות המיקרוביולוגיים ועובדי המעבדות כמקצוע מוגדר בסקטור הרפואי, ובמקביל לעגן בחוק, שרק בעלי תואר אקדמי ובעלי הכשרה מתאימה יעבדו במקצוע.

לדבריו, בגלל תנאי השכר הירודים פורשים מהעבודה במעבדות הרפואיות בעלי המקצוע, ובמקומם מתקבלים אנשים בלתי-מקצועיים, העלולים לסכן את שלום החולים. גולדשלגר אמר, כי יש גם אחראים על מהלך הבדיקות לפני הניתוחים ולאחריהם, שאינם עומדים בקריטריונים מינימליים ומסכנים חיי אדם.

מאהר מזהיר ממשבר

(המשך מעמוד 1)

„הילטון" האמריקאית מנהלת כמה מלונות בקאהיר, בכפיפות מלאה לחוק המצרי.

מאהר אמר, שאנשים שיעברו עבירות בטאבה, באיזור טאבה לכשיחזור לריבונות מצרית – יישפטו בפני שופט מצרי ויענשו לפי החוק המצרי. הוא אמר, שמצרים לא תסגיר לישראל עבריינים ישראלים שיילכדו בטאבה. לדבריו, מצרים לא תסכים, ששוטרים ישראלים ישהו בטאבה.

מאהר נתן להבין, שהמצרים הסכימו לחדש את השיחות על טאבה בין השאר כדי לתת בידי מפלגת העבודה אפשרות להשיג הישג פוליטי על-ידי פתרון המחלוקת בדרכי משא-ומתן לשביעות רצון שני הצדדים, כדי למנוע מצב שבו ינגח „הליכוד" את „העבודה" על אבדן טאבה ותהליך הבוררות במהלך מערכת הבחירות בישראל. עוד אמר, כי מצרים דוחה את כל הבקשות הישראליות לדחות את מועד פרסום פסק-הבוררים כדי לאפשר למשא-ומתן הישיר להמשך לאורך זמן.

גן שרוף

מתקני הפיברגלס של גן המשחקים בירושלים אחרי ההצתה. (צילום: יצחק הררי)

תושבי עזה: אולצנו

(המשך מעמוד 1)

סניפי הבנק הירדני ממשיכים בעבודתם כרגיל.

חיילי יחידה צבאית המשרתת בעזה אילצו אתמול, לדברי מקורות עזתיים, תושבים ברחוב אל וחדה בעיר לצבוע את הקירות בצבע הכומתות שלהם. לדברי התושבים הם כבר מחקו סיסמאות על הקירות, אך החיילים, שלפי המקורות בעזה היו מ'גולני', התעקשו שיצבעו את הקירות בצבע החום של כומתותיהם, והשתמשו בכוח נגד מי שסירב לעשות זאת.

עד שעות אחה"צ לא נמסר על הפרות סדר חמורות, פרט לידויי אבנים פה ושם. תנועת היוצאים לעבודה לישראל היתה ערה. במחנה אל בוריג' נמשך העוצר.

הצתת גן שעשועים

אלמונים הציתו אתמול בצהריים מתקן שעשועים בגן משחקים בגבעה הצרפתית בירושלים. למתקן נגרם נזק וחוקר מכבי האש קבע, כי הוצת. המשטרה ערכה סריקות ובכלל זה גם בכפר עיסאוויה, הגובל בשכונה.

מאסר לאשה מביתא

מונירה דהור, מהכפר ביתא, שהורשעה בפציעת רומם אלדובי ופצעה אותו קשה נידונה אתמול בבית הדין הצבאי בשכם לשמונה חודשי מאסר בפועל ו-16 חודשי מאסר על-תנאי.

בית-המשפט התחשב בכך שבית ביתה נהרס ושאחיה נהרג בהמשך התקרית וקבע, כי תקופת מעצרה תיכלל במניין ימי המאסר.

קבוצת „נשים למען אסירות פוליטיות" הביעה מחאה על גזר הדין שיש בו, לדבריהן, „כניעה לדרישות המתנחלים והמשך פגיעה בתושבי ביתא".

„בית-המשפט התעלם מהסכנה שנשקפה לתושבי ביתא ואחרים מרומם אלדובי החמוש, אשר הרג שלושה אנשים באותו יום ביניהם תרצה פורת ואחיה של מונירה, אשר גופתו היתה מוטלת לפניה כשזרקה אבן על הורג אחיה" אומרות הנשים.

מצבו של רומם אלדובי, המאבטח שנפצע אנושות בראשו בכפר ביתא, השתפר לאחר שנותח שלשום בלילה בבית החולים „הדסה" בעין-כרם, להוצאת גולים מראשו.

אלדובי מתאושש מן הניתוח במחלקה הנוירוכירורגית, ובימים הקרובים הוא יוחזר לבית לוינשטיין להמשך תהליך שיקומו.

פנחס ולרשטיין מואשם בהריגה

פנחס ולרשטיין, בן 39, ראש מועצת מטה בנימין, הואשם אתמול בבית-המשפט המחוזי בירושלים בהריגת הנער רבח מוחמד חסין חמד ובפציעת קרוב משפחתו של הנער זיאד חמד, בנסיבות מחמירות.

הורים יהודים וערבים

(המשך מעמוד 1)

חיים שור, עורך „ניו-אאוטלוק" (לשעבר עורך „על המשמר"), חבר קיבוץ שובל, שבנו אבידע נפל בפשיטת צה"ל בביירות, סיפר, שב-1969 הופיע בנו בכינוס „השומר הצעיר" בירושלים ודיבר על ההכרח להגיע לשלום. הוא, האב השכול, מאמין בזכותו להמשיך בדרך שבנו היה הולך בה. יעקב גוטרמן, מקיבוץ העוגן, שבנו נפל בקרב על הבופור, קרא לקום נגד מנהיגים לאומניים ומיסטיקנים סהרורים בשני הצדדים. שלמה בר-יוגב, שבנו נפל לפני 19 שנה במלחמת ההתשה, אמר, כי המשפחות השכולות היו קרבנות של מדיניות מלחמתית פושעת.

בין הדוברים הערבים היו בני משפחת גאנם מבית-סחור, שבנם אדמונד נהרג לפני שלושה שבועות. בן המשפחה, סמיר גאנם, הכריז, כי על ישראל לפתוח במו"מ עם אש"ף כדי שיובטחו זכויות הפלשתינים.

מונגה כונס ל'קפריש'

(המשך מעמוד 1)

„אלפא-רומיאו" לרמי אונגר, המייבא את מכוניות „לאנצ'יה", גם היא בבעלות 'פיאט'. לאונגר מוניטין טובים בקונצרן האיטלקי והוא נהנה מאמון מנהליו. אונגר חותר זה כשנה לקבל לידיו את הזכיון נוכח חוסר שביעות-הרצון של ראשי 'פיאט' מ'קפריש'. במקורות מתייחסים באהדה להעברת הזכיון לאונגר, שהוכיח עצמו כיבואן אמין של מכוניות, אשר 'פיאט' מתפעלים בגלוי מתוצרתו. [illegible] אונגר מקשייה בשנה שעברה, כאשר מכר ללא היסוס כמה מנכסיו החשובים כדי להבריא את סוכנות „לאנצ'יה". קשריו של אונגר נבנו [illegible] הבחירות הבשל של ירידה עד וייצמן לפני ארבע שנים.

נחתם הסכם השכר

(המשך מעמוד 1)

במשרדי החברה והדיון, יעקב אנייקובסקי, הודיע, כי אי הכללת האוניברסיטאות מונעת ממנו להצטרף להסכם.

שלושה איגודים אלה מייצגים כמאה אלף עובדים מתוך 450,000 בכל השירות הציבורי. בימים הקרובים יכנסו מוסדות ארגונים אלה כדי להחליט על המשך צעדיהם. מ"מ מזכ"ל הסתדרות המהנדסים, אלי כהן-כנן, הבהיר אמש, כי בנסיבות אלו לא מובטח שקט תעשייתי במקומות העבודה.

על פי ההסכם יקבלו העובדים בסקטור הציבורי תוספות שכר בעלות כוללת של 11 אחוזים: חמישה אחוזים החל ב-1.6.88, וההשלמה בת שישה אחוזים תחל מ-1.4.89. ההסכם גם קבע, שסמוך לאחר חתימת הסכם זה ינהלו המעסיקים משא-ומתן לחתימת הסכם קיבוצי עם ההסתדרויות והאיגודים הארציים השונים, אשר יוסיפו חתימתם להסכם זה". הסכמה זו מהווה שינוי מהותי במערכת יחסי העבודה, וזאת לאחר שבמשך עשר השנים כבלו למעשה הסכמי המסגרת את האיגודים המקצועיים ועתה יישא ויתן כל איגוד בנפרד על חלוקת העלות. בכך נהנים האיגודים מעצמאות, שלא היתה להם, ומן האפשרות לתקן עיוותים פנימיים.

בשיחות שהתנהלו אתמול הגיעו הצדדים להסכמה בדבר קיצור מספר שעות העבודה בשבוע, המהווה השלמה לקיצור שבוע עבודה, פרי ההסכם הקודם, הנמצא עתה בעיצומו של תהליך. ההסכם קובע, כי החל ב-1.4.89 יבוטל הסדר „שעות הקיץ". כן הוסכם, כי המספר יעבור ל-43.5 שעות עבודה בשבוע החל ב-1.1.89 וכי מה-31.3.89 יופחת מספר שעות העבודה השבועי ל-42.5. מספר שעות העבודה במשק הציבורי בקיץ ובחורף של השנה הבאה יהיה שוה.

עוד החליטו הצדדים על תוספת של אחוז וחצי לקרנות הפנסיה. אחוז אחד יעביר המעסיק וחצי אחוז ינוכה משכר העובדים. בכך מצטרף המשק הציבורי למשק הפרטי, בו נחתם הסכם בנושא זה לפני שבוע. התוספת הינה רטרואקטיבית מה-1.4.88.

לגבי שכר המינימום הוסכם, כי התוספות שישולמו במסגרת זאת לא יובאו בחשבון לצורך חישוב שכר המינימום.

בנושא הגימלאים הצדדים מסכימים, כי הוועדה לבדיקת מצבם של הגימלאים (זילוני מטעם ההסתדרות וליבוביץ מטעם המעסיקים הציבוריים), המקבלים פנסיה תקציבית, תמשיך בפעולתה ותדון ביישום הכללת רכיבי שכר בגימלה. הגימלאים יקבלו את התוספת בת 11 האחוזים ללא כל קשר למו"מ בין האיגודים לבין המעסיקים.

חיים הברפלד אמר בתום טקס החתימה, שההסכם, בהתחשב בתנאים הנוכחיים של המשק, הוא טוב. יש בו מספר לא מבוטל של חידושים, בעיקר מתן האפשרות לאיגודים לנהל מו"מ נפרד. הוא ציין, כי בהסכמים הבאים תשאף ההסתדרות להפחתה נוספת במספר שעות העבודה בשבוע, והיעד הוא 40 שעות.

יעקב רגנן קבע, כי ההסכם מהווה בסיס לקראת שינוי מבני במשק. רגנן הוסיף, כי ההסכם היה שונה לו המלצות ועדת מוסמך היו מתקבלות לפני נציגי האוצר וההסתדרות. באשר לשאלה מי יקבע מהי חברה ממשלתית השרויה במצוקה הבהיר רגנן, כי רשות החברות הממשלתיות, השרים הנוגעים בדבר, הנהלת המפעל ונציגות העובדים הם שיקבעו.

הרוג ושישה פצועים בצפון

מאת שמעון וייס

בשתי תאונות דרכים שאירעו אתמול בעמק נהרג אדם אחד ושישה נפצעו. התאונה הקטלנית אירעה אמש, סמוך לשעה 10 בערב, בצומת מגידו.

משרד החינוך והתרבות
המינהל הפדגוגי

מילגות לסטודנטים

במקצועות המדעים והטכנולוגיה שיכשירו עצמם להוראה בבתי"ס על-יסודיים

משרד החינוך והתרבות, בסיוע „יד הנדיב" (קרן רוטשילד), יעניק מילגות לסטודנטים הלומדים במתמטיקה, מדעים, מדעי המחשב ומקצועות טכנולוגיים, באוניברסיטאות ובטכניון, ואשר יכשירו עצמם להוראת מקצועות אלה בבתי ספר על-יסודיים.

המילגות מיועדות לסטודנטים שיסיימו את הלימודים לקבלת התואר האקדמי ותעודת הוראה בשנת הלימודים התשמ"ט.

המילגה תהיה בסכום שווה לשכר הלימוד השנתי.

מקבלי המילגות יתחייבו להשלים את לימודיהם כנדרש, ולהורות, לאחר גמר הלימודים, שלוש שנים לפחות בבתי ספר על-יסודיים.

מקבלי המילגות ייבחרו על פי הנתונים האישיים שלהם ובהתאם לצרכי בתי-הספר ומערכת החינוך.

פרטים נוספים וטופסי בקשה לקבלת המילגה ניתן לקבל במזכירויות של המחלקות להכשרת מורים בבתי-הספר לחינוך – באוניברסיטאות ובטכניון.

שערי מטבע חוץ ביום 11.8.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי קניה	בנקנוטים – לאומי מכירה	בנקנוטים – הפועלים קניה	בנקנוטים – הפועלים מכירה	בנקנוטים – דיסקונט קניה	בנקנוטים – דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	העברות והמחאות – לאומי מכירה	העברות והמחאות – הפועלים קניה	העברות והמחאות – הפועלים מכירה	העברות והמחאות – דיסקונט קניה	העברות והמחאות – דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.61	1.69	1.61	1.68	1.61	1.68	1.6328	1.6532	1.6319	1.6521	1.6338	1.6544	1.6430
1 מארק גרמני	0.85	0.89	0.84	0.88	0.84	0.86	0.8598	0.8706	0.8584	0.8691	0.8590	0.8698	0.8665
1 ליש"ט	2.73	2.87	2.72	2.85	2.72	2.86	2.7782	2.8129	2.7705	2.8051	2.7750	2.8099	2.7984
1 פרנק צרפתי	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2539	0.2571	0.2534	0.2566	0.2540	0.2572	0.2559
100 ינים יפאניים	1.21	1.26	1.20	1.26	1.20	1.26	1.2222	1.2374	1.2210	1.2362	1.2229	1.2382	1.2296
1 גולדן הולנדי	0.75	0.79	0.75	0.78	0.74	0.78	0.7617	0.7715	0.7598	0.7692	0.7623	0.7719	0.7669
1 פרנק שוויצרי	1.01	1.06	1.01	1.06	1.01	1.06	1.0289	1.0417	1.0279	1.0407	1.0276	1.0406	1.0356
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2515	0.2546	0.2512	0.2543	0.2515	0.2547	0.2529
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.25	0.2363	0.2392	0.2363	0.2392	0.2363	0.2393	0.2380
1 כתר דני	0.22	0.23	0.22	0.25	0.22	0.23	0.2252	0.2280	0.2249	0.2277	0.2250	0.2278	0.2264
1 מארק פיני	0.36	0.38	0.35	0.37	0.35	0.38	0.3647	0.3692	0.3641	0.3686	0.3642	0.3687	0.3665
1 דולר קנדי	1.32	1.38	1.31	1.37	1.31	1.37	1.3362	1.3529	1.3359	1.3526	1.3348	1.3515	1.3448
1 דולר אוסטרלי	1.24	1.36	1.26	1.36	1.27	1.36	1.3087	1.3250	1.3081	1.3244	1.3070	1.3254	1.3169
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.40	0.55	0.42	0.59	0.6629	0.6712	0.6629	0.6711	0.6641	0.6725	0.6673
10 פרנקים בלגיים	0.40	0.42	0.40	0.42	0.39	0.42	0.4059	0.4109	0.4105	0.4156	0.4110	0.4161	0.4133
10 שילינגים אוסטריים	1.21	1.27	1.20	1.26	1.20	1.27	1.2231	1.2384	1.2230	1.2383	1.2238	1.2392	1.2321
1000 לירטות איטלקיות	1.14	1.21	1.14	1.21	1.14	1.25	1.1623	1.1769	1.1592	1.1736	1.1628	1.1774	1.1706
1 סל"י (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.7956	1.8160	1.7885	1.8108	—	—	1.8054
1 דינר ירדני	4.22	4.48	4.51	4.80	4.22	4.51	—	—	—	—	—	—	4.3868
10 לירות לבנוניות	—	—	0.09	0.10	0.03	—	—	—	—	—	—	—	0.0476
1 לירה מצרית	0.69	0.74	0.63	0.69	0.64	0.70	—	—	—	—	—	—	0.6901

משמר כבד לשולץ

חיילים חמושים בתת־מקלעים מלווים את שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ עם הגיעו ביום ד' לבניין הקונגרס של אקוואדור בקיטו להשבעת נשיאה החדש של אקוואדור, רודריגו בורחה. (צילום: א.פ.)

ועידת הרפובליקאים תביא מצע ובו תמיכה ללא תקדים בישראל

מאת דוד פרידמן, כתב עסט"א

ואשינגטון (עסט"א).– ועידת המפלגה הרפובליקאית, שתתכנס ביום ב' הקרוב בניו־אורלינס עומדת לאשר מצע הכולל, לדברי מקור יהודי מהימן, תמיכה חזקה ביותר בישראל, שכמותה לא קיבלה אף פעם אחת המפלגות הגדולות בארה"ב.

הסעיף על המזרח־התיכון במצע המפלגה הרפובליקאית כולל את עמדת ממשל רייגן, כי ארה"ב תפרוש מן האו"ם אם תגורש ישראל ההתחייבות להמשיך ולפעול לביטול ההחלטה הידועה לשמצה המשווה את הציונות לגזענות שנתקבלה בעצרת ב־1975.

„אין ספק, כי יהדות ארה"ב תתעודד נוכח הנוסח התקיף של מצע המפלגה הרפובליקאית על המזרח התיכון באו"ם", אמר סנאטור רוברט קאסטן ממדינת ויסקונסין, חבר ועדת המצע, לנציגי היהדות האמריקאית שבאו להעיד בפני הוועדה בניו־אורלינס בתחילת השבוע.

בחירות 88 ○ בחירות 88 ○ בחירות 88

מילוא: בפעם הראשונה הולכים לבחירות כשהסקרים חוזים תיקו

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„אחרי הרבה מאוד שנים, אולי לראשונה בהיסטוריה, אנחנו הולכים לבחירות כשהסקרים אינם מנבאים לנו כישלון מוחלט", אמר אתמול רוני מילוא, יו"ר אגף ההסברה במטה הבחירות של הליכוד. „זו הפעם הראשונה שנלך לבחירות כשיחסי־הכוחות בין המחנות מאוזנים, עם יתרון קל למחנה הימין. יש לנו סיכוי לניצחון משמעותי ועלינו להציל את עם ישראל מהסכנות הצפויות לו אם, חס וחלילה, המערך יזכה פה".

בדבריו התם רוני מילוא יום עיון למסבירי הליכוד בכפר המכביה, שבמהלכו קיבלו מאות ראשי־מטות, רכזים ופעילים של הליכוד „קורס מזורז" בתעמולת בחירות מראשי מטה הבחירות של הליכוד וסמינה צפת, צפו בסרט „המלכודת" – המבטא את הסכנה הצפויה למדינת ישראל מרעיון הוועידה הבין־לאומית שאימץ שמעון פרס [illegible] הקולות הצפים אל מחנה הליכוד.

מתח את יום העיון משה ארנס, יו"ר מטה הבחירות של הליכוד, שאמר, כי „בראש סדר־העדיפות של הליכוד לאחר הבחירות יהיה תהליך השלום וההידברות עם האוכלוסיה ביהודה, שומרון ועזה". „המפלגה היחידה שיכולה להשיג שלום והסדר עם האוכלוסיה ביש"ע היא המפלגה הניצית, המפלגה היותר חזקה, המפלגה שיכולה לנהל משא־ומתן מתוך עוצמה", אמר ארנס. „היונים, יפי־הנפש, השמאלנים, לא השיגו שלום מעולם, בשום מקום. רק הניצים, החזקים יביאו שלום".

ארנס הקניט את עזר וייצמן, המזלזל בו. הוא כינה אותו עב"ם, וציין שחשב ש„אולי זה מל"ט או מזל"ט, או טיל בלתי מונחה", אבל עד מהרה הבין, שזה יו"ר מטה הבחירות של המערך, „המחזיק בידו שלט ובו כתוב 'אני אף־16'. לא כפיר, או לביא, אלא אף־16".

משה קצב, מ"מ יו"ר מטה הבחירות, הגדיר את שמעון פרס „נכס לליכוד" וביקש להשמיט את הקרקע מטיעוניהם של ראשי המערך, שהם שהביאו לנסיגה מלבנון ולהבראת המשק. „שרי הליכוד מעולם לא הצביעו נגד נסיגה מלבנון", אמר קצב. „גם חלק משרי המערך הצביעו נגד תכנית ההבראה הכלכלית", ומה שחשוב יותר, לדברי קצב, „המבחן הוא בביצוע ובניישום, ובהנהגתית פרס הצליחו לגרום סיבוכים ועיוותים במשק, ואלמלא הגישה הממלכתית של שרי הליכוד, תכנית ההבראה לא היתה מצליחה, ואין קשר להצבעה ב־1985".

[illegible] מרידור התייחס לאלופים [illegible] את הערך הבטחוני של השטחים ואמר, כי „אותם אלופים לא יגידו שאפשר לסגת לגבולות '67, אלא שאפשר לחיות עם פשרה טריטוריאלית. אלא שכל עניין האלופים הוא הסבר אינטליגנטי מאוד לאופציה לא ריאלית, בלתי קיימת". לדברי מרידור, „המערך הוא מפלגה השוגה באשליות ושביה במין מיסטיקה, ואילו הליכוד היא המפלגה הריאליסטית ומי שרוצה למנוע מלחמה – שיצביע לליכוד".

בנימין נתניהו אמר, שהמערך רואה להפחית את הפחד מפני הנסיגה, מצד אחד, ולהגביר את הפחד מפני ההישארות בגבולות הנוכחיים, מצד שני. לשם כך, הדגיש נתניהו, מגביר המערך את הסכנה הדמוגרפית ומעמעם את הסכנה הבטחונית.

פרס ווייצמן קוראים לחשוף את כוונות הליכוד לסיפוח השטחים

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„צריך לחשוף את כוונת הליכוד לספח את השטחים שבהם חיים 1.5 מיליון ערבים", אמר אתמול שמעון פרס לחברי מטה ההסברה במטה הבחירות של המערך והציע להם לאמץ סיסמאות כמו „אין ביטחון בלי רוב יהודי" ו„נפסיד את הרוב – נפסיד את הביטחון".

פרס, שביקר במטות השונים במפלגת העבודה, נקלע לדיון במטה ההסברה, בהשתתפות פרופסורים, שנתבקשו להציע איך יסביר המערך את משמעות מהלכי חוסיין. פרס אמר להם, ש„השלום הוא אינטרס ישראלי, ומדיניות המערך אינה תלויה בהודעה כזו או אחרת של המלך חוסיין. ממשלת מערך תחזיר את חוסיין אל שולחן המשא־ומתן".

גם עזר וייצמן, יו"ר מטה הבחירות של המערך, אמר אתמול, כי „ראש הממשלה, יצחק שמיר, מנסה שוב ושוב להתחמק מהצגת עמדתו המדינית האמיתית, המדברת על סיפוח שטחי יו"ש ועזה, שבהם חיים מיליון וחצי ערבים שיהפכו את מדינת ישראל למדינה דו־לאומית. הנהגת הליכוד, המדברת בכמה קולות, אינה חדלה לבלבל את הציבור, היודע כי הליכוד תומך ותומך במדיניות סיפוח, המסכנת את צביונה של מדינת ישראל".

חוסיין סיפק את הסיסמה לר"צ; בסמל 'התחייה' יוסיפו גם מפה

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„העובדות מצביעות ר"צ", תהיה סיסמת ר"צ במערכת הבחירות לכנסת הי"ב. במשך זמן מה התלבטה ר"צ בין הצעות שונות לסיסמה, ומה שהכריע את הכף בעד הסיסמה, שנבחרה היה התמוטטות האופציה הירדנית, ש„ר"צ" התריעה זה מכבר כי אינה קיימת. הסיסמה, כמו אופיה של „ר"צ", העדיפה את הפנייה הרציונאלית על־פני פנייה אמוציונאלית אל הבוחר.

משרד הפרסום שינהל את תעמולת הבחירות של „ר"צ" יהיה, כבמערכות קודמות, משרד „פוגל". את תשדירי הבחירות שלה יפיק אייל גפן, בעליה של חברת „סרטי מגוון". במאי התשדירים יהיה במאי הקולנוע אלי כהן. לפי שעה הביע ב. מיכאל נכונות להשתתף בצוות הכותבים את התסריטים המסרים.

מטה הבחירות של „התחייה" החליט לשנות את סמלה של התנועה, שבו נראה צעיר מנופף דגל. בנוסף אל הרמת עם הדגל ישא הסמל גם את מפת ארץ־ישראל, שיסומנו בה נקודות הישובים. מטה הבחירות של „התחייה" מתכנס מדי יום ביומו, וכבר הוחלט בו, שאף כי הליכוד הוא לא יריבה הפוליטי של „התחייה" תתמקד תעמולת הבחירות שלה בהתקפה עליו ועל המערך.

ניסן קרופסקי מועמד 'עבודה' בנס־ציונה

מועצת סניף מפלגת העבודה בנס־ציונה בחרה בראש המועצה המקומית, ניסן קרופסקי, כמועמד לתפקיד ראש המועצה המקומית גם בקדנציה הבאה.

על המועמדות התמודדו ניסן קרופסקי ושלום הימלפארב. בבחירות חשאיות קיבל קרופסקי 46 קולות והימלפארב 13 קולות של חברי מועצת הסניף.

81 יום לבחירות

תיקון רפול יוסיף 21,000 מצביעים

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

בעקבות התיקון שיזם ח"כ רפאל איתן בחוק הבחירות לגבי גיל הבוחרים יתוספו לפנקס הבוחרים של הכנסת עוד כ־21,000 בני־נוער בעלי זכות הצבעה.

בבחירות הקודמות יכלו להצביע בני־נוער שמלאו להם 18 שנה לא יאוחר משלושה חודשים לפני הבחירות. על־פי התיקון שהתקבל בכנסת, יצביעו הפעם כל בני הנוער שמלאו להם 18 עד יום הבחירות. להערכת משרד הפנים, מדובר בתוספת של כ־21,000 בעלי זכות הצבעה.

תא"ל יורם יאיר מתמנה לאלוף ומקבל תפקידו של יאנוש בן־גל

תא"ל דוד אגמון – קצח"ר • יקבל תפקידו בצניחה

מאת סופרו הצבאי של „דבר"

תת־אלוף יורם יאיר (יא־יא) מתמנה הבוקר לתפקיד בכיר במערך השדה של צה"ל ויועלה לדרגת אלוף.

מינויו של יאיר מהווה תוספת של תקן אלוף למטה הכללי של צה"ל, משום שאת תפקידו החדש מילא עד כה האלוף במילואים יאנוש בן־גל.

גורמים בצה"ל מותחים ביקורת על החלטת הרמטכ"ל על מינוי זה, ומבלי לפגוע בכישוריו המבצעיים והאישיים של יורם יאיר, הם מבקשים להזכיר את הצהרתו של שומרון, לפיה יקצץ שני תקני אלופים בצמרת צה"ל.

יורם יאיר הוא קצין צנחנים ותיק ואת מרבית שירותו בצה"ל עשה במערך זה. במלחמת לבנון פיקד יאיר על עוצבת הצנחנים, ולאחרונה כיהן כמפקד עוצבת צה"ל בגליל.

העלאתו של תא"ל יאיר לדרגת אלוף היא המינוי היחיד שאישר שר הבטחון רבין לפני הבחירות בנובמבר.

גורמים פוליטיים מחוגי הימין יצאו באחרונה נגד הכוונה לקדם את יורם יאיר לדרגת אלוף, משום שלדבריהם, מתח ביקורת נוקבת על הדרג המדיני בכינוס קצינים בכירים לאחר מלחמת לבנון.

יורם יאיר נולד ב־1944 בקיבוץ עין־הנציב. גדל בתל־אביב וסיים בה את בית־הספר עירוני ד'. בעל תואר ראשון ושני בפסיכולוגיה חברתית ותעשייתית מטעם אוניברסיטה בר־אילן.

ב־1963 התגייס לצה"ל, במסגרת גרעין של הנח"ל. סיים קורס מ"כים ועבר לחטיבת הצנחנים ובה מילא את כל תפקידי הפיקוד – ממ"מ ועד מח"ט. במלחמת ששת־הימים היה מ"פ החוד בהבקעה למוצבי רפיח, תחת פיקודו של רפאל איתן (רפול). בקרבות אלה נפצע קשה. במלחמת יום הכיפורים לחם כמג"ד בחטיבת הצנחנים ברמת־הגולן נגד הסורים ובהמשך – מערבה לתעלה, עד מבואות סואץ. לאחר המלחמה פיקד על בית־הספר לקצינים. במלחמת לבנון פיקד על חטיבת הצנחנים בנחיתה באוואלי, עד מבואותיה של ביירות. בקרבות אלה נפצע קל. לאחר מכן פיקד על שלוש אוגדות חי"ר ושריון. כן שימש כמפקד קורס מג"דים. עד מינויו הנוכחי היה מפקד גזרה בלבנון.

פיתח וניצל את מערכות המיון והגיבוש לקורס קצינים לצנחנים ולסיירות. בוגר המכללה לפיקוד ומטה של צבא ארה"ב בקנזאס.

נשוי ואב לשני בנים ושתי בנות. בת אחת סיימה את שירותה בצה"ל ובת אחרת עדיין משרתת בחיל־האוויר.

תא"ל אגמון – קצח"ר

תת־אלוף דוד אגמון יתמנה הבוקר לתפקיד קצין צנחנים וחי"ר ראשי במקומו של תא"ל שמואל ארד, המתמנה לתפקיד אחר בצה"ל. בתפקידו האחרון שימש תא"ל אגמון כמפקד יחידת הקישור של צה"ל בלבנון.

חילופי הקצח"רים יצויינו הבוקר בצניחה משותפת של תא"ל אגמון ותא"ל ארד.

מקורביו של קהלני מסרו, כי הוא מתכוון לפעול בקרוב לטיהור שמו, לאחר ההשמצות שספג, לדבריהם, בעקבות קרב הבופור. החלטה זו, לדברי המקורבים, התחזקה לאחר הופעתו של הרמטכ"ל השבוע ב„מוקד", שם הכחיש שומרון כי הבטיח לקהלני דרגת אלוף.

יא־יא אלוף

תא"ל יורם יאיר

קצח"ר חדש

תא"ל דוד אגמון

יועצו המדיני של ערפאת נביל שעת' מגלה:

'תוכנית אבו־שריף' – בלון ניסוי שתוכנן לחשיפת סרבנות ישראל

מאת דן אבידן, שליח „דבר" בקאהיר

קאהיר (מיוחד ל„דבר")– תוכנית השלום של בסאם אבו־שריף לא היתה אלא בלון ניסוי. מטרתה היתה לחשוף את סרבנותם של הישראלים והאמריקאים לקיים כל מגע של מו"מ לשלום עם אש"ף – זאת אמר אתמול נביל שעת', יועץ מדיני של ערפאת, חבר המועצה המהפכנית של „פתח" ויו"ר המחלקה המדינית במועצה הלאומית הפלשתינית.

שעת' היה גם מועמד להשתתף במשלחת פלשתינית שהמצרים רצו להפגישה שלשום עם ריצ'ארד מרפי, שיצא בינתיים מקאהיר. חברי המשלחת האחרים היו אמורים להיות אכרם הניה, עורך העיתון „אל־שעב" לשעבר במזרח־ירושלים, שגורש מישראל והצטרף לממסד „פתח" בחו"ל, הפרופסורים הפלשתינים בעלי הנתינות האמריקאית אבראהים אבו־לוגוד ואדוארד סעיד ותושבי השטחים חנא סניורה ופאיז אבו־רחמה.

המפגש לא יצא אל הפועל, משום שמרפי סרב להיוועד עם אכרם הניה ונביל שעת' בהיותם חברי אש"ף מוכרים.

בראיון עתונאי תקף שעת' את הפן האדמיניסטראטיבי של צעדי הניתוק של המלך חוסיין מהגדה המערבית בטענה שהפסקת תשלום המשכורות לאלפי פקידים והזרמת הסיוע לתושבים – תפגע קשות באינתיפאדה. מצד שני, בירך על הפן המדיני של צעדי המלך, שמשמעותו לדבריו היא שבמו"מ לשלום ישתתפו מעתה ואילך שתי משלחות נפרדות: אש"פית וירדנית, ולא עוד משלחת ירדנית־פלשתינית משותפת. יחד עם זאת, אמר שעת' שבשום מקרה לא ניתן לתקוע טריז מוחלט בין שתי הגדות, ושאש"ף יחתור לחידוש התיאום עם ירדן לפחות בתחום הכלכלי, האדמיניסטראטיבי והפיננסי.

עוד אמר שעת' בראיון, כי סיום מלחמת איראן־עיראק יקדם את מאבק הפלשתינים נגד ישראל, משום שמעתה ואילך תהווה עצמתה הצבאית של עיראק איום ישיר על ישראל. „לעיראק יש טילי קרקע־קרקע, המסוגלים לפגוע בכור הגרעיני בדימונה" – אמר. שעת' ציין שנושא הקמת ממשלה פלשתינית גולה והכרזה על עצמאותם של תושבי השטחים – נדונים עתה במוסדות המוסמכים של אש"ף וההכרעה בעניינים תושג בכינוס המועצה הלאומית הפלשתינית שייערך בתוך חודש בבגדאד. הוא טען שצעדי ההתנתקות שנקט חוסיין כלפי השטחים יוצרים כיום קרקע נוחה יותר מבעבר להקמת ממשלה פלשתינית גולה. הוא הוכיח, כי עדיין קיימים גורמים שונים באש"ף, המסתייגים מהקמת ממשלה גולה בגלל סיבות שונות כגון: חשש שלא כל המדינות המכירות כיום באש"ף (יותר מ־100) יכירו בממשלה כזו וכתוצאה מכך ייפגע מעמדו הבין־לאומי של אש"ף, ובגלל חשש שחלק ממדינות ערב עלולות להתנגד ליוזמה (סוריה כבר הודיעה, כי היא נגד הקמת ממשלה פלשתינית גולה) וכתוצאה מכך יפסיקו את הסיוע הכספי והגיבוי המדיני לפלשתינים. בכל מקרה, אמר שעת', כי אם תוקם ממשלה פלשתינית גולה היא תפעל להמשך האינתיפאדה ולא תעשה שום מחוות מדיניות לישראל או לאמריקאים עד שאלה יכירו בממשלה זו או באש"ף, שייתכן כי ימשיך להתקיים כגוף לוחם לצד הממשלה.

טרם אותר קצין צה"ל שפעל במרכז 'חירות'

מאת סופרו הצבאי של „דבר"

דובר צה"ל אמר אתמול בתשובה לשאלת סופרו הצבאי של „דבר", כי הצבא טרם איתר את הקצין שהופיע במדים בשידור הטלוויזיה ממרכז תנועת 'חירות'.

הקצין נראה בשידור לפני כחודש כשהוא פועל ומשדל את חברי מרכז 'חירות' לתמוך באחד מהמועמדים לפאנל של 'חירות'.

יצויין, כי פקודות הצבא אוסרות על חיילים במדים להופיע במסגרת מפלגתית כלשהי.

לראשונה תואר אקדמי לבוגרי 'בטחון לאומי'

מאת סופרו הצבאי של „דבר"

המחזור הט"ו של המכללה לבטחון לאומי הסתיים אתמול בטקס חגיגי שנערך באתר ההנצחה לחללי חיל המודיעין.

במעמד ראש הממשלה, שרי הבטחון והמשטרה, הרמטכ"ל, המפכ"ל, יתר ראשי זרועות הבטחון ובני המשפחות חולקו תעודות ל־34 הבוגרים, מרביתם קציני צה"ל בדרגת סגן־אלוף ואלוף־משנה. בפעם הראשונה העניק רקטור אוניברסיטת חיפה, פרופ' גבי בן־דור, תעודות תואר ראשון, או שני, לבוגרי המכללה, הנמצאת בתהליך של הכרה כמוסד אקדמי.

מפקד המכללה, אלוף יעקב לפידות, בירך את בוגרי המחזור, שמרביתם יקודמו בקרוב בתפקיד או בדרגה, אבל, כי הפתיחות להקשיב ולשקול הינה תוצר הלימודים במכללה. „יש כאן רב־שיח מתמשך בינינו לבין עצמנו ובינינו לבין ההנהגה הלאומית. בבדיקתנו נ־גע גם בדברים הלא סבירים והלא־אפשריים לכאורה".

ראש הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל העניקו תעודת גמר לאלמנתו של אל"מ יעקב שחם, קצין מודיעין בכיר שמת מדום לב במהלך לימודיו במכללה.

החניך המצטיין במחזור המסיים הוא איש חיל־האוויר בדרגת סגן אלוף.

במהלך המחזור הבא של המכללה יועמק שיתוף הפעולה בין צה"ל לאוניברסיטת חיפה. היעד הוא הקמת פקולטה מוכרת לבטחון לאומי במסגרת האוניברסיטה.

נשק שלל אמריקאי של עיראק – לירדן

מאת דליה שחורי, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר")– עיראק סיפקה לירדן טנקים מתוצרת ארה"ב, תותחים, טילי קרקע־אוויר וקרקע־קרקע, נגמ"שים ונק"ל שנתפסו על־ידה במלחמה עם איראן.

„ג'יינס דיפנס וויקלי", המדווח על כך השבוע, אומר שזהו המשלוח השני של נשק שלל עיראקי לירדן וחוסיין תיאר אותו כ„מתנת אחים שאינה נמדדת במונחים ארציים של כסף".

קלטות מקהלת האיחוד נחטפו בידי ההונגרים

(עש"ת).– לאחר סיור קונצרטים של שבוע ביוגוסלאוויה ואוסטריה – הגיעה „מקהלת האיחוד" של התק"ם לעיר פץ' שבדרום־הונגריה, בה נערך הכינוס התלת־שנתי של ארגון מקהלות החובבים באירופה – „אירופה קנטאט". באירוע משתתפות מקהלות רבות מכל רחבי אירופה.

זו הפעם הראשונה שהפסטיבל נערך במדינה מזרח־אירופית. בגלל מיקומו של הפסטיבל – השתתפו הפעם מקהלות רבות ממזרח־אירופה, ביניהן שתי מקהלות ממוסקווה, שהיוו אולי את ההפתעה הגדולה ביותר מבחינת הרמה הקולית ומבחינת איכות השירה. המקהלות הרוסיות היו בדרגה אחת מעל לכל שאר המקהלות, והפתעת ההפתעות – הרפרטואר שלהן כלל כמעט אך ורק מוסיקה דתית (אמנם של מלחינים רוסיים בעיקר).

ל„מקהלת האיחוד" היו שלושה קונצרטים משלה במסגרת הפסטיבל, בניצוחו של רונן זרחי. הראשון – בבית הכנסת של העיר, קונצרט שהוקדש לקהילה היהודית בפץ', השני – במסגרת ערב מיוחד שבו הוצגו המקהלות החוץ־אירופיות, והשלישי – במסגרת הרגילה של קונצרט לכל המשתתפים. הביקורות על שירתה של „מקהלת האיחוד" היו מצויינות. תגובות הקהל היו חסרות תקדים בעוצמתן וכמות הקלטות שנלקחו למכירה בכל קונצרט אף פעם לא הספיקה.

בנה הבנה לישראל בע"מ
ISRAEL BUILDING BANK LTD.

תמצית המאזן ליום 30 ביוני 1988
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד יוני 1988
(בשקלים חדשים)

	ליום 30 ביוני 1988 (בלתי מבוקר)	ליום 31 במארס 1988 (בלתי מבוקר)	ליום 31 בדצמבר 1987 (מבוקר)
מזומנים בקופה ופקדונות בבנק ישראל	3,717,507	4,761,256	5,313,309
פקדונות בבנקים	1,104,403	449,738	653,291
ניירות ערך	3,302,872	2,963,598	2,860,424
הלוואות לציבור	20,911,438	17,923,734	16,741,983
בניינים וציוד	4,303,576	4,294,646	4,303,728
נכסים אחרים	1,464,987	1,234,652	1,109,825
	34,804,783	31,627,624	30,982,560

	ליום 30 ביוני 1988 (בלתי מבוקר)	ליום 31 במארס 1988 (בלתי מבוקר)	ליום 31 בדצמבר 1987 (מבוקר)
פקדונות הציבור	19,311,334	15,397,102	14,765,632
פקדונות מבנקים	2,808,629	4,027,431	3,963,375
פקדונות למתן הלוואות	3,947,332	4,094,909	4,162,887
התחייבויות אחרות	303,959	332,673	399,035
סך הכל התחייבויות	26,371,254	23,852,115	23,290,929
הון עצמי	8,433,529	7,775,509	7,691,631
	34,804,783	31,627,624	30,982,560

תמצית דו"ח רווח והפסד
למתקופת השנה שנסתיימה ביום 30 ביוני 1988 (בלתי מבוקר)
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד יוני 1988
(בשקלים חדשים)

	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 1988	לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 1987	לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 1988	לששה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני 1987
רווח (הפסד) לפני מיסים	*116,653	(533,308)	*200,531	(506,126)
הפרשה למס	–	–	–	(41,313)
רווח (הפסד) לאחר מיסים	116,653	(533,308)	200,531	(547,439)
חלק הבנק בהפסדי חברה בת שלא אוחדה	–	(39,553)	–	(33,358)
רווח (הפסד) לתקופה	116,653	(572,861)	200,531	(580,797)

* כולל 236,863 ש"ח החזר הוצאות מס שכר בגין שנים קודמות.

דו"ח על השינויים בהון העצמי
במחצית השנה שנסתיימה ביום 30 ביוני 1988 (בלתי מבוקר)
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד יוני 1988
(בשקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 ביוני

	1988 הון וקרנות הון	1988 עודפים (הפסדים)	1987 הון וקרנות הון	1987 עודפים (הפסדים)
יתרה לתחילת התקופה	18,992,023	(11,216,514)	17,493,864	(9,749,108)
הנפקת הון (כולל פרמיה)	541,367	–	390,823	–
רווח (הפסד) לתקופה	–	116,653	–	(572,861)
	19,533,390	(11,099,861)	17,884,687	(10,321,969)

למחצית השנה שנסתיימה ביום 30 ביוני

	1988 הון וקרנות הון	1988 עודפים (הפסדים)	1987 הון וקרנות הון	1987 עודפים (הפסדים)
יתרה לתחילת התקופה	18,992,023	(11,300,392)	17,310,101	(9,741,172)
הנפקת הון (כולל פרמיה)	541,367	–	574,586	–
רווח (הפסד) לתקופה	–	200,531	–	(580,797)
	19,533,390	(11,099,861)	17,884,687	(10,321,969)

הדו"חות הכספיים נערכו לפי אותם כללי חשבונאות שלפיהם נערכו הדו"חות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 1987.

יציבות במסחר במניות

● באווירת סוף שבוע רגועה הסתיים אתמול המסחר במניות תוך שיפור קל ● קרנות הנאמנות ממשיכות למכור מניות איכות במחירי שפל ● הריבית השיקלית במגמת ירידה זמנית, בשוק ההון מעריכים כי גרעונות הנזילות בבנקים יתחדשו בקרוב ● המעבר ההדרגתי לאפיקי השקעה דולריים נמשך השבוע, הציבור מאמין בפיחות מוקדם או מעט מאוחר ● נמשכים שינויי שער תלולים במניות חופשיות רבות תוך פעילות כספית שולית ● הדולר השחור 1.79 לערך, השבוע פרץ שער הדולר היציג לראשונה מינואר 1987 את מחסום ה־1.65. אתמול ירד השער היציג ל־1.6430 ● הציפיות להאטה במשק ויצירת קשיים בתעשיה ממשיכות להעיק על הבורסה למרות השיפור הצפוי ברווחיותן של חברות מובילות. קיטון ברווחי נייר חדרה גידול ברווחי בנק משכן ● מדד המחירים הקרוב צפוי לנוע בין 0.3% ועד 0.6% לערך.

מאת שמואל רוזנבלום

שבוע מסחר חיובי מאופק הסתיים בבורסה בנטיה לעליות שערים קלות במניות המובילות. בתחילת השבוע נרשמו עליות שערים נאות שנבלמו בירידות ביום ג' ובלימה ושיפור קל לקראת סוף השבוע. פעילותן המוזרה של קרנות הנאמנות הבנקאיות הגדולות גרמה לקיטון ניכר במערך הציפיות האופטימיות לשיפור אפשרי במניות. כידוע מוכרות הקרנות מניות איכות רבות הצפויות להציג שיפור ברווחיות במחירי שפל בורסאיים. מחירי שפל בורסאיים הופכים באחרונה להגדרה הניתנת כנראה לפרשנויות מרובות. במהלך המסחר במשתנים בלטה פעילות ערה יחסית במניות דלק +1.5% ובדיסקונט השקעות +0.5%. חוסר עניין ונטיה לירידות נמשכו בפולגת ובקופסאות פח. במניות החופשיות נרשמת מגמה מעורבת בנטיה ליציבות תוך נפח כספי דל. עליות שערים בלטו בקצנשטיין +5.1% ללא מחזור כספי, ליפשיץ 1 +10%, ארזים +5.8%, נכסי אזורים אופציה +12.2%. ירידות הופיעו באלקו מוכרים בלבד כנגד היצע של 1 ע.נ. או 83 שקלים, תים -5.6%, קופסאות פח 5 -9% 1600 שקל תמורה כספית. הצעים וירידות בלטו גם בבגדי הדר, רים, כלל מחשבים, מתכת סדום ותים. מגמה מעורבת בנפח עיסקאות סביר נרשמה בבנקאיות שבהסדר, איי.די.בי -0.9%, פועלים ע"ש ללא שינוי ובל"ל סטוק +0.4%. בנק משכן הודיע אתמול לבורסה על גידול נאה ברווחיו בעוד שמאוחד בנק מימון וסחר ונייר חדרה הצביעו על קיטון ברווחיות, חברת אלביט דיווחה על יציבות ברווחיה.

לאומי פיא – ישחקו הנערים בלעדינו

קרנות הנאמנות של לאומי פיא שהינם כידוע הגורם המרכזי בתעשית קרנות הנאמנות מצויות באחרונה בפרופיל נמוך ובמגמת מכירות ברורה. אנשי לאומי פיא טוענים כי מדיניות פעולתם בבורסה נובעת מעיקרה כפועל יוצא לאי הצטרפות של הציבור לפעילות בשוק המניות. טיעון זה של פיא נשמע אנכרוניסטי לחלוטין שכן הציבור אינו פעיל בבורסה, זה למעלה משנה כאשר במהלך אותה שנה דווקא רכשה פיא מספר מניות [illegible] הביקורת המתמקדת בפיא נובעת ממכירותיה המאסיביות במניות איכות כאלרון, דיסקונט השקעות וים המלח. מניות אלה עשויות בזמן הקרוב לדווח על שיפור במצב עסקיהן, דבר העשוי להפוך אותן לאטרקטיביות ביותר. מרבית מניות האיכות נרכשו ע"י פיא ברמות מחירים גבוהות ב־50% ויותר ממחירי המכירה הנוכחיים, פעילות זו הינה קשה להסברים בהתחשב בעובדה כי מגורם מרכזי כלאומי פיא ניתן היה לצפות למקצועיות טובה יותר בקריאת מפת המצב בבורסה. השפל העמוק אליו נקלע שוק המניות תוך ירידה חדה בתמורה הכספית של העיסקאות הביא למצב בו פעילותה של פיא נחשפת במהלך המסחר בניגוד לעבר בו היה קשה להצביע על כיוון פעילות ברור. הטענות המופנות לאנשי לאומי פיא צריכות להיות מכוונות גם למנהלי קרנות אחרים. מנהלים אלה רכשו מניות כאגן, פרוטרום, מבני תעשיה ונוספות בהיקף נרחב ובמחירים יקרים והם ששים כיום לספק עודפי ביקוש ואף מורידים הצעים בלידה. גם במניות אלו צפוי גידול חד ברווחיות (אגן 50% גידול במכירות) מה שלא מונע מכירות מאסיביות שלא על בסיס כלכלי הגיוני. אם קרנות הנאמנות מכתיבות אווירה לא חיובית בבורסה על מה נלין ועל מה נדבר כאשר אנו מתייחסים לפעילותם של המוסדות והגופים הקטנים.

הודעות מהבורסה

גחלת – הרווח הנקי למחצית הראשונה של 1988 הסתכם ב־41 אלפי שקל בהשוואה לסך של 372 אלפי שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

אלקו – האסיפה הכללית אישרה איחוד של שני סוגי המניות בחברה לסוג אחד.

דולר שחור – עליה קלה 1.79–1.80

עליה קלה נרשמה ביומיים האחרונים בשער הדולר השחור שהגיע עד 1.81 וירד בחזרה ל־1.79. עיקר העליה נרשם שלשום בעת שהדולר שבר את מחסום 1.65 ושערו היציג נקבע ל־1.6505. בשוק השחור מתבצעות לאחרונה עיסקאות מעטות יחסית ועיקרן ברכישות מאות דולרים בודדים מצד אנשים פרטיים.

סיכום השבוע בבורסה – מתנדנדים בגיגיל

שבוע המסחר הבורסאי שהסתיים אתמול לא הביא בשורה חדשה למשקיעים במניות אף שמרבית שערי המניות נטו לעליות קלות בסיכום השבוע. עד אמצע השבוע נרשמו עליות שערים סבירות על רקע ציפיות לשיפור ניכר ברווחיותן של חברות מובילות. עיקר הציפיות התמקד במניות כים המלח, דיסקונט השקעות, חברה לישראל, אגן ופרוטרום. הציפיות לא הפריעו משום מה למוכרים גדולים להמשיך ולמכור סחורה בשפע. חוסר הגיבוי המוסדי המשווע בבורסה היה שוב הסיבה העיקרית לחולשת שוק המניות. בשבוע הבא מעריכים בבורסה כי המגמה הזיגזגית המאפיינת את המסחר עשויה להמשך. סיפורי השבוע הבולטים בבורסה היו חברות מתכת סדום שנקלעה לקשיים והתביעה של אגוד כנגד בנק הספנות. בבורסה נמצאו השבוע הערכות כי המאזנים של פולגת וליגת יהיו פושרים לחלוטין. מניות הבנקים שבהסדר עלו השבוע בהמשך להתאוששותן [illegible] עניין בשוק ההון.

שערי המניות הישראליות בבורסת ניו־יורק

אמפרטק	2¾	עושים	1¾
אי.איי.ס	4¼	מת"ח	1⅛
אינטרפארם	3½	עץ לבוד	4⅞
אלסינט	1⅛	ראדא	1⅞
אלרון	2½	תדר	1⅛
אלקטרוניקה לישראל	3¼	אריח	1¾
תעשיות לייזר	3⅝	כרמל	4½
נייר חדרה	13½	אלביט	4¾
סאייטקס	5⅜	טבע	5½

התשואות השנתיות בבנקאיות שבהסדר – מדיון 1988

אי.די.בי. רגילות	7.95%	פועלים מבוכרות	1.87
אי.די.בי. ב'	4.98	פועלים ע"ש	8.59
אי.די.בי. בכורה	10.37	פועלים מוכ"ז	10.81
אגוד	8.12	כללי	8.92
דיסקונט ב'	10.12	כלל סטוק	11.14
דיסקונט א'	9.64	מימון וסחר 1	9.79
המזרחי ע"ש	5.96	מימון וסחר 5	10.47
המזרחי מוכ"ז	9.56		

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

[illegible]

בהסדר הצמדה ל־88

[illegible]

בהסדר הצמדה ל־89

[illegible]

בנקים למשכנתאות

[illegible]

מוסדות מימון

[illegible]

ביטוח

[illegible]

מסחר ושרותים

מסחר

[illegible]

שרותים

[illegible]

מלונאות ושרותי תיירות

[illegible]

מחשבים ושרותי מחשב

[illegible]

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

[illegible]

חקלאות

[illegible]

תעשייה

מזון וטבק

[illegible]

טקסטיל והלבשה

[illegible]

מתכת ומוצריה

[illegible]

מוצרי בניה

[illegible]

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

[illegible]

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

[illegible]

תעשיות שונות

[illegible]

השקעה בתעשייה

[illegible]

חברות השקעה

[illegible]

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

[illegible]

כימיה, גומי ופלסטיק

[illegible]

השקעות תעשיה

[illegible]

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

[illegible]

נסחרות במט"ח

[illegible]

דלק ונפט

[illegible]

רשימה מקבילה

[illegible]

חיפושי נפט

מראויל ב 0.03 4000

משתנים

[illegible]

אגרות חוב

הסדרה	השער	השינוי בנקי
4.25% מלוה מדינה (שקלי)		
4101	439.0	-5.0
ק-432 תשואה 1.95%		
4102	175.4	-.8
4103	168.6	-.8
4104	167.8	-.8
4301	167.8	-.8
ק-433 תשואה 1.95%		
4302	160.1	-.1
4303	159.1	-.1
4304	156.8	-.1
ק-434 תשואה 2.39%		
4305	139.1	+.4
4105	140.1	+.5
4106	136.6	+.6
4107	132.5	+.5
4108	130.3	+.6
ק-435 תשואה 2.50%		
4109	126.8	-.4
4110	125.5	-.3
4111	123.5	-.3
4112	120.6	-.4
ק-451 תשואה 2.50%		
4201	157.0	-.8
4202	154.3	-.8
4203	151.5	-.8
4204	146.4	-.8
4205	143.7	-.8
ק-452 תשואה 2.65%		
4206	140.4	-.3
4207	140.0	-.3
4208	138.2	-.3
4209	139.2	-.3
4210	135.7	-.3
4211	131.6	-.3
ק-453 תשואה 2.76%		
4212	128.8	-.4
4213	125.8	-.4
4214	119.5	-.5
ק-471 תשואה 2.55%		
4113	121.9	+.3
4118	118.9	+.3
ק-491 תשואה 2.92%		
4215	117.4	
4216	115.6	
4217	117.8	+.1
4218	115.7	+.1
4219	113.6	
4220	111.9	+.1
4221	109.9	+.1
4222	108.8	+.1
4223	106.7	+.1
ק-492 תשואה 2.96%		
4224	103.4	
4225	101.9	
4226	101.4	
ק-511 תשואה 2.14%		
4114	123.3	-.1
4117	121.9	-.1
ק-531 תשואה 1.94%		
4115	124.9	+1.3
4116	123.5	+1.3
3% מלוה מדינה (גליל)		
ק-201 תשואה 1.55%		
ש3601	48149.0	+296.0
ש3602	44400.0	+275.0
ש3603	41337.0	+264.0
ק-202 תשואה 1.60% *		
ש3604	* 37840.0	+140.0
ש3605	* 34565.0	+133.0
ש3606	* 32586.0	+129.0
ק-203 תשואה 2.30%		
ש3607	29830.0	-55.0
ש3608	28232.0	-54.0
ש3609	26893.0	-53.0
ק-204 תשואה 2.30%		
ש3610	24258.0	+11.0
ש3611	23438.0	+11.0
ש3612	22760.0	+11.0
ק-205 תשואה 2.40%		
ש3613	21360.0	-228.0
ש3614	20507.0	-226.0
ש3615	18933.0	-217.0
ק-206 תשואה 2.40%		
ש3616	17676.0	-176.0
ש3617	16673.0	-171.0
ש3618	15824.0	-166.0
ק-207 תשואה 2.60%		
ש3619	14472.0	-96.0
ש3620	13675.0	-93.0
ש3621	12991.0	-90.0
ק-208 א' תשואה 2.15%		
ש3622	11897.0	+5.0
ק-208 ב' תשואה 2.10%		
ש3623	11195.0	+5.0
ק-208 ג' תשואה 2.59%		
ש3624	10360.0	-32.0
ש3625	9452.0	-66.0
ק-209 ב' תשואה 2.38%		
ש3626	8826.0	+4.0
ק-209 ג' תשואה 2.34%		
ש3627	8200.0	+4.0
ק-210 א' תשואה 2.43%		
ש3628	7673.0	+4.0
ק-210 ב' תשואה 2.57%		
ש3629	7151.0	+3.0
ש3630	6777.0	-8.0
ק-211 ב' תשואה 2.33%		
ש3631	6275.0	+3.0
ק-212 א' תשואה 2.01%		
ש3632	5989.0	+2.0
ק-212 ב' תשואה 2.25%		
ש3633	5603.0	+3.0
ק-213 תשואה 1.84% *		
ש3634	* 5026.0	+78.0
ש3635	* 4756.0	+75.0
ק-214 תשואה 2.20%		
ש3636	4510.0	+10.0
ש3637	4237.0	+10.0
ק-215 תשואה 2.07%		
ש3638	3971.0	+24.0
ש3639	3637.0	+22.0
ק-216 תשואה 2.20%		
ש3640	3037.0	+18.0
ש3641	2634.0	+17.0
ק-217 תשואה 1.77%		
ש3642	2406.0	+50.0
ש3643	2089.0	+44.0
ק-218 תשואה 2.20%		
ש3644	1824.0	+10.0
ש3645	1645.0	+9.0
4.25% מלוה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 3.00%		
3701	1368.0	+2.0
ק-232 תשואה 2.90%		
3702	1054.0	
ק-233 תשואה 3.03%		
3703	928.4	-1.0
3704	795.4	-1.0
ק-251 תשואה 3.07%		

הסדרה	השער	השינוי בנקי
3751	431.5	
ק-252 תשואה 2.87%		
3752	171.6	+.8
3753	164.8	+.8
ק-253 תשואה 3.04%		
3901	162.3	-.1
3902	154.6	-.2
3903	153.6	-.1
3904	151.2	-.1
ק-254 תשואה 3.04%		
3754	152.9	-.7
3755	147.4	-.7
3756	142.3	-.7
3757	139.7	-.7
ק-255 תשואה 3.07%		
3758	136.8	+.3
3759	136.5	+.4
3760	134.7	+.3
3761	135.6	+.3
3762	132.2	+.4
3763	128.2	+.4
ק-256 תשואה 3.08%		
3764	125.8	
3765	122.9	+.1
3766	121.5	+.1
3767	119.5	+.1
3768	116.7	+.1
ק-271 תשואה 2.96%		
3791	129.4	-.2
3792	127.1	-.2
ק-291 תשואה 2.97%		
3826	151.3	+.5
3827	148.6	+.3
3828	143.5	+.3
3829	140.8	+.2
ק-292 תשואה 2.99%		
3830	138.1	+.1
3831	137.7	+.1
3832	135.9	
3833	136.9	+.1
3834	133.4	+.1
ק-311 תשואה 2.84%		
3861	134.6	-.4
ק-331 תשואה 3.20%		
3769	118.6	
3774	115.5	-.1
3775	113.8	
3776	111.7	-.1
3777	110.0	
ק-351 תשואה 3.09%		
4801	116.5	
4802	114.7	
4803	116.8	
ק-371 תשואה 3.13%		
5401	116.0	+.1
5402	114.2	
5403	114.2	
5404	112.2	+.1
5405	110.5	+.1
ק-381 תשואה 3.48%		
5601	103.8	+.1
5602	102.7	+.1
5603	100.7	+.1
5604	97.8	+.1
5605	96.3	+.1
5606	95.8	+.1
ק-391 תשואה 3.03%		
3770	120.6	-2.1
3773	119.1	-2.2
ק-411 תשואה 3.70%		
3771	125.1	
3772	123.7	+.1
מלוה פיתוח ומדינה 4%–6%–7% (הצמדה 80%)		
ש3531	159700.0	-1000.0
ש3552	153350.0	+300.0
ש3535	152000.0	
ש3534	143000.0	
ש3535	143500.0	
ש3536	143500.0	
ש3537	143000.0	
ש3538	135000.0	
ש3539	135000.0	
ש3540	135700.0	
ש3541	130800.0	
ש3542	130800.0	
ש3543	124600.0	
ש3544	126400.0	+2000.0
ש3545	122200.0	
ש3546	120900.0	
ש3547	121100.0	
ש3548	120600.0	
ש3549	115000.0	
ש3550	113800.0	
ש3551	113600.0	
ש3552	104500.0	
ש3553	105000.0	
ש3554	105001.0	
ש3555	104951.0	
ש3556	99950.0	
ש3557	100402.0	+100.0
ש3558	99901.0	
ש3559	96300.0	
ש3560	91399.0	-6.0
ש3561	91001.0	+200.0
ש3571	90800.0	
ש3572	91761.0	
ש3573	91150.0	
ש3574	83876.0	
ש3575	83600.0	
ש3576	85699.0	
ש3577	83710.0	
ש3578	78000.0	
ש3579	82400.0	+200.0
ש3580	76400.0	
ש3581	69220.0	+300.0
ש3582	65071.0	
ש3583	59800.0	-400.0
ש3584	57204.0	
ש3585	53460.0	
ש3586	48704.0	
ש3587	48559.0	
ש3588	49350.0	-350.0
ש3589	45105.0	
ש3590	43963.0	
ש3591	44197.0	
ש3592	44259.0	
ש3593	45000.0	
ש3594	42158.0	
ש3595	41905.0	
ש3596	40255.0	
ש3597	40800.0	
5% מלוה פיתוח ומדינה (בחירה במלוה צמודה)		
ש2018	*** הפסקת מסחר ***	
ש2019	154800.0	
ש2020	149900.0	+200.0
ש2021	149900.0	+200.0
ש2022	144099.0	
ש2023	140600.0	
ש2024	134500.0	+2500.0
ש2025	134800.0	
ש2026	132000.0	
ש2027	128000.0	
ש2028	131700.0	
ש2029	122900.0	
ש2030	125069.0	
ש2031	123999.0	
ש2032	124000.0	
ש2033	113300.0	
ש2034	116000.0	
ש2035	113206.0	
ש2036	107123.0	
ש2037	100598.0	
ש2038	99500.0	
ש2039	100116.0	
ש2040	96600.0	

הסדרה	השער	השינוי בנקי
ש2041	88755.0	-2745.0
ש2051	92261.0	-2853.0
ש2052	97906.0	
ש2053	88992.0	
ש2054	80938.0	
ש2055	83400.0	
ש2056	84377.0	
ש2057	79200.0	
ש2058	71985.0	
ש2059	ם 76163.0	-2356.0
ש2060	90115.0	
ש2061	51100.0	
ש2062	49525.0	
ש2063	51914.0	-1500.0
ם 21	103.7	09/08/88
ם 23	100.5	09/08/88
ש24	98.0	
ש25	100.4	09/08/88
ש26	100.4	10/08/88
ש27	100.0	+1.5
ש28	99.0	10/08/88
ש29	100.1	+.6
ש30	ק 105.6	+3.1
ש31	102.4	+2.0
32	96.5	
33	96.5	
1	88.1	09/08/88
34 מר"ג	97.4	+1.5
35 מר"ג	97.8	10/08/88
36 מר"ש	102.1	
מר"ג 1א	97.8	10/08/88
לישם 1ג	107.1	+1.3
שלה 1ג	96.9	+2.8
מב"ג 24 ש	94.4	
מב"ג 25 ש	90.3	-2.8
מב"ג 26 ש	89.6	-1.4
מב"ג 28 ש	98.3	+2.1
מב"ג 30 ש	89.7	-2
סדרה 1	72.6	-.7
ש6003	113000.0	
ש6004	112001.0	
ק-901 תשואה 3.31%		
7001	280.5	-1.2
7002	272.1	-1.2
ק-902 תשואה 3.31% *		
7003	* 260.5	-1.4
7004	* 241.3	-1.2
ק-903 תשואה 3.00%		
7005	226.9	-.9
ק-904 תשואה 3.73%		
7006	218.5	-.9
ק-905 תשואה 4.50%		
7007	201.7	-.3
7008	191.9	-.2
ק-906 תשואה 4.40%		
7009	186.3	-.8
ק-907 תשואה 4.65%		
7010	177.5	-.8
ק-908 תשואה 4.30%		
7011	168.9	-.7
7012	163.1	-.7
ק-909 תשואה 4.40%		
7013	154.0	+.2
ק-910 תשואה 4.30%		
7014	134.6	-.6
ק-911 תשואה 4.55%		
7015	112.2	-.4
7016	115.1	-.5
7017	114.7	-.5
7018	114.5	-.5
7019	115.0	-.5
7020	114.8	-.5
7021	113.8	-.5
7022	113.4	-.5
ק-951 תשואה 4.52%		
7201	115.4	-.5
7202	117.5	-.5
7203	117.4	-.6
7204	118.8	-.5
7205	118.2	-.5
ק-801 תשואה 4.86% *		
ש6101	* 14713.0	-235.0
ק-802 תשואה 4.10%		
ש6102	9437.0	+234.0
ק-803 תשואה 5.23%		
ש6103	8187.0	-36.0
ק-804 תשואה 5.01%		
ש6104	7623.0	-34.0
ש6105	7211.0	-32.0
ק-805 תשואה 5.22%		
ש6106	6947.0	-31.0
ש6107	6676.0	-29.0
ק-806 תשואה 5.31%		
ש6108	4856.0	-21.0
ש6109	4622.0	-21.0
ש6110	4539.0	-20.0
ק-807 תשואה 5.17%		
ש6111	3877.0	-1.0
ש6112	3757.0	-2.0
ק-808 תשואה 5.14%		
ש6113	2608.0	-5.0
ק-821 תשואה 5.45%		
ש6151	1063.0	
ש6152	1018.0	
ק-822 תשואה 5.62%		
ש6153	878.5	-8.8
ש6154	862.2	-8.8
ק-823 תשואה 5.18%		
ש6155	569.3	-2.5
ק-824 תשואה 5.60%		
ש6156	462.4	-1.0
ק-825 תשואה 5.65%		
ש6157	342.1	-1.5
ש6158	323.7	-1.4
ק-826 תשואה 5.55%		
6159	274.7	+3.2
ק-827 תשואה 5.44%		
6160	259.2	-2.5
6161	250.7	-2.4
ק-828 תשואה 5.56%		
6162	224.7	-1.0
ק-829 תשואה 5.66%		
6163	207.5	-2.0
6164	204.8	-2.0
ק-830 תשואה 5.45%		
6165	194.0	-.8
ק-831 תשואה 5.60%		
6166	182.0	-.8
6167	178.2	-.7
6168	175.3	-.7
ק-832 תשואה 5.60%		
מר 6169	164.8	-.8
ק-833 תשואה 5.60%		
6170	155.1	-.7
ק-834 תשואה 5.40% *		
6171	* 113.4	+.8
6172	* 111.6	+.8
ק-851 תשואה 4.80%		
6801	114.6	-.4
אל-אש 86	1507.0	+15.0
אלביט 85	*** הפסקת מסחר ***	
אלקו 85	1406.0	+3.0
אלסינט א	2456.0	-1.0
אלסינט ב	1358.0	
סרטקס 85	1340.0	+13.0
תדיראן 84	108.0	+1.1

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5129.29	5092.69

[illegible]

דוד בן אהרון (משמאל) עלה מברית־המועצות לפני שלוש שנים, חי בירושלים ומתפרנס כמוכר אגרות פיס. אתמול קיבל מידי אליעזר גורן מנכ"ל מפעל הפיס פרס „המוכר המצטיין", 1,000 ש"ח. עוד עשרה אחרים קיבלו סכום זה כפרס ועוד כ־70 נוספים – פרס צנוע יותר על אדיבות כלפי הציבור, מסירות לעבודה ושמירת סדר ונקיון.

שמורה

שופט פדראלי בניו־יורק דחה את תביעתה של ג'ינג'ר רוג'רס נגד מפיקי סרטו של פדריקו פליני „ג'ינג'ר ופרד". רקדנית הסטפס המפורסמת והשחקנית טוענת בתביעתה כי ניתנה אינטרפרטציה בלתי הוגנת לאישיותה, נעשתה חדירה לחייה הפרטיים וכי נוצר הרושם שהיתה מעורבת בהפקת הסרט. השופט רוברט סוויט דחה את הטענות באומרו שהסרט הוא „ביטוי אמנותי מוגן".

נפטר

פרנסיס פונג' הנחשב לאחד מגדולי המשוררים בפרוזה, מת בדרום צרפת בגיל 89. פונג', סוריאליסט וקומוניסט, לפרקי זמן קצרים בחייו, היה חבר ה„רזיסטנס" בתקופת מלחמת העולם השניה. בכתיבתו כישר את היווצרות „הרומן החדש".

במיטב הגרונות

אל כוכב האופרה הספרדי חוזה קאריראס הצטרפו מונסרה קבליה, רנאטו ברוזון, גרייס במברי ועוד 20 זמרי אופרה מעולים בקונצרט שהתקיים השבוע באמפיתיאטרון הרומי שבוורונה, איטליה, כדי לחגוג את העונה ה־75 להעלאת אופרה במקום. כל ההכנסות קודש לקרן שייסד קאריראס לעזרת החולים בלוקמיה. הוא עצמו נאבק במחלה למעלה משנה.

בלי מעצורים

בושם על־שם השחקנית והזמרת שר ישווק ברחבי תבל החל בנובמבר הקרוב. במסיבת עתונאים לכבוד הניחוח החדש במלון פלאזה בניו־יורק קיבלה שר במתנה בקבוק מאת יצרן הבשמים מייקל שמרן.

תוכניות

בעת ביקורו בקונסרבטוריון שטריקר, שם נערכת בימים אלה סדנה לזמרי אופרה עם מיטב מורי חזמרי המטרופוליטן אופרה, התחייב שלמה להט להמשיך את הפרוייקט החשוב ולא להפוך אותו לאירוע חד־פעמי. וכך סוכם, שהחל מחודש אוקטובר יישלח ארצה כדי חודש מורה אחר ובקיץ הבא תיערך שוב סדנה דומה במשך חמישה שבועות.

החלפות

לחברת התעופה „סוויס־איר" יש נשיא חדש: אוטו לופפה (בתמונה) שהצטרף אליה לפני 19 שנים. הוא מחליף את הקברניט רוברט שטי־אובלי, שפרש לגימלאות בתום 40 שנות שירות. מינויו של לופפה נעשה במקביל לריאורגניזציה נרחבת, שנועדה ליצור גמישות יותר במערך השיווק.

אריה אריד

הידוק

שעות רבות בילה אתמול מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר במוזיאון בית התפוצות. הוא סייר תחילה בתצוגת הקבע של בית התפוצות והתעכב במיוחד בתחנת תימן; סייר גם בתערוכה של יהודי אתיופיה „ביתא ישראל" ונפגש עם נציגי העובדים של המוזיאון ועם המנכ"ל אליעזר שמואלי. במפגש סוכם על הידוק שיתוף הפעולה בין בית התפוצות לבין מוסדות ההסתדרות, שיתבטא בביקור עובדי המוסדות במוזיאון וארגון סימפוזיונים וימי עיון בנושאים של זהות יהודית, מורשת יהודית ושורשים.

לאוקספורד

הנסיך איה בן הד־22, נכדו של הקיסר הירוהיטו, נסע לאנגליה כדי ללמוד זואולוגיה באוניברסיטת אוקספורד. לפני תחילת הלימודים ילמד בנם של הנסיך אקהיטו והנסיכה מיצ'קו – אנגלית.

ביקור גומלין

יו"ר המועצה האיזורית שער הנגב, שי הרמש, יצא עם סגניתו, דבורה ברגר, לביקור גומלין לעיר סורוקבה שבמדינת סאן פאולו בבראזיל. בין העיר לבין המועצה האיזורית שער הנגב נכרתה לפני כשלוש שנים ברית ערים תאומות ומשלחת גדולה מעיר זו ביקרה בישובי שער הנגב וביניהם בברור חיל שרוב חבריו יוצאי בראזיל. השניים יצאו לפי הזמנת העיר המארחת כדי לחתום על הסכמי הידוק קשרי תרבות, חינוך וספורט בין שתי הרשויות.

מינוי

בטקס שנערך בלשכת שר המשטרה, חיים בר־לב, בנוכחות מנכ"ל משרד המשטרה, גד אבינר, מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס וקציני משטרה בכירים – הוענקה דרגת תת־ניצב לרפי פלד, אשר מונה לראש מחלקת המודיעין. תנ"צ פלד נכנס לתפקיד במקומו של ניצב עוזי ברגר, אשר מונה למפקד המשמר האזרחי. הוא יליד 1944, בן קיבוץ הזורע, בעל תואר ראשון ביחסים בין־לאומיים, בעל תואר שני במדעי המדינה ובוגר המכללה לבטחון לאומי.

במסעדת „הסינית האדומה" בת"א חגגו השבוע את תחילת הצילומים לסרט „אש צולבת" בבימויו של גדעון גנני, בהפקת סרטי „פרקלס" – מרק רוזנבאום ובהשתתפות הקרן לעידוד סרטי איכות של משרד החינוך והתרבות, תקציב 600,000 דולר. התסריט שנכתב ע"י בני ברבש מבוסס על מקרה אמיתי המתאר את סיפור אהבתם „הבלתי אפשרית" בין צעירה יהודיה מת"א, לבין צעיר ערבי נוצרי מיפו ב־1947. בתפקידים הראשיים: שרון הכהן ורדן הורג'מן, ולצידם: מרים גבריאלי, סיני פתר, דני פרידמן, אריה אליאס, מילאד מטר, מכרם חורי־מחול, אדיב ג'השן והילד נדב שלומאי. הסרט מתוכנן לצאת לאקרנים בחודשים פברואר־מרץ 1989. בתמונה (מימין לשמאל): סיני פתר, שרון הכהן, נדב שלומאי ומרים גבריאלי. צילום: ניקול דה קסטרו

משטרת שוודיה פשטה על ביתו של מתכנן תקיפת ה'סיטי אוף פורוס'

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה, וסוכנויות הידיעות

שוודיה הודיעה אתמול, כי שוטרים פשטו על דירה שבכל הנראה התגורר בה מחבל פלשתינאי, החשוד בתכנון ההתקפה על אניית התיור היוונית. השוטרים מצאו מטמון נשק בקרבת מקום.

דובר משטרת הבטחון השוודית מסר, כי הפשיטה נערכה בעקבות קבלת מידע מודיעיני בדירה בצפון שטוקהולם, שלפי החשד שייכת לקאדר סמיר מוחמד. איש זה הואשם על־ידי משטרת יוון בתכנון ההתקפה על אניית הסיור היוונית 'סיטי אוף פורוס'.

„מצאנו כלי נשק קבורים במחבוא בחורשה בקרבת מקום, ואנו סבורים, כי הנשק שייך לקאדר", אמר דובר המשטרה.

תשעה תיירים נהרגו ו־80 נפצעו ב־11 ביולי, כאשר טרוריסטים פתחו באש ללא אבחנה על תיירים שהיו על סיפון אניית התיור בעת שחזרה למעגן ליד אתונה, לאחר שיוט של יום באיי יוון. באותה העת היו על האניה 471 נוסעים. משטרת יוון מסרה, כי קאדר, בן 36, חשוד בהשתייכות לארגון הטרור הפלשתינאי הקיצוני בהנהגת אבו־נידאל, שאירגן את ההתקפה על אניית התיור.

ארגון אבו־נידאל דחה את ההאשמה והכחיש כל מעורבות בהתקפה על האניה. עוד מסר, כי קאדר מת ב־1985. אולם דובר המשטרה השוודית מסר, כי המשטרה חושדת, כי קאדר התגורר בשטוקהולם מאז 1986. הוא הסתנן לשוודיה בעת שהמשטרה היתה עסוקה בחיפוש אחר רוצחו של ראש הממשלה אולף פאלמה.

משטרת יוון יצאה בקריאה בין־לאומית לעזרה בתפיסתם של שני טרוריסטים ערבים נוספים הקשורים בהתקפה על 'סיטי אוף פורוס'. השניים הם זייד חוסיין אחמד עלי, בן 36, וזיאד סמיר אל אחד, בן 40, שניהם חברי ארגון הטרור של אבו־נידאל.

עתון הערב 'אפטונבלאדט' מסר אתמול בהסתמך על מקורות משטרתיים, כי כמה מאנשי כנופיית אבו־נידאל מתגוררים בשוודיה.

אשתו השוודית של קאדר לא ידעה דבר על חייו הכפולים של בעלה, כתב העתון.

קאדר הואשם על־ידי המשטרה גם בתכנון ההתקפה על נמל התעופה של רומא ב־1985 והריגתם של 13 בני אדם במסוף הנוסעים ובהנחת חומר הנפץ במסעדה איטלקית ופציעתם של 40 בני אדם.

מומחי טרור מערביים, שבדקו את העדויות בקשר להתקפה על ספינת הטיולים היוונית והתפוצצות מכונית התופת השכורה בנמל סמוך, משוכנעים עתה, כי יד אבו־נידאל בפיגוע, אף כי שום קבוצה לא קיבלה על עצמה אחריות למעשה. המומחים גילו שהנשק וחומרי החבלה, שנקנו על־ידי לוב באיטליה ובבלגיה בשנים 1975–1980, זהים לנשק שבו השתמשו אנשי אבו־נידאל בשנים האחרונות, וכנראה ניתנו להם על ידי לוב.

האדם שארגן, לדעת היוונים, את הפעולה נשא דרכון לובי, אך טביעות אצבעות שהשאיר מתאימות לאלו של מוחמד סמיר קאדר, שנדון למוות בקפריסין ב־1978 על רצח העתונאי המצרי יוסף אל־סבאי. בזמנו לקח על עצמו אבו־נידאל את האחריות לביצוע הרצח.

קאדר שוחרר כאשר הוחלף בשני סטודנטים קפריסאים שנחטפו בביירות, כנראה כבני ערובה לשחרור קאדר. החוקרים חושבים, כי אדם הנושא דרכון לבנוני בשם אדנן סוג'ור עלה על הספינה עם נשק וחומרי חבלה, בכוונה להשתלט על הקברניט ולהפנות את מהלך הספינה לחוף פלרמו, שם חיכתה המכונית השכורה עם חומרי החבלה.

התכנית היתה להטמין פצצות במקומות אחדים בספינה ולהחליף את הנוסעים ואנשי הצוות באנשי אבו־נידאל הנמצאים בבתי־סוהר יווניים. אך קרתה תקלה, כנראה במרעום, המכונית התפוצצה על נוסעיה, שהתרסקו מבלי להשאיר כל סימני זיהוי. סוג'ור שמע על הספינה את החדשות על התפוצצות המכונית, נתפש לפניקה והחל לירות במטרה להמלט. חומרי החבלה שבתרמילו הופעלו והוא התפוצץ.

בבתי־סוהר ביוון מוחזקים עתה שלושה מאנשי אבו־נידאל. מקורות טוענים, כי משא ומתן בין אבו־נידאל ליוונים על שחרורם בתנאי שאבו־נידאל יסתלק מיוון נכשלו, וייתכן, כי הפעולה היא תגובת אבו־נידאל על כשלון המו"מ.

28 נעדרים

ספינות נופש מאותו הסוג המשייטות לאורך הנילוס בין לוקסור לאסואן; שאחת מהן התהפכה שלשום בעת סיור לאורך הנהר. אתמול נמסר, שה„נרביה", ספינה בבעלות איטלקית שהובילה בעיקר תיירים איטלקיים, התהפכה במזג אוויר סוער במיוחד ושיש חשש שכל 28 הנעדרים מבין כ־65 התיירים שהיו על סיפונה באותה העת טבעו. אתמול משו צוללנים עשר גופות מן הנהר. מפי אחד הניצולים נודע, שרוב קרבנות האסון ישנו בתאיהם בעת שהספינה התהפכה. שאר הנוסעים השתזפו על הסיפון, וכך ניצלו חייהם. לדברי נוט הספינה לא נמשכה התקרית אלא שלוש דקות. „רוחות חזקות הלמו לפתע בספינה", סיפר, „היא החלה להסתחרר. ניסיתי להתקרב אל החוף, אולם הדבר לא עלה בידי והיא התהפכה". (צילום: א.פ.)

ההיסטוריון הבריטי זמטיקה:

אין מנוס מן המסקנה שהאסיר מכלא שפנדאו היה כפילו של הס

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – אין מנוס מן המסקנה שהאסיר שישב למעלה מ־40 שנה בכלא שפנדאו היה כפילו של סגנו של היטלר ולא רודולף הס עצמו – קובע ההיסטוריון הבריטי גון זמטיקה מקמבריג' בביקורת על ספרו של הבירורת, הולשי תומס יו, „הס: ספור של שני רציחות". ביקורתו הופיעה לאחרונה ב„ספקטטור".

לטענת יו, נהרג רודולף הס במאי 1941, בתאונת מטוס בדרכו לסקוטלנד, במטרה לפתוח במגעים לשלום עם בריטניה, בפקודת הימלר, וכפיל נשלח באותו לילה להפגש עם צ'רצ'יל. הבריטים הרגישו כי אין זה הס האמיתי, לא ידעו כיצד להגיב, ולא ניהלו עמו מו"מ, אך המשיכו לשמור בסוד על גילוים גם אחרי המלחמה.

יו פנה אל שר החוץ הבריטי סיר ג'אופרי האו וזכה לתמיכה מצד מי שהיה מנהיג הסוציאל־דמוקראטים דיוויד אואן, אך האו השיב לו תשובה מתחמקת, כנראה משום שמשרד החוץ אינו מוכן להודות בשגיאה שעשה לפני שנים רבות.

טענתו של יו מתבססת על פציעה קשה של רודולף הס במלחמת העולם הראשונה, כאשר כדור שנכנס מתחת לכתפו השמאלית, דרך הריאה השמאלית, יצא מן הגב. בגלל פציעה זו עזב הס את חיל הרגלים, והפציעה מתועדת במסמכים צבאיים ובמכתביו של הס.

כאשר בדק יו את האסיר בשנת 1973 בברלין לא מצא את הצלקת. כאשר שאל את האסיר החוזר, האסיר בקיר, החל להתנהג בצורה מוזרה ואמר „צו שפיים, צו שפייט" (מאוחר מדי, מאוחר מדי). בבדיקות הגופה שנעשתה על־ידי מומחה בריטי ומומחה גרמני לא נמצאה הצלקת ונמצאו צלקות שטחיות אחרות.

העיר השניה בגודלה באפגניסטאן נותקה על־ידי כוחות המורדים

איסלאמאבאד (ע"צ). – המורדים המוסלמים השתלטו על רוב הכבישים המחברים את קנדהאר שבדרום־מזרח אפגניסטאן עם קאבול, ולמעשה נותקה העיר השניה בגודלה באפגניסטאן משאר האזורים – אמרו אתמול דיפלומאטים.

לדבריהם, כוחות הממשלה בקנדהאר מחזיקים רק בשניים או שלושה רובעים במרכז העיר, ואילו רובה של העיר נתון עתה תחת פיקוח המורדים.

עוד אמרו הדיפלומאטים, כי המורדים פתחו במתקפה על העיר בעלת החשיבות האסטרטגית ארגנדאב.

אלפי חיילים סובייטיים, המפנים את המחוזות הדרומיים של אפגאניסטאן, החלו אתמול לעבור את הגבול לארצם לקול המנגינות של תזמורות צבאיות.

כ־2,000 אנשי צבא אמורים היו לעבור את הגבול לטורקמניה הסובייטית עד רדת הלילה, אמר גנראל לב סרבוב לכתבים זרים, שעקבו אחר הפינוי.

עד יום ב' בשבוע הבא יגיעו 10,000 חיילים סובייטיים, המפנים את האיזור הדרומי של אפגאניסטאן, למולדתם. פקידים סובייטיים אמרו, כי עם השלמת פינוים של חיילים אלה לא יישאר אף חייל סובייטי באיזור־דרום אפגאניסטאן.

עד יום ב' אמורים כ־50 אחוז מ־100,000 החיילים הסובייטיים באפגאניסטאן לעזוב מדינה זו על־פי הסכמים שהושגו בתיווך האו"ם ושנחתמו בז'נבה בחודש אפריל. שאר החיילים הסובייטיים חייבים לעזוב את אפגאניסטאן עד 15 בפברואר 1989.

סנאט ארה"ב אישר סיוע לקונטראס – אך לא נשק

וושינגטון (ע"צ). – הסנאט האמריקאי אישר ביום ד' ברוב של 49 נגד 47 תוכנית שהגישו הדמוקראטים, שלפיה, יוגש סיוע הומניטארי בהיקף של 27 מיליון דולאר ללוחמי הקונטראס' בניקרגואה. הצעה למכור להם נשק נדחתה.

על־פי התוכנית, יוכל הנשיא רייגן לשחרר מהקפאה 16.5 מיליון דולאר מן הכספים שאושרו קודם לכן לסיוע צבאי למורדים.

„עתר" חברה בע"מ

שד' רוטשילד 50, תל־אביב

ניתנת בזה הודעה כי ביום שלישי כ"ו אב תשמ"ח 9.8.1988 נתקיימה אסיפה כללית שלא מן המנין, של בעלי מניות החברה, בה הוחלט לתקן את תזכיר ההתאגדות של החברה כדלקמן:

סעיף 2.ה. ישונה כדלקמן:

במקום המשפט: „לקבל כספים, ניירות ערך, ודברי ערך, מכל מין וסוג, לפקדון או למשמרת, ולעסוק בכל עסק הכרוך בכך".

יבוא: „לקבל כספים, ניירות ערך ודברי ערך מכל מין וסוג, לפקדון או למשמרת, לקנותם ולמכרם עבור אחרים ולעסוק בכל עסק הכרוך בכך, בתיווך, לעסוק במתן ייעוץ בהשקעות מכל מין וסוג שהוא".

החל קידוח נפט נסיוני ראשון בפאריס – המומחים אופטימיים

פאריס, (א.פ.). – האם יש לפאריס, „עיר האורות", בירת התרבות, האופנה, האמנות, עתיד גם כ„עיר הנפט"? מומחי חברת הנפט הצרפתית „אלף אקויטן" סבורים שהסיכויים לכך לא רעים. החברה החלה ביום ג' בקידוח נסיוני באיזור פורט־סיין שבגבולה הדרומי של פאריס, וברעתם לערוך קידוחים נוספים גם במרכז העיר.

„איני סבור שפאריס תהיה אי פעם ליוסטון שניה" אומר ז'אן פרוס, סמנכ"ל החברה לחיפושי נפט, „אבל אין ספק בכך שקיים נפט באגן העיר פאריס."

האגן שבו מדובר הוא שטח של כ־130,000 קמ"ר המשתרע מבירת צרפת ועד לגבול המערב־גרמני. חיפושי הנפט באיזור הזה החלו באפריל 1983 לאחר מציאת כמויות ראשונות בשדה במרחק כ־80 ק"מ מדרום לפאריס.

רק בעוד כחודש ימים ייוודע, אם יש באתר איזורי כמויות מסחריות של נפט ואם יש סיכוי לכך שהמאגר מתמשך גם אל עבר מרכזה של העיר. כך או אחרת, אומר פרוס, „גם אם ניכשל כאן לחלוטין, ייחפרו עוד בארות ניסיוניים באגן פאריס."

כרגע פעילים כ־1,000 בארות ניסיוניים באגן פאריס, המספק כשני שליש מתפוקת הנפט הנבועה של צרפת.

דרא"פ מוכנה לפתוח כוריה הגרעיניים לפיקוח בין־לאומי

וינה (ע"ד). – שר החוץ של דרום־אפריקה פיק בותה הגיע אתמול לוינה לשיחות בקשר עם נכונותה המוצהרת של ממשלת פרטוריה לפתוח את מתקניה הגרעיניים בפני מוסדות הפיקוח הבין־לאומיים.

דיפלומאטים בוינה אמרו, כי בותה יקיים היום שיחות סודיות עם נציגים רשמיים של ארה"ב, ברה"מ ובריטניה, שלוש הערבות הראשיות לחוזה משנת 1970 לאי הפצת הנשק הגרעיני.

נשיא דרום אפריקה פ.ו. בותה אמר בספטמבר 1987, כי ארצו מקווה לחתום על החוזה, שאליו הצטרפו למעלה ממאה מדינות. צרפת וסין, שתיהן מדינות בעלות פוטנציאל גרעיני, לא חתמו על החוזה.

אם אכן תצטרף דרום־אפריקה לחוזה, יהיה עליה לפתוח את כל מתקניה לבדיקה של שליחי הוועדה הבין־לאומית לאנרגיה גרעינית שמושבה בוינה. שליחים אלה יפקחו על כך שדלק למתקנים גרעיניים לא ינוצל לייצור פצצות גרעיניות.

דרום־אפריקה מנעה בדיקת המתרחש בשני מפעלים שלה, שאחד מהם מסוגל לייצר אורניום מועשר, המשמש גם לצרכים צבאיים. הדעה הרווחת בעולם היא שלדרום־אפריקה כלי נשק גרעיניים, או שביכולתה לייצר כלי נשק מעין אלה.

שני כורים גרעיניים בדרום־אפריקה פתוחים לפיקוח של הוועדה הבין־לאומית לאנרגיה גרעינית, על־פי הסכמים עם צרפת, שמספקת לפרטוריה דלק ושרותים אחרים.

2 בנקים יפעלו מחוץ לפיקוח המרכזי בברה"מ

מוסקווה (ע"ד). – שני בנקים מסחריים נוסדו לאחרונה בלנינגרד במסגרת הרפורמה הכלכלית של הקרמלין – מסרה אתמול סוכנות 'טאס'.

הבנקים ינפיקו אגרות חוב בשוק הבין־לאומי, כדי למשוך מט"ח למשק הסובייטי. עוד נמסר, כי הבנקים יפעלו מחוץ לפיקוח המרכזי על המשק הסובייטי.

בידיעת הסוכנות לא נמסרו שמות שני הבנקים החדשים, אך נאמר בה, כי הם הוקמו על־ידי שתי חברות תעשיה, שהיו הראשונות ששוחררו מפיקוח מיניסטריאלי במוסקווה.

מאקסוול מאושפז בבי"ח בצרפת

מאת גדעון קוץ, סופר 'דבר' בצרפת

פאריס (מיוחד ל'דבר'). – איל העתונות רוברט מאקסוול, שרכש באחרונה חלק ניכר ממניות העתון 'מעריב' מקבל טיפול נגד מחלה בכלי הנשימה בבית־חולים בצרפת – נכתב בעתון מקומי בעיר נאנסי שבצרפת.

העתון מסר, כי מאקסוול אושפז תחת שם בדוי לפני כחודש במחלקה המתמחה בחוסר ספיקה במערכת הנשימה בבית־החולים 'נאנסי־ברבואה'.

מאקסוול אושפז כבר בעבר פעמים רבות במחלקה זו, שבראשה עומד דודה של אשתו, פרופסור סזיל.

דבר הוא דבר של היום חדש

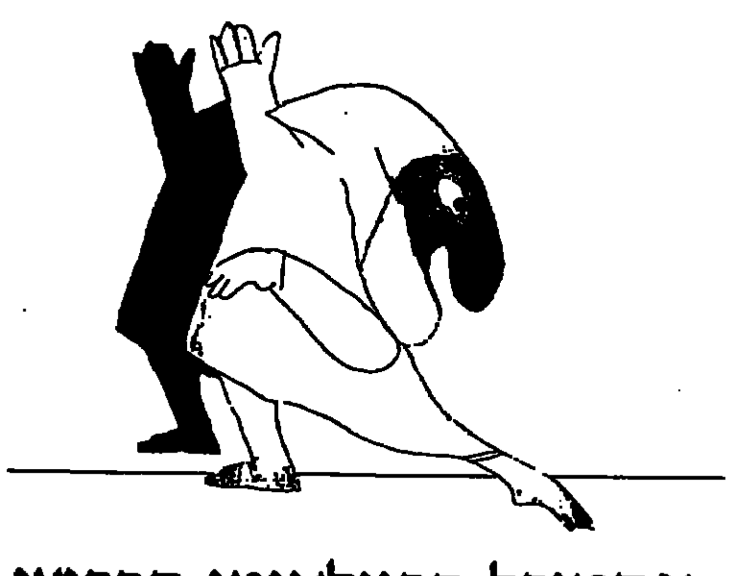

הפסטיבל הבינלאומי הרביעי לתיאטרון בובות
גן הפעמון ירושלים
13־20 באוגוסט

מכירת הכרטיסים המוקדמת החלה!

הפצת כרטיסים ראשית: "בימות", רח' שמאי 8 – ירושלים, טל: 228468, 221624, 240896, 234061; "קלעים", טל: 223746; "כהנא", טל: 222831; "כרטיסטנד" בהר הצופים ובגבעת רם; בתל־אביב – "הדרן", טל: 248787; "קסטל", טל: 449645

מכירת הכרטיסים בזמן הפסטיבל: בקופה הראשית ליד תיאטרון הקרון, החל משעה 09:30 ועד תחילת המופע האחרון, להוציא את השעות 13:00־15:00; וכן בכניסה לאולמות, 30 דקות לפני כל מופע

אלמקס — משחת השיניים יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

ליום ששי 12/8/88

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
מרכז הצפון – בן יהודה 200 – 5464777
ירושלים
כרפאת רוממה – הכ"ג 28 – 523191
חיפה
מזור – הנביאים 97 – 524113
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 751187
בת־ים
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448

ליום שבת 13.8.88

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 246461
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 246461 – מוצ"ש
ירושלים
אל חיאת – בית חנינא מול כנסיה יעקב – 859386
כרפאת רוממה – הכ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש
חיפה
בירוני – הרצל 29 – 663596
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
התיכון – עוזיאל 89 רמת־גן – 741949
בת־ים
קופת חולים עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854

אלמקס — יוצרה ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ ברשיון GABA שוויץ

מודעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03־433300
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערבי חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04־523566 כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – 03־5461111
קו לילדים ונוער – 03־261113
ירושלים – 02־227171
חיפה – 04־672222
נתניה – 053־335316
כרמיאל (גליל) – 04־988410
כפר־סבא – 052־913999
באר־שבע – 057־418111

קו פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)

נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922

קו פתוח לקשישים 02־690685

האגודה לזכויות האזרח בישראל – סניף תל־אביב – בן יהודה 146
טל: 239207 בימים א' – ה' 3 – 9

هكذا من الأصل

לבקשת מס־הכנסה: נאסר על הפועל ת"א למכור שחקניה

מאת שמואל קליגר

אגודת הפועל ת"א חייבת לפנות לבית־המשפט כדי לקבל את אישורו על [illegible] למכור כדורגלניה וכדורסלניה לקבוצות אחרות – כך קבעה נשיאת בית המשפט המחוזי בצו־ביניים שנתנה על פי בקשת ב"כ מס הכנסה הטוען, כי האגודה חייבת לו סך כ־4 מליון שקלים.

ב"כ מס הכנסה טען בבית המשפט, כי יש צורך למנות כונס נכסים ולהקנות לו את הסמכות להעביר או למכור את שחקני הקבוצה כדי להקל עליו את גביית החוב ואולם השופטת חנה אבן־אור קבעה, כי הבעייה המשפטית סבוכה ויש לשמוע טענות משפטיות קודם שאפשר יהיה להחליט לגופו של עניין.

על כן סירבה השופטת בשלב זה להיעתר לבקשה כלשונה וקבעה, שההכרעה תינתן רק לאחר דיון נוסף במעמד הצדדים בעוד חודש.

משמעות ההחלטה היא כי קבוצת הפועל ת"א תצטרך לקבל מראש את אישור בית המשפט לכל מכירה או שהיא חייבת להתנות כל העברה באישור בית המשפט, למפרע, כפי שמקובל במקרה של מכירת עזבונות או רכוש של קטינים שמנהליהם אינם רשאים לבצע טרנזקציות ללא אישור בית־המשפט.

השופטת אבן־אור ציינה בהחלטה, כי אגודת הפועל איננה רשאית לחתום על ספרי העברת השחקנים לאגודה אחרת ועליה להודיע לאלתר לבית המשפט אם תגיע אליה בקשה להעברה של שחקן לקבוצה אחרת. כמו כן חייבת השופטת את הפועל ת"א להגיש לבית המשפט את רשימת השחקנים המועמדים להעברה לקבוצות אחרות.

היה זה שלב נוסף בעימות המשפטי בין הצדדים, לאחר שבאמצע השבוע הטיל השופט מצא עיקול זמני על נכסיה של הפועל ת"א ואסר עליה להעביר או למכור את שחקניה לקבוצות אחרות. ב"כ מס הכנסה טען אז בבית המשפט, כי ברצונו למכור את שחקני הפועל ת"א כדי לכסות את חובותיה לשלטונות המס.

אתמול ביקש ב"כ מס הכנסה מבית המשפט לדון בהקדם בבקשה בהתחשב במועד האחרון להעברות ב־30 באוגוסט, וכי על פי הנסיון שנצבר לפחות במקרה אחד מכרה הקבוצה שחקן מבלי שהעבירה את התמורה למס הכנסה.

משמעות צו הביניים היא כי בשלב זה נדחתה בקשת ב"כ המבקש למנות אותו ככונס נכסים בעל סמכויות אבסולוטיות ובכלל זה הסמכות למכור את שחקני הפועל ולהניח את ידו על התמורה המשתלמת, אבל בכל זאת תקעה השופטת מקל נוסף בגלגלי השיניים החורקות בלאו הכי של הקבוצה.

מאצ'ץ חוזה באימון ת"א

מאת שמואל קליגר

אורח קרוא היה אתמול במיגרש האימונים של הפועל ת"א בגבעת־עלייה – המאמן החדש מיוגוסלאוויה ראסמיסלאב מאצ'יץ'. שעות אחדות לאחר שהגיע לישראל חזה [illegible] המאמן המיועד באימון השני של הפועל ת"א שנוהל ע"י המיועד להיות עוזרו שמעון ("שימי") בריזהנטן.

המאמן הזר שהיה מלווה ע"י חברי הנהלת הקבוצה סיפר על עצמו ונעזר ע"י מתורגמן. הוא אמר, כי אימן ביוגוסלאוויה נבחרות צעירות והיה שחקן פעיל בעצמו במשך 11 שנה. הוא אמור להתחיל בעבודתו מחרתיים וישהה לפי שעה במלון דנת־אביב עד שתוסדר לו דירת קבע שכורה ותועמד לרשותו מכונית צמודה.

באימון אתמול השתתפו 26 כדורגלנים ושוב נעדרו שני ה'יעקבים' אקוואו וסגל.

פיליפס ישחק בהפועל חולון

מאת משה כהן

קבוצת הפועל חולון הגיעה אתמול לסיכום סופי עם אדי פיליפס על חוזה הופעות לעונה הקרובה.

פיליפס נחשב לאחד משחקני החיזוק הטובים בספרד וקבוצות רבות באירופה ניסו לחזר אחריו. הוא החליט לעזוב את קבוצתו בגלל סכסוך עם מאמנו. בעבר הוא גם שיחק בליגת האנ.בי.איי ומומחי כדורסל סבורים כי מדובר באחד משחקני החיזוק הטובים באירופה.

פיליפס עומד להגיע ביום שני לארץ יחד עם יונתן דלזל. אימוניה של הפועל חולון עומדים להפתח ביום שלישי.

עובדי הפועל פתחו בעיצומים

מאת משה כהן

עובדי הפועל ת"א לא ענו אתמול לטלפונים ופתחו בעיצומים בגלל אי־תשלום משכורת חודש יולי.

האוירה בקרב חלק מהעובדים היתה קשה ביותר, שכן חלק מהעובדים מפרנסים יחידים.

לפני חודשיים נערכה שביתה של העובדים ואז הבטיחו במועצת פועלי ת"א לפתור את בעיית השכר אחת ולתמיד, אבל החודש ההבטחה לא עמדה במבחן המציאות. אתמול נעשתה פניה למזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, כדי שיתערב וישים קץ למצוקה הכספית של העובדים. "אנו מיואשים. במועצה לא מתייחסים אלינו כאשר עובדי המועצה מקבלים את שכרם בזמן" אמרו כמה מהשובתות.

ראשי המועצה מודעים למצוקת עובדי הפועל והם מקווים למצוא פתרון כבר בתחילת השבוע הבא. דובר המועצה, צבי אילמן, מסר אמש הודעה בשם מזכיר המועצה, חרי קאפמן: "אין זה סוד שהפועל ת"א נמצאת בקשיים כספיים וזה לא חדש שעובדי הפועל מקבלים את שכרם באיחור. למרות שמזכיר האגודה, מאיר ברנשטיין, נמצא בשירות מילואים, הוא עושה מאמצים לגייס את הכסף על מנת ששכר העובדים ישולם כבר בשבוע הבא. אני רוצה לציין, כי אלי מילר ומזכירתו תיפקדו אתמול כרגיל".

הישגים מעולים בתחרות הא"ק שנערכה באלפים האיטלקים

בגובה של 2058 מ' ובמזג אויר מצויין נקבעו אתמול בססטרייר, באלפים האיטלקים, כמה מהתוצאות הטובות בעולם האתלטיקה. האויר הדליל במסלול הגבוה ביותר באירופה איפשר לכמה מהמתחרים לקבוע הישגים שרק במעט היה בינם לבין שיאי עולם. רק רוח חזקה שנשבה במקום מנעה זאת. אולם גם כך היה מה לראות.

האמריקאי רוג'ר קינגדום היה לאיש השני בהיסטוריה שירד מתחום 13 השניות ב־110 מ' משוכות, כשקבע הישג של 12.97 שניות. קארל לואיס עבר 200 מ' בהישג השנה 19.82 שנ', ויריבו המושבע הקנדי בן ג'ונסון ניצח ב־100 מ' בזמן של 9.98 שנ'.

הישגו של קינגדום בן ה־25, האלוף האולימפי בלוס־אנג'לס בריצת המשוכות, נופל רק בארבע מאיות משיאו העולמי של ריינלדו נהמאייה שנקבע לפני שבע שנים. הוא הקדים את הבריטי קולין ג'קסון שהישגו 13.11 שנ' מהווה שיא אירופי ואת הקנדי מקוי (13.21).

זמנו של לואיס ב־200 מ' הוא השלישי בטיבו בעולם והוא נופל משיאו העולמי של האיטלקי פייטרו מניאה רק ב־16 מאיות. הוא הקדים את הצרפתי קוויניירב (20.20) ובן ארצו אלברט רובינסון (20.23). קלווין סמית דורג רביעי בלבד.

בן ג'ונסון היה מאוכזב לאחר נצחונו ב־100 מ', מירוץ בו הקדים את האמריקאים ג'ו דהלוף (10.11) ודניס מיצ'ל (10.11), למרות שהוכיח פעם נוספת כי הוא חוזר לעצמו לאחר הפציעה הקשה.

בריצה המקבילה לנשים ניצלה אוולין אשפורד את העדרה של גריפית ג'ויינר וניצחה בזמן של 10.94 שנ'. היא הקדימה את בת־ארצה גוון טורס (11.02) והמזרח־גרמניה קריסטין ברנרט (11.13). מרליס גהאר הוותיקה נדחקה למקום השישי.

דני אוורט ניצח בריצת 400 מ' בזמן 44.53 שנ' ובת־ארצו ניצחה בריצה המקבילה עם משוכות בזמן של 48.62 שנ'. השיאן העולמי בקפיצה לגובה השוודי פטריק סיוברג כשל פעם נוספת. הפעם ויתר לגובה של 2.25 מ' והודח שני אחרי האמריקאי ג'יימס לוט שקבע 2.31 מ'. לארי מיירקס ניצח בקפיצה למרחק בהישג מצויין של 8.58 מ' כשהקדימו את בן־ארצו מייק פוול (8.32).

קרל לואיס מנצח בריצת 200 מ' וקובע את הישג השנה 19.82 שניות

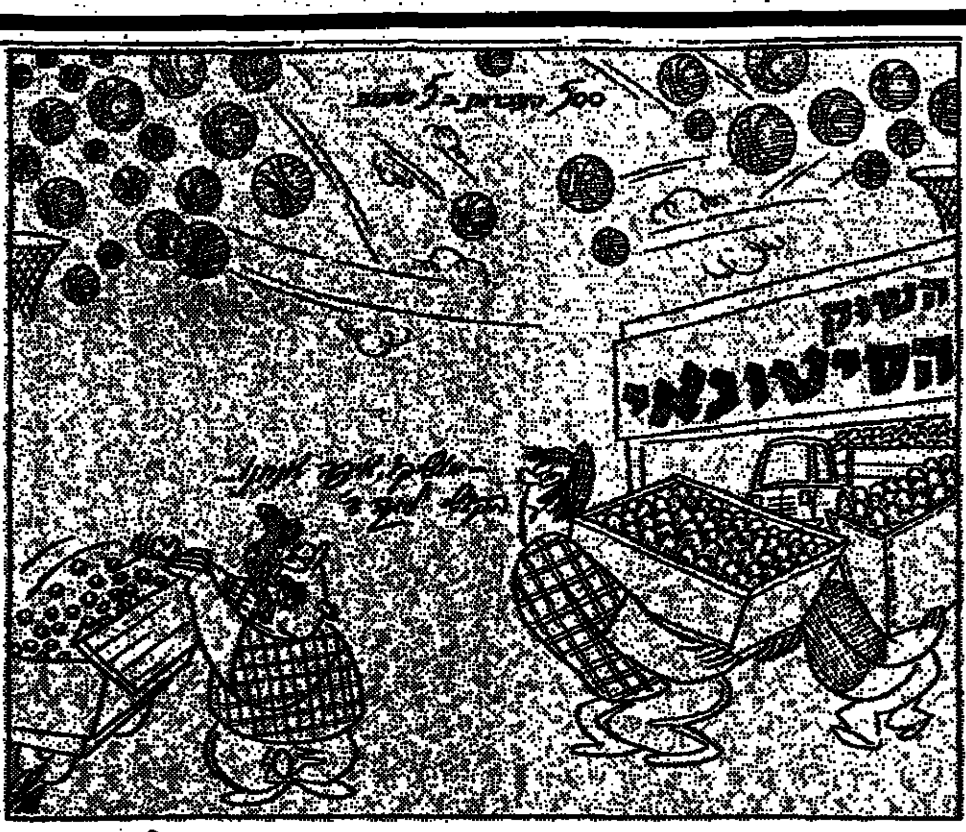

ביונדי זיעזע השיא העולמי „הולך" על 7 מדליות בסיאול

האמריקאי מאט ביונדי, ששיפר במסגרת המבחנים לקביעת הנבחרת האמריקאית לסיאול את שיאו העולמי במשחה 100 מ' חופשי והקמידו על 48.42 שניות אמר אתמול באוסטין, טקסס, כי הישגו מעניק לו בטחון לקראת המשימה שנטל על עצמו – לשחזר את הישגו של מארק ספיץ ולזכות בשבע מדליות זהב אולימפיות.

קיזוז 32 מאיות השניות מהשיא הקודם הותיר את ביונדי נדהם והוא ניצב במשך דקות ארוכות בתוך המים כשעיניו נשואות לעבר לוח התוצאות הגדול שעל הקיר. "זה היה מחזה אותו רציתי להתבונן בו עוד ועוד לפני צאתי מהמים" אמר ביונדי לכתבים.

עוד לפני שיבש בגדי הים שלגופו כבר זכה ביונדי למחמאה מצידו של רודני גיינס, שהיה שיאן עולמי במשחה זה במשך ארבע שנים, וזכה במדלית הזהב האולימפית בלוס אנג'לס. "הוא השחיין הטוב ביותר בעולם" אמר גיינס. הוא אף התנבא שביונדי יצליח להתמודד עם המשימה שהציב לעצמו וישלה שבעה "זהבים" מהמים בסיאול.

שיאו העולמי של ביונדי הוא הראשון שהושג במסגרת שלושת ימי המבחנים הראשונים. בכך הבטיח לעצמו השחיין המצטיין מקום בשלושה משחים אישיים באולימפיאדה. הבוקר הוא ינסה להשלים המשימה כשיתחרה במשחה 50 מ' חופשי. קודם לכן הבטיח מקומו במשחה 200 מ' חופשי ו־100 מ' פרפר.

בנבחרות השליחים של ארה"ב במשחה 4×100 חופשי יצטרפו לביונדי עוד שלושה שחיינים היורדים מתחום 50 השניות: כריס ג'ייקבס שסיים שני אחרי ביונדי (49.45) וישחה. יחד עימו במשחה האישי, תום יאגר (49.88) וטרוי דאלבי (49.91). רק שלושה לא אמריקאים, שני רוסים וצרפתי הצליחו לעשות זאת השנה.

מאט ביונדי השיאן העולמי במשחה 100 מ' חופשי חוגג במים את הישגו

המטרה סיאול

11 מ־20 המדורגים ראשונים יופיעו בטורניר הטניס בסיאול

מאת שמואל טל

איוון לנדל לא יהיה שם. גם ג'ון מקנרו, פאט קאש ומרטינה נברטילובה ויתרו על הכבוד. אולם מרבית הגדולים והבכירים בעולם יהיו שם, בטורניר הטניס האולימפי בסיאול, ענף ספורט המחדש ימיו לאחר היעדרות של 64 שנים. (לאחרונה נערכו משחקי טניס בפאריס 1924).

ראשי התאחדות הטניס לא מסתירים את שביעות רצונם מהרמה העומדת להיות מוצגת שם.

בעשור האחרון עשו ראשי התאחדות הטניס הבין־לאומית מאמצים גדולים להחזיר את הענף למסגרת האולימפית. המאמצים נשאו פרי רק לפני סיאול וכך יוכלו חובבי הספורט בעולם לראות במשך כשבועיים את טובי הטניסאים בעולם חובטים בכדור. התאחדות מבטיחה, מצידה, כי זה יהיה "אירוע היסטורי".

11 מבין 20 המדורגים הראשונים בדירוג העולמי ו־15 המדורגות ראשון מבין 20 הנשים משובצים למשחקים בסיאול. הם יאבקו על המדליות במשחקי יחידים וזוגות.

בראש רשימת הגברים צועד, אלוף וימבלדון, השוודי סטפן אדברג. אצל הנשים מובילה את הרשימה המערב־גרמנית שטפי גראף. השניים זכו בבכורה בטורניר הראווה שנערך לפני ארבע שנים במשחקי לוס־אנג'לס.

יריביו העיקריים של אדברג בקרב על הזהב הן בן־ארצו, מאטס וילנדר והמערב־גרמני בוריס בקר, הפיינליסט בטורניר וימבלדון האחרון. עוד מסוגלים להפתיע הצרפתי אנרי לקונט והאמריקאים טים מאיוט ובראד גילברט שביכולתו חלה לאחרונה נסיגה רצינית עד כי נשקלה האפשרות להחליפו באנדריי אגאסי.

לשטפי גראף, צפויים ככל הנראה חיים הרבה יותר קלים. בהיעדרה של נברטילובה, היחידה שעוד מסוגלת לאיים על שליטתה הכמעט־מוחלטת היא תצטרך להתגבר בדרך למקום הראשון על האמריקאית הוותיקה כריס אוורט, עבורה אלה כבר טורנירים אחרים ביותר, בת־ארצה פאם שרייבר, הארגנטינאית גבריאל סאבטיני והסובייטית נטליה זוורבה.

טורניר הטניס בסיאול יצא לדרכו ב־20 בספטמבר, כלומר שלושה ימים לאחר טקס הפתיחה. סיומו יהיה ב־1 באוקטובר, 24 שעות לפני טקס הסיום. כל מדינה תיוצג בטורניר לכל היותר ע"י שלושה ספורטאים. הדירוג בטורניר יקבע זמן קצר לפני תחילת המשחקים.

יהיה קצת מוזר לראות את המיליונרים של הספורט, נאבקים על המגרש במעמד של "חובבים" רק כדי לזכות במדליות. קשה יהיה להם גם קרוב לוודאי להתרגל לגור בכפר האולימפי בתנאי אכסניה לאחר שהורגלו להחליף מלון פאר אחד במשנהו בנסיעותיהם לאורך ולרוחב כדור הארץ.

באשר שהמשחקים האולימפיים מיועדים לחובבים בלבד, גם לא יוכלו הטניסאים להופיע עם סמלי החסות שלהם. אבל זה כמובן לא מבהיל אותם. "לייצג את גרמניה זה פשוט משהו מיוחד", אמר השבוע בוריס בקר.

למרות שכסף הם לא יראו בטורניר האולימפי מתייחסים הטניסאים בכל הרצינות למשימה. רובם ככולם הצהירו על כך לאחר שנקבעה רשימת המשתתפים.

מדלית זהב לא תעשיר אולי את חשבון הבנק של הזוכה בה, אולם אין ספק שהיא תעלה את קרנם ותשפר את שוויים בשוק – וזה לפעמים שווה הרבה יותר מאשר כמה אלפי דולרים.

הליגה הבלגית יוצאת לדרך עם תיגבור של 4 ישראלים

מאת שמואל טל

הליגה ה"ישראלית" ביותר באירופה יוצאת לדרך. אם עוד לא ניחשתם, הכוונה כמובן לליגה הבלגית. המסך שיורם מחר על העונה החדשה יחשוף יצוג ישראלי בולט ביותר – ארבעה שחקנים, ויתכן שאפילו יותר.

הנציג הישראלי הבולט ביותר הוא כמובן אלי אוחנה, חלוצה של מכלן, אשר על שרותיו נאבקות גם קבוצות איטלקיות. נכון לרגע זה, ילבש אוחנה גם בעונה הקרובה, את מדי קבוצתו הבלגית. יתכנו כמובן גם שינויים ואז יהיה לנו כבר ישראלי ראשון גם באיטליה.

שני ישראלים נוספים – רוני רוזנטל ושלום תקוה – ישתפו פעולה יחדיו במדי סטאנדארד ליאז'. רוזנטל, הוותיק בחבורה הישראלית בבלגיה הגיע לליאז' מהאלופה פ.צ ברוז'. חברו תקוה הגיע ממכבי נתניה ויעמוד במבחן לאור שיחלים מפציעתו.

גם אייל בגלייבטר אינו פנים חדשות בבלגיה. הוא שיחק אשתקד במדי המאלס בליגה השנייה והעונה קפץ כיתה לליגה הראשונה ויופיע במדי העולה החדשה ראסינג מכלן. במשחקי המבחן, טרם העונה, הוכיח בגלייבטר את עצמו ואנו מקווים שלא יכזיב.

הליגה הבלגית אינה נימנית על הליגות הבכירות באירופה. אין לה את העושר והקסם של הליגה האיטלקית. אין לה את המסורת של הליגות הגרמנית והאנגלית. והיא גם נופלת מהליגה הצרפתית. אבל התעוררות שחלה בליגה זו בשנים האחרונות מגוחכת אותה כלפי מעלה.

שוב אין זו ליגה אפורה ומשעממת. שחקני הרכש הרבים, הגם שמרביתם אינם נימנים על השדרה הראשונה הנוצצת, מוסיפים נופך למאבקים המרתקים. גם העובדה שנציגה בלגית, מכלן, נושאת את תואר מחזיקת גביע אירופה למחזיקות גביע מוכיחה כי זו ליגה שאסור לזלזל בה. [illegible]

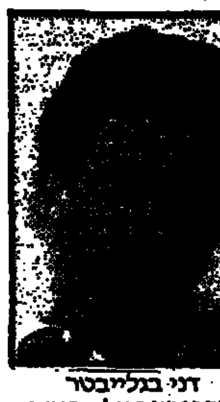

דני בגלייבטר
אחרי שנה עלה כיתה

שלום תקווה
ממכבי נתניה לליאז'

אלי אוחנה
האיטלקים רצו אותו

הופיע רוני רוזנטל, בתואר האליפות. גם העונה, הגם שתופיע ללא ייצוג ישראלי, מועמדת הקבוצה להגן על כתרה, אלא שהפעם יארבו לה כמה קבוצות טובות שיעניקו לה "פייט" רציני.

בלי רוזנטל ימשיכו לככב בשורותיה הזרים תיאו מאמדו מסנגל וקנת בריילה מדנמרק. אל הקבוצה הצטרפו דימטרי מ'בויה, שחום העור שהגיע מסטנדארד ליאז', השוער טוני ואן־לינדן מלורסה, והמגן פלוכי מאגסבורפן. החלוץ מארק דה־גריזה נשאר, אך מאידך עזב הבין־לאומי ליאו ואן־דר אלסט לצרפת.

על פי רשימת הזרים מצויה מכלן במצב הטוב ביותר. בנוסף לאלי אוחנה, שמנהליו מקווים שישאר, מפארים את ההרכב שני ההולנדים הבין־לאומיים ג'ון בוסמן, שנרכש העונה וארווין קומאן ששיחק במדיה גם אשתקד. השניים היו שותפים לפני פחות מחודשיים לזכיית נבחרתם בגביע אירופה ואין ספק שעובדה זו תעורר אותם להפגין יכולת משופרת.

שני שחקני רכש נוספים שהצטרפו למכלן הם המגן ברונו ורסאבל מלוקרן והחלוץ הצעיר מארק וילמוט מסט. טרויידן. השניים בצירוף לזרים ולסגל שהוליך הקבוצה אשתקד להשגיה, מהווים צוות בהחלט מעולה.

אנדרלכט, היתה מאז ומתמיד קבוצת הייצוג של הכדורגל הבלגי. אשתקד היתה לקבוצה נפילה גדולה שהורידה אותה, כתום העונה למקום הרביעי. את תקוותה לאליפות זנחה עוד בשלבים המוקדמים של העונה.

אולם לקראת פתיחת עונה חדשה מקוים במועדון המפואר, המייצג את הבירה בריסל, לשנות את התדמית ולפתוח דף חדש. אל שלושת הזרים, ההונגרי סטפן קשי, האיסלנדי ארנור גודיונסון והאוסטרלי בעל הנתינות הבלגית, אדי קראנסביץ', הצטרף הקשר היוגוסלאבי מילאן יאנקוביץ', שהגיע מריאל מאדריד. עוד נרכש הלוץ בן 17, ג'רט והאריון הנחשב לכשרון מבטיח. עזבו את הקבוצה הבין־לאומי סטפן דהמול שנדד לבולוניה האיטלקית והדני הנריק מורטנסן שחזר הביתה.

הצלע הרביעית בקבוצת המעוררת להיאבק על הכבוד היא אנטוורפן שהפתיעה כבר אשתקד ביכולתה. הקבוצה החזירה הביתה את הבין־לאומי ניקו קלסן לאחר תקופה לא מוצלחת בטוטנהאם האנגלית, והוא כבר התחיל לפרוע את השקרות במשחקי ההכנה.

את ההרכב, אותו יאמן ג'ורג' קסלר, יפארו שני גרמנים פימר לינהוף ורלף גיילנקירכן שהגיע מפ.צ. קלן, ההולנדי פרנק אנקאוי והבלם פרנק דקנה שנרכש מזו־גאט.

בנוסף לארבע הגדולות, עוד גם האחרות רכישות שחלקן עשויות להוכיח את עצמן בצורה נוחה ביותר. סטנדרד ליאז', שבשורותיה ישחקו כאמור רוזנטל ותקוה, רכשה גם את הטוניסאי הבין־לאומי ליעס והיוגוסלאבי לבמדר ראזובנוביק.

רכש משמעותי עשתה בוזן שסיימה אשתקד במקום הי"ג. היא קנתה אצל האלופה ההולנדית, אינדהובן, את אריק ויטסאל שישחק לצד אריק האוקסל, אף הוא הולנדי ששיחק באיינדהובן. משלים המשך האנגלי דייויד פירקלאף.

אנגלי נוסף אלמוני, קיית מייספילד, הצטרף לבירשוט. בה ימשיך לשחק גם סיימון מהאמסה ההולנדי במרכז הקשה.

בלוקרן, נבחן בינתיים הישראלי יוסי שושני. בקבוצה שלושה גיורים ביניהם השוער הלאומי פיטר דאמני. עוד בקבוצה המרוקאי הבין־לאומי מוחמד טימומי העשוי לעזוב.

הנציג היחידי של דרום־אמריקה בבלגיה הוא אוסבאלדו הארדתה מצ'ילה שילבש את מדי שארלרואה.

רסינג מכלן וליארסה הן שתי העולות החדשות. רסינג רכשה בנוסף לבגלייבטר שלנו את ההולנדי יופ לאנקר. ליארסה שאיבדה כמה מכוכביה רכשה את השוער הדני בירגר ואגסן בעיסקת חליפין עם האלופה פ.צ ברוז'.

רוני רוזנטל
הישראלי הוותיק ביותר

הליגה הסקוטית נפתחת בשבת

מאת שמואל טל

המסך יורם מחר על הליגה הסקוטית, [illegible] המאבק בין שתי ענקיות הליגה, סלטיק וריינג'רס, [illegible] המנהלות יריבות מסורתית בת עשרות שנים. המומחים מרעננים כי העונה תהיה אחת המעניינות והמרתקות בעשור השנים האחרונות.

העליה במספר הנוטים וביוקרם של כדורגלנים זרים חדשים, בעיקר מהליגה השכנה האנגלית, יגבירו את המתח ויעלו גם את הרמה. לשכונת זו תהיה כמובן השפעה גם בהמשך כאשר הקבוצות הסקוטיות יבנאו למעגל המשחקים בגביעי אירופה השונים. האסור כמובן גם לשכוח את תחילת משחקי הבתים המוקדמים לקראת אליפות העולם שתערך באיטליה.

את הריינג'רס ימשיך לנהל גראם סונס, שכשל אשתקד במשימתו לשמור על תואר האליפות למרות ששיבץ בהרכב הקבוצה שפע של שחקני רכש אנגלים. סונס כבר ביזבז 13.6 מיליון דולר ועדיין לא מצא את הנוסחה להעלאת הקבוצה על דרך המלך.

לקראת העונה החדשה רכש את האנגלי הבין־לאומי גארי סטיבנס תמורת 1.7 מיליון דולר [illegible] מנדרייך לחיזוק התוקפה.

האלופה המחזיקת הגביע, סלטיק לא עשתה מסע רכש אולם מנהלה, בילי מקניל מסר כי כאשר יבואו שחקנים מתאימים לא יהסס לשלוף את פנקס ההמחאות. להרכב הקבוצה חזר לאחר פציעה השוער פט בונר.

את המאבק בין שתי נציגות גלאזגו תנסה לנפץ אברדין, שמבקשת להחזיר לעצמה את הבכורות. [illegible] הקבוצה עזב השוער הבין־לאומי, ג'ים לייטון. [illegible] מייסון, יליד בריטניה [illegible].

סלטיק תפתח את העונה כשתתמודד נגד הארטס. [illegible] שריינג'רס תצא למשחק חוץ נגד המילטון. אברדין תתמודד נגד דאנדי. מאחר ומספר הקבוצות בליגה הבכירה הופחת מ־12 ל־10 יערכו רק תשיעה משחקים. בליגה הסקוטית נערכים ארבעה סיבובים.

באייר לברקוזן למשחק חוץ בברמן

מחזיקת גביע אופ"א באייר לברקוזן תתמודד מחר בברמן נגד האלופה ורדר במשחק המרכזי במחזור השלישי בליגה הגרמנית. לתוצאות המשחק עשויה להיות השלכה על תמונת המצב של הצמרת.

המוליכה שטוטגרט, היחידה עם כל ארבע הנקודות, עשויה להתמודד עם באיירן מינכן הצמודה אליה במקום השני, אולם המשחק נדחה בגלל השתתפותה של באיירן בטורניר מרובע באנגליה.

פרנקפורט תתארח אצל סט. פאולי האמבורג אצל המבורג.

• בצרפת יערך המחזור השישי ובו תבחן המוליכה המפתיעה שטר את יכולתה בבית מול בורדו המדורגת רביעית. במשחק צמרת נוסף תתארח האלופה מונאקו, המדורגת שניה אצל טולון השלישית.

• אלוף העולם במשקל כבד האמריקאי מייק טייסון יגן על כיתרו נגד הבריטי פרנק ברונו כנראה ב־8 אוקטובר בלונדון.

• המרוקאי סעיד אויטה ישתתף היום בריצת 800 מ' במסגרת תחרות הפרס הגדול בבודפשט, הונגריה.

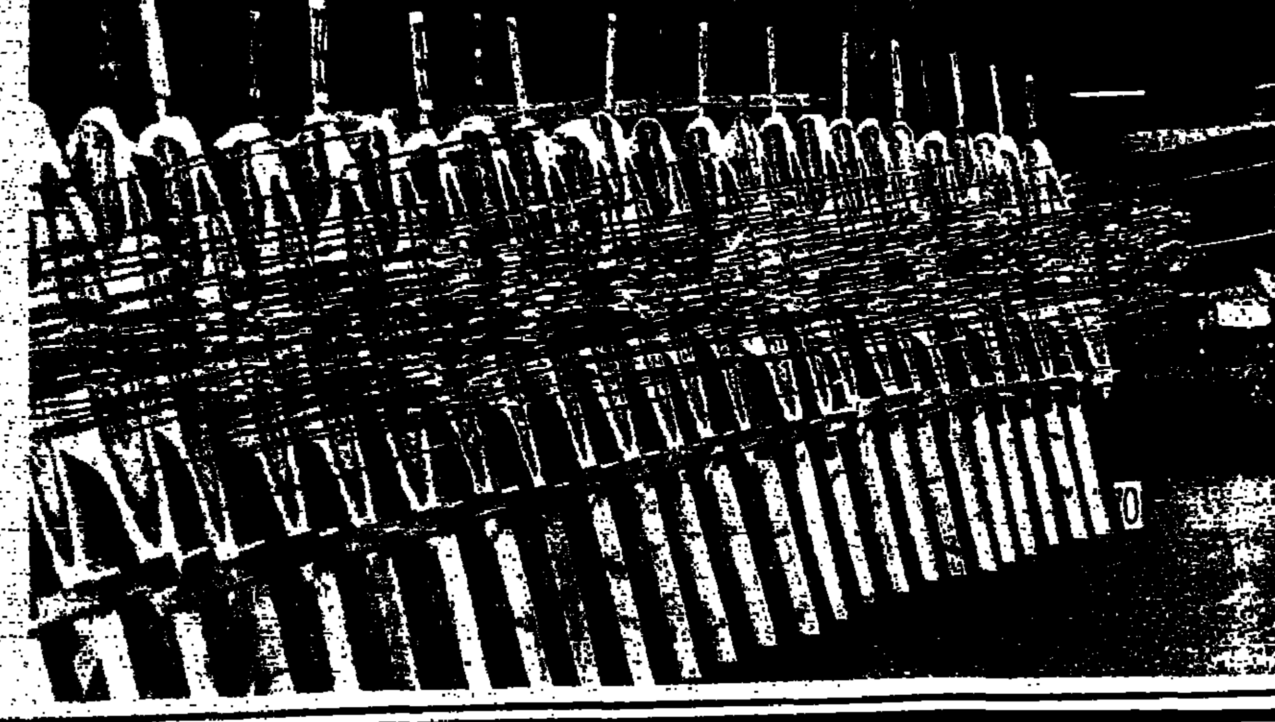

יורשי וילהלם טל

כך נראתה תחרות המבחן לקביעת הסגל הבריטי בקליעה בחץ וקשת. מימין עשרות המשתתפים מכוונים את קשתותיהם לעבר המטרות ואל הבול. מימין נראות המטרות עצמן כשהן נקובות במאות החיצים שפילחו את האויר במהירות ונעצו בעוצמה בלוחות.

דירות

וילות ובתים

בזכרון־יעקב נוה־הבורון בחר מגרש מפותח הבנה לפי צרכיך הבניה בקצב שלך 06-396817 (22816)

בשיכון־דן וילה יפהפיה משקיפה שקטה+ מיזוג 03-494684 $440,000 (21259)

בהרצליה, נותרו 3 קוטג'ים אחרונים. מפוארים! כניסה מיידית! $180,000 052-543460 +מ.ע.מ. (28419) 052-81719

ברעננה, בבנייה קוטג' מפואר, 7, 400 מגרש, תכנון מיוחד, 250,000 "ישראהאוז" (23223) 052-441088

בהרצליה־הצעירה, בקרן־קיימת קוטג' מפואר לבנייה מיידית! (5384) 03-492246

קוטג' מפואר באלוהורוב חולון לרציניים בלבד 03-842122 03-885632 (26693)

בראשל"צ בגן־נחום קוטג' מפואר רב מפלסי 7 חדרים לפני ריצוף אפשרות כניסה מהירה לקליניקה/ משרד 03-996724 02-538408 (22968)

להשכרה בהרצליה־פיתוח +6 גינה נוף לים (22704) 03-843316

בהזדמנות בהרצליה־פיתוח למכירה וילה (בבניה) מפוארת. 052-88470 052-81719 (22241) 03-728262

קבלנים מציעים

בראשל"צ 5 חדרים מפוארת ק"א מספטמבר 88 שמשון זליג בע"מ (21679) 03-953626-7

ברעננה ברח' בר־אילן דירות פאר מרווחות וגדולות בנות 4 -5 חדרים לפנות "ציטרין־משקביץ" חברה קבלנית לבנין בע"מ, רח' ה' באייר 28 (כבר־המדינה) טלפון 03-251329 בשעות 11.00- 13.00 17.00- 19.00 (פרט ליום ג') אחה"צ (17392)

בצמרות־אביב בלב רמת־אביב בנין כוכב מפואר 4, 5 חדרים עם אפשרות למרפסות גן ודירות גג מפוארות. מחיר למזומן כולל מ.ע.מ. ל־4 חדרים 125 מ"ר, ק"ב 315,000 ש"ח (197,000 דולר) רח' אינשטיין. א'־ה': 17.00- 19.00 שבת: 10.00- 14.00 "אפריקה ישראל להשקעות" (26987) 03-650281

בגבעת־סביון דירות 4 חדרים 130 מ"ר מחיר למזומן כולל מ.ע.מ. החל מ־201,000 ש"ח (125,500 דולר). 5 חדרים 145 מ"ר מחיר למזומן כולל מ.ע.מ. החל מ־220,000 ש"ח (137,500 דולר) אפשרות לתוספת מרפסת גג. מבחר דירות גג מפוארות. מרכז מכירות סביון. א'־ה': 9.00- 16.00, ו': 9.00- 12.30 03-357191 "אפריקה ישראל להשקעות" (26957)

בסביוני־אביב ברמת־אביב ג' בנין מפואר 4, 5 חדרים 153 מ"ר בתוספת מרפסות גן ודירות גג מפוארות. מחיר למזומן כולל מ.ע.מ. ק"ב דגם מרגב ש"ח 375,000 (234,500 דולר) "אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281 (26903)

בנוה־אביבים, דירות 4 חדרים+ מיזוג השיכלולים, קבלן ביינבום, ה' באייר 24, 03-262894 03-259689 (5625)

ברמות־אביב ג' 5½ מפוארת ביותר, מטבח שוויצרי, מיזוג דירתי +כל השיכלולים 325,000 דולר בלעדי ל"אנגלו־אמריקן" 03-293773 03-293632 03-5449911-2827 (5374)

מבצע מיוחד ברמת־אביב ג'! נותר מספר דירות 4 ו־5 חד' הנחות גדולות על מזומן, חידוש: משכנתאות עד 150,000 ש"ח ל־10 שנים בדירות סופר יוקרתיות "ישקו" "ISCO" 03-426293-4-5-6 (20882)

בצמון הירוק בנין מפואר ביוקרתי, בריכה שחיה על 3 דונם לובי מפואר עם שוער כל דירה וילה עם כל כיווני האוויר כל זאת החל מ־$165,900 בתוספת מע"מ במזומן ל־3 דירות בלבד "ישקו" "I S C O" 03-426293-4-5-6 (20831)

אפריקה ברמת־אביב ג' הדירות המפוארות בנוי: שיש, מעלית שבת, מרפסת שיזוף לובי, לווין וכל הווידיושים האפשריים מבצע ל־5 דירות בלבד "ישקו" "ISCO" 03-426293-4-5 (20786)

ג'רעמונים ברח' פנחס רמת־גן דירות יוקרה בשכונה אקסקלוסיבית סטנדרט בניה גבוה, גנים ופינות משחק. אפשרות למשכנתא עד 50% מהדירה. לפרטים נא לפנות כל יום לאתר הבניה משעה 10.00 עד שעה 20.00 סגור בשבת, ופתוח במוצאי־שבת. טלפונים: 25083 050-25079, (פלאיפון) באתר הבניה (22661)

קוטג' +גינה חדש מיידי ב־3 מפלסים מיקום בשכונת הקוטג'ים "נוה סביון" 10 דקות מתל־אביב מחיר 85,000$ בתנאים מצוינים 35,000$ במזומן 50,000$ במשכנתא בתנאי בנק לאומי למשכנתאות. (תשלום כ־1040 ש"ח לחודש). לקביעת פגישה בקוטג': 03-9644980 בשבת (26097)

דירות למכירה

ת"א־יפו

דירות למכירה 2-2½ חדרים

ברמת־השרון 4־ 6 חדרים, פנטהאוזים וגג מפוארות 03-5400064-5 (26303)

בחולון באהרונוביץ' פינת ג'ייכובסון 4 +גג ק"ב בהזדמנות!!! 03-849022 (17971)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

באשקלון בגבעת ציון בית פרטי 3½ +מחסן +דוד"ש +טלפון שטח ענקי בהזדמנות מיידי (21083) 051-23793

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בהרצליה 2 קוטג'ים אחרונים כניסה בדצמבר +מגרש לבנייה 3 קוטג'ים 03-203341 052-20533 (28709)

ב"בבלי" נותר מספר דירות בנות 5 חדרים במגדל מגורים המצוי בשלבי בניה. לפרטים: חברת "אביב" ביאליק 155 רמת־גן (5201) 03-7512203

בשיכון ל' דירה אחרונה לאיכלוס מיידי 5 חדרים רח' לוי־אשכול 40. פרטים: חברת "אביב" 03-7512203 (5118)

שאל על מבחר דירות הגג המפוארות של "אפריקה ישראל להשקעות" בצמרות־אביב ובסביוני־אביב ברמת־אביב ג' ובגבעת־סביון ליד סביון (27028) 03-650281

בנאות־אפקה ב', מתארגנת עמותה דיירים לבניה עצמית, דירות פאר בנות כ־130 מ"ר, במחירי עלות. א. מנחסוב, אדריכל, תל־אביב, דיזנגוף 50, 03-744883 03-237082 (26052)

"בנייני־מואב" מציע בצמון 4½ חדרים מפוארת בבניה (8883) 03-447234

בפתח־תקוה 4 ק"ב פ"א גדולה ומושקעת דוד"ש מטבח חניה (24455) 03-9324225

שרון

חולון ־ בת־ים

בכפר־סבא 5 140 מ"ר אפשרות לקליניקה 052-20533 "יזמנות" (22829)

ש.א.פ. בע"מ החלה במכירת דירות 4 חדרים מפוארות ודירות גג. בחולון, בקרית־היובל 28 ובגבעת־התחמושת 39. פרטים: סוקולוב 64 חולון טלפון 03-886565 (28641)

בכפר־סבא דירות יוקרה 5 +מרפסות פתוחות בבנייני אביעד (20895) 052-913856

למהירי החלטה, הדירות היפות בבתים, בבניה מול הפארק. בערב: 03-5524159 (26713) 03-219635

דרום

בראשל"צ בנווה־אשר 5 חדרים חדשה, יוקרתית $125,000 מיידית (6083) 03-9663714

5 חדרים מפוארת ויוקרתית במרכז ראשון־לציון רהוט קומפלט במטבח ארונות בחדרי שינה וחדר עבודה ק"א ע"ע בשעות הערב 03-941363 (28219)

דירות גג

"בנייני־מואב" מציע בצמון 3½ חדרים עם גג מפוארת בבניה (8913) 03-447234

בתל־אביב משקיפה לים!!! בבנין חדש ויוקרתי!!! בהזדמנות 4½ +גג 03-200450 (27737) 03-201475

ביקוש דירות

مكتبة بن الأحول

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

דירות בשכ"ח

בהרצליה בנווה־אמירים דירות 4 חדרים חדשות ברמה גבוהה 140 מ"ר +תוספות" כניסה מיידית" קווה ארוך" בלעדי" "קוראל" 03-288943, (21300) 03-292616

בהזדמנות! שותפות בזיכיון לטלוויזיה 600,000 "300,000 דולר 02-612042 (23408)

למכירה סופרמרקט בשכר חודשי בלעדי באזור מאוכלס בבתים 03-5514579 בעבודה: (050-26841 בבית) (23089)

באילת!!! להשכרה בטיילת 2 חנויות אחרונות 03-239278 בבקר (22476)

דירות מרוהטות

דירות בדמי־מפתח

חדרים מרוהטים

מחסנים

אולמות

עסקים

לבית אופנה בע"מ דרושות חנויות לזיכיון מפעל במקומות הבאים: סביון כפר־סבא רחובות רעננה פתח־תקוה ירושלים חיפה רמת־גן גבעתיים הרצליה רמה"ש חולון ובתים טלפון 03-264011 03-264765 מיום א' (19105)

להשכרה /לסוכנות בבנייה 160 מ"ר במרכז העיר, משרדים, מרפאה, מסחר. 053-622357 (304) 053-612531

משרדים

להשכרה בגבול ת"א 400 מ"ר משרדים 8 דולר "רשף נכסים" (22798) 03-5742777

להשכרה בגבול ת"א 400 מ"ר משרדים 8 דולר "רשף נכסים" (22785) 03-5742777

בהזדמנות! למכירה בגשר־ההלכה 150 350 מ"ר "רשף נכסים" (22778) 03-5742777

יואל־אלון: חנות, משרדים, 1000 מ"ר, ניתן לחלוקה "נ.ת.מ נכסים" (41) 03-372169

להשכרה ליד הבימה: בית 7 חדרים +חניה "נ.ת.מ"נכסים" (27964) 03-372169

למכירה משרדים בבניה ליד בניין אבגד בר"ג (26356) 03-746933

מבני תעשיה

למכירה בקרית־אריה "100 200 מ"ר, ק"ק, בבניין חדש. "רשף נכסים" 03-5742777 (21227)

בחולון להשכרה אולמות בק"ק בגדלים שונים+ כח +טלפון וגישה "קוראל" 292616 (24547) 288943

למכירה/ להשכרה: ביהוד, 700 1000 מ"ר +חצר "נ.ת.מ נכסים" (42) 03-372169

להשכרה בהרצליה 3000 מ"ר ק"ק +חצר. "רשף נכסים" (26690) 03-5742777

מגרשים

חנויות

להשכרה חנות במרכז ת"א 350 מ"ר מפוארת "רשף נכסים" (22315) 03-5742777

בהזדמנות!! להשכרה בדרך־פ"ת מול הקריה, 80 מ"ר "רשף־נכסים" (21316) 03-5742777

בדיזנגוף השואן בשכ"ח חנות 80 מ"ר לכל מטרה "בני את צ'רדיך" "מלר"ן" (20495) 03-245048

בפ"ת צמוד לתחנה המרכזית למכירה חנויות ומשרדים "אינטר־ישראל" 03-5103030 (19554) 03-9342663

להשכרה במולדת־יצחק 200 מ"ר+ 100 גלריה בלעדי "אמריקנה" 03-449249 (16912)

בב"ש במרכז מסחרי חנויות משרדים אולמות 03-5400064-5 (26318) 03-485932

בני־יבנה בבניה מיידית לוילות 30,000 דולר כולל מע"מ ופיתוח 2000 במזומן והיתרה במשכנתא 08-574335 08-574823 08-574074 03-574587 (22804)

למכירה מגרש לבנית משרדים בצומת מצויינת רשף 03-5742777 נכסים (21324)

תושב חוץ מעוניין באדמה חקלאית להשקעה בתל־אביב מעבר לירקון בגושים: 6609, 6621, 6896, 6630, 6632, מפרט ובמזומן. 03-293632 (23378)

הצעות עבודה

"DENTEMP", בת אדם למרפאות שיניים, מציע עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית 03-232202 (330)

עוזר למנהל חברה שיווק בשרון. לעבודה במשרד ומכירות בחוץ נא להתקשר לטל 03-5440693 החל מיום א' (25292)

מפעילים/ות לציוד צילום ומחשבים. במשמרות. 03-266601 13:00 מ־03-262062 (23623)

גבה רציני ואחראי רקע מסחרי לעבודה קבועה בתנאים טובים "א.ב.א" 03-5467044 (23149)

לאות דרושים מכונאי אחזקה מנוסים: 1) בציוד בניין 2) הידראוליקה ופנאומטיקה למולון 3) פלאסטיק לבני־ברק תנאים טובים (23030) 03-371465

פועלי ייצור בוגרי בית־ספר מקצועי לחולון, ראשל"צ, בני־ברק אור־יהודה ופתח־תקוה תנאים מצויינים "א.ג.ת" (22963) 03-371465

מתקין מכשירי קשר בוגר בית־ספר מקצועי לנתניה תנאים טובים "א.ג.ת" 03-371465. (22955)

"למי־זומי" פרדיון דרוש מלצר מקצועי למשרה מלאה 03-496115 (22882) לבליון

אם את צעירה, רצינית, נבונה, משכילה, בעלת חוש אסטטי, מסודרת ונחרצה, נכשירך לתפקיד אשת מכירות לתכשיטים. שעות העבודה מפוצלות, השכר ההתחלתי 900 ש"ח. למצטיינות יוצע מסלול קידום. הבורסה לתכשיטים טלפון: 03-246194-5 לורדה. (22668)

מנהל משמרת רקע טכני לניהול צוות. משמרות "תגמה" 03-734288-9, 03-842409, 052-547777 (22543)

יוצאי יחידות קרביות לעבודה עם אתגר 08-472221 08-472166 (22531)

מקדם/ת מכירות בטלפון לחברה מובילה ליבוא ציוד הקפי למחשבים. התפקיד כולל קבלת הזמנות ויזום מכירות בטלפון. נסיון בעבר ובמכירות רצוי. 03-331437, (22494) 03-339021

שומרים עד גיל 50 למתקנים באזור ת"א עדיפות לבעלי נשק אישי 03-614826, 03-622487-8-9 (22242)

עובדים/ות בלתי מקצועיים/ות 10 שנות לימוד בוגרי/ות צבא לר"ג "קריירה" (22240) 03-5449848

עובדים כללים לרשת שיווק ולמפעלי תעשיה באזור המרכז "קודקוד" 03-286111, 052-953272 (22020) 03-9659733,

דרושים צעירים/ות אחרי צבא עד גיל 25 לעבודה במשרה מלאה. שכר גבוה תנאים מלאים מס' מקומות מוגבל (21244) 03-621587

לרשת שיווק גדולה מנהלי מחלקות (ירקות, בשר וחלב) רצוי נסיון "קודר" באזור המרכז "קודקוד" 03-286111 (20523) 052-953272

מזכירה עברית/ אנגלית (אנגלית שפת אם) ידע בעיבוד תמלילים למשרות מגוונות באזור המרכז "קודקוד" 052-953272 03-9659733, (22130) 03-286111,

להברת כ"א בינלאומית, דרושה מזכירה דינמית אנגלית, עברית, מעבד תמלילים, יכולת לראיונות. (21134) 03-5448375-6

מעבדי תמלילים מנוסה עברית/ אנגלית שפת אם. למפעלים עתירי ידע באזור רחובות "קודקוד"

פקידים ות

פקידת מחשב ידע ברישומי מלאי ממוחשבים באזור התעשיה חולון 03-5593014-5-6 03-806161-2 לעדנה, (23520) יוסי

קלדן+ נסיון לעבודה במשמרות אחה"צ בתל־אביב "א.כ.א" (23141) 03-451729

עובדי מחשב

קלדנ/ית מנוסה בתוכנת "מער", לזום מלא, לתקופה ממושכת, באזור אור־יהודה, "מנפאואר" ביהודה 12 ת"א, א'־ה' 14.00 08.00 (21310) 03-298877

דחוף לשבוע קלדנית מנוסה על השבשבת להפקת השבוניות (אופציה לקבוע). 03-5792867 ברמת־גן (22928) 03-702148

קלדנים/ות הנהח"ש מנוסים/ות, לתקופות קצרות וממושכות, לעבודה מגוונת, אפשרויות לקידום מקצועי. כדאי לכם! "מנפאואר" ביהודה 12 ת"א, א'־ה' 14.00 08.00, 03-298877 (20725)

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

מטפל/ת לעבודה עם קשישים בשעות גמישות בגוש־דן מתאים גם לסטודנטים (19171) 03-379790

טבחים קונדיטורים

למסעדה דרושה דרוש טבח מנוסה +המלצות טלפון בשעות היום (23684) 03-5400679

גוזרה תפירה

דרוש חייט למתקונים למשרה מלאה 03-615538 (23573)

למעקף דרושים מגפת דוגמאות בעלות נסיון רב למחלקת הלבשה נשית בעל נסיון 03-537725 (21781)

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

הנהלת חשבונות

דרושה מנהלת חשבונות עצמאית מנוסה באזור התעשיה יהוד 03-363641-2-3 שלמה (23051)

מנהל/ת חשבונות סוג 2 או 3, מנוסה ועצמאי/ת (לפחות 4 שנות נסיון) כולל מושב, לתקופה ממושכת, באזור ת"א, "מנהאטן" ברקיעת 12 ת"א, א' ה', 14:00 ,08:00 03-298877 (21371)

טכנאים הנדסאים

הנדסאי/ת ייצור נסיון בבקרה (תקציב, מלאי, וכ"א) וידע ב-P.C +ווקס "יהבורוני" למפעל אלקטרוניקה "קודקוד" (21995) 03-286111

דרושים טכנאים למעבדת אזעקה +נסיון תנאים טובים (21715) 052-910402

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

חשמל ואלקטרוניקה

ל-PCL ייצור מעגלים מודפסים, מדפיס משי +נסיון 03-781838 (194)

חשמלאים מוסמכים לעבודות אחזקה במפעלים תעשייתיים בפ"ת, ת"א "א.ב.א" (23148) 03-5467156

חשמלאי בנין לעבודה באתרים לכל הארץ "תנופה" 053-335564, 052-547777, 03-734288-9 (22603) 03-842409

עובדי יהלומים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

מחסנאים

מוכרים/ות

ל"אופנה סול" דרוש/ה מוכר/ת נאה בעל/ת ידע ונסיון באופנה יוקרתית העליה 6 תל-אביב (25558)

לחברת ייבוא המגוקים יוקרתיים, דרושות דוגלות למכירה בכל חלקי הארץ. תנאים טובים למתאימות. טלפון: 03-5403745-6, (22647) 03-210747

סוכנים – מקדמי מכירות

לרציניים בלבד השלמת הכנסה בשעות הפנאי באיזור מגורין, אתגר בעבודה מעניינת במכירות, מיום א' 03-299865 ליונה (18706)

מפעילי ציוד מכני

באזור המרכז דרוש מנופאי לעגורן צריח 03-723184 03-730521 (19080)

פועלים/ות

עובדי/ות ייצור בנות/ות צבא למשמרות בראשל"צ "קרידה" 03-5449848 (22191) 08-465277

עובדי נקיון

עובדי מתכת

ל"א.ו.ת" דרושים חורטים וכרסמים מנוסים: 1) לחרוטה אוטומטית לחולון ובני-ברק 2) C.N.C לחולון 3) קונבנציונאלי לחולון ובני-ברק תנאים מצויינים 03-371465 (23009)

2000 ש"ח למסגרים/ רתכים (CO_2 רצוי) בגשרון "תנומה" 03-734288-9, 053-335564, 03-842409 (22663) 052-547777

רתכים מנוסים חשמל ו-CO_2 למשמרות זמניות וקבועות במפעל תעשיה בב"ע ראשל"צ ורמה"ש "קודקוד" 03-9659733, 03-286111 (22046) 03-953272,

עובדי מוסך

למושב עידן בערבה דרוש איש מוסך ומיכון חקלאי לעבודה במקום בוקר 03-81080 ערב (20345) 057-81029

מוסך גדול לציוד לעבודות עפר מחפש איש שרות לשטח ולמוסך ביום: 03-344710 בערב: (19266) 03-363640

שומרים

פנסיונרים

שרותי אחיות

עובדי סעד

שליחים

למוקד גדול שליחים רשיון לקטנוע גיל 21 "35 לעבודה קבועה עם תנאים מיוחדים לפנות לאורית 03-330011 (22488)

ביקוש עבודה

נתניה

דירות

עסקים

מגרשים

אשדוד

דירות

עסקים

חנויות

באר שבע הדרום

דירות

אילת

מכוניות

רכב חשמלי אמריקאי ללא רשיון נהיגה 2600 שקל 08-596866

לאספקה מהירה דגמי 1988/9 סיירה C.L+!!! G.L!!! קאדט!!! אסקונה חדשה!!! פאסאט!!! פז 205, 03-5440799 !!!405 (15273) 03-5440104

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אופל אומגה 1988 +כל התוספות 057-38974 (21214)

קדט קבריולט 1988 חדשה הנה כח אוטומטי 03-788845 (12060)

אינוצ'נטי

אלפא רומיאו

שברולט קפריס ברוהם חדשה 1988 +כל התוספת 03-788545 (12080)

אמריקאיות

במחיר מציאה קדלט סופרים 1983 סוף ראשונה פרטית חדשה (28,500 ש"ח) לחלוטין 03-858102, (20910) 050-23417

ב.מ.וו.

ג'יפים

مكذا من الاصل

דייהטסו

• 42 שנת ייצור 1953 מצויין הכל הבדיקות 03-9528634 (18546)

• דייהטסו שרייד 82 5 הילוכים מכני מעולה 053-331753 (23123)

מבצע!!! דייהטסו שרייד 1987 אוטומטית+ מזגן 20,000 ש"ח ניר דנול+ מזגן 18,000 ש"ח מהשכרה +אחריות אפשרות 100% אשראי 03-821227 03-822060 (22410)

• שרייד דינאמיק 1983 ראשונה, מצויינת, 70,000, מדרון 03-704083 (21771)

• מכונת דייהטסו אוטומטית לנציגים ממלף מבוגרים הישנה בהנ"ס. הספקה בידיים. אשראי 052-542012 (21458)

• שרייד 1984+ 1983 אוטומטית+ מזגן+ סטס 052-553319 052-546536 (21375)

• שרייד 83 אוטומטית בראשונה ארוכה 76,000 ק"מ 03-738327 (21155)

• 1000, 1982, שנית, שמורה ומטופלת טוב 03-764581 ,03-776139 (21065)

• שישימה דייהטסו שרייד 1982 אוטומטי (פרטים) מהשכרה ומהחברה 03-869224 (20891)

• שרייד 1983 אוטומטית 60,000 ק"מ סטס +רדיו לא בשבת 03-775784 (20188)

• שרייד 1984 1000 +תוספות +רדיו מתוקן מבנטמים 03-7518285 (19548)

• שרייד 1984 1000 מראשונה מכני והנדסי מעולה 03-5568861 (19470)

• שרייד 1988 אוטומטית +מזגן 9,000 ק"מ (פרטי) 08-232661 (19430)

• קורה 1987 במצב חדש 12,500 באוטראי ומהשכרה 03-373104 (14777)

דלתא

• בהזדמנות דלתא 1979 יד שניה 4,500 ש"ח 052-446722 (25500)

• דלתא 1988 +תוספות 1300 ק"מ 13,000 ש"ח 03-725186 (22895)

• דלתא 88 4300 ק"מ במצב מצויין +רדיו 03-429751 (19455)

• רנו דלתא 1979 סטיישן במצב מעולה +אבזרול 03-840545 (11737)

הילמן

• הילמן הנטר סטיישן אוטומטי 1974 במצויינת 03-9663847 03-9667385 (18255)

וולבו

• בהזדמנות בירה 1977 343 בעולה 03-887585 ,03-5030263 (21705)

• 244 אל 1978 +מזגן +רדיו מיים מצויינת 052-452614 (29611)

• 1979 2100 אפשרות להחלפה בגודל 180 1979 82 052-916330 (28579)

לנציה

• לרגל נסיעה ביטה 1600, 1979, מכני מעולה 03-222610 (23097)

• לנציה 75 1600 לולה +סטס לשנה 03-345444 (22911)

• לנציה תמה 2000 אוטומטית 88, 8,000 ק"מ סלפון 649182 בימים א'-ה בין השעות 7.30-15.30 (22615)

• פריזה 1986 מראשונה 30,000 ק"מ +מערכת +מזגן 03-660664 03-655914 (22379)

• 1982 1300 יד ראשונה +מזגן +תוספות 12,000 (21189) 03-782536

• פריזמה 1984 ראשונה פרוזמה 5 הילוכים +מזגן מקורי +סטיישן ב־17,500 03-5744899 (21145)

• לנציה פריזמה 1984 ראשונה 5 הילוכים 41,000 ק"מ 03-5322462 (19611)

• בטה 75, במצב טוב, מחיר 3208 03-909334 ,03-919666 (18715)

• לנציה בטה 1600 1976 שניה פרטית מעולה 03-9643970 (6989)

מוריס

• מרינה 1300 1977 מכני מצויין 3000 ש"ח 03-9380426 (22795)

• מרינה 76 אוטומטית מכני מצויין 03-908972 03-9225641 3200 (15295)

מיני-מינור

• מיני-מינור 1976 יד ראשונה במצב מצויין 03-7511516 ,03-546345 (21346)

מסחריות

אוקסהול

• ויוה 74, 4 דלתות 1300+ צבע מצויינת 08-592136 (30478)

• ויקטור שבט 1978 במצב טוב 03-5363277 03-5713134 (24745)

• ויוה 74 /2 1300 במצב טוב 03-9301378 (28158)

• ויוה 1974 יד שניה שמורה 03-473061 (18456)

טלבוט

• טלבוט 77 1300 שימושי במצב מצויין 5400 ש"ח לרציניים בלבד סלפון 03-289497 (29149)

• קרייזלר 1979 1307 שמורה 03-701206 (26364)

• הורייזון 1100 מיכלי 1979 שניה 052-81078 100,000 (21472)

טנדרים

• סובארו 4X4 1979 סטס לשנה מצויין 08-560286 08-563978 (21735)

• טנדר 404 79 שניה אחרי אבזרול 08-249085 (4689)

סיאט

• סיאט מלגה 78 ב־1,2 ,88 מסוארת+ תוספת ראשונה 03-961922 (10454)

סיטרואן

פורד

פיאט

מרצדס

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

סוזוקי

סוסיתא

סאאב

סובארו

גולף קבריולט 88 לבנה מיוחדת +תוספות יפהפיה בהזדמנות (8482) 03-5469306

במחיר מציאה 1300 1982 ראשונה (2 דלתות) כחושה (5900 דולר) 03-5032811 (21979)

שברולט ואן חדשות!!! למסירה מיידית!!! אפשרות לאשראי!!! (10435) 03-788845

למבינים בלבד ג'י.אס.סי 1988 הכי יפה בארץ (23021) 03-9342239

סקאן־דיסיין בע"מ –
החברה המובילה ביבוא ושיווק
גופי תאורה ומוצרי חשמל, מחפשת

איש מכירות

בעל נסיון, מרץ והתמדה, להתפקיד עצמאי ואחראי.
חוש מסחרי מפותח. יחסי אנוש מעולים
ומגורים בגוש דן – הכרחיים.
אתגר רב, תנאים טובים ורכב צמוד למתאים.
לפנות החל מיום א' לטל. 03-812061

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

משרה פנויה מס' ח/212/88
לכפר הנוער קרית יערים
(ליד אבו־גוש)
דרושים/ות

מורה כולל/ת

(2 משרות)

נא לפנות בכתב לכפר הנוער קרית יערים ד.נ. הרי יהודה 90840 או טלפונית 02-342171, 02-342476.

לחברה העוסקת בשיווק מערכות אלקטרוניות לרשתות שיווק וחנויות
דרושים
1. **נציג מכירות** – עדיפות לבעלי נסיון במכירה לחנויות קמעונאיות ולרשתות שיווק.
2. **טכנאי** – עדיפות לבעלי נסיון ורקע באלקטרוניקה.
רכב הכרחי – תנאים טובים למתאימים
לפנות מיום א' 03-5400058 לאורה.

לחברת בניה באזור המרכז
דרוש

מהנדס ביצוע

הכישורים הדרושים:
– ידע ונסיון בבניה למגורים
– יכולת ארגון צוותי עבודה
– דינמי ונמרץ
– תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6525 ת"א 61060
– סודיות מובטחת –

בונסאי בע"מ – משתלה

דרוש בחור

גיל עד 35, ידע בחקלאות/חממות,
רשיון לטרקטור – הכרחי.
יתרון לבעל נסיון ניהולי/פיקודי
טלפון 052-447596
ראיונות בימי ראשון ושלישי 10.00-12.00

הפניקס... **המגן**
חברה לביטוח בע"מ

דרושים/ות
* ראש צוות חיתום וקבלת עסקים
* מסלק תביעות רכוש + רכב
* מקבל עסקים בענף הרכב

הכישורים הדרושים
בוגרי המכללה לביטוח במסלול דו שנתי,
בעלי נסיון מוכח.

מועמדים מתאימים ובעלי נסיון
מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות
חיים לת.ד. 29875, ת"א מיקוד 61298
עבור "משאבי אנוש"
– סודיות מובטחת –

דרוש

מהנדס/טכנאי אריזה

למפעל גדול המוקם בנצרת עילית
תעשיות "אבן ושיש"
ת.ד. 212 נצרת טלפון: 06-569715

אורט ישראל
המערכת ללימודי מבוגרים
בי"ס אקסטרני בוקר – רמלה
דרושים מורים לשנה"ל תשמ"ט
במקצועות הבאים: אנגלית והיסטוריה
פרטים בטלפון: 03-657065; 03-660086
יום א'-ה' בשעות 8.00-15.00

לשקדיה – קבוצת גבע
דרושות
עובדות
לחנויות המפעל באזור
ת"א הרצליה לפנות
לטל: 03-347241-2

למשרד לתכנון
קונסטרוקציה
דרושים
מהנדס והנדסאי
בניין + נסיון
03-9665035

למפעל גדול למזון בפ"ת דרוש

אחראי למחסנים

דרישות:
* נסיון בניהול מחסן וצוות עובדים.
* ידע בהפעלת מחשב.
* גיל 35-45.
* מגורים בפתח־תקוה / גוש דן.
* נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 147 פתח־תקוה מיקוד 49101.
– סודיות מובטחת –

דרושים
מעצבי טקסטיל
לסטודיו לעיצוב
לפרטים בטלפון
03-492337

לחברה ותיקה ליבוא רכב
דרוש/ה

נציג/ת מכירות חוץ

(משרה 2785)
לניהול מו"מ עם לקוחות מוסדיים
* נסיון מוכח במכירות.
* בעל/ת ידע טכני.
* בעל/ת יוזמה, מרץ והתמדה.
מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים
ונסיון אל ת.ד. 11024 תל־אביב 61110
ויציינו מסי משרה.
סודיות מובטחת.

תדל
תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

לאולם תצוגה
בענף מוצרי בניין
דרוש/ה

איש/ת מכירות

בעל השכלה וכושר ביטוי
לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים
ונסיון לת.ד. 16080 ת"א

למפעל תעשייתי
בראשון־לציון
דרושים
* **צעיר** עד גיל 30 לעבודה עם אתגר – שיש ומוצרין
עדיפות – הנדסאי, טכנאי בניין.
* **מפעיל מכונה**
עדיפות לבעל רקע טכני.
* **עובדי ייצור**
יוצאי צבא
לפנות לפנינה
03-994370

לחברה בעלת מוניטין לאגף השיווק
דרושים **מקדמי מכירות**
בעלי נסיון קודם המתאימים יקבלו סדנת הכרות עם מוצרי החברה
תנאים מצויינים למתאימים
חנה – נירה 03-5510701-2

אוה ועוד

מנהל מכירות אזורי

לחב' שיווק ארצית
* אם אתה מסוגל לנהל צוות עובדים!!
* אם אתה יודע למכור ויכול ללמד אותו אידך!!
* אם אתה בן 30-25, בעל רכב, גר באזור השרון או המרכז ומוכן לעבודה קשה בשעות בלתי שגרתיות –
אולי אתה האיש שלנו!!!
03-814910 מיום א'

לחברה אמריקאית דרושים/ות

מקדמי / ות מכירה

נמרצים/ות (אין צורך בנסיון קודם), עד גיל 28
לאחר שרות צבאי לעבודת שטח מלאת אתגר
5 ימי עבודה שכר בסיסי מלא + בונוסים
אפשרויות קידום נרחבות
03-7513395 החל מיום א'

לסטרלינג
השכרת רכב
דרושה
דיילת / נציגת מכירות
לפרטים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים לת.ד. 18116 ת"א
סודיות מובטחת

לחברה בנמל תעופה
בן־גוריון
דרושים

עובדים

ליחידת אבטחה ופיקוח
העבודה במשמרות לתקופה שלא תעלה על שלוש שנים.
הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית מלאה.
* ידיעת השפה האנגלית.
* לאחר שרות צבאי מלא.
* פרופיל רפואי תקין.
* רשיון נהיגה.
* עד גיל 30.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לוועדת הקבלה שתתקיים ביום שלישי 16.8.88. בין השעות 13.00-15.00 בבנין מטן, נמל תעופה בן־גוריון. נא להצטייד בפנקס מילואים, תעודת זהות, רשיון נהיגה.

לחברה ארצית לשרותי נקיון
דרוש

מפקח אזורי

* נסיון רב ויכולת פיקוח וניהול עבודה
* נסיון במשא ומתן וייצוג בפני לקוחות.
* נסיון וידע בטיפול בעובדים ובגיוסם למקומות עבודה
* בעל רשיון נהיגה וטלפון בביתו
* מגורים ב... [illegible] גוש דן העבודה בעלת אתגר ותנאי שכר הולמים המחייבות שעות עבודה מרובות ו... בשבת.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4802 רמת־השרון תוך פירוט נסיון בעבודה וקורות חיים. ולציין טלפון לתשובה.

לאופסט – קולור
פתח־תקוה דרושים
מדפיסים
G.T.O. להמדה
מעולים בלבד
03-9343363
03-9304841

למושב צור משה דרוש
מזכיר/גזבר לחצי משרה
לפנות בכתב למזכירות צור משה ד.נ. לב־השרון 42810

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בת"א למחלקה המשרדית
* **בעית מזכיר/ה מסמה** עברית/אנגלית + ידע בייבוא וייצוא וקורספונדנציה - עצמאית, בעל/ת רכב בשעות 30.8 - 16.30, כולל יום ו' - קבועה. תנאים מצויינים למתאים/ה.
* **כתבנית/ים למעבדי תמלילים** 3.15 :4.18 :4.5 WORDMILL נסיון קודם חובה
* **מזכירות/ים בעמות/ים דו לשוניות** (שפת אם אנגלית) + ידע בעברית + הדפסה במעבד תמלילים - מייד - תנאים מצויינים.
* **כתבנית/ים "לנדי" עברית/אנגלית** מעמות/ים + ידע בהדפסת מאונים רצוי ידע בתוכנת "ירבה בשתתפים". - אפשרות לשעות גמישות. - תנאים מצויינים למתאימים.
* **נקבניות/ים דיסקטים מנוסות** + ידע בהפעלת מסוף לעבודה מיידית.

חבר – שרותי כח אדם
תל־אביב: בן יהודה 20, טל. 03-5104420
חיפה - 04-663966
ירושלים - 02-234265
ראשל"צ - 03-9666
שעות קבלה - 08:00-16:00

- דרושים/ות
דיילות מכירה
לעבודה אחה"צ
לחברה למוצרי חשמל במרכזי הקניה הגדולים
שכר בסיס + אחוזים.
טלפון: 03-624818
בחיפה, קרית מוצקין, גוש דן וירושלים.

למוסך היונדאי גדול בחיפה
דרוש

איש תחזוקה

★ נסיון בהפעלת צוות שברים
★ טיפול בציוד טכני
★ אחראי על קשר עם גורמי פנים וחוץ
★ מגורים במקום הבהירים (ביתגים ע"י המוסד)
תנאי השכר לפי הדרוג האחיד
נא לפנות בכתב לת.ד. 4920 חיפה 31048

לירפואה ביאור
שיווק תוספות ביאות
דרושים/ות
בגיל 23 ומעלה
אלפי שקלים בהישג ידך
עדיפות אקדמאים, סטודנטים/ות מורים, אחיות וסקצועות פרה רפואיים.
בסמך הסקומות מוגבל
טל. 03-622872

לדגל נסיעות!!! מכונות סקסטיל תעשייתיות למתפרה, בהזדמנות!!!
(11043) 03-849022

בת זוג

[illegible]

בן זוג

[illegible]

הכרויות

[illegible]

ירושלים

נציגות למכירה

ריפוי והרזיה

נתניה

מכוניות

שוק המציאות

[illegible]

הלוואות

[illegible]

חוגים

[illegible]

חקלאות

[illegible]

רמקולים

[illegible]

מתנות

[illegible]

שטיחים

[illegible]

פוליש ונקיון

[illegible]

שיפוצים

[illegible]

אסטרולוגיה

[illegible]

מסיבות ואירועים

[illegible]

מחשבים

[illegible]

ציפוי אמבטיות

[illegible]

צילום

[illegible]

קיט ונופש

[illegible]

קרוואנים ונגררים

[illegible]

קופות רושמות

[illegible]

קוסמטיקה

[illegible]

אוהיותדביקות

[illegible]

טרקטורים

[illegible]

בתי־כנסת

[illegible]

סירות

[illegible]

גלשנים

[illegible]

מזגני אויר

[illegible]

מכונות תפירה

[illegible]

מלגזות ושינוע

[illegible]

ריפוי והרזיה

[illegible]

רוצים לקנות

[illegible]

רהיטים

[illegible]

מקררים

[illegible]

וידיאו טייפ

[illegible]

מערכות קול

[illegible]

מכונות כתיבה

[illegible]

חיות בית

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

חלפי רכב משומשים

[illegible]

נציגות למכירה

[illegible]

פיאט

[illegible]

רנו

[illegible]

صكنا من الاهل

דובר קופת חולים הכללית

„סל הלידה" שהביטוח הלאומי כה גא בו – ריק מתוכן ביותר ממחציתו

מאת דנקה הריניש, סופרת „דבר"

„סל הלידה", שעליו גא כל כך הביטוח הלאומי, ריק מתוכן ביותר ממחציתו – אמר אתמול דובר קופת חולים הכללית בהגיבו על טענת הביטוח הלאומי, שהמימון לטיפול בפגים נכלל ב„סל הלידה", כפי שפורסם ב„דבר". לדברי הדובר המימון הנוכחי של הביטוח הלאומי אינו מאפשר פיתוח הפגיות בבתי החולים, הוספת שטחים, אינקובטורים ובתוצאה מכך יש סיכון לחיי הרך.

קופת חולים תובעת לגשת מייד לעדכון התעריפים, הנמצאים היום בחצי מרמתם הריאלית, כולל יום אשפוז, אמר הדובר. הוא הסביר כי הביטוח הלאומי משלם היום לבתי החולים 1130 שקל בעד האשפוז וכל הטיפול בילודת ובילוד, בלי להבדיל אם זה פג או לא, ותשלום זה רחוק מלכסות את ההוצאות של המערכת הרפואית בתן מגדיבים את בתי החולים. רק יום אחד של טיפול בפג עולה כ־500 דולר. טיפול זה נמשך שבועות ואף חודשים וההוצאות נעות בין 20,000 ל־30,000 דולר.

„כל העוסק בנושא יודע כי התחשיב הממוצע של „סל הלידה" נמוך מהעלות הריאלית, ובזאת מודה גם הביטוח הלאומי, ולא ברור מדוע בתי החולים חייבים לשאת את 20 האחוזים הנותרים", טען הדובר.

לדבריו, בשנתיים האחרונות עלה באורח ניכר שיעור אחוז מספר הפגים בישראל. הסיבות לעליה: בעצלות בתחלות הטיפול בוריונות בסיכון גבוה, ירידה במספר ההפלות, קידמה בטיפולים בהפריה חוץ־גופית המביאים לעתים קרובות ללידת פגים וקבלתה של הרפואה המודרנית „לתת צ'אנס" אף במשקל 600־700 גרם.

בתגובה על טענת דוברת הביטוח הלאומי כי מנכ"ל קופת חולים נחום פסה „מדבר מתוך מצוקת המימון של הקופה ולא טרח לבדוק מה מכסים התשלומים של הביטוח הלאומי", טען דובר קופת חולים כגד: „הסגנון הבלתי אתי, המכוון לראש קופת חולים. לפנינו התממות לשמה", אמר.

אטרקציה בקריית שמונה

(שמעון וייס). – אתמול הסתיים שבוע חיל האוויר שנערך בקריית שמונה ובמסגרתו התארחו מפקדי החיל, טייסיו ואנשי הצוותים הטכניים בעיר הצפונית ובאצבע הגליל וזכו לקבלות פנים חמות. במהלך השבוע נערכו מפגנים אוויריים של כלי טיס שונים ותערוכות על הקרקע בהם השתתפו בכירי טייסי החיל. אחת האטרקציות היתה מפגן מסוקים מעל האיצטדיון העירוני בקריית שמונה שהמה תושבי העיר וקיבוצי האיזור. בטקסי הפתיחה והסיום של שבוע חיל האוויר השתתפו מפקד החיל אלוף אביהו בן נון וראש עיריית קריית שמונה, פרופסור אזרן

בתיה"ח העמק ורמב"ם יחקרו אם היתה הזנחה בטיפול בילד שמת אחרי טלטולים

מאת שמעון וייס

בתי החולים „העמק" בעפולה ורמב"ם בחיפה יחקרו פרשת מותו של הילד ואסם זועבי בן תשע מכפר סולם ליד עפולה, בסוף השבוע שעבר. החשד הוא שהילד מת כתוצאה מרשלנות שגילו רופאים בשני בתי החולים.

מתברר כי הילד, שרכב על אופניו בחצר ביתו, נפל ונפגע בראשו. אביו לקחו מיד לחדר המיון של בית החולים בעפולה, שם נקבע כי לילד אין שבר בגולגולת והוא סובל רק מתתך מעל עינו. האב חזר עם הילד הביתה, אולם לאחר שהילד התעורר בלילה כשהוא סובל מכאבי ראש והקאות, שב האב, איברהים זועבי, ולקח את בנו לבית החולים שם ניקו את הפצע ושחררו את הילד שוב לביתו.

הילד הוסיף לסבול מכאבי ראש, מהקאות וחומו עלה. פניו אף החלו להתנפח ובשעה 2 לפנות בוקר, באחד מלילות השבוע שעבר, הורו הבן והאב לבית החולים. שוב ניקו הרופאים את הפצע והפעם החליטו לאשפז את הילד עד שחומו ירד ואז שוב שחררוהו. כעבור ארבעה ימים אושפז הילד בשנית והאב נדרש לחתום על אישור לביצוע ניתוח.

ביום רביעי שעבר, 3 באוגוסט, החליטו הרופאים בעפולה שיש להעביר את הילד לטיפול דחוף בבית החולים רמב"ם בחיפה. בשעה 10 בערב באותו יום, בדק רופא בכיר את הילד ואמר לבני המשפחה כי הילד הגיע מאוחר מדי ויש לבצע בו ניתוח דחוף ביותר. כעבור ארבע שעות יצאו הרופאים מחדר הניתוח ודיווחו לבני המשפחה כי הניתוח עבר בשלום.

אחרי שלושה ימים, בעת שהילד שהה במחלקה הכירורגית ברמב"ם, הזריק לו אחד הרופאים זריקה שגרמה לו מיד התכווצויות ואיבוד הכרה. בני המשפחה מספרים, כי שמעו את הרופא מודה בפני חברו שנתן זריקה לא נכונה. הילד הועבר מיד למחלקה לטיפול נמרץ, אך למחרת היום מת.

דובר רמב"ם אמר בתגובה כי אם המשפחה תתלונן, תיבדק התלונה לגופו של עניין. גם מנהל בית החולים בעפולה, ד"ר זילברג, אמר כי אם תתקבל תלונה רשמית בנושא, היא תיבדק.

בחברת החשמל מצפים ל־15 בחודש כדי לומר: „הופ, עברנו את הקיץ בשלום"

מאת יוסף מיכלסקי
סופר „דבר"

שיאי הביקוש לחשמל הקיץ היו מתחת ל־3000 מגווט, כלומר כ־200 מגווט מהחזוי בחברת החשמל למרות שהצריכה המשיכה לגדול בקצב מהיר של 10 אחוז. בחברת החשמל מחכים בקוצר רוח עד שעות אחה"צ של ה־15 באוגוסט משום שמה־16 בו תרד הצריכה הממוצעת היומית בכ־200 מגווט, עם יציאת מפעלים תעשייתיים לחופשת קיץ מרוכזת.

„אם עד 15 באוגוסט לא יהיו תופעות חריגות, נוכל לומר בהוראות 'הופ, עברנו את הקיץ בשלום'", אמר אתמול לסופר „דבר" מקור בכיר בחברה. הגדרה זו איננה תופעה לגבי השעות הקריטיות בקיץ זה כאשר נפלה הרשת הארצית בשל תקלה רצינית. המקור הסביר שהשילוב של הירידה בביקוש עם כושר מלא של יחידות הייצור אשר שופצו בזמן, מבטיחים אספקת חשמל סדירה לצרכנים עד החורף, למעט מקרים חריגים במיוחד כגון: תקלות בכמה יחידות ייצור בבת אחד או נפילת הרשת מסיבות לא צפויות, אירועים שלא צריכים להיות ואי אפשר לחזות אותם.

בחברת חשמל אין הסברים לתופעה שבניגוד לשנה שעברה, עליית הצריכה היתה גבוהה יותר משיאי הביקוש והמסקנות בהקשר זה יוסקו בעוד חודשים אחדים אחרי ניתוח חשבונות חשמל של הצרכנים, דבר שיאפשר לבדוק את המצבים במגזרים השונים של המשק בתקופה הנסקרת.

בחברה סבורים שמבצע ההסברה שלה „ליישר את הקו" הצליח ותרם לשיפור מצב האספקה בקיץ וזאת בהתחשב בכך ש־25 אחוז בצריכה, כ־800 מגוואט, מקורם בשימוש במזגני אוויר. אין ספק בחברה שצרכנים בעלי מזגני אוויר מיתנו את השימוש בהם בשעות השיא והחברה מתכוננים למבצע הסברה נוסף לקראת החורף משום שאם יהיה חורף קשה כקודמו, תיתקל המערכת הארצית בקשיים רבים, מה עוד שעד החורף לא תהיה תוספת אמצעי ייצור.

משרד האנרגיה מזהיר בתי הזיקוק

עלול לחייב אותם להתקין קולטנים בארובות אם עד סוף החודש לא יוחלט על מניעת פליטת גופרית דו־חמצנית

מאת יוסף מיכלסקי
סופר „דבר"

בתי הזיקוק יחויבו להתקין קולטנים בארובות, אם עד סוף החודש הנהלת המפעל לא תקבל החלטות לגבי מניעת פליטות של גופרית דו־חמצנית מהמתקנים בחיפה – הודיע לה אתמול מנכ"ל משרד האנרגיה והתשתית ד"ר נתן ארד.

במכתבו למנכ"ל בתי הזיקוק משה בר־אילן מבקש ארד מבתי הזיקוק להכין נתונים סכנו־כלכליים לגבי מידת ההשקעות הדרושות להקמת קולטנים וכן אומדן הוצאות התפעול השנתיות ואומדן יעילות הקטנת הפליטות של הגופרית הדו־חמצנית. משרד האנרגיה גם מבקש לבצע הערכה ראשונית של משמעות ההחלטה לפיה המזוט שישווק בארץ יהיה בתכולת גופרית של 1 אחוז לכל היותר.

בתי הזיקוק נדרשים לעמוד בלוח הזמנים שנקבע בתוכנית־האב למניעת מפגעים על ידי השר שחל לפני 10 חודשים.

במכתב אחר שנשלח למנכ"ל בתי הזיקוק נאמר כי נשארו נושאים במסגרת תוכנית־האב שעדיין לא נמצא להם פתרון. ביניהם: מניעת הזרמה של סודה קאוסטית לנמל הקישון ומניעת הזרמת מי שפכים לקישון בעת ניקוי המתקן לטיהורם. לדעת המשרד על בתי הזיקוק להשלים את הנושאים הללו עד השבוע הבא.

מועצת טייבה החליטה על השבתת הכפר נגד צווי הריסה

מאת מוחמד חלילה
סופר „דבר" בנצרת

מועצת הכפר טייבה במשולש החלישה אתמול להכריז על שביתה כללית בכפר ביום ג' הקרוב כמחאה על צווי ההריסה שהוצאה ועדת התכנון והבנייה במחוז המרכז לגבי 10 בתים במקום.

בישיבה שלא מן המניין החולט על נכונותה של המועצה להתחייב בפני הממונה על מחוז המרכז, דב שיש, למנוע כל ניסיון מטעם התושבים להקים מבנים שלא כחוק ואם תהיה בנייה כזאת – לנקוט את ההליכים הדרושים להפסקתה. המועצה גם יצאה בקריאה לתושבים להימנע מבנייה לא חוקית. היא פנתה בבקשה לנשיא המדינה להתערב לביטול צווי ההריסה.

סופר „דבר" כי תוקפם של הצווים פג אתמול בצהריים. בעלי הבתים הסמיכו עורכי דין לפנות לבית המשפט כדי לעכב את ההריסה.

התנועה האסלאמית בכפר כנא רוצה להקים בו בי"ח

מאת מוחמד חלילה
סופר „דבר" בנצרת

חברי התנועה האסלאמית בכפר כנא שליד נצרת החליטו להקים בית חולים בכפר למתן שירותי אשפוז לתושביו ולתושבי הישובים הערבים באיזור.

בית החולים ימומן מההכנסות הגדולות של התנועה מ„פסטיבל אמנות האסלאם" שנערך בתופעת חג הקורבן וגם מהתרומות שגייס מהכפרים. חברי התנועה יגישו בקשה רשמית למשרד הבריאות להשגת אישור להפעלת בית החולים.

התנועה בכפר כנא מנהלת מרפאה כללית, נשים ושיניים, מרכז ללימודי מחשב וגן טרום־חובה חדיש ל־375 ילדים.

תיאטרון חיפה יבחר כנראה במלכה כמנכ"ל

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

מועצת המנהלים של תיאטרון חיפה אמורה להתכנס היום בצהריים כדי לבחור במנכ"ל חדש לתיאטרון עם פרישתו של נועם סמל. לסופרת „דבר" נודע כי המועצה תחליט כנראה על בחירתו של אלי מלכה, לשעבר סמנכ"ל הבימה.

מלכה, תושב חיפה, התחיל את הקריירה שלו בתיאטרון חיפה, בשלב מאוחר יותר עבר לתל־אביב והצטרף להבימה ובאחרונה עסק באמרגנות.

סמל עומד לסיים היום את עבודתו בתיאטרון חיפה בתום שמונה שנות כהונה כמנכ"ל התיאטרון. מ־1 בספטמבר ישמש כקונסול תרבות של ישראל בארה"ב וישב בניו־יורק. עד צאתו לשם יעבוד בחפיפה עם המנכ"ל החדש.

במחיצתו של סמל עבדו בשמונה השנים בחיפה ארבעה מנהלים אמנותיים: עומרי ניצן, כיום המנהל האמנותי של הבימה, יהושע סובול וגדליה בסר ובשנה האחרונה ג'ילברטו טופאנו. בהודעת סיכום לעיתונות על עבודתו בתיאטרון מונה סמל שורה של הישגים בתחום המינהלי והאמנותי, בכללם: הגדלת מספר המנויים בעונות מוצלחות עד 30,000, הקמת במה ערבית לשיתוף שחקנים ערבים בתיאטרון העברי, פריצת התיאטרון לחו"ל ומסעי הופעות מוצלחות שלו בפסטיבלים, בעיקר עם המחזות „נפש יהודי", „גטו", „מחכים לגודו" ועוד, הקמת במה שתיים בוואדי סליב, וכן הקמת מועדון התיאטרון והצגות יוזם ניהול הפסטיבל הראשון להצגות ילדים בישראל אשר אחרות מהצגותיו מועלות עד היום בכל הארץ.

משרד החינוך יפעיל קורסי הגנה עצמית לתלמידי כיתות ו'־ט'

(עתי"מ). – האגף לשירותי חינוך ורווחה ורשת הספורט החינוך הגופני במשרד החינוך החליטו לזום קורסים, ראשונים מסוגם, להגנה עצמית לבני נוער.

מטרת הקורסים לפתח ולקדם את ההגנה העצמית בקרב ילדים ובני נוער מיישובים ומשכונות הנכללים בתוכנית הרווחה של משרד החינוך. ביטוי ראשון בהפעלת הקורסים ייערך כבר בשנת הלימודים הקרובה.

ד"ר אבי לוי, מנהל האגף לשירותי חינוך ורווחה, שיזם את תוכנית הקורסים, מסר כי ישתתפו בו תלמידים מכיתות ו'־ט'. כל קורס יימשך 24 שעות. הקורסים יהיו בבתי הספר ובתנ"סים.

לקראת הפעלת הפרוייקט מכין משרד החינוך תוכנית הדרכה מגוונת וכן מכשיר כ־120 מדריכים באמצעות בית־הספר למאמנים במכון וינגייט.

„ציונות ושידוכים" ל־170 פנויים במשלחת המגבית

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

170 פנויים ופנויות, בני 25־45, מארה"ב התאספו שלשום סביב הבריכה של מלון שרתון־פלאזה בירושלים וסיכמו את עשרת ימי שהותם בישראל במסגרת משלחת התקווה של המגבית היהודית המאוחדת.

זו משלחת שנייה של פנויים, שהגיעה לישראל תוך חודש ובמגבית היהודית מרוצים מהצלחת הרעיון, על אף המצב בשטחים.

ראש המשלחת ג'ין בריימן מרוצה מכך שהפעם הגיעו צעירים יהודים מדטרויט, לוס אנג'לס וערים נוספות, שבדרך־כלל אינם פוטנציאל תיירותי לישראל. לדעתה, דווקא יהודים צעירים יכולים לשמש שגרירים מצויינים של ישראל בארה"ב.

עשרת הימים בהם סיירה איילין אנסל, בת 22 מקליפורניה, עם הקבוצה בישראל לא הספיקו לה, והיא תשאר עוד שבוע. בשנה הבאה, עם סיום לימודיה, בכוונתה לחזור לכאן, ללמוד באולפן ולבדוק ברצינות אפשרות לעליה.

אבל ההרכב האנושי של המשלחת לא נועד רק לציונות, אלא גם... לשידוכים. במשלחת הקודמת שבאה הקיץ הכריזו על אורוסיהם שני זוגות – האחד מעל פסגת המצדה והשני בערב הסיום. יודעי דבר משוכנעים, שגם במשלחת הנוכחית יהיו תוצאות.

האל המזוקן

פסל של אל מזוקן עשוי שיש ממאיומאס (חורבת שוני) מהתקופה הרומית שנחשף באחרונה בחפירות הנעשות במקום
(צילום: קלרה עמית)

קבר משפחתי אולי מתקופת הברונזה נחשף בתל כברי

מאת יוסי ליבוביץ', סופר „דבר"

קבר משפחתי, ששימש לקבורה דורות אחדים, מתקופת הברונזה, התגלה בתל כברי, שמתחילתו בימים אלה, עבודות חפירה הנערכות על ידי משלחת של המכון לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל אביב בראשות פרופ' אהרן קמפינסקי.

במהלך החפירות נתגלתה ראשה של אישה המעוצבת בתבנית דומה לזו של בצפוני שהתגלה מאז בקבוצת, פרופ' קמפינסקי קבע כי המשיכים מלאים של קשרים תרבותיים שהיו בין העיר הכנענית לבין המאה ה־17 לפנה"ס.

בתוך הממצאים של אתר החפירה נתגלה קבר משפחתי ששימש לקבורה במשך דורות אחדים ומשערים שבתחילה בקשת מתוך התקופה, הברונזה התיכונה במאה ה־18 לפנה"ס והיה בשימוש עד אמצע המאה ה־16. התקרה המקבילה לתקופה זאת, הכוללת עשרות קרמים ומצאיים בבנייה קבורה, עשויה בלוחות אבן כבדים. שרידי המכון המוטר משמש הוכר כמבוא עשרות כבות של כלי שימוש, מתכות הנהגות, שרידי אריגה בחלים, סיבות תוכיחה מבנה חורתו...

ליב אולמן – לישראל עם משלחת המיליונרים מארה"ב

(ע). „משלחת המיליונרים" של המגבית היהודית בארה"ב, ובה 166 חברים מגדולי התורמים, תבוא לישראל ביום ג' הבא לציון איזכור שנת הארבעים.

הם יגיעו במטוס מיוחד של „אל על" מארה"ב, שיחנה בפולין ויבקרו את הקהילה היהודית בוארשה.

בין חברי המשלחת גם שחקנית הקולנוע הנורווגית ליב אולמן, המלווה את בעלה היהודי.

● נפתלי לביא, ראש המשרד הישראלי של המגבית היהודית המאוחדת, מסר, כי מאז החלה האינתיפאדה, נרשמה עלייה של כ־10 אחוזים בהיקף הביקורים של תורמי המגבית בישראל לעומת אשתקד.

בביקורם בארץ, שיימשך יומיים בלבד, ייפגשו המיליונרים עם ראש הממשלה, יצחק שמיר, עם ממלא מקומו ושר החוץ, שמעון פרס, עם שר הביטחון, יצחק רבין, ועם יו"ר ההנהלה הציונית, שמחה דיניץ.

ליב אולמן

החשוד ברציחת הצעיר במעלות נלכד במחבוא בכפר שייח' דנון

מאת יוסי ליבוביץ', סופר „דבר"

צוות חקירה במשטרת מרחב הגליל בראשות מפקח אלברט פרץ לכד אתמול לפנות בוקר צעיר בן 25 ממושב חוסן בגליל המערבי החשוד ברציחתו של שמעון סבג (24) ממעלות.

סבג נרקר למוות שלשום ב־10 בלילה במהלך קטטה. המשטרה טענה, לאחר גביית עדויות ראשונות, כי הרוצח עדיין שוהה לנתיחה, אולם על פי צו שהשיגה המשטרה מבית המשפט הועברה אתמול הגופה למכון לרפואה משפטית באבו כביר.

מיד אחר היוודע הרצח פתחו שוטרי מרחב הגליל במצוד נרחב אחר הרוצח. הוקמו מחסומים בכל כבישי הגליל ונערכו סריקות.

מתוך גביית עדויות מעבריינים שהכירו את השניים התברר לחוקרים כי הרצח בוצע על רקע סכסוך ישן בין השניים. לפנות בוקר קיבל צוות החקירה מידע כי הצעיר מסתתר בדירה בכפר שייח' דנון בגליל המערבי. השוטרים פשטו על הדירה ומצאו אותו. לדברי המשטרה הודה במעשה.

עוד נודע כי לפני כחודש הותקף נוקר סבג בנסיבות דומות על ידי עבריין אחר. אז נפצע קל.

צעירה נהרגה בתאונה בת"א

(ע).– צעירה בת 18 נהרגה אתמול בתאונה ליד צומת הקאנטרי קלאב בתל אביב. מכוניתה בעלת לוחית זיהוי זרה נהגה בידי תייר צרפתי (22), סטתה, מסיבות בלתי ברורות, פגעה באי התנועה נתקלה בגבעת חול והתהפכה.

הצעירה שישבה במושב האחורי נהרגה והנהג נפצע באורח בינוני ואושפז בבית החולים „איכילוב".

הננו משתתפים בצערה של החברה
זיגלמן ברכה
על מות
אחיה ז"ל
הועד הפועל של ההסתדרות
וחבר עובדיו

אבלים עם חברתנו
דבורה וייסמן ומשפחתה
במות אביה היקר
משה הורוביץ
ההלויה תתקיים היום, יום שישי כ"ט באב תשמ"ח 12.8.88
בשעה 11.45 בבית העלמין הישן בחיפה.
בית חפצי־בה

על מותו של
עו"ד רזי מאיר ז"ל
אנו אבלים
בית קופת־חולים

על מותו של
ד"ר נח בן־אדרת ז"ל
אנו אבלים
בית קופת־חולים

להברנו יהושע הדר
משתתפים בצערך על הילקח
אחיך ז"ל
החברה להגנת הטבע
סניף רמת־גן

על מותו של
ד"ר ברזילי איתן ז"ל
אנו אבלים
בית קופת־חולים

לבתיה לשם ומשפחתה
משתתפים בצערך העמוק
במות אחיך
בית גלעד

בצער רב אנו מודיעים
על פטירתו של חברנו
מיכה רטר
ההלויה התקיימה אתמול בקיבוץ גבעת חיים איחוד
מרים רטר
המשפחה
ובית גבעת־חיים איחוד

אבלים על מותו של חברנו
עו"ד מאיר רזי ז"ל
מלון „עין־בוקק"
ההנהלה וצוות העובדים

זמני הדלקת הנרות		
	כניסת השבת	ער"ש ראה צ' דניס ל' אב תשמ"ח
	כניסה	יציאה
ירושלים	6.51	8.05
תל־אביב	7.09	8.03
חיפה	7.05	8.07

קבלת מודעות 24 שעות בדבר
מודעות
משפחתיות ודחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל„דבר"
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב„דבר" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 246363
239952

בחזרה למסחה / חיים גורי

בארץ רחפורית המחריבה את אתמולה ושלשומה, מנווה צדק עד לב פתח־תקווה, אתה רוצה להצדיע למיכה גולדמן שדאג לשמר בכפר תבור את בית־הספר הישן ואת "חצרות האכרים"

ימים רבים לא הייתי ב"מסחה". לפני 49 שנים ואני נער בן 16 התחלתי את לימודי ב"כדורי", בבית־הספר החקלאי, המנדטורי, הסמוך למושבה ההיא בגליל התחתון. מימיננו מסחה, משמאלנו סג'רה. ומבנה בית־ספרנו בסגנון הבריטי הקולוניאלי, המכונה "המנזר" ובו חמישים נערים. ות"ק על ת"ק לא נערה לרפואה זולת שתיים־שלוש מסאויות שהיו מטיילות בשבת על הכביש הצר, מכוסה הגללים, אך אלינו לא הגיעו.

כמה מאכרי הכפר עבדו בבית־הספר כמדריכים חקלאיים ואנחנו עבדנו כמשתלמים פה ושם בחצרות האכרים. לפעמים היינו מתגייסים לתלישת חומצה בידיים תמורת כמה פרוטות. הם היו אכרים קשיים שעבדו מהנץ החמה עד בוא השמש. רובם התפרנסו מפלחה חרבה, באיזור צחיח למדי. מחרשות ומגלים, וגורן ומורג. לימים מקצרה ומכונת־דייש. עגלות ופרדות. חצר ובה כמה פרות ותרנגולות וכבשים ועזים. לחם שנאפה בבית. לחם אכרים ופיתות "טבון". בשבתות היו יושבים בפתחי הבתים, חרוכי שמש, מצולקי עורף, מיובלי ידיים.

היינו באים מפעם לפעם אל חנות המכולת האחת המצויה בבית שבו נוסד "השומר". לפעמים היינו חוברים אל "הנוער" המקומי וממנו גם למדנו את השיר הידוע "צימרמן" שהיסטוריונים וחוקרי שפה ופולקלור עוסקים בו היום על דרך המחקר האקדמי: "הלכנו אל צימרמן והוא נתן לנו חמש לירות / והוא אמר שעוד שתיים נקבל בוועד המושבה / הוי, הוי, נוער נוער נוער אל תשאלה, אל תשאל / נוער, נוער, למה לא חלמת שיהיה לנו מועדון". צימרמן, יו"ר התאחדות האכרים בגליל התחתון בימים ההם. "צימרמן", העוד תיאום כלשהו בין המלים הלחן.

כפר תבור. שני רחובות. בתי בזלת. השתרשות ונאמנות וקרבן. אט־אט יצאו לו מוניטין בשל יגאל פיקוביץ' שנולד בו. פרקי חייו של יגאל אלון "בית אבי" על ילדותו ונעוריו במסחה הם שכיית החמדה ספרותית ביוגרפית. יגאל היפה, חניך "מכבי" שהצטרף לימים אל "הנוער העובד" אל הקיבוץ, אל גינוסר, מי שהיה לימים מפקד הפלמ"ח וגדול מצביאי מלחמת השחרור.

שנים לא ביקרתי בה. באתי אליה כעתונאי ב"למרחב", לסקר את חג ה־50 שלה וכעבור 30 שנים נקלענו לשם לחגיגות ה־80 והיא כבר פורחת וגדולה ואחרת מאוד וחוגגת ברוב עם ופאר "מסכת" גדולה שחיבר לכבודה חיים חפר. הוא גם שהעלה אותה על מפת הזמר העברי בשיר הקסום "לילה במסחה", הנוגה, מכלית הנפש האכול געגועים: "אתה תסתכל על הירח / יענקל כבר מוביל את הפרות אל המרעה, אתו / וכלב רץ לו, רץ ונובח / שמע, עוד מעט נשתגע..."

ושוב חלפו שנים והפעם, בדרכנו מיבנאל מערבה, עצרנו בכפר תבור. שיפשפתי את עיני. לא הכרתי את המושבה הזאת. אמרתי לרעייתי: "את לא יכולה לתאר לך איזה חור נידח היתה המושבה הזאת וכעת הסתכלי". מושבות רבות בארץ השתנו לבלי הכיר אך מסחה שלנו ידעה לגדול ולפרוח בשכונות גנים חדשות ובבנייני ציבור מפוארים ובמרכז ספורט ובריכת שחיה ו"איכות חיים" ולשמור מכל משמר על עברה. המיזוג הזה בין ישן וחדש במקום הזה נוגע ללב. בארץ רחפורית המחריבה את אתמולה ושלשומה, מנווה צדק וגימנסיה הרצליה בתל־אביב ועד ואדי סאליב בחיפה ומשערי־צדק בירושלים עד לב פתח־תקווה, אם המושבות, אתה רוצה להצדיע למיכה גולדמן. הוא יו"ר המועצה המקומית רב הדמיון והתנופה, שהפך את כפר תבור למקום שרבים מאוד, מרחבי הארץ, מבקשים לחיות בו וגם דאג לשמר בה את בית־הספר הישן ואת "חצרות האכרים" ולקבוע שם את "בית המשורר". הוא גם הקים עם חבריו במועצה את "מוזיאון המושבה מסחה כפר תבור" בבית אכרים ישן ששופץ ובו סיפור חיי הכפר הזה עם תולדות הסבל, הגבורה והעמל של הגליל התחתון. פתאום שבה מסחה אל המפה הלאומית כאתר שבו חיו אישים נחשבים בתולדות תחייתנו, כמו המורה יוסף ויתקין, למשל. היום מצוי במבנה בית־הספר הישן והיפה כל־כך בית־ספר מחוזי למחוננים. וגם מחונני רמת־הגולן באים הנה.

בואו לכפר תבור, לכו אל "חצרות האכרים" והמוזיאון ואחר תסעדו את לבכם במסעדת "הנוקר" ואני בטוח שתרשמו את שמותיכם בספר האורחים כמי שקיבל תמורה הוגנת בעד כספו. תיהנו גם מעיצוב־פנים נאה, מחיוך ומאור־פנים.

מרכיבי הכוח

בזמן האחרון אני מרבה לחשוב על מרכיבי הכוח המהווים את עצמתה של האומה. רק החשבון הכולל מגלה את התמונה האמיתית. צבא חזק הוא גורם חשוב ביותר. אך צבא חזק ללא אחדות לבבות, ללא אמונה בצדקת הדרך ובמנהיגות מדינית חכמה ונחושה, עלול להיקלע למשבר שאליו נקלע צה"ל בעת מלחמת לבנון. חברה דמוקרטית וחופשית אינה

הבטחתו של מודעי כי יגמור את האינתיפאדה "תוך שבוע" מזכירה את התחייבותו החגיגית של ליכודניק אחר ערב בחירות, להאיר את כל גוש דן באנרגיה השוכנת בנורה אחת

יכולה בלי מחלוקת אך מחלוקת ההורסת כל חוויית יחד לאומי מחלישה עם וצבא, מכבידה על יכולתו להתגונן לשלום או לצאת למלחמה. מאבק מקצועי הוא חלק לגיטימי של חברה בת חורין אך מלחמת הכל בכל, אנוכית ועיוורת, מפקיעה את יסוד האחריות הנדרשת שבלעדיה הופכת החירות להפקרות הרסנית. שמעתי על בוטיק שמלות בתל־אביב שבו שמלה שווה למשכורת חודשיים של פועל המפרנס משפחה מרובת ילדים. עבודה עברית היא כוח. היא שווה בערכה לצבא עברי ותרבות עברית. חברה הזוקקת ברוב מגזריה לעבודה ערבית זולה היא חברת מעבידים נצלנית המוסיפה לסכסוך הלאומי את פצצת הזמן של המרי הסוציאלי. נחישות קשוחה, באין ברירה, היא כוח. כאשר זו הופכת להתעללות מטורפת בערבים כאשר הם היא הופכת לחולשה. פגיעה באשמים, כמטרות־נקודה, היא כוח. ענישה סביבתית הגוזרת על עצמה מחוללת ועם החרון שכוח

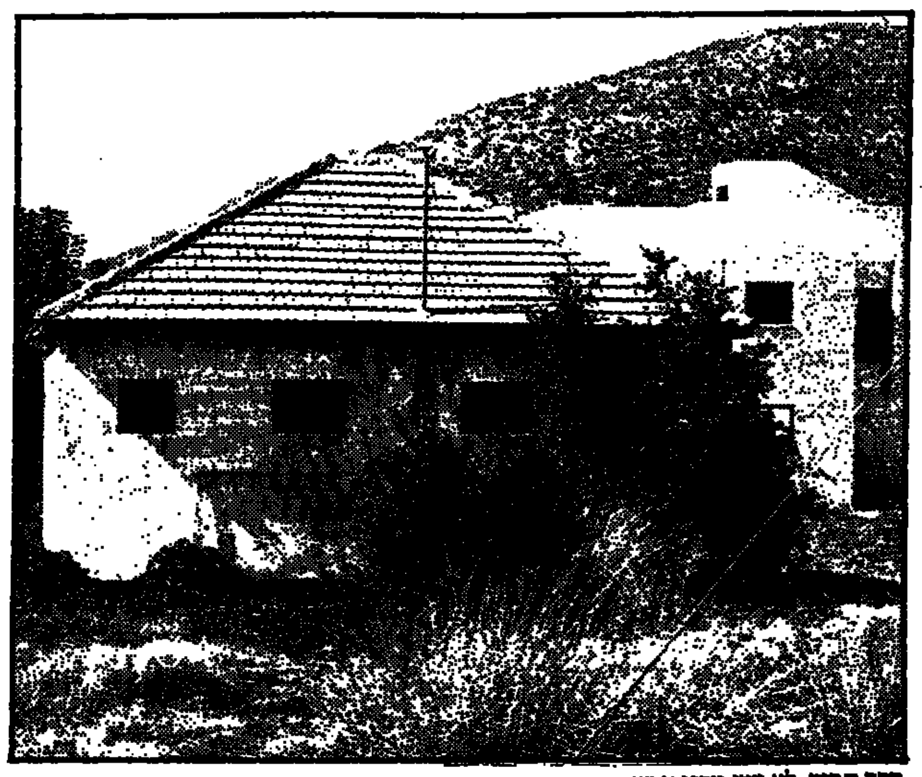

כפר תבור. לא ישן מפני חדש

צבאי יתקשה לטפל בהם. אהבת המולדת ודבקות בה בטוב וברע, ללא תנאי, היא כוח. גאולה כהן מרגישה "בבית" בגלעד ומאות אלפי ישראלים מרגישים בבית באמריקה. כאשר סוחר ערבי בעיר העתיקה אומר שהוא מוכן לאכול פיתה ליום ותו לא ולהמשיך במאבק הוא מבטא כוח ונכונות לסבל למען מטרה לאומית. כאשר חולים מופקרים לשביתה נמשכת זה ביטוי לאובדן כל סולידריות לאומית. אקדמיה ישראלית מעולה, משופעת בחוקרים והוגי דעות וסטודנטים רעבי דעת היא כוח. קיצוץ בתקציבה מול ג'ינגל, הצועק יום־יום "עליתי ברמת החיים", מזמין עונש כבד. "האינתיפאדה" הערבית הממושכת הוכיחה, כי הפלשתינאים מגלים כושר ספיגה ויכולת עמידה ו"מוטיבציה" גבוהה. שום שינוי משמעותי לטובה לא חל בחברה הישראלית בפרק הזמן הזה. "החיים הטובים" נמשכו, לא גברה האחריות ההדדית והנכונות לוותר למען העניין המשותף. המחלוקת הקוטבת. הדמגוגיה גברה. נעלמו בקרב חלקים בעם הריסון והאיפוק שאפיינו את הישראלים בעת משבר. גברה קהות, ההאשמות המוטחות בכוחות הבטחון על כי "אינם שמים קץ מיד להתפרעות", כאילו צה"ל, כצבא עם, יכול לנקוט באמצעים דרקוניים בלי להביא חלק ניכר מלוחמיו למצב בלתי נסבל וכאילו די בהפעלת מינון חריף יותר ואלים יותר כדי לשים קץ למרי הערבי. הבטחתו של מודעי כי יגמור את העניין "תוך שבוע" מזכירה את התחייבותו החגיגית של ליכודניק אחר ערב בחירות, להאיר את כל גוש דן באנרגיה השוכנת בנורה אחת.

על כך ועל עוד חשבתי בימים האלה וגם קראתי את העתונות והספרות העברית וראיתי כי "גדול מסביב התוהו ונורא מאוד". ראיתי על מרקע הטלוויזיה את צעדת פעילי "הבונדס" בירושלים. ראיתי את רוכשי האגרות, לא ראיתי את העולים. גידוש עוד מאה מסיתים לא יביא ארצה עולה אחד נוסף.

מהלך מדיני חכם ואמיץ הוא ביטוי לכוח. הוא גם יעמיד את האויב במבחן אמיתי ויתרום ליתר אחדות באומה שמחלוקת הרסנית מאיימת עליה.

כמה הבהרות

יצחק גל־נור, מראשי "שלום עכשיו" ומי שכיהן כיו"ר הפגישה שנערכה בירושלים עם פייסל חוסייני ורדואן אבו־עייש, ביום ו' ה־27 ביולי, מאשים אותי במאמרו ב"דבר" ביום ב', 8 באוגוסט, בכתיבה מגמתית וסלפנית על האירוע ההוא. הדבר מפתיע אותי. יתכן שטעיתי בפרט זה או אחר. הלכתי אל האסיפה ההיא מתוך סקרנות רבה ואינני חושב שנקטתי טון עוין ברשימתי "קצת יותר מדי", שבה עסקתי בנטיית הרוחות אצלנו להגזמה בעת תגובה וניסות, ובה נגעתי, בין השאר, גם בפגישה החשובה ההיא. נכון, יחסי לתנועת "שלום עכשיו" הוא יחס מסובך ו"אמביוואלנטי", הייתי אומר. רבים מחברי הטובים פעילים בה. פעם אפילו השתתפתי בהפגנה שלהם, בירושלים, לאחר שנודע דבר הטבח שערכו "הפלנגות", תחת אפו של צה"ל, במחנות סברה ושאתילה. נשמתי גאז מדמיע. אך אינני איש התנועה הזאת. אני משער שחבריה רואים כי "בק", אף שאינני מחבב את "השיבוצים" האלה.

כתבתי בדברי ש"היה זה אירוע מיוחד במינו...חשת בחמימות הגובלת בהערצה כלפי שני הערבים אם בשל היותם נציגי 'הזרם המתון', כביכול, ואם בשל אומץ לבם להופיע בפורום כזה". אני מודה שטעיתי באמרי שאנשי "שלום עכשיו" ביקשו להציג את מכתבו של בסאם אבו־שאריף כמסמך רשמי של אש"ף. אך התרשמתי כי השניים, שלא היו באים לכנס כזה ללא אישור כלשהו, הופיעו כתומכי המכתב הזה. אולי גם לא התייחסתי לכמה שאלות

כאשר סוחר ערבי בעיר העתיקה אומר שהוא מוכן לאכול פיתה ליום ותו לא ולהמשיך במאבק הוא מבטא כוח. אקדמיה ישראלית מעולה, משופעת בחוקרים והוגי דעות וסטודנטים רעבי דעת היא כוח. אך קיצוץ בתקציבה מול ג'ינגל, הצועק "עליתי ברמת החיים", מזמין עונש כבד

הבהרה שהופנו לערבים וראיתי בכך חלק מהטקסיות. אני מודה שהפריעה לי האווירה החגיגית מדי, לטעמי, "מחיאות הכפיים החוזרות ונשנות". פייסל חוסייני נראה לי מאופק יותר "ממארחיו הנלהבים מדי". לכן חשתי כי "זה יותר מדי טוב מכדי שיהיה אמיתי". גל־נור מוכיח אותי על כי כיניתי את רדואן אבו־עייש כ"יו"ר אגודת העתונאים הערביים ביש"ע". הוא סבור שגם אני הייתי מתרגז אילו כינו אותי "המשורר שכתב את שיר 'הרעות' בפלשתינה". אכן, זו בעיה. אני מעולם לא כיניתי את שטחי ארץ ישראל שנכבשו בידי הלגיון הערבי ב־48' בשם "הגדה המערבית", באשר כל הארץ שממערב לירדן היא "הגדה המערבית". המונח "השטחים" אינו מקובל עלי. הוא מינוח עקר ומתחמק. לא כתבתי "השטחים המשוחררים" כדי לא להפעיל אירוניה מטופשת ולא "השטחים הכבושים" משום שאינני רואה את עם ישראל כ"כובש" בארצו. נכון שהמונח יש"ע נתפס כביטוי "ימני", אך אילו כתבתי יהודה, שומרון ועזה עדיין הייתי פוגע באבו־עייש ובגל־נור. אינני מכיר שמות אחרים לאזורים האלה הנזכרים בלי סוף בתנ"ך. האם ביקש גל־נור שאכתוב "יו"ר אגודת העתונאים בפלשתין"? אנחנו קראנו לארץ הזאת ארץ ישראל והערבים קראו לה פלשתין. השימוש בביטויים האלה לא הוא שימנע הסדר מדיני בבוא יום.

אך יצחק גל־נור טעה טעות חמורה, אני מקווה שבשוגג, כאשר העניק פירוש מעוות מעיקרו לדברים שכתבתי על מאסרו של חוסייני לאחר הפגישה. אני כתבתי: "כעבור יומיים־שלושה נעצר חוסייני פעם נוספת. אני רואה זאת כטעות. 'שלום עכשיו' הושפלה כתנועה הנפגשת עם פושע". כל ילד יבין שאני רואה בכך פגיעה משפילה בתנועה זו. אך גל־נור מסביר לי ש"רק בית־משפט יכול לקבוע אם אדם הוא פושע, ופייסל חוסייני לא הועמד מעולם לדין".

אולי קשה ליצחק גל־נור לתפוס שאדם כמוני יתנגד למעצרו של חוסייני. הרי בארצנו הקדושה כל אדם מתוכנת מראש, בעיני יריביו, לכל תגובה אפשרית. ובכן אני מודיע בזאת שאני רואה כטעות את מעצרו מפני ש"בכל צירוף נסיבות, בכל תוכנית מדינית תצטרך ישראל לדבר גם עם הפלשתינאים. כל המעצרים וההגליות לא יבטלו את הכורח הזה". אלה הם דברי במאמרי על הכנס ההוא וגם הוספתי שם ש"אינני מכיר אדם חושב בקרבנו המשער כי ניתן לעצב את עתידה המדיני של ארצנו ללא שיחות עם נציגי העם השכן לנו והחי בתוכנו". אני גם מביע בדברי הסתייגות מהגירושים מפני ש"לאלה תמיד יקומו יורשים". זה כבר נקעה נפשי מ"השיבוץ" המוכן מראש. אני בא מאז שחר נעורי מארץ ישראל השלמה אך אני צופה במתרחש ומעצב את דעותי בכל נושא ונושא תוך מאבק עם "המצב הישראלי". היום אני משוכנע בהכרח הפגישה גם עם נציגי הפלשתינאים ופייסל חוסייני הוא אחד מהם. הוא אישיות מדינית ולא רצוי לפגוע בדרג הזה. אם ידבק חוסייני במסמך הקרוא על שמו יסתיימו השיחות מיד, אך אם יש בו איתות כלשהו לישראל, אין לנקוט תמיד בשיטה המקובלת והעייפה למדי של מעצר והגליה. כדאי לבדוק זאת למעננו ולמענם.

גל־נור כותב שם, "לגורי לא היתה מלה טובה על נסיון ההידברות שנעשה שם". זה לא מדויק. לא כתבתי בעוינות וודאי שלא בלעג, אך אני מודה שיש לי בעיה עם התנועה שגל־נור הוא אחד ממנהיגיה. לא פעם חשתי כאילו היא מזוהה יותר על המידה עם טיעוני האויב, מקבלת סעיפים שלמים בתביעה הערבית, ללא חשבון נוקב עם זוועת השנאה והטרור, המלחמה וההרס לדורותיהם. דברים אלה אולי אינם מחייבים את כל אנשי התנועה. לא הסכמתי עם דרכה של "שלום עכשיו" בעת וועידת קמפ־דייוויד, כאשר לחצה כל העת לוויתורים "בשם השלום", גם כאשר היה ברור שהישראלים נלחמים שם מלחמת מאסף על סעיף זה או אחר. לא אהבתי תמיד את הטון הרווח בפרסומי התנועה ובפי דובריה בטיפולם בחולקים על דעתם בקרב תנועת העבודה. הללו הושמצו ללא רחם וגם לא עלה בידי להבין מדוע סיסמתם "שטחים תמורת שלום" רואה בקו־הירוק את קו השלום האפשרי היחיד. כך הפכו רבים הדוגלים בשינויי גבול הכרחיים לדבר שנוא. לא אהבתי את סיסמתם "חיי בנים חשובים מקברי אבות", שאינה מצילה חיי חייל אחד, פוגעת בקשר עמנו לארץ אבותיו ומעוררת בוז בעיני הערבים הנשבעים בקברות אבותיהם. אך יחסי לתנועה זו רחוק מלהיות יחס של איבה. מצויים בקרב אנשיה מן הטובים והרגישים ובעלי המורשה המוסרית ולא מעט מלוחמי הקו הראשון במלחמות ישראל.

מסמך חוסייני שפורסם על פלשתין בגבולות 1947 מוכיח כי קצת צדקתי באמרי, לפני שידעתי על כך, כי "היה יותר מדי טוב מכדי שיהיה אמיתי". על כל שאלותיו של גל־נור אשיב בקיצור. לא אתחמק. בינתיים אענה על אחת: "האם מוכן הוא לפנות לשר הבטחון כדי לבקש את שחרורו של חוסייני" חוזרני: אני חושב שדברי אלה הם בגדר פניה כזאת.

שתי מעלות מעל לממוצע / אריה ארד

בספטמבר אולי יירד גשם

הקיץ לא נעשה קשה יותר, אך הסבל שלנו גדל. המעבר התכוף מבתים וחנויות ממוזגות לרחוב לוהט משבש את יכולת ההסתגלות

חם, חם מאוד. הכלבה השחורה הגדולה משוטטת בבית ממרצפת למרצפת ומחפשת אחת קרירה להניח עליה את גופה היגע. כעבור זמן תקום ותחפש אחרת. חם. אפילו צריכת המים עלתה בעשרה אחוזים.

מישהו אמר, שלשלושים שנה לא היה קיץ כבד כל־כך, אבל כשמנסים לאושש אמירה זו אי־אפשר למצוא נתונים הולמים. מידות־החום אינן חורגות מהרגילות לעונה זו, בכל אופן לא בהרבה. גם הלחות אינה עולה על המקובל אלא במעט. אין גלי־חום כבדים במיוחד, כמו למשל בשנה שעברה. יש קיץ, אולי מעט קשה מן הרגיל, אבל החודשים יולי־אוגוסט תמיד קשים. "זקני צפת", אותם אנשים בעלי זכרון מופלג, תמיד מופתעים מעולו של עומס־החום, כשם שלעולם אינם זוכרים שנה גשומה כל כך או שחונה כל כך, הכל לפי העניין.

אבל זה לא הקיץ שנעשה קשה יותר — הסבל שלנו גדל. גוף האדם ניחן ביכולת הסתגלות לשינויי אקלים, אבל רבים מאיתנו משבשים את יכולת ההסתגלות הזאת. מביתנו הממוזג אנו יוצאים לרחוב הקיצי הלוהט, נכנסים לאוטובוס ממוזג, למכונית הממוזגת ושוב לרחוב ושוב למשרדים, לחנויות ולמפעלים ממוזגים. איננו נותנים לגופנו הזדמנות להסתגל למזג־האוויר. פועלים, חיילים שאין לרשותם מיתקנים ממוזגים והמבלים את רוב היום במזג־האוויר הטבעי, מיטיבים להסתגל לחום. זו, כמובן, אינה המלצה לוותר על המזגן, אבל זה מסביר מדוע אנו מתקשים להסתגל לקיץ, יותר מבשנים קודמות.

ממוצע מידות־החום לאוגוסט גבוה בחצי מעלה עד מעלה בהשוואה ליולי. שני החודשים הללו הם שיאו של הקיץ. בפועל לא חרגו עד כה הטמפרטורות מהממוצע ביותר ממעלה עד שתיים, לפרקים בשלוש. לעומת זאת היו כמה ימים, שבהם ירדו מידות־החום אל מתחת לממוצע. זה טיבו של ממוצע.

ההיסטוריה, אותם "זקני צפת" מהוללים, יודעת ימי חום אמיתיים. למשל ב־28 באוגוסט 1881 הגיע החום בירושלים ל־44.4 מעלות, לעומת ממוצע רב־שנתי של 29.6; ב־27 באוגוסט באותה השנה הגיע החום בתל־אביב ל־41.1 מעלות, לעומת ממוצע רב־שנתי של 31; ב־22 באוגוסט 1954 הגיע החום בטבריה ל־45.5 מעלות לעומת ממוצע של 36.6; בבאר־שבע הגיע החום ב־14 באוגוסט 1968 ל־42.2 מעלות בהשוואה לממוצע של 33.7; באילת הגיע החום ב־24 באוגוסט 1977 ל־47.2 מעלות בהשוואה ל־40.2 בממוצע; בכפר בלום הושג שיא של 42.5 מעלות ב־1956 בהשוואה לממוצע של 34.4. השנה לא הושגו שיאי חום לא כאלה ולא דומים להם.

גם בלחות היחסית, שהיא צידו האחר של מטבע עומס־החום, לא היתה חריגה גדולה מהמקובל: במישור החוף 60–70 אחוזי לחות בימים ו־80–90 אחוזים בלילות. לכאורה הכל כרגיל.

ובכל זאת, יש מאפיינים, המעידים על קושי אובייקטיבי. למרות שהטבלאות עדיין לא סוכמו, כבר ברור שהיו כמה חריגות לרעה.

רציפותם של ימי השיא היתה גדולה מבשנים רגילות. במקום שיהיו יומיים קשים ואחר כך שלושה־ארבעה ימים יותר קלים, היה זה להיפך. עומס־החום הכבד נמשך שלושה עד חמישה ימים וההקלה נמשכה רק יום־יומיים.

גם השעות התארכו. במקום ששיא העומס יימשך שלוש־ארבע שעות, מ־11 לפני הצהריים עד 3 אחר־הצהריים, החל העומס הכבד כבר ב־10 ונמשך עד 4־5.

מאפיין שלישי, שבו חורג מזג־האוויר השנה: מידות־החום בלילות עולות במעלה עד מעלה וחצי על המקובל. כלומר, גם כאשר הטמפרטורות ביום אינן גבוהות מן הרגיל, אין הן יורדות בלילות לרמה המקובלת. בתוספת הלחות, העולה בלילות לפרקים לכדי 90–100 אחוז, הרי זו הכבדה המורגשת היטב בחדרי־שינה שאינם ממוזגים. אפשר לנחש, למרות שתחזית יש רק ל־120 שעות, שכך זה יימשך כל החודש, עד שלקראת הימים הנוראים אולי תחול הקלה. על זה אומר החזאי אליעזר רנציגר, ש"קיץ כזה לא היה זה שלושים שנה" ועמיתו רוברט אולינסקי מוסיף, "אבל אין זה קיץ קיצוני".

במחצית ספטמבר מתחילה עונת המעבר הקפריסית. ימי קיץ לוהטים יתחלפו תכופות בימי סתיו נעימים. אין תחזית מקובלת לימים הנוראים: יש יום־כיפורים שרבי ויש שהוא גשום דווקא. יש ששמחת־תורה נחגגת לאחר יום של עומס־חום כבד ויש שסגריר משבש את ההקפות. לקראת סוף ספטמבר כבר יכול לרדת גשם. וזה מביא אותנו אל המבוכה הגדולה ביותר.

השנה אנחנו נופלים בין שתי אמונות תפלות.

האחת אומרת, שאחרי קיץ קשה בא חורף גשום; האחרת אומרת, שאחרי שני חורפים גשומים בא חורף שחון. והנה, אנו לאחר שני חורפים גשומים הרבה מעבר לממוצע הרב־שנתי, כדי 110 אחוז ועד 150 אחוז מעל הממוצע הרב־שנתי. מאידך, אפשר לומר שעובר עלינו קיץ די קשה, גם אם לא שובר־שיאים.

מבין ארבעה קייצים קשים, שמצאנו בכתובים, רק אחרי אחד היה החורף שחון, ב־1978. אולם בעקבות שלושת האחרים, ב־1956, ב־1968, וב־1987 באו חורפים גשומים. ואשר לאמונה התפלה האחרת? ב־1853 החלה סידרה של חמישה חורפים גשומים רצופים; ב־1879 החלה סידרה של שמונה חורפים גשומים רצופים; כעבור ארבע שנים, מ־1890 באו ארבעה חורפים גשומים בזה אחר זה; מ־1895 עד 1897 היו שלושה חורפים גשומים ברציפות; ששה חורפים גשומים רצופים היו מ־1907 עד 1912; עוד שלושה חורפים גשומים באו בזה אחר זה ב־1936־1938 ועוד ארבעה מ־1966 עד 1969.

אפשר איפוא למצוא חורף שחון אחרי קיץ קשה ואפשר למצוא חורפים גשומים רצופים מעבר לשנתיים. מכאן, כמו שאומרים פרשנים מדיניים, שכל האופציות פתוחות.

שולחן עורך / חנה זמר

להיות שלמים עם עצמנו

אז מה אם אחרים אינם נקיים מרבב וכתם ואין להם זכות להטיף לנו מוסר? אנחנו חייבים להיות בסדר למען עצמנו

עמיתי ב"וושינגטון פוסט" פרסמו מאמר מערכת מרשים, על מה שהם מגדירים כסיום בכבוד של פרק שחור בהיסטוריה האמריקאית. כוונתם לגמר החקיקה הבאה לפצות אזרחי ארה"ב ממוצא יפאני, שהוכנסו למחנות הסגר אחרי פרל הארבור. עקבתי אחרי חקיקה זאת בהרהורים אפיקורסיים על זכותם של אחרים להטיף לנו מוסר, ואני חוששת שאכתוב כאן דברים אשר לכאורה נוגדים את התפיסה שלי ואת הקו של העתון.

"דבר" וחברי המערכת שלו מאמינים באמונה שלמה שמדינת ישראל חייבת בשוויון מלא לכל אזרחיה, שאנחנו עדיין רחוקים מן השוויון הזה, שצריך לחשוף כל שעל במרחק הזה ולהתריע על כך, כדי שיתוקנו העוולות ויושג השוויון. כך נהגנו וכך ננהג, גם אם זה לא פופולרי — ואין שום סתירה בין שתי ההקדמות שלעיל.

ועכשיו לחוק שקיבלו שני בתי הקונגרס האמריקאי ושנשלח לחתימה לנשיא רייגן. לפי החוק תשלם ממשלת ארה"ב 20,000 דולר לכל אחד מהעצורים לשעבר שעודם בחיים, ומספרם 60,000. נוסף לכך הוקצבו כספים נכבדים לתכנית מחקר וחינוך, שצריכה לחבר ולהפיץ ברבים את תולדותיה ובחינותיה של הפרשה הקודרת הזאת. עוד מצהיר החוק, כי מעשה ההסגר היה "עוול חמור" שיש לבקש עליו סליחה.

אכן, צודק "וושינגטון פוסט" בקבעו, כי ארצות־הברית יודעת להודות במשגה, לנסות לפצות את אלה שסבלו ולהבטיח כי לא יישנה עוד עוול כזה. ואכן יש כאן תיקון עוול, אבל למחוק אותו אי־אפשר. מה בעצם קרה? בתחילת המלחמה עם יפאן חששו מנהיגי ארה"ב, האזרחיים והצבאיים, מפעולות ריגול או חבלה, והנשיא הורה לאתר את כל התושבים ממוצא יפאני, שרובם חיו בחוף המערבי של ארה"ב, אותם ואת משפחותיהם, ולשלוח אותם למחנות ביוטה ובוואיומינג. בין העצורים היו אזרחים דור ראשון או תושבים ששהו בארה"ב כחוק, וגם רבים שחיו בה מזה דורות; איש מהם לא הואשם במעשה כלשהו של בגידה או התנגדות או אף עבירות קלות מאלה נגד המדינה. אנשים, נשים וטף נעקרו מבתיהם ועסקיהם והוחזקו שנים בבידוד, אך ורק בשל מוצאם. וזה לא קרה בימי־הביניים ולא במשטר פאשיסטי, וגם לא בימי הטרור המקארתיסטי, אלא בימי פרנקלין דלאנו רוזוולט, אחד הנשיאים הדגולים והנאורים של ארה"ב.

עוד לפני שנים, כאשר קראתי ספר על פרשה עגומה זו, וגם באחרונה כאשר עיינתי בנאומיהם של שני חברי קונגרס שהיו בילדותם במחנות אלה, ודחפו את החקיקה קדימה, חשבתי בלבי, כי יש כאן תחמושת לא רעה להסברה הישראלית. אחרי ככלות הכל, ארה"ב היתה גם אז מעצמה אדירה, עם כמאתיים מיליון תושבים, והאוייב היה רחוק אלפי מילין מגבולותיה, כשאוקיינוס אדיר חוצה ביניהם. אף־על־פי־כן הביאה החרדה, המוצדקת אולי כשלעצמה, לצעדים קיצוניים מאוד. אז מה רוצים מאיתנו, מדינה קטנה שכל מלחמותיה מתנהלות ממש ליד בתי אזרחיה, ואנחנו לא נזקקנו מעולם לצעדים חריגים כדי כך.

אינני מסוגלת להסביר גם לעצמי מה דוחף אותי לכתוב את הדברים האלה. אולי מסתתר איזה שוביניסט קטן בתוך־תוכו של כל ליבראל גדול. בכל אופן, בפני זרים, ויהיו אפילו ידידים, אני מוצאת את עצמי מגינה בחירוף נפש גם על מדיניות שאני סולדת ממנה ומתריעה עליה בבית. ואולי זה לא שמץ־שוביניזם, אלא סתם מורשת גלות. כך או כך, אינני חושבת שיש נקיים מרבב הזכאים להטיף לנו מוסר.

זה לא משנה את העובדה שאנחנו צריכים להטיף מוסר לעצמנו. שאנחנו כאזרחים, ועל אחת כמה וכמה כאנשי תקשורת, חייבים להזדעק ולזעוק ולהוקיע כל מעשה וכל מגמה שיש בהם כדי לקפח או להפלות לרעה כל אדם וכל קבוצת אנשים בשל היותם ערבים, בשל היותם בני הלאום ואולי גם שארי בשר של גורמים עויינים או של מדינות אויבות. לא למען אחרים צריך להתייחס אליהם כאל שווים, אלא כדי להיות שלמים עם עצמנו. ויהיה מחננו טהור — הכוונה לא למחנות הסגר.

[illegible] من الاصل

هكذا من الاصل

מפרעה עד מובארק. גאווה לאומית, רגישות היסטורית / ויליאם ב. קוואנדט

סגנון מצרי של משא־ומתן

מחקר גיאו־פוליטי של ארץ הנילוס מלמד: השיקולים המדיניים בקאהיר הם תולדה של מסורת היסטורית מפוארת. הביורוקרטיה מאז ימי פרעה, השלטון הבריטי הזר ולקחי מלחמות 1967 ו־1973 משפיעים בערבוביה בעת קבלת ההחלטות. ספר חדש

מצרים זכתה אמנם להכרה כגורם בעל משקל במדיניות הבין־לאומית רק במהלך 30 השנים האחרונות, אבל מצרים היא גם יורשתה של ציוויליזציה עתיקת יומין, של עבר אימפריאלי משל עצמה, כמו גם של תקופת שלטון בריטי בעברה הלא רחוק. אתה נדרש, לפיכך, לכישורים ארכיאולוגיים כמעט, כדי למצוא דרכך בעד השכבות הרבות של ההיסטוריה המצרית העשירה ולאתר אותן ההתנסויות והתהליכים שעיצבו, והמוסיפים לעצב גם כיום, את גישתם של מנהיגי מצרים לעולם הסובב אותם.

מצרים מכל שדרות הציבור מפגינים גאווה רבה בעברה של ארצם. הם מעלים על נס אלפי שנות היסטוריה רשומה, את היותה של מצרים ערש הציוויליזציה. המפתח להבנת החוויה ההיסטורית הייחודית הזו נעוץ בקשר המיוחד של מצרים עם הנילוס, שלאורך גדותיו היא צמחה והתפתחה כחברה המבוססת על החקלאות. מאפייניה המובהקים היו מאז ומעולם שלטון מרכזי חזק, שעיקר הצדקת קיומו היה הצורך בגורם שיפקח על חלוקת מי הנהר, וביורוקראטיה ממשלתית מסועפת, שנועדה להבטיח את אכיפת הסמכות המרכזית על־פני מלוא הארץ. אלה הם, אפוא, שלושת מרכיביו של המפתח להבנת המדיניות המצרית היום: תחושה ברורה וגאה של זהות לאומית, קבלת הצורך במנהיג חזק ומסורת ביורוקראטית מפותחת.

המסורת הפרעונית

רוב ארצות העולם הערבי האחרות בטוחות פחות ממצרים בזהותן הלאומית. לרובן היסטוריה קצרה יחסית כמדינות עצמאיות, ומנגנוני השלטון שלהן התפתחו רק בשנים האחרונות, לעתים קרובות כחיקויים חיוורים של אדוניהן הקולוניאליים לשעבר. לא כן מצרים, שבבקשה להפגין את כושר מנהיגותה במזרח־התיכון יכולה להישען על מסורת מדינית שראשיתה בימי הפרעונים, מסורת שחודשה על־ידי מוחמד עלי פאשה במאה ה־19 כדי להתאימה לצרכי העת החדשה.

מצרים כבולה פחות ממדינות ערב האחרות על־ידי הצורך לפעול במסגרתו של קונסנזוס ערבי או איסלאמי. יהיה זה אך טבעי לחלוטין לגבי דידם של המצרים, עם תחושתם הלאומית הברורה, להציב את האינטרסים הלאומיים שלהם לפני כל שיקול אחר, ובה בעת מצרים היא בכל זאת חלק מן העולם הערבי, ואוכלוסייתה איסלאמית ברובה הגדול. מכאן שלא פעם יקרה, שרעיונות הפאן־ערביות והסולידאריות האיסלאמית יתחרו בלאומיות המצרית על עיצובה של מדיניות החוץ שלה ותמיד קשה מאד לחזות מראש איזו מגמה תגבר על רעותה.

המסורת הביורוקראטית

למתבונן מהצד נראה לעתים, שהביורוקראטיה המצרית נועדה מלכתחילה לשמש משקל נגד למנהיגותו החזקה של השליט. נשיא כנאצר או כסאדאת עשוי לבקש לחולל שינוי יסודי במדינה או במדיניות, אבל הביורוקראטיה תדאג תמיד בעצם קיומה לכך ששום שינוי עמוק לא יתרחש. הרבה תלוי, כמובן, במידת המעורבות האישית שהנשיא בוחר להשקיע בנושא כלשהו. ככל שזו תקטן כן תגדל השפעת הביורוקראטיה על קביעת המדיניות.

מטבען של ביורוקראטיות שהן מעדיפות המשכיות, יכולת חיזוי מראש ושגרה. במקרה הגרוע יותר מוצא הדבר ביטוי בחבלה בנסיונות שינוי, בהתנגדות לכל יזומה חדשה ובחתירה להנצחת השפעת הפקידות על חשבון סמכותה של ההנהגה. לגבי זרים הבאים במגע עם הפקידות המצרית גורמת גישה זו למבוכה לא מעטה, הואיל וקורה לא פעם, שהבטחותיהם של המדינאים לא ממומשות, מאחר שהוכשלו בשלב הביצוע על־ידי פקידות שפשוט התעלמה מהן. כך קורה שיזומות אמיצות מוכרזות, ואחר אין נעשה דבר: יזומות פיתוח גראנדיוזיות מוצעות, אבל החיים נמשכים כמימים ימימה, לאחר שהפקידות תרגמה את התכניות לתקציבים ולתקנות; מומחים סובייטיים, או ממשיכי דרכם האמריקאים, מבקשים לחולל שינוי בכלכלה המצרית, אבל בסופו של דבר אלו הם הביורוקראטים המצרים שיוצאים מהמאבק כשידם על העליונה.

ההיסטוריה הקרובה

ההיסטוריה המצרית בעת החדשה מתחילה בשנת 1952, לפחות מבחינת יכולתה לקבוע לעצמה את מדיניות החוץ שלה בלא התערבות זרה ולישאת ולתת עם ממשלות אחרות על בסיס של שוויון פחות או יותר. היה זה בשנה זו שעלה בידי המהפיכה המצרית להפיל את המלוכה ולפתוח בתהליך של הסרת היד הכבדה של ההשפעה הבריטית מיחסי החוץ של מצרים.

בשנים שלאחר מכן זוהו המנהיגים המצריים, בין אם היה זה נאצר או סאדאת, עם שורה של החלטות דרמאטיות במדיניות החוץ, שנראו כמובילות את מצרים לכיוונים חדשים: משבר סואץ של שנת 1956, שנגרם עקב החלטתו של נאצר להלאים את תעלת סואץ; האיחוד עם סוריה ב־1958, שהוליד את הרפובליקה הערבית המאוחדת, שהחזיקה מעמד שלוש שנים בלבד לפני התמוטטותה; מלחמת יוני 1967 עם ישראל, שהכשירה את הדרך לעידן חדש במדיניות המזרח־תיכונית; מלחמת 1973, שהשיבה למצרים משהו מכבודם ואיפשרה בכך את כניסתו של סאדאת לשיחות השלום עם ישראל; וחתימת הסכמי קמפ דיוויד בספטמבר 1978 והסכם השלום במארס 1979. במהלך התרחשותם של מאורעות דרמאטיים אלה קרה לעתים, שנמתחה ביקורת על המנהיג המצרי, אבל אף פעם לא נבעה קרע בינו לבין האליטה או ההמונים. מוצא פיו של פרעה די היה בו כדי להכריע בכל עניין לאומי. כך היה בשנות ה־50, כשפנתה מצרים לברה"מ בבקשה לסיוע וכך היה אחר כך בשנות ה־70, כששינתה כיוון ופנתה לארה"ב.

מצרים זועמת על שישראל תוקפנית יותר בשנים האחרונות. הדבר מקשה עליה לטעון שלהסכם השלום השפעה ממתנת על ישראל

שתי מגמותיה של מדיניות החוץ

השפעה עמוקה נודעת לבעיות הפנים של מצרים על מדיניות החוץ שלה. הבעיות הבלתי ניתנות לפתרון של ריבוי האוכלוסין, מיעוט המשאבים הטבעיים, ליקויי התשתית הכלכלית והצפיפות בערים גרמו לא פעם למנהיגי מצרים לראות בזירת מדיניות החוץ פוטנציאל כפול: ראשית, מדיניות החוץ יכולה לאפשר למצרים גישה למשאבים חיוניים – פוטנציאל שיכול להיות ממומש על־ידי התקשרות עם ברה"מ, שיתוף פעולה עם מדינות הנפט או שיפור היחסים עם ארה"ב – ושנית, היא יכולה לשמש מקור לגאווה לאומית מן השורה, שתשכיח ממנו את הקשיים שלהם אין המשטר יכול לספק תשובה של ממש.

קשה להצביע על מקרה ברור שבו יזם מנהיג מצרי במודע הרפתקאות בזירה הבין־לאומית, כדי להסיח את תשומת הלב של בני עמו מבעיותיהם הלא פתורות, אבל ברור עם זאת, שכל המנהיגים המדיניים, ולא רק במצרים, מודעים ליכולתם של משברים במדיניות החוץ לעורר את העתודות הלאומיות ולאחד את העם סביב השלטון. גם אם אין דעת הקהל במצרים זוכה לביטוי ברור כזה של דעת הקהל במדינות העולם המערבי, רגשותיהם של המוני מצרים הם גורם בעל משקל בשיקוליהם של מנהיגי מצרים כבואם לעצב את מדיניות החוץ שלהם או לשאת ולתת עם נציגים זרים. נושאי חוץ אחרים יכולים להיחשב לנכסי צאן ברזל של המנהיגים המצריים, העשויים להעלותם כפעם בפעם על סדר היום הציבורי, כדי לאחד סביבם את דעת הקהל: בקלות יחסית הם יכולים לשלהב את עוינות ההמונים למעצמות הקולוניאליות לשעבר – לארה"ב או ברה"מ. המעצמות הגדולות ששלטו בעבר בחלקיו השונים של המזרח־התיכון, לרבות מצרים, עשויות לשמש מטרות נוחות של דעת הקהל המצרית, כשישנו מנהיג כריזמאטי לכוונה. ישראל אף היא מטרה אטראקטיבית. לעומת זאת לא קל לעורר את דעת הקהל נגד עוולותיהם של משטרים ערביים אחרים או של מדינות איסלאמיות.

נטיה לנטילת סיכונים

מנהיגי מצרים הפגינו לא פעם יכולת לנקוט פעולה פתאומית, לעתים נועזת, הן בזירה האזורית והן בזו הבין־לאומית. כדוגמאות לנטיה זו שלהם לנטילת סיכונים (נטיה המבדילה אותם מרוב מנהיגי האזור האחרים) יכולים

נובמבר 77. סאדאת מגיש מתנה לגולדה, „הגברת הזקנה"

לשמש החלטת ההלאמה של תעלת סואץ, מלחמת 1973 וביקורו המפתיע של סאדאת בישראל בנובמבר 1977. אף באחד מאלה אין לראות בפשטות תגובה על מאורע כלשהו, פנימי או חיצוני. יש בה כדי להציג את הפן, האחר של המדינאות המצרית, את יכולתו של המנהיג לפרוץ את המסגרת המדינית השגרתית ולהפתיע את עמיתיו ואת העולם בהחלטותיו.

כה סבולט בחסרונו בדיוקן זה של מדיניות החוץ המצרית ושל סגנונה הלאומי של מצרים במשא־ומתן היא תחושה של אסטרטגיה ארוכת טווח, הבאה לכלל ביטוי בשורת צעדים מחושבים להשגת יעדים מוגדרים היטב.

טראומת משבר סואץ

זכרון היסטורי אחר, קרוב יותר, הוא זה של המאורעות הדרמאטיים של 1956, המכונים „משבר סואץ". על־פי הגרסה המקובלת על המצרים, ביקש נאצר לשחרר את מצרים מהפיקוח הבריטי והיה קרוב להשלים מגעים עם הבריטים בדבר פינוי הבסיס הצבאי הבריטי הגדול בסואץ. האמריקאים רמזו שיהיו מוכנים להושיט סיוע כלכלי למצרים בדרך של מימון בניית סכר גבוה באסואן, אם תפגין מצרים נכונות לפשרה עם בריטניה וליישוב הסכסוך עם ישראל. עד ראשית 1956 התפכחו האמריקאים מאשליותיהם לגבי משטרו של נאצר, במיוחד נוכח התחזקות הקשרים הצבאיים בין קאהיר למוסקווה. בנוסף על כך הגיעו שיחות חשאיות עם ישראל למבוי סתום והאמריקאי חזר בהם מהצעתם לסייע במימון הקמת הסכר באסואן. נאצר הגיב בחריפות בקיץ 1956 בהכריזו כי בדעתו להלאים את תעלת סואץ ולהשתמש בהכנסותיה לפיתוחה של מצרים.

במהלך החודשים הבאים גיבשו הבריטים, הצרפתים והישראלים, במידה רבה מאחורי גבו של הממשל האמריקאי, תכנית להפלת משטרו של נאצר. בסוף אוקטובר פלשה ישראל לסיני תוך תיאום מוקדם עם צרפת ובריטניה, שכלפי חוץ הציגו עצמן כמתווכות, המציעות את התערבותן רק לשם הגנה על תעלת סואץ מהשלכות העימות בין ישראל למצרים. חרף הנסיון השקוף למנוע את זיהוין של צרפת ובריטניה עם ההתקפה הישראלית הבינו המצרים מיד שהם קרבנות ל„תוקפנות משולשת". מאז ועד היום חיים המצרים בצל החשש שמעצמות זרות יקשרו שוב נגדם, במגמה להתערב בענייניהם הפנימיים. ישראל נתפסה בשנים שלאחר מכן כמשתפת פעולה עם המעצמות המערביות במגמה להבטיח את חולשתה של מצרים.

זכרון זה של קשר ונסיון התערבות, כמו גם זה של מתקפת המנע הישראלית, חיים עדיין בתודעתם של מצרים רבים, ויש לזכור, שהיה זה משבר סואץ שהביא את נאצר לפסגת הפופולאריות שלו בעולם הערבי.

מלחמת 67 — תחושת מלכוד

רבים במצרים יודו כיום, שנאצר עשה משגים בדרך טיפולו במשבר שהוביל למלחמת יוני 1967, אבל גם מבקריו התקיפים ביותר של הנשיא נאצר גורסים, שהיה גם יסוד של מלכוד. אחרים מפנים אצבע מאשימה כלפי ברה"מ, שהעבירה למצרים מידע כוזב בדבר תכניות הגיוס של ישראל. אחרים מצביעים על האמריקאים, שהבטיחו למצרים שישראל לא תתקוף עוד במשך זמן מה. יש גם המאשימים את האו"ם על שהגיב על בקשת נאצר לפינוי כוחות המשקיפים באופן ובהיקף שלא הובאו בחשבון בדיונים קודמים. ולבסוף ישנה ההשקפה, שהישראלים רק חיכו להזדמנות לתקוף את מצרים והיו חכמים דיים למשוך את נאצר לפח שטמנו לו.

כך קרה שהפחד מפני מלכוד – התחושה שמצרים חלשה ונתונה ליכולת התמרון של כוחות זרים, חזקים וחכמים ממנה – מוסיף להיות חלק בלתי נפרד מהזכרון ההיסטורי הקרוב. הוא עולה בקנה אחד עם נטיה מושרשת בתרבות המצרית לחפש קשרי חשאין בשורש המאורעות, לפקפק בעובדות גלויות לעין ולהעדיף על פניהן את החיפוש אחר הכוחות האמיתיים הפועלים מאחורי הקלעים. תערובת האמונות הללו – שמצרים היתה קרבן לקשר ב־1956 ולמלכוד ב־1967 – יש בה, אפוא, כדי לחזק נטיה מושרשת זו, המוצאת ביטויה במדיניות החוץ ובסגנון המשא־ומתן.

לנושא הכבוד יש משקל רב. לא פעם מסבירים המצרים שהפלשתינאים מתקשים להיכנס למשא־ומתן הואיל והם מושפלים תבוסות

מלחמת 1973 — שיקום הכבוד

מלחמת 1973 נתפסת בדרך כלל על־ידי המצרים כעימות שנכפה על מצרים, כדי להזכיר לעולם, שבעיית המזרח־התיכון טעונה טיפול דחוף. מלכתחילה לא היתה זו מלחמת כיבוש, אלא מכשיר לשינוי התפיסות המדיניות. בזכותה שיקמה מצרים את כבודה הלאומי בהשיבה לעצמה חלק מאדמותיה ובהימנעה מתבוסה.

בהכריזו על נצחון, חרף העובדה שהיה קרוב לתבוסה על הקרקע, ניתן לנשיא סאדאת לשכנע את בני עמו, שאת השלב הבא בעימות הערבי־ישראלי יש למצות באמצעים דיפלומאטיים. קשה להפריז בחשיבותו של גורם זה של יכולת המנהיגות הערבית להכריז על שיקום הכבוד טרם שהחלו המגעים לשלום. אילו הסתיימה המלחמה אחרת, אילו הושפלה הארמיה השלישית, למשל, קשה היה להעלות על הדעת את כניסתו של סאדאת למשא־ומתן עם ישראל.

גם כיום יש לנושא הכבוד משקל רב ביחס המצרים לנושא העימות עם ישראל. לא פעם הם מעלים את הטענה, שהפלשתינים, הירדנים והסורים מתקשים להיכנס למשא־ומתן, הואיל והם מושפלים תבוסות, מפני שתמיד שבים ומוכיחים להם את חולשתם. לאחר הדיונים בקמפ דיוויד הפצירו המצרים בישראלים, שיעשו מחווה כלשהי כלפי הפלשתינים, שתשיב ליריביהם משהו מהערכת עצמם. רק אז, נדמה, יוכלו הפלשתינים והצדדים הערביים האחרים לקבל את קיומה של ישראל כעובדה ולהיכנס עמה למשא־ומתן.

שלום קר עם ישראל

לזכרון ההיסטורי הקרוב ביותר של מצרים, מורשת קמפ דיוויד – והסכם השלום הישראלי־מצרי, השפעה אמביוולנטית על המצרים. אלה נקרעים בין גורמיה השונים של ההסכם. במונחים לאומיים מצריים הסכם השלום היה קביל ורווחי. נגאלו שטחי המולדת, משאבים לאומיים הושבו לידי הממשלה ונחסכה ממצרים סכנת מלחמה נוספת עם ישראל. אבל המצרים אינם אדישים להאשמה המוטחת בהם מצד מדינות העולם הערבי והאיסלאמי, כי עשו שלום נפרד עם ישראל על גבם של הפלשתינים. הם זועמים על שישראל נעשתה מאז חתימת הסכם השלום תוקפנית יותר כלפי מדינות ערביות אחרות, דבר המקשה על מצרים לטעון, שלהסכם היתה השפעה ממתנת על ישראל.

מטעם זה חשה מצרים חובה להגיב על הפלישה הישראלית ללבנון בהפגנת הסתייגות מוחשית, שבאה לכלל ביטוי בהחזרת השגריר מתל־אביב. מעטים המצרים שהיו רוצים להשיב את מצרים למצב מלחמה עם ישראל, ועם זאת חשים רבים, שאין זה השלום שלו ייחלו.

משא־ומתן — אסטרטגיה וטאקטיקה

כדי להעריך נכונה את שיעורם היחסי של הגורמים השונים התורמים לעיצובו של סגנון המו"מ המצרי, עלינו לנסות ולברר איזה חלק ממנו נובע מאישיותם של מי שהיו מופקדים על החיים המדיניים של מצרים בתקופותיה השונות ואיזהו החלק הנובע מן האופי הלאומי המצרי עצמו. לעתים קרובות נוצר הרושם שהאסטרטגיות נקבעות על־ידי האיש שבראש הסולם, בעוד שהטאקטיקות משקפות מגמות תרבותיות עמוקות יותר.

בזמנים המודרניים נשלטה מצרים על־ידי שלושה מנהיגים בסך הכל: גמאל עבד אל־נאצר, אנואר סאדאת ועתה חוסני מובארק. מהשלושה מתאים נאצר, ללא ספק, למודל המנהיג הכאריזמאטי, בעל יכולת השפעה הבלתי אמצעית על ההמונים, דמות גדולה מן החיים שעוררה תגובה רגשית חזקה מצד הציבור, לא רק בארצו אלא גם בכלל העולם הערבי. סאדאת לא נהנה מהשפעה דומה לזו, לא במצרים ולא מחוצה לה, ובכל זאת היה מנהיג חזק כשמדובר היה במדיניות החוץ. מובארק טרם הטביע חותם ברור על מדיניות החוץ המצרית. הוא נוקט גישה זהירה לקבלת החלטות, פועל באיטיות תוך נטילת סיכונים מעטים ככל האפשר, משנה פה ושם את הקו שהתווה סאדאת, אבל לא ניתק לחלוטין ממורשתו.

חרף ההבדלים בין נשיאיה השונים של מצרים ניתן להבחין בשני דגמים שליטים בסגנון המשא־ומתן, הנובעים ממסורות עתיקות יומין המבוססות על נסיון בן מאות שנים: מודל השוק והמודל השבטי, הבדואי.

מודל השוק

מודל השוק מוכר לכל מי שהיתה לו ולו רק היכרות שטחית עם המזרח־התיכון. במידה מסויימת זהו סטריאוטיפ, אך בדומה לסטריאוטיפים רבים, גם בזה יש גרעין של אמת. כל עיסקה בשוק כרוכה בשורה שלמה של מחוות טקסיות. ראשית יש לקיים דיון מקדמי בשורת נושאים החורגים בהרבה מתחומי העיסקה המקווה. אגב כך מתקיים טקס של קשירת קשר אישי בין הצדדים. רק משהושלם שלב זה, לעתים לאחר אירכוף כוסות תה וקפה, מתחילה ההתמקחות עצמה. המוכר יפתח בהציעו מחיר גבוה, [illegible] מחיר משלו, נמוך בהרבה, כמובן, ויחל תהליך ממושך שבמהלכו יתקרבו שני הצדדים לפשרה, [illegible] מלכתחילה. במהלך הדיון הדברים ישמעו שני הצדדים מדי פעם כמפיצים המו"מ, אך בסופו של דבר תיחתם עיסקה שתיתן בידי שני הצדדים סיבה לחוש שביעות רצון.

לחלופין עשויה ההתמקחות להימשך ללא סוף – סימן לכך שהמצרים אינם מוכנים לעיסקה, אלא שהם מבקשים להימנע מליטול על עצמם את האחריות לפיצוץ המו"מ. כך קרה במהלך המו"מ עם ארה"ב על הקמת בסיס בראס בנאס. המצרים לא היו מוכנים להיענות לדרישות האמריקאים, אך ביקשו להימנע מלפגוע ברגשותיו של פטרונם והחליפו בהבעת התנגדות ברורה.

המודל הבדואי

המודל האחר שעל־פיו מתנהל לעתים המו"מ עם המצרים הוא זה השבטי או הבדואי, המתאפיין בגישה המיוחדת שלו לעניינים הנוגעים בכבוד. לאחר מלחמה בין שבטים, לאחר שנשפך דם, אין זה מן הראוי ששני הצדדים ישאו ויתנו במישרין לשם השגת פיוס. דרוש מתווך, שיהנה מאמון שני הצדדים ויסייע להם להשיג את הפיוס המבוקש. על המתווך להיות ער בכל עת לשאלת כבודם של שני הצדדים, שחשיבותו עולה לאין ערוך על נושא הפיוס עצמו. אין זה המקום למקח וממכר של מודל השוק. את האווירה הנכונה למו"מ מעין זה יוצרים הצדדים באמצעות מחוות נדיבות, ומעניינו של המתווך לדאוג לכך שעל כל מחווה שכזו תבוא מחווה מקבילה מן הצד שכנגד.

גאווה ורגישות

כמה קווים אופייניים של מדיניות החוץ המצרית, שצפויים לבוא לכלל ביטוי בכל מו"מ עם נציגיה, עולים מסקירה זו. ראשית, מצרים רגישה מאד ביחס לעצמאותה הלאומית. כל דבר העלול להיתפס כמסכן את ריבונותה או היכול להיות מובן כהתערבות בענייניה הפנימיים ייתקל בהתנגדות נמרצת. מרגישות זו נובעת נטייתם של המצרים לדבוק ברטוריקה של אי הזדהות גם כאשר הם מוכנים, למעשה, לשיתוף פעולה הדוק עם מעצמה זו או אחרת.

מאפיינה השני של מדיניות החוץ המצרית הוא תביעתה לתפקיד בזירה הבין־לאומית, שיהלום מזה של השמירה על האינטרסים שלה בהגדרתם הצרה ביותר. רוב המצרים נוטים לייחס לארצם תפקיד מרכזי במזרח־התיכון, בעולם הערבי, בעולם האיסלאם, באפריקה ובארצות העולם השלישי. הם גאים בעובדה שמצרים נמנתה, בשעתה, עם מייסדות תנועת המדינות הבלתי מזדהות, וכמעצמה במדינאות הבין־לאומית. הם אינם מוכנים לכך שיתייחסו אליה כאל עוד אחת ממדינות העולם השלישי מרובות האוכלוסין המרודשות, והם חוששים, שאם לא תמלא תפקיד מרכזי דיו באזור, לא תזכה באותה מידה של כבוד ושל סיוע שלו היא זכאית.

מאפיינים אלה אינם עושים את המצרים לשותפים קלים במו"מ. נסיונם ההיסטורי גורם לכך שיחושו לעתים קרובות שהם משמשים יעד ללחצים או לקנוניות. מורשתם התרבותית היא כזו שבה קשרי חשאין לעולם אינם רחוקים מתודעתם של בני העלית הפוליטית – עובדה העושה את ההשקעה בטיפוח קשרים אישיים לחשובה במיוחד בתהליך המו"מ. מאידך גיסא יש לציין, שלמצרים תחושה ברורה של המשכיות וקשר היסטורי. הסכם, מרגע שנחתם, נלקח במלוא הרצינות, ובדרך כלל ניתן למנהיגים הנוטלים על־עצמם התחייבויות בין־לאומיות לסמוך על תמיכתם של העלית והעם כאחד.

מאמרו של וויליאם קוואנדט התפרסם בקובץ המאמרים „סגנונות לאומיים של מו"מ", בהוצאת המרכז ללימודים בין־לאומיים במחלקת המדינה בוושינגטון, 1987. הנוסח העברי מופיע ברשות המחבר.

ראיון עם תחסין באשיר / דן אבידן, קאהיר

האינתיפאדה בין מצרים לישראל

תחסין באשיר הוא אחד האינטלקטואלים הבולטים במצרים. בשעתו שימש כדובר של הנשיא נאצר והנשיא סאדאת. באופן רשמי הוא עדיין נחשב כנציגה של מצרים בליגה הערבית שממנה הושעתה. תפקידו הממלכתי האחרון היה שגריר מצרים בקנדה. כיום הוא מרצה בפורומים שונים, כותב בעיתונות מקומית וזרה – תרם סידרת מאמרים חשובה על מצרים ל„ניו־יורק טיימס" – ומרבה להסתובב ברחבי העולם. הוא מקיים קשרים הדוקים עם אנשי צמרת מצרים, אך בהיותו כיום אינטלקטואל מחוץ לשורות הממסד, הוא חופשי הרבה יותר מפקידי הממשל להביע את דעותיו על ענייני דיומא. בדבריו בולטות לעתים נימות מגמתיות, כגון הנסיון להשפיע על דעת־הקהל הישראלית, ללחוץ על ההנהגה לפתוח בהידברות עם אש"ף, אולם בדרך כלל משקפים דבריו את דעותיו האוביקטיביות של אינטלקטואל מצרי על הנושאים העומדים על הפרק.

– האם צעדי הניתוק שנקט המלך חוסיין מחזקים לדעתך את סיכויי השגת השלום או מחלישים אותם?

הבעיה המרכזית בסיכסוך הישראלי־ערבי נובעת מחוסר נכונות הציבור וההנהגה בישראל להכיר בקיומם הפוליטי של הפלשתינאים, בקיומה של בעיה פלשתינאית. אתם מרבים לדבר על הפלשתינאים במונחים סטטיסטיים, מי הארגונים הפעילים באינתיפאדה, ההבדל בין קבוצת ג'ורג' חבש לארגון „הג'יהאד האיסלאמי" (בעזה) וכו', אבל כל זה אינו מביא את הזרם המרכזי בישראל לכלל הכרה בקיומה של בעיה פלשתינאית, ובעובדה שקיים עם פלשתינאי שאתם לא יכולים לחסלו (באמצעות טרנספר) או להתעלם ממנו. כלומר מבחינה פסיכולוגית ישראל מעמידה חיץ גבוה בינה לבין הפלשתינאים, כאילו אינם קיימים, כאילו המדובר בבעיה הנוגעת רק לצבא ולכוחות המשטרה.

– אני מתרשם שהאינתיפאדה הגביהה מחדש את החיץ הפסיכולוגי בין מצרים לישראל.

האינתיפאדה יצרה מחסום פסיכולוגי גדול בין המצרים לבין הישראלים והדבר אמור לגבי העם המצרי והאליטה הפוליטית כאחד. המצרים רואים באינתיפאדה תופעה חשובה יותר מאש"ף. הם רואים בה תנועה עממית של בני נוער פלשתינאים, שלאחר עשרים שנות כיבוש קמו ואמרו די: אינם רוצים יותר להיות משועבדים, אך אנו מוכנים לנהל מו"מ עם ישראל ואיננו חותרים לחסלה. זוהי התפתחות חשובה ביותר בחשיבה הפוליטית הערבית. האינתיפאדה תרמה לאתוס הלאומי הערבי את מה שהשואה תרמה לאתוס הלאומי של היהודים. רק אם אדם יודע איזו טראומה עברו היהודים בשואה, הוא יכול להבין מדוע קמה מדינת ישראל וכיצד היא פועלת כיום. האינתיפאדה מסמלת עבורנו את זכות הפלשתינאים לחיות על אדמתם בשלום לצד ישראל כמדינה פלשתינית עצמאית, מתוך שיתוף פעולה עם ישראל. אילו היתה לישראל מנהיגות בעלת שיעור קומה, היא היתה מנצלת הזדמנות זו כדי לצעוד צעד גדול לקראת השלום.

– כיצד? הרי ראשי האינתיפאדה לא מוכנים לדבר עמנו והם מצביעים על אש"ף כנציגם המדיני והפרטנר למו"מ?

כדי להשיג שלום אמיתי על הפלשתינאים להכיר בכם ועליכם להכיר בזכויות הפלשתינאים. עתה נוצרה הזדמנות נדירה להשגת הסדר, משום שכל הקלפים נטרפו לאחר צעדי הניתוק של המלך חוסיין. היוזמה חייבת לבוא מצד ישראל, הכוח הכובש והחזק. עליכם לצאת בהכרזה, שאתם מוכנים לנהל מו"מ עם כל פלשתינאי, על בסיס הכרה הדדית הפסקת הטרור ופעולות הלחימה. המו"מ יוביל להסדר שלום בין מדינה פלשתינאית למדינת ישראל. אם תרצו, אפשר להוסיף לחוזה השלום סעיף, שבו יאמר כי כל מדינה תימנע מלנקוט פעילות חתרנית פנימית (אירידנטה) נגד השנייה. אני משוכנע שרוב הפלשתינאים ורוב חלקי אש"ף ובראשם ערפאת ייענו לקריאה כזו.

– אתה סבור שצעדי הניתוק של חוסיין מהגדה המערבית היו טקטיים או אסטרטגיים?

המלך בעצמו אמר, שהמדובר בצעד אסטרטגי, ואני מוכן להאמין לדבריו כמות שהם. יחד עם זאת הייתי מוסיף ואומר, שבפוליטיקה משולבות הטקטיקה והאסטרטגיה בצורה דיאלקטית. כלומר, ברוב המקרים הטקטיקה הופכת לאסטרטגיה ולעיתים האסטרטגיה הופכת לטקטיקה. על כל פנים הקשרים בין ירדן לפלשתינאים ימשיכו להיות הדוקים בגלל המציאות הגיאוגרפית, החברתית והכלכלית הקושרת בין שתי הגדות. לדעתי תקום בעתיד מעין ברית ישראלית־פלשתינאית־ירדנית בשלוש מדינות במתכונת מדינות בנלוקס. ברית כזו תתרום ללא ספק לשגשוג כלכלי של שלוש המדינות.

הציבור המצרי תומך בגלוי באינתיפאדה. גם הממשל תומך באופן רגשי בהתקוממות בשטחים, אך הוא צריך גם לקחת בחשבון שאינו יכול לנקוט צעדי תמיכה קיצוניים מדי, כדי שלא לגרום לערעור חוזה השלום עם ישראל. החוזה הזה ישמש עמוד תווך להסדר כולל באיזור. על כל פנים, העובדה שאנו רואים יום־יום מעל מסכי הטלוויזיה את הזוועות שאתם מחוללים בשטחים: גירושים, פיצוץ בתים, הרג – זה מכאיב לנו מעומק לבנו.

– האם השלום מצוי בסכנה?

לא. אבל אם המצב הנוכחי יימשך, כולל הדיבורים על טרנספר, שבעינינו דומים לזוועות שחולל היטלר ביהודים, זה לא יתרום לחיזוק השלום. משמח אותנו שבישראל מגלים אנשים רבים התנגדות לרעיון זה.

– אם ישראל תספח עתה את הגדה המערבית, כפי שחלק ממנהיגיה דורשים, האם הדבר יביא להתמוטטות הסכם השלום?

ישראל לא תספח את הגדה, אף־על־פי שיש לה היכולת הצבאית לעשות זאת. אין לה התמיכה הבין־לאומית. חוץ מזה, אם תספחו את השטחים תהיו למדינה פלורליסטית או למדינת אפרטהייד, דוגמת דרום־אפריקה, ולכן אינכם חותרים. על כל פנים, מבחינה תיאורטית, אם הייתם מספחים את הגדה המערבית ועזה למדינת ישראל – השלום היה מתמוטט: מצרים אינה מוכנה לקיים חוזה שלום עם מדינה־כובשת, עם מדינה שלא מסוגלת להגיע לפשרה היסטורית עם הפלשתינאים. אנשים שוכחים, שמלכתחילה חתמנו על חוזה השלום בכוונה לסלול את הדרך לפתרון הבעיה הפלשתינאית ולהשגת הסדר כולל בין ישראל לכל מדינות ערב. הדבר בא לידי ביטוי בחלק הראשון של הסכמי קמפ־דיוויד ובהקדמה לחוזה השלום הישראלי־מצרי. ככל הידוע לי מוכנים רוב הפלשתינאים לנהל מו"מ עם ישראל, כדי להשיג פשרה היסטורית, פתרון של שתי מדינות ואפילו במחיר פירוזה של המדינה הפלשתינאית לבמשך כמה שנים. עתה נוצרה הזדמנות מיוחדת במינה לכך. כל מה שמצרים יכולה לעשות הוא לדחוף את התהליך קדימה.

טלילה שפר נלחמת על הסוף / דינה רייס

בג"צ גורלי

אם אומר שהחולה שמת בסוף השבוע במחלקה שלי היה יכול לסיים את חייו בכבוד כבר לפני כמה חודשים ידביקו עלי תווית: במחלקה שלי הורגים חולים, אומר השבוע מנהל מחלקה בבית־חולים. יעל שפר על סדר־היום הציבורי

„רציתי לומר לך מלה אחת טובה, רק אני מבינה אותך. רק מי שעבר חוויה דומה יכול להבין. רק מי שהחזיק את ילדו שלו, הקטן, שנגזר דינו למות והוא כבר גוש בשר, מעוות ועיוור. רק מי שהתפלל בימים הקשים האלה: אלוהים עשה שזה ייגמר, רק הוא יבין אותך. את, טלילה, הוצאת תפילתם של אצרים החוצה, ועל האומץ שגילית – יישר כוחך".

כך, בגלויה, כתבה השבוע אם לילד בן שנתיים שמת לפני שנה בדיוק ממחלת „טיי זקס".

מכתבי תמיכה ועידוד ופניות טלפוניות מלווים בעשרת הימים האחרונים את פרשת טלילה שפר מקיבוץ מרום הגולן, לאחר שחשפה את מצוקתה.

פרשת הפעוטה יעל שפר, בת השנתיים ושמונה חודשים, החולה במחלה חשוכת מרפא, מיקדה את תשומת הלב הציבורית באחת הבעיות הרפואיות, המוסריות והפילוסופיות הכרוכות במקרים כאלה.

ביום ראשון השבוע קיבלה טלילה טלפון בהול ממזכירות הקיבוץ. ביום שני עמד השופט המחוזי אליהו מצא לתת את החלטתו בבקשתה, שלא לחבר את יעל למכשירי החייאה. מזכירת הקיבוץ ביקשה מטלילה, ששהתה בבית אחותה ביפו, לשוב במהירות לקיבוץ – בית־החולים הודיע, כי הוא עומד לשחרר את יעל ויש להיערך לכך בקיבוץ. שיחת טלפון נסערת למנכ"ל משרד הבריאות פרופ' יורם לס והתערבותו הנחרצת הביאו לביטול ההודעה. טלילה היתה יכולה עכשיו לגייס כוחות חדשים בדרכה לבית־המשפט.

הרתיעה וחוסר הנסיון של בית־החולים, המטפל במשך תקופה ארוכה בפעוטה, לנוכח בקשת האם שלא להמשיך ולהעניק לבתה טיפול רפואי, חשפו שוב את המצוקה הקיימת בישראל בנושא זכות האדם על חייו ומותו, בהעדר חקיקה מתאימה. פרופ' יורם לס, מנכ"ל משרד הבריאות, אמר השבוע, כי יעל שפר אכן זכאית בבית־החולים לטיפול סיעודי ועל כן אין להוסיף ולהחזיק אותה בבית־החולים. אך הסערה הציבורית והמתח הקשה שעובר על המשפחה ועל החברה כולה הם סיבה מספקת לא לשחרר אותה עד שיימצא לה מוסד סיעודי מתאים.

הטרגדיה של משפחת שפר, כמו זו שעברה על משפחתו של גדעון נקש ז"ל, [illegible] שיסלול בעתיד פסיקה משפטית מנחה, כיצד לנהוג במקרים אלה. מדובר במקרים שבהם מבקשת המשפחה לא להאריך את חייו של חולה חשוך־מרפא באמצעי החייאה מלאכותיים. פסיקה כזו תסייע אולי למשפחות אחרות. לפני שהעלו האמהות נקש ושפר את הטרגדיה האישית שלהן על סדר היום הציבורי נאלצו משפחות רבות, אף פעם לא נדע כמה, להתמודד לבדן עם הטרגדיה הזו, כל משפחה בדרכה, כל משפחה המועקה שלה.

לאחר יומיים בבית־המשפט ניסתה טלילה שפר לעשות „חשבון נפש", אתנחתא ברצף האירועים. היו רגעים שהביעה חרטה, שהבינה כי הצער שנקטה התגלגל מהר מדי. אפילו בני משפחתה התקשו לעכל את ההתפתחות. „פתאום מדינה שלמה שופטת אותך, מחטטת

יעל שפר. סעיף 10 במגילת זכויות החולה של ההסתדרות הרפואית בישראל: „בעת מחלה סופנית יש לכבד את עצמאותו ורצונו של החולה כל עוד הוא מסוגל לבטא רצונו. על הרופא לסעוד אותו, להקל את סבלו הגופני והרוחני, להבטיח איכות לחיים הנגמרים ולשמור על כבודו של הנוטה למות".

בפצעיך הפתוחים ואת נאלצת להסביר ולהצטדק. לפעמים אפילו להתנצל.

לאחר הדיון המשפטי, לפניו ולאחריו, היה לה מה לומר לתקשורת, שלא תמיד נהגה ברגישות המתאימה. „מדוע לא חושבים על המשפחה שלנו, על יאיר (בעלה – ד.ר) שהסתגר, שעוברת עליו תקופה נוראה, ועל כולנו". בראשית השבוע ניסתה לצבור כוחות מחודשים, והדגישה שעל אף תחושת הבדידות שלה היא איתנה בדעתה להמשיך ולהלום.

פרופ' קלמן מן, מנהלו לשעבר של בית־החולים „הדסה" עין כרם בירושלים, אמר השבוע כי לדעתו אין לחבר את הפעוטה למכשירי החייאה ויש לכבד את בקשת האם לתת לה למות בשלווה. „חיבורה למכשירי החייאה מלאכותיים יאריך את חייה, אך יהיו אלה חיים ללא תוחלת, ללא תקווה, באיכות ירודה שרק תביא צער וכאב גדול יותר למשפחתה. מגיע הרגע שבו על הרופא להרים ידיים ולומר – עד כאן; עד לכאן יכולה הרפואה להשיג ולא עוד", אומר פרופ' מן.

כמי שחווה את החוויה באופן אישי, כאשר סעד את רעייתו חולת הסרטן, אומר פרופ' מן: „יש תמיד לעשות הפרדה ברורה בין שני מצבים השונים אחד מהשני. המצב שבו טיפול רפואי מאריך חייו של אדם ומעניק לו איכות חיים מכובדת, תפקודיו החיוניים נשמרים ומאפשרים לו ולסובבים אותו הנאה מחייו, ולעומתו המצב הטרמינלי – סופני – שבו חדלות מערכות גופו החיוניות לפעול, מוחו אינו מתפקד וגסיסתו ברורה. במצב שכזה, כפי שנמצאת בו יעל שפר, אין לדעתו של פרופ' מן, מקום להתערב ולחבר אותה למכשירי החייאה. מנגד עומדים אם, אב ואחות שכאבם גדול, ויש לתת את הדעת גם על מצבם הקשה, כאשר הם עומדים חסרי אונים ואינם יכולים עוד לראות אותה דועכת ומאבדת צלם אנוש.

אך המצב המשפטי הקיים היום בישראל אינו מאפשר המתת חסד הרופאים חשופים לתביעות פליליות בגין הריגה. הם מודעים לחוסר האונים שלהם כאשר הם ניצבים בפני חולים חשוכי מרפא ואינם יכולים לגאול אותם מיסוריהם. בשיחות בלתי רשמיות, שלא לייחוס, אמרו השבוע שניים מבכירי מנהלי המחלקות הפנימיות: „אנחנו מעודדים את הפעילות המשפטית והציבורית בנושא זה, אך איננו יכולים להצהיר על כך בפומבי. אם אומר, שאותו חולה איידס שמת בסוף השבוע במחלקה שלי יכול היה לסיים את חייו בכבוד כבר לפני מספר חודשים, ידביקו עלי תווית: במחלקה שלי הורגים חולים"...

בשיחות עם הורים שעברו חוויה דומה וניסו לעודד אותה בעקבות פרסום הפרשה, מוטרדת טלילה ומתייסרת בשאלה, האם יעל סובלת. היא מביטה שוב בדינה נקש, מגייסת כוח ושואלת, האם אדם ב„קומה" (איבוד הכרה) חש כאבים. האם יעל מרגישה את הדקירות, את צינור ההזנה. „האם כך מגיע לה לסיים את חייה הקצרים? גם בעלי חיים פצועים מקבלים עזרה מבני־האדם המסיימים את חייהם, כאשר פציעתם אינה מאפשרת להם לתפקד, ומדוע איננו יכולים לעזור ליקר לנו מכל? מדוע לא נוכל לזכור אותה כשהיא במיטבה", שואלת טלילה שפר. היא מוצאת את עצמה משתפת זרים ומציצנים בנושא כל־כך אינטימי ומוצנע.

דינה נקש, אלמנתו של גדעון נקש ז"ל, שגסס במשך חמישה חודשים בבית־החולים „קפלן" ברחובות ממחלת ניוון שרירים, עוברת בימים אלה את החוויה הקשה מחדש. היא מחזקת את טלילה שפר ואינה יודעת את נפשה מצער. המאבק המשפטי והחיטוט של כלי התקשורת זכורים לה היטב, אך אלה לא שברו את רוחה וגם היום, שנה לאחר מותו של גדעון, היא אומרת: „הייתי מוכנה לעמוד בבית־המשפט במקומה של טלילה ולצעוק לכולם – מדוע אתם מתחבאים? מדוע אתם מפחדים?"

היא מספרת על החודשים הארוכים של תחושת חוסר אונים, כאשר היקר מכל הולך ומאבד צלם אנוש ומושפל בעיני עצמו, על תחושת העוינות כלפי הרפואה המתקדמת שפועלת ללא התבוננות אישית, ללא התחשבות אנושית, על הכעס כלפי הרפואה הנאורה, כביכול, שאינה עושה שימוש נכון בכליה כאשר היא באה אל החולה עצמו.

רגשות זעם ותסכול שהצטברו בה בתקופת המאבק העיקש נגד רופאי בית־החולים מתפרצים עתה. היא שואבת כוחות נפשיים, כדבריה, מצוואתו הבלתי כתובה של גדעון. לדינה נקש יש ביקורת כנגד החברה הישראלית, שאינה יודעת לטפל במשפחה המתייסרת ואינה מציעה לה סעד, הקלה ותמיכה מספיקה. „אף אחד אינו יודע באיזה מצב יעמוד מחר. הגיעה העת לקיים דיון שאינו מתחמק. ההסתגרות וההתחמקות מפני התמודדות משפטית הם הגרועים מכל. תהא ההחלטה קשה ככל שתהיה – אם קיים סיכוי, ולו הקטן ביותר, שהחלטה כזו תגאל מיסורים חולה אחד, אם תימנע הריסתה של משפחה אחת, הרי שיש לה חשיבות מוסרית־חברתית ממדרגה ראשונה".

טיי־זקס

מנתוני המכון הגנטי של בית־החולים תל־השומר עולה, כי עד לפני כחמש שנים נולדו מדי שנה בישראל 5־7 תינוקות הפגועים במחלה. בעקבות תוכנית מיוחדת לגילוי מוקדם, באמצעות בדיקות הנעשות אצל זוגות צעירים, ירד בשנים האחרונות מספר התינוקות החולים ל־1־2 בממוצע שנתי. (הנתונים נמסרו על־ידי ד"ר גבי ברבש מתל־השומר).

תנאים של חסד

בגליון האחרון של כתב־העת „הרפואה" מפרסם ד"ר רם ישי, יו"ר ההסתדרות הרפואית, מאמר בנושא המתת החסד.

במאמרו קובע ד"ר ישי, כי „קשה להאמין שניתן לפתור סוגיה כה אנושית על־ידי חקיקה מבלי שיותירו מוקשים רבים. ברוב המדינות מנסה החברה ליהנות משני העולמות. שומרים על החוק הקיים ובאותה עת אין מפעילים את הדין כאשר מתעוררת בעיה. אין משנים את החוק משום החשש מפני אפשרויות רבות מדי לניצול לרעה.

המתה עשויה להיות תוצאה לא של סבל החולה עצמו, אלא של אי־יכולת הסביבה לשאת בסבל. הויכוח הציבורי עלול גם ליצור את ההרגשה שמדובר ביציאה אצילית מן החיים. מתחילים בחולה הסופני חסר התקווה, אך אותן הוראות עשויות להתרחב לסנילי הקשה, לישיש, ואולי אף לילד המפגר מאוד".

ההסתדרות הרפואית העולמית, לאחר התלבטויות רבות הנובעות ממורכבות הבעיה, קבעה בהצהרת מדריד 1987 עמדה המגדירה את המותר והאסור מבחינה אתית: „אתנזיה, פעולה השמה קץ במתכוון לחיי חולה, על־פי בקשתו או בקשת קרוביו, מנוגדת לאתיקה הרפואית. אין בכך כדי למנוע מרופא לכבד את רצונו של חולה לתת לתהליך הטבעי של המוות להימשך עד לשלב הסופי של המחלה".

במאמר אחר בנושא המתת חסד שהתפרסם ב„הרפואה" כותב ד"ר חיים דיניץ מבית־החולים הפסיכיאטרי גהה:

„נושא הצוואה בחיים מוצג כפתרון חוקי מתאים. במצב זה אדם כותב צוואה בחייו האוסרת כללית או חלקית טיפולי החייאה אם יחלה במחלה קשה. נושא זה עורר התנגדויות רבות. התנגדויות אלו נובעות בחלקן מכך, שזכותו של אדם למות פירושה חובה על מישהו אחר לאפשר לו או לבצע זאת.

„בהעדר תחיקה אחרת משתמע, כי זו חובתו של הרופא. עלול להיווצר מצב שהצעת המתת החסד תתנגש עם תפיסת עולמו של הרופא כמטפל וכאדם. התנגדות שניה נובעת מיכולת האדם להחליט החלטות לטווח רחוק. האם מסוגל אדם לחזות מראש מה תהיה באמת החלטתו, כשהוא קרוב למוות. הנסיון מורה, שרבים מתנהגים במצבי אמת בצורה שונה מאשר תיארו לעצמם את התנהגותם במצבים היפותטיים. הצוואה בחיים היא דוגמה של החלטה על מצב היפותטי. מכאן, שקיים צורך חוקי בהחלטה בזמן אמת. מובן שחולים שאינם בהכרה או שהכרתם מעורפלת מעוררים בעיות קשות בנושא. כמו כן קיים צורך להחליט בשאלות אחרות, כגון המרחק המשוער מרגע המוות ועד כמה המצב כרוך באמת בהעדר כל יכולת של טיפול ותקווה. נשקפת סכנה, שהצורך בדיאלוג אמיתי עם החולה על מותו הקרוב ייטשטש מול היתרון החוקי של המתת חסד".

על חייו ומותו

„האגודה לזכות האזרח על חייו" קמה בישראל בשנה האחרונה. עד כה הצטרפו אליה כ־150 חברים. ישראלים נוספים חברים באגודות דומות באנגליה, סקוטלנד והולנד.

האגודה קמה לאחר שהתפרסם המקרה של גדעון נקש ז"ל והיא עוסקת במתן ייעוץ משפטי, סעד ותמיכה בחולים או בבני משפחותיהם המתלבטים בבעיה זו מבחינה משפטית והן מהבחינה המעשית.

האגודה אינה מפנה אנשים לרופאים ואינה ממליצה על המתת חסד. היא פועלת בפרק הצר הקיים היום בין רצונו של החולה והמעמד המשפטי שיש לרצון זה, בהעדר חקיקה מתאימה.

יו"ר האגודה, עו"ד יצחק חושן בן 30, עושה עבודתו בהתנדבות, ללא תשלום. [illegible] בנושא זה, שבו השתתף במסגרת לימודי המשפטים באוניברסיטת תל־אביב, גרם לו התעוררות פנימית לפעול למען אותם אנשים שעד כה לא היתה להם כל כתובת.

פרופ' אנדרי דה פריז, לשעבר מנהל בית־החולים בילינסון בפתח־תקווה, מפעילי האגודה ומיסדיה, שוהה בימים אלה בחו"ל. במסיבת עתונאים שכינסה האגודה לפני שלושה חודשים בתל־אביב אמר פרופ' דה פריז: „המתות חסד מתבצעות מדי יום בבתי־החולים אף שאין חקיקה. מדי שנה מבקשים אלפי חולים בישראל למות בכבוד, אך המצב הקיים היום בישראל בהעדר חקיקה, ופחדם של הרופאים מפני אחריות להמתה, מותיר מצב של פגיעה קשה בכבוד האדם ובזכותו למיתה מכובדת ויפה".

„ההחלטה לסיים את חייו של חולה חייבת להיות קודם כל של החולה עצמו", אומר פרופ' דה פריז. „אם החולה אינו מסוגל לקבל החלטה שכזו יעשה זאת צוות המורכב מרופא, פסיכולוג, עובדת סוציאלית ונציג המשפחה. רופא, שלדעתו אינו מסוגל לקבל על עצמו החלטה מסוג זה, חייב להעביר אותה לרופא אחר". פרופ' דה פריז סיפר במסיבת העתונאים, כי נכח בעצמו בהמתת חסד, לא בישראל, אצל קרובת משפחתו. „החולה חלתה במחלה סופנית וקיבלה כמות גדולה של מורפיום. הרופא קרא לי להודיה ואמר לי ראה, היא מתה עם חיוך על שפתיה".

חברת הכנסת שולמית אלוני מסייעת רב הגישה הצעת חוק הדנה ב„זכות למות בכבוד". הצעתה התקבלה בקריאה טרומית, והועברה למליאת הכנסת לקריאה ראשונה. [illegible] של ח"כ אלוני מדברת על שינוי בחוק העונשין, אשר יבטיח הגנה מפני אישום פלילי כנגד רופא שיסייע לחולה חשוך מרפא, שמחלתו נקבעה כסופנית, לבל יאריך חייו באופן מלאכותי. בנסיבות אלה יוכל החולה לכתוב, על־ידי „צוואה בחיים", כי הוא רוצה שיכבדו את צוואתו, לפיה לא ינתן לו כל טיפול רפואי שיאריך את חייו, לרבות אי־חיבורו או ניתוקו ממכשירי החייאה מלאכותיים. אם תתקבל הצעת החוק יוכל רופא, בהסכמת החולה או בן משפחה ודעה של רופא נוסף, שאינו שייך לאותה מסגרת רפואית, לסיים את חייו של החולה מבלי להיות חשוף לתביעה פלילית בגין הריגה.

תשדירי בחירות. שבוע ים תיכוני / יוני להב

ליכוד, כדאי לכם

ושוב הצליחו זרועות הביטחון לסכל את מזימת ההשמדה של אויבינו צמאי הדם. ושוב הצליחה הציונות לעצור בעד המופתי הפאנאטי. כמו שאת המופתי ההוא, את החוסייני הישן הצלחנו להכחיד ולהשמיד ולאבד ולרמוס ולמעוך ולקרקע, כך נצליח גם הפעם לשפצר ולצנטר ולמגר את החוסייני הנוכחי.

והרי אין כל־הבדל בין כל החוסיינים הללו, הם כולם אותו הדבר, ואילמלא קראו להם חוסיין, היו יכולים הללו להתקרא בשם „אחמד" מכיוון שלא רק שאי־אפשר להבדיל ביניהם, אין גם שום צורך להבדיל ביניהם: ערבי אחד יותר, ערבי אחד פחות, וגומר.

ובכן, החוסייני הלזה, מה בביכול ההבדל בינו לבין הישן? שהישן קרא להשמיד ולאבד את היהודים בעוד החדש קורא דווקא להכיר במדינת היהודים בגבולות החלוקה של 47', לצד מדינה פלשתינאית? וכביכול מתקפים החוסייני החדש. ברם שקוף לעין כל כי אין המדובר פה בדבר זולת טקטיקה ערמומית ותחבלנית של אותו ערבי ישן־חדש, וכבר שנו רבותינו שלא כדאי לסובב בלפיהם את הגב: שהרי אם אנחנו ניתן להם את המדינה שלהם בגבולות 47', הם תיכף ירצו את רמלה ואת כפר סבא (מה פתאום כפר סבא אתם שואלים? ואנו עונים לכם: למה שהם לא ידרשו את כפר סבא?! אהה?) ועוד מזה, הגבול יהיה כל־כך קרוב והרצועה שלנו ביניהם לבין הים תהיה כל־כך צרה, שכאשר נצעד עם הילדים לחוף הים, חצי מהגוף שלנו יהיה בצד שלנו של הגבול והצי־בצד שלהם; ובסיטואציה כזו הם הרי יארגנו תוך שניות את הקומוניסטים, את הכושים, את הערבושים, את ההיפים ואת ההומואים וכל אלה יכבשו אותנו וידביקו לנו איידס עם הירואין לוורידים וככה כולנו נמות ביסורים.

זה מה שאתם רוצים?!

אתם לא רוצים את זה. אתם יודעים מי כן רוצה את זה? אנחנו נגיד לכם מי כן רוצה את זה. שמעון פרססססססס רוצה את זה.

למה הוא רוצה את זה? הוא הרי יהודי, לא? לאז שמעון פרססססססס הוא לא יהודי? זה הרי לא סוד שאמא שלו ערביה. את זה סיפרנו לכם כבר במערכת הבחירות הקודמת. ואבא שלו לא סתם ערביה, אמא שלו היא הבת הלא חוקית של – ניחשתם! האג' אמין אל חוסייני הצורר, איש פרעות חברון מ־29'. איך שכל החוטים מתחברים, מה?

אבל זה רק הכסף הקטן, רבותי. אתם לא יודעים באיזו צרה אתם באמת. מכיוון שפרס הוא ערבי, האינטרס שלו הוא קודם כל בעד העם שלו – העם הפלשתינאי. אבל מכיוון שהוא ערמומי כמו כל הערבים הוא בונה את זה לאט לאט. ועכשיו הוא עושה את עצמו כאילו הוא שם בכלא את חוסייני החדש, יחד עם רבים, אבל בעצם הוא רק מעביר זמן ותיכף, אר־טו־טו, הוא משחרר את חוסייני ונותן לו את המדינה הפלשתינאית בגבולות החלוקה, ואחר־כך הוא מארגן פה מגיפה שחורה שכל היהודים ימותו בה, כדי שלערבים יהיה מקום גם בשטח שלנו, ואחר־כך כולנו נמות עוד פעם בפצצה גרעינית שהמערך יפיל לנו על הראש. כל זה יוכל להימנע אם תצביעו בשביל הליכוד בבחירות. אנחנו לא רוצים להבהיל אתכם, אבל זאת שאלה של חיים או מוות. אז תחשבו על זה.

אנו־אנו המערך

שלום לכם, יקרים ויקרות, חביבים וחביבות יקרים, יקרים ויקרות חביבים וחביבות. ושוב אנו איתכם, אנו הנחמדים, אנו הטובים, אנו היפים, אנו החמודים, אנו הבתומים, אנו הפלמ"ח, אנו.

לא להתקיף באנו הפעם. להיפך. הן אוהבי אדם אנו. והרי הערך הנעלה ביותר ביהדות אותה אנו כה מוקירים ומכבדים הינו „ואהבת לרעך כמוך" ולכן אנו מטיפים לדו־קיום של שלום, תוך הדגשה חד־משמעית ובלתי מתפשרת על נושא הביטחון. ולפיכך, אם ישאלונו – ובכן, מהי תכניתכם המדינית? נמהר ונשיב כי אכן ואכן, תכנית מדינית לנו, תכנית מדינית יפה לנו, תכנית מדינית טובה לנו, תכנית מדינית יוצאת־מן־הכלל־אינטליגנטית לנו, הן, כן.

ואם בכל זאת יתעקשו וישאלונו, מה הם התכנים של התכנית המדינית שלנו, נמהר ונצביע על מפת גבולות הבטחון שלנו, והם יראו הצופים המון המון קווים מקווקווים, המון חיצים קטנים, הכול צבעים, ואף אחד לא יבין שום דבר, וזה יהיה בסדר גמור מבחינתנו: כי אנו רוצים להחזיר את השטחים, אבל יחד עם זאת להמשיך להחזיק בגב ההר ובירושלים ובחברון ובבית לחם, ואנו לא רוצים לשלוט על עם זר ברם לא נוכל לתת להם להשתולל סתם, ואנו נחזיר הכל ולא נחזיר כלום, ושלום ובטחון, ובטחון ושלום.

ומה עם הכלכלה? אוהו, אוהו, נקודה נהדרת! הרי בקלות היינו יכולים לתקוף את הליכוד בנושא הזה. אבל אנחנו לא נתקוף את הליכוד. אנחנו לא מאמינים בסוג כל־כך נחות של תעמולה. רק הדמגוגים הזולים ביותר תוקפים את יריביהם במערכת בחירות. אנחנו, לשם שינוי, דווקא נהלל את הליכוד! כן כן! כה יש זווית חדשה ומעניינת למערכת הבחירות!

ולפיכך ולאור כל זאת, מהרו והצביעו למעננו, אנו שיש לנו את המסר הברור והנוקב ביותר, אנו היחידים שאפשר לסמוך עליהם, אנו עושים ולא מדברים, אנו פועלים ולא מברברים, ובעיקר אנחנו לא מתנצפים לאף אחד, אנחנו לא מחפשים שום קונסנסוס. אנחנו לא מאמינים שאפשר למכור מפלגה כמו שמוכרים סבון, להיפך: אנחנו חושבים שהגיע הזמן בארץ הזאת שיתחילו למכור פה סבונים כמו שמוכרים מפלגות.

וחריש החריש / טובה צימוקי

גבולות המשפט

לשכת עורכי־הדין אינה עושה במעט דבר לנוכח השימוש הנרחב בתקנות ההגנה. בימים אלה מתארגנת שם קבוצה הסבורה, כי יש לנקוט עמדה אמיצה יותר נוכח המתרחש. מימוש היוזמה קשה בקריעת ים סוף

בראשית השבוע, כך התבשרנו, יצא ראש לשכת עורכי־הדין יעקב רובין להשתתף בכינוס איגוד עורכי־הדין הבין־לאומי בטורונטו. מה יש לרובין לעשות בכינוס שנושאו זכויות האדם, כאשר השמירה על זכויות האדם, בשטחים שבשליטת ישראל, הגיעה בימים אלה לשפל המדרגה? כיצד יוכל לשמש כשופר הסברתי בזמן כה רגיש, כאשר מחדלי הלשכה כה בולטים לעין? יש בנסיעתו משום סימפטום ליחסה של רוב האליטה המשפטית בישראל כלפי ההפרות הבוטות של זכויות האדם בשטחים והסכנות האורבות לנו בתוך הבית מאז האינתיפאדה.

משרד המשפטים, מצוי כיום בשפל המדרגה בשל תהליכים ממושכים של דה־לגיטימציה מהם הוא סובל ואשר האצו מאז הגיע לשם הצמד חריש־שריר. כמעט ואין עוסקים שם בקביעת מדיניות משפטית ועיקר עיסוקו של המשרד מצטמצם לכלל אספקת שירותים לממשלה. סירובה של פרקליטות המדינה להגן בבג"צ על צווי גירוש הביא את שר הבטחון וראש הממשלה לצאת כנגד המשרד. ראש הממשלה ושר הבטחון הבהירו לפרקליטות המדינה, כי הם מצפים ממנה להגנה ולשיתוף פעולה מהיר ומוחלט בכל הקשור לסיוע משפטי למערכת הבטחון. היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש החריש בישיבת הממשלה נוכח המיתקפה הזו, ורק לאחר יומיים פרסם הודעה מגומגמת וכללית, שכלל לא הדפה את המתקפה. בכל התקופה הזו נמנע חריש מייצוגה של המערכת הנורמטיבית והחוקית, בניגוד לקודמיו בתפקיד, שכוחם המוסרי הרתיע את הממשלה במקרים רבים מנקיטת צעדים שהיו מעמידים אותם בעימות עם המערכת המשפטית.

אולם לא הכל נעוץ בחולשתה העכשווית של המערכת המשפטית. גם אילו היתה חזקה, היתה מתקשה לתפקד נוכח מגרסת הכיבוש מאז פרוץ האינתיפאדה. מזמן הוכח, כי המערכת המשפטית הישראלית הדמוקרטית אינה בנויה כלל לתפקד בתנאי כיבוש. רק תקנות ההגנה לשעת חירום עומדות לו לכיבוש ה„יעיל". השימוש בתקנות אינו מסימני הציון של מערכת חוק דמוקרטית ונאורה וטוב שהוא מאיים גם בשטחנו. בעת שהמערכת המשפטית הממלכתית היתה חזקה הצטמצם השימוש בתקנות אלו עד למינימום. הדבר הגיע לשיא בימי בגין, שכלל מהפעלת התקנות והפסיק את כל הגירושים והמעצרים המינהליים. אבל בימים אלו עולות תקנות אלו ופורחות. הן מאפשרות למשתמשים בהן לעקוף למעשה את המערכת המשפטית המתוקנת.

במהלך עניינים תקין היתה האליטה המשפטית נכנסת לוואקום שנוצר עם החלשות המערכת המשפטית וממלאת בעיקר את חובתה המוסרית. אך לא כך קרה. בעוד האגודה לזכויות האזרח לוחמת למען קיום זכויות האדם בשטחים, ניצבת האליטה המשפטית כולה ומחרישה. מלבד מס שפתיים פה ושם כמעט שלא נשמע קולה. דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב הפרופ' אוריאל רייכמן עוסק בהצעתו לשינוי שיטת הבחירות, כאילו היא חזות הכל, אך שותק ואינו מגייס את חבריו המשפטנים להקים קול זעקה קולקטיבי ומתמשך כאשר מדובר בסכנות המיידיות האורבות לדמותה ולמשטרה של ישראל.

אפשר היום להזכר בנוסטלגיה בשנים שקדמו להקמת המדינה. הסתדרות עורכי־הדין נלחמה אז בהפרות בוטות של זכויות האדם על ידי הבריטים, נוכח מעצרים מינהליים שעשה המנדט ב־1946. בספרו של גבריאל שטרסמן „עוטי הגלימה" הוא מתאר כינוס מיוחד של הלשכה, לאחר הטלת תקנות ההגנה לשעת חירום. מצוטט שם דב יוסף, לימים שר המשפטים, האומר, כי „אין צורך כלל שאדם יעבור עבירה. די שבאחד המשרדים תתקבל החלטה וגורלו של אדם נחרץ. בוטל בארץ העקרון היסודי שהאדם הוא בחזקת זכאי".

לשכת עורכי־הדין של היום אינה עושה כמעט דבר בכל הנוגע לעונשים מינהליים שהוטלו על תושבי השטחים, בדרך כלל ללא משפט וללא ביקורת שיפוטית. מוסדות הלשכה גם נמנעו מהתייחסות לנושאים העקרוניים והמוסריים הכרוכים בהפעלת תקנות לשעת חירום בשטחים. לשכת עורכי־הדין היתה יכולה לצאת מד' אמותיה ומתחום האות היבשה ולומר לציבור, כי החוק הישראלי־מנדטורי מרשה דברים – מעצרים מינהליים סיטוניים, הריסת בתים באופן שרירותי וגירושים – שאינם ראויים לדמוקרטיה נאורה. הלשכה היתה חייבת לעמוד על כך, שהמעצרים המינהליים ייעשו תחת ביקורת שיפוטית, שלא ימשכו תקופה ארוכה ושיתקיים משפט צדק. לשכת עורכי־הדין היתה יכולה לתבוע גיוס מילואים נרחב יותר של חבריה, כדי לפקח על ההליכים בבתי־המשפט הצבאיים ולסייע בייצוג נאשמים או בשפיטתם. לשכת עורכי־הדין נמנעה מתגובה גם לאחר מעצרו של סגן ראש הלשכה בעזה מחמוד אבו־שעבן. מאז החלה האינתיפאדה הצליחה לשכת עורכי־הדין להשיג לה אך בקושי עלה תאנה: נציגיה נפגשו עם הפרקליט הצבאי הראשי תא"ל סטרשנוב והצליחו להחזיר מידה מסוימת של ביקורת משפטית על מעצרים מינהליים והבטחה לאפשר פגישות בין העצורים לפרקליטיהם.

בימים אלה מתארגנת בלשכת עורכי־הדין קבוצה הסבורה, כי יש להביא את הלשכה לנקוט עמדה ברורה ואמיצה יותר נוכח המתרחש. מסתבר, כי היוזמה קשה כקריעת ים סוף. כמו במדינות ובמשטרים אחרים – רוב ציבור עורכי־הדין בארץ אינו רוצה לדעת. כברוב הארצות קיימת זיקה מוחלטת ואינטרסים משולבים בין עורכי־הדין לבין המערכת השלטונית. בארץ נוספת לכך הנטיה לקונפורמיזם, לשירה במקהלה הלאומית.

השבוע דן בית־המשפט העליון בעתירה של האגודה לזכויות האזרח נגד הריסת בתים בלי התרעה מראש. בדיון בעתירה זו הגנה מחלקת הבגצ"ים במשרד המשפטים על מדיניות שר הבטחון הסבור, כי במקרים חמורים ויוצאי דופן תבוצע ההריסה ללא שהות להגיש בג"צ. מהערותיו של השופט העליון גבריאל בך אפשר היה להבין, כי העתירה אכן עוסקת במקרה עקרוני. „השאלה היא, האם עקרון ההתרעה נשקל בצורה מספקת מול שמה הטוב של ישראל כמדינת חוק".

هكذا من الاصل

משא
לספרות, אמנות ועיון

קידוש החיים
מאת יעקב גורן

ישראל גוטמן „מאבק בנתיב הייסורים – התנגדות היהודים לנאצים בתקופת השואה"; בית הוצאה „כתר"; 1988; 224 עמ'.

המארטירולוגיה היהודית ימיה ארוכים כימי הגלות. סימלי הדבר כי גיבושה הרעיוני הראשון, הסיפורים המדרשיים על עשרת הרוגי מלכות, מצמיד אותה לדיכוי מרד בר־כוכבא המהווה את קץ ריבונות האומה על מולדתה ההיסטורית. מבקשים היינו, כביכול, לראות את האקורד האחרון שלה בתמונת הסיום האחרונה של טרגדיית הגלות, היא שואת יהודי אירופה. אך ממבט ראשון במדומים היינו שלא כן הוא. שהרי המארטירולוגיה היהודית כל ייחודה נושא ההוד הוא שהיא נעשית מתוך בחירה. עשרת הרוגי מלכות – כך מבקש המדרש ללמדנו – יכולים היו לכפור ביהדותם, למעול בשליחותם ולהינצל. ההורגים עצמם לדעת בימי גזרות תתנ"ו ראשים היו לפי ההלכה היהודית להיסבל – לשעה – לנצרות ולהיוותר בחיים. מרצונם החופשי העדיפו מוות מתוך חירות על פני חיים של שעבוד לתוהו, שכך נראתה בעיניהם (אולי בצדק) העבודה הזרה.

ואילו הרוגי יהודי אירופה של גזירות תש"א–תש"ה, איזו בחירה ניתנה להם? לכאורה מגר עליהם עולמם וגם להימלט מגיא ההריגה לא ניתן להם: מעשה רצח נורא שאין לו אח ודוגמה בתולדות התרבות המערבית. וזוועה שהיא אולי אקורד מסיים בתולדות הנצרות, לפחות לגבי נושאה המרכזי בזיקתה עם היהדות על גאולת העולם בזכות מותו ותחייתו של ישו; אך סיומה של המארטירולוגיה היהודית כלום היה בה?

למקרא ספרו האחרון של ישראל גוטמן, העוסק במאבקם ובהתנגדותם של היהודים לנאצים בתקופת השואה כבתמונת, אולי, לראשונה אצל הקורא תשובה חיובית גם לגבי היבט זה של תולדות העם היהודי בגלותו. סיפור מאבקי היהודים בנאצים, על גילוייהם השונים, אכן יש בו מקבילה למעשי קידוש השם של דורות קודמים. מה בני דורות קודמים בחרו מרצונם למות בכבוד כיהודים במקום מה שנראה היה להם חיי קלון בתוך נוצרים – אף בני הדור הזה בחרו מרצונם להילחם ולמות בכבוד כיהודים ולא לנסות לקנות המשך לחייהם במסתור ובמחבוא, מוסווים כגויים, בקדשם עם זאת את חיי האדם היהודי. אפקו של קידוש החיים כאקורד סיום למארטירולוגיה היהודית העומדת בסימן קידוש השם. מעשה המחזיר כאילו את השואה למסגרת ההיסטוריה של עם ישראל, בהצביעו על קיום המוטיב האנושי היסודי בקרב האומה גם בשעתה הנוראה ביותר – הוא מוטיב מאבק האדם על גורלו ובקשתו לעצבו בהתאם לרצונו החופשי ולמסורתו ההיסטורית.

ספרו של פרופסור גוטמן עומד כולו בסימן המאבק היהודי לשמור על צלם האדם ועל עיצוב גורלו במו ידיו, דווקא כאשר האויב, עוד בטרם צאתו להשמידו מבחינה פיסית, ביקש ליטול ממנו את חופש הבחירה כשהוא מגר את עולמו צעד אחר צעד. בריק עומד הוא על חוסר הרציונאליות של האנטישמיות הנאצית מלכתחילה, שבכך נמנעה מראש כל התנגדות פעילה בפניה; אי אתה יכול להתווכח עם מי שאינו מביא כל עובדות אמיתיות ומוכחות כנגדך. יתר על כן: אגב תיאור קצר זה של האנטישמיות הנאצית, הבא בפתחו של הפרק הראשון בלבד, נפרשת לפני הקורא אי־סימטריה מאלפת בין הרודף לנרדף. בעוד שהרודף נתון בידי כוחות בלתי־רציונאליים שלמעשה נוטלים ממנו את חופש הבחירה ברגע שהשתלטו עליו וגוזלים ממעשיו את המימד ההיסטורי האמיתי, מצליח הנרדף להעלות מקירבו כוחות המבקשים גם בתוך שערי הגיהנום לקיים את התבונה האנושית, שרצון המאבק ובקשת החופש האמיתי הם מסמלותיה היקרות ביותר. וכך גם מסתבר הבלתי־יאומן אצל שני הצדדים: נכונותם של הגרמנים להרוג מיליוני בני אדם שיכלו לנצלם ללא קושי להפעלת משק המלחמה האדיר שלהם שהיה צמא לכוח אדם מכל הסוגים והדרגים – ונכונותם של יהודים לחפש דרכי התנגדות פעילה לגרמנים, גם כאשר לא נמצאו בידיהם שום כלים לכך וכל האוכלוסיה סביבם אינה נוקפת בשום צעדי מרי כלפי הכובש.

את התיאור השוטף של מעשה ההתנגדות לנאצים פותח המחבר בסיפור החלטתם של ראשי תנועות הנוער, שהצליחו להימלט מהאיזור שנכבש על ידי הגרמנים עם תום המערכה נגד פולין, שלא להישאר במקום המבטחים – שממנו היה אפשר גם לצאת לארץ ישראל – ובמקום זאת לחזור לשטח הכיבוש. הם, שכבר שמעו אפס קצה של מעשה האימים, הבינו כי בשעה קשה זו מקומם ליד אלפי חניכיהם כדי להדריכם ובשעת הצורך לעמוד בראשם לעשות את מה שצריך יהיה לעשות. עדיין לא היתה זו התנגדות ממש לכובש, אך היתה זו נכונות ברורה לכך אם זה יהיה צו השעה. דווקא משום כך, דומה כי ציון עובדה זו בידי המחבר לא תהיה שלמה מבלי לציין את האחד שלא חזר לוורשה. גם מי שמסכים שאין חובת ההיסטוריון כלפי האמת כוללת הטחת האשמות בדוקות כלפי הראויים להן – ולהלן עוד נגע בנקודה זו – יפקפק בנכונות גישה זו כשפירושה העלמת מלוא האמת מהקוראים.

אלא שמול עוצמת הנושא מתגמדים כל כלליו של ההיסטוריון, וזולת הכלל האחד: החובה לעמוד על גדולת האדם מזה ועל אפסותו מאידך. אשר לאפסות האדם, לכאורה מתגלית היא בדפים אלה כשהיא מגיעה ללא שיעור אצל האויב, והאויב אין פירושו גרמנים ונאצים ונאצים בלבד. אבל נסתבר כי אפילו כאן, כשמדובר על הפרשה הקשה של התעלמות המחתרת הפולנית הרשמית, ה„ארמיה קריובה", מכל בקשותיה של המחתרת היהודית לסיוע, אין ישראל גוטמן מסתפק בהסבר האופל של האנטישמיות הפולנית, לאמור שהללו בעצם נוח היה להם שהיטלר מקיים את מה שהם עצמם ייחלו לו בסתר ליבם, ולא העלו על הדעת כי יתכן להתיר את פולין ללא יהודים. הסבר זה תופס אצלו רק לגבי הקיצוניים שבכוחות המחתרת, שלא סרו למשמעת ממשלת פולין הגולה בלונדון. אבל יש עמו גם הנמקה סבירה, לפחות על דעתם המקובלת של בני אדם, להתנהגות ה„ארמיה קריובה" הנפשעת בפני עצמה. לא נוח היה לה למחתרת ה„ארמיה קריובה" בקיומה של התנגדות מזוינת גלויה לגרמנים בטרם עת. לדידם צריכה התקוממות זו לבוא רק לקראת הסוף, כאשר שוב לא יהיה לאל ידם של הגרמנים לדכאה והרוסים הקרבים יצטרכו להתחשב בהישגיה. למקרא הסבר המנומק והמתועד של גוטמן, אמנם אין חטאי המחתרת הפולנית מלבינים כשלג, אך אולי שוב אין הם מאדימים כתולע; שמא ניתן אף לגולל חלקם על ראש ממשלת פולין הגולה בלונדון שלא שינתה הוראותיה.

הקורא הנבון, אולי אף יסכים ויסכם לעצמו כי אם כן, אכן נעשה מחתרת זו מידי שר ההיסטוריה שסיכל את כל מחשבותיה היפות בשעה שקמה, בקיץ 1944, לשאת ברמה את דגל ההתקוממות נגד גרמניה: גם וארשה, היפה בערי פולין, חרבה כליל וגם הרוסים לא נאלצו כלל להתחשב בקיומה.

אבל עיקר שכרו של התיאור ההיסטורי שמור לו לישראל גוטמן בבואו לתאר את מעשי ההתנגדות של היהודים עצמם, ודווקא משום שהספר אינו שיר הלל רצוף למעשי הגבורה והצלת צלם האדם. העובדה המסופרת בספר, כי בגטו וארשה על ארבע מאות אלף יושביו לא נמצא בראשית 1941 גם כלי נשק חם אחד בידי המחתרת, וכי לא נמצאה בידה כל תוכנית פעולה ראויה כאשר החלו המשלוחים למוות ביולי 1942, אינה מוסיפה דפי תהילה להיסטוריה היהודית: כמוסת הרעל שאדם צרניאקוב נשא עמו והשתמש בה מיד עם ראשית המשלוחים למוות, היטיבה לעשות זאת. או גם סירובו של „הדוקטור" יאנוש קורצ'אק להיפרד מילדי טיפוחו וצעידתו בראש יתומי המוסד אל ה„אומשלאגפלאץ". פרופ' גוטמן גם אינו מסתיר את ביטחון השווא של ראשי הציבור היהודי הגדול של איזור זגלמביה, כי „בגן זה לא יקרה", משום חיוניות כוח העבודה היהודי בקיום מרכז התעשייה והמכרות הגדול הזה – עד שאיחרו את המועד למעשי התנגדות של ממש. הוא גם אינו נמנע מלהזכיר את הכשלון הגדול של לודז': הגרמנים הצליחו לנתק קהילה זו, השניה בגודלה בקהילות ישראל בפולין, כליל מכל יתר הקהילות: הגטו הוקם בה כבר בפברואר 1940, וארבע שנים התענו בו יושביו, ואל המשלוחים התדירים למחנות המוות הקרובים נוספו אימי הרעב – ובראש „זקני היהודים" ניצב באורח מפריע חיים רומקובסקי, שלשחיתותו וליצר השלטון שלו לא נמצאו גבולין (ניצולים מלודז', שהובאו עמו יחד לאושוויץ עם חיסולו הסופי של הגטו, סיפרו אחר כך כי לפני שילוחו למוות אמרו לו הגרמנים, בתגובה למחאתו על הפרת הבטחותיהם, כי יישלח למתנה לאורחי חו"ל: „אנו הגרמנים אוהבים אמנם את הבגידה, אך לא את הבוגדים". גם כשלונות אחרים של המחתרת היהודית, כגון בפרשת המרד בגטו וילנה – ראשון לכינון מחתרת מזוינת יהודית בתוכו – מתוארים כהלכה, מוסברים ומנומקים כיאות להיסטוריון כותב הקורות.

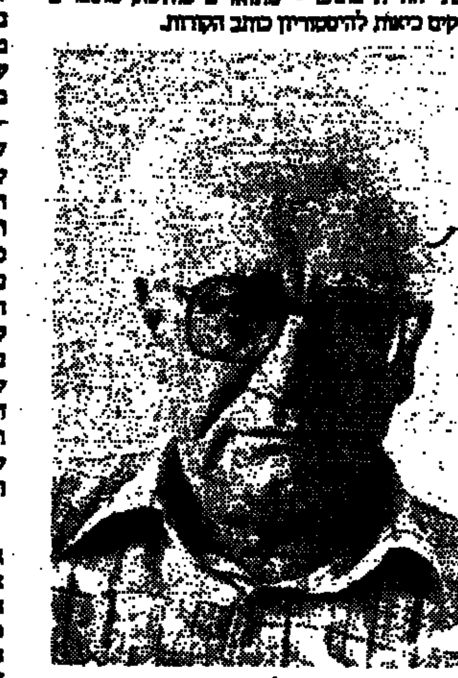

ישראל גוטמן

דומה שמעלתו הגדולה של הספר היא בעצם הגישה ההיסטוריוגרפית הרצינית שבה מצליח המחבר להחזיק לאורך כל שמונת פרקי הספר, על סיכומו המנומק. אולי רק מי שמכיר את העובדות עצמן המובאות והמוסברות בספר, יודע מה רב הקושי הנפשי שבעצם הכנסתם למסגרת הצרה של התיאור ההיסטורי הנאמן – קושי המגיע כמעט לדרגת גבורה אם נזכור שהמחבר עצמו השתתף במרד גטו וארשה, עבר דרך מחנות המוות ועבודות הפרך עד היצלו והגיעו לארץ. דווקא לאחר שהצליח המחבר לעשות את הלא־יאומן כמעט, ולספר את תולדות פעולות המרי וההתנגדות היהודיים כמעט משל היו מעשים של אומה יושבת על אדמתה המעונה בידי צר כובש, מקבלות פעולות אלה בעינינו את מלוא המימד האנושי. בזכותו יכולים אנו לקיים את ה„מה הייתי אני עושה לו הייתי במקומם", שהוא המסורה האמיתית של כל ספרות היסטורית טובה – והוא הדרוש לנו כל כך כדי שנוכל לספח את פרק השואה אל המסורת ההיסטורית הארוכה של העם היהודי.

כשאנו קוראים על הלבטים של הארגון היהודי הלוחם בגטו וילנה, אם לפרוץ מתוכו אל היערות הלא־רחוקים, אולי להסתפח שם אל הפרטיזנים שאומרים כי מצויים באותו מקום ובכך לנקום ולו במעט את זוועות פונאר ואולי גם להינצל – או להישאר יחד עם הציבור היהודי הגדול המאורגן – והארגון בגטו היה למופת („אצלי בגטו איש אינו גווע ברעב", היה מתפאר גנס, ראש ה„יודנראט") – ולהמתין עד בוא שעת החיסול ואז למרוד – כי אז מיטיבים אנו לחוש את מה שעבר על הלוחמים. גם מרד גטו וארשה, ללא ספק החשוב והגדול במעשי המרי של המחתרת היהודית, מקבל את המימד ההיסטורי הנכון, כאשר אנו עוקבים אחרי מעשי המחתרת היהודית מתחולל הנורא בתקופת השילוחים בקיץ 1942, דרך נסיונות ההתנגדות הראשונים בינואר 1943 ועד המרד עצמו, באפריל 1943. מעתה שוב אין זה נראה בעינינו כמעשה גבורה של קומץ נואשים, אולי נוסח „תמות נפשי עם פלשתים", כי אם מעשה מחושב של כוח יהודי מאורגן, שליטו בפועל של הגטו עד לפני חיסולו הסופי, שהצליח – ולו לשעה – לסכל את תוכניות האויב. רק מעתה מבינים אנו כי „איזור המגורים היהודי בוארשה" – כלשון ההוראה הרשמית הגרמנית – היה הראשון מכל שטח הכיבוש הגרמני רחב הידיים שקם עם נשק ביד לסלק את הכובש מתחומו. מעשה של גבורת אנוש המצטרף היטב אל השרשרת הגדולה של מעשי מרי ומאמצי שחרור עממיים, ממלחמות המכבים, דרך מרד ספארטאקוס ועד ל„נו־פאסאראן" של לוחמי מאדריד בסתיו 1936 ועד גיבורי מתרסי בודאפשט של קיץ 1956 ופראג של 1968. דווקא ההקפדה בפרטים והמאמץ שלא להסתיר חולשות, כגון כשלון המגעים הדיפלומטיים בניסיונותיהם לקיים מאבק אלים בגטו וחוסר יכולתם להתגבר על מחלוקות העבר כדי הצטרפות מלאה אל הארגון היהודי הלוחם, או גם תיאור לבטיו של ה„בונד" וכשלונותיו בנושא זה, יחד עם מחדלים והצלחות חלקיות של לוחמי הארגון היהודי עצמו, הם שכותבים לקורא את תחושת ההזדהות.

לא פחות תשומת לב מהמרידות בגטאות זוכים אצל גוטמן לתשומת לב מעשי המרד בטרבלינקה ובמחנות אחרים, אשר מבחינה אנושית אולי מרשימים עוד יותר, הן בגלל המצב הנואש שבו נמצאו המתמרדים מלכתחילה והן בגלל אמצעי המשמר החמורים שבהם היו נתונים: עובדה כי מחתרת שנתקיימה זמן ממושך במחנה עבודות הכפיה והפרך באושוויץ, שבגבול בהרבה ממחנה המוות אושוויץ־בירקנאו – לא הצליחה בכוחו של דבר להלל מרד בקרב האסירים. לתיאור גדוש זוכה גם הפעילות הפרטיזאנית היהודית ביערות ביילורוסיה ואוקראינה משני צידי הגבול הבינלאומי של 1939. אך דומה כי דווקא כאן רצוי היה לפרט יותר, הן על ידי תוספת מפות והן על ידי איזכור כמה מהפעולות הפרטיזניות הבולטות שהלוחמים נטלו בהם חלק. המספרים המפורטים על ידי פרופ' גוטמן, הן של הלוחמים ביערות והן, יחסית, של היהודים המשתתפים בפורמציות הצבאיות הלאומיות שנוצרו על אדמת ברית המועצות בתקופת המלחמה, הם מרשימים, ורק חבל שלא נעשה ניסיון לערוך סיכום מלא, במקביל לתיאור המציאות הקשה ביערות, במיוחד בתקופה הראשונה לפני שהחל המטה הצבאי הסובייטי לרכז תשומת לב לפעולות הפרטיזאניות לתיאום פעולה בינן לבין עצמן, או גם בינן לבין פעולות הצבא הסדיר.

דברי סיכום מובאים על ידי המחבר בסוף הספר, אך למעשה הם פזורים גם בקרב דפים רבים של תיאור מעשי ההתנגדות עצמם. סיכום המורה על הניתוק הגמור, על הבדידות הנוראה, שהיתה נחלת הלוחמים, כמו גם נחלת האוכלוסיה היהודית כולה, במיוחד דווקא משעה שהחליטו הנאצים לעבור מגזירות ההגבלה לקראת מסע השמדה מפורש, תאריך שהוא חופף כמעט את תאריך כליאת יהודי פולין בגטאות. פרופ' גוטמן מפרט ומסביר, ואף ערך השוואה בין מצבם של היהודים לבין מצבה של שאר האוכלוסיה, שאף היא התענתה לא מעט תחת עול הכובש. ההבדל אינו רק בסך הכל הנורא, בין

(המשך בעמוד הבא)

גיורא סגל
מי שמוליך

מי שמוליך
נשמת נער צעיר
מבלי־חשמל,
אינו יודע
שהאור בביתו יהיה
אור אחר.

בכלי־מתח גבוה לא
נועדו בימים כתקונם
למעבר נשמות מבעתות,
מה שאינו מונע
מאנשי יומיום
להאריך טפוסו אל מעבר
לחיים,
ויש הבואבים את האמונות
בנושא זה,
שבניהן התעותו ללא הבר,
אל מול העשות הסופי
של נשמה מפחמת.

אפריל 1988

בארי צימרמן
מנוחה

הנחתי ראש באמצע בראשית
שלש אבנים דרומית ליעקב

רגלי הארוכות באו עד אביה
בן רחבעם.

שרשים עבים המתינו מאחורי גוי
לדוקטור שלמה מענדלקערן.

עכשו, מאזן ופרוש
אני נח.

עקיבא וישמעאל, רש"י ורמב"ן
אל תעירוני.

מכל המצבות שבעולם
בזו בחרתי.

אל תשוו אלי אתם.

אני
נח
בתנ"ך.

יוזף פרייהר פון אייכנדורף
(1788–1857)

[illegible]

מקנה המפה אשקיף מבט
ויורד כאבר אל עמקי התהום:
הרים ושדות ירקי צמר־עץ,
ערבות באור־צל מרקמים, כה אים,
ארמנות אבירים ומגדל משׂשה
שער בה לא חייתי כי אם בחלום –
וכל זה שם למטה ידם ויגנה
בתפארת לילית שקלה אך מתום.

מושל אוקינוס בלא ניע יושב
על שריון מצולות ירקרקיה־כחלה;
כתרים על גבלו הוא רכון, כפקידו,
ועטור הוא זקן אדירים מסלסל;
אניות מעליו שם שטות והולכות
וכמעט שאיננו מרגיש בהן כלל;
מכס אלמגיו ילבן בברכות
כשבר בחלום ממשק ומערפל.

מגרמנית: יצחק עקביהו

אייכנדורף נמנה עם הידועים והבולטים של משוררי הרומנטיקה הגרמנית. רבים משיריו הולחנו על־ידי מלחינים כגון רוברט שומאן והוגו וולף. עתה, במלאת מאתיים שנה להולדתו, הוגגת גרמניה את שנת אייכנדורף, וכן השער הנפק בולדואר ישראה לציון התאריך.

בשדה עיון
הצד האפל של הלאום
דב ברניר

שמואל אלמוג, „לאומיות ואנטישמיות באירופה המודרנית 1815–1945"; מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, המרכז הבינלאומי לחקר האנטישמיות ע"ש וידאל ששון, ירושלים; 1988; 188 עמ'.

כותב שמואל אלמוג בחתימת ספרו: „הלאומיות היתה מתחילתה סיסמה מהפכנית שאמורה לבטל את הזיקות הפיאודאליות הקודמות ולהקים חברה על־מעמדית. הלאום נתפס כחברה פתוחה יותר משהיה „המשטר הישן", הפרוטו־מהפכני. המושג ,לאומי' עלה בקנה אחד עם שוויון זכויות, חופש דעות, ליבראליזם כלכלי וגם אמנציפציה ליהודים. לאחר מכן נתגלה הצד האפל של הלאום".

ואמנם כך: המונוגראפיה המונחת לפנינו דנה רובה ככולה בצד האפל של ההיסטוריה, כלומר, כמעט לקשר „ההכרחי" בין התלהטות הלאומיות לבין התפרצויות אנטישמיות, פעם עזות ופעם מרוסנות יותר. „זיווג" זה מופיע לעתים כה קרובות שמיד נשאלת השאלה: אם הצד, נקרא לו בהיר, של הלאומיות מגולה לעתים כה תמידית באופל של שנאת זרים, של מלחמת עמים, של יחסי איבה והפליה כלפי היהודים, אולי הלאומיות היא בכלל גורם שלילי בתולדות העמים: כאן מתמתן המחבר, באומרו: „עלינו להתוות את דרכנו בזהירות כדי להגיע אל הצומת שבו נפגשו הלאומיות והאנטישמיות. הפגישה הזו הולידה לעתים השתלבות הדדית, ולפעמים לא היתה אלא פגישת אקראי חולפת".

הנה, למשל, כותב בעל ההקדמה לספר, פרופ' שמואל אטינגר: „בראייה היסטורית ניתן לתאר את תהליך השתלבותם של היהודים בחיי אירופה כסיפור הצלחה מרשים ביותר". מרשים (לאחר המהפכה האמריקנית והמהפכה הצרפתית) – או מדכא עד עפר (לאחר פרשת דרייפוס וקטל יהודים, מקישינב ועד לאושוויץ) – מי יעשה את המאזן האמנם, כאן מאזן אטינגר את התמונה בקבעו: „תהליכי המודרניזאציה שהמריצו את השתלבותם של היהודים בחברה הסובבת הביאו גם להתעצמותה של האנטישמיות המודרנית". כלום היו אלה כלים שלובים ממש, או שמא היו כאן עליות ומורדות, כאשר לאומיות „בהירה" היטיבה עם היהודים ולאומיות „אפלה" שוב הרעה עמם?

מסתבר, קודם כל, שיש תנועות לאומיות ממינים שונים (או, במרוצת תקופות שונות) וכאשר תנועה לאומית היא מתקדמת היא פותחת את שערי הכניסה ליהודים (כפרטים, לרוב) בחיק החברה, וכאשר היא ריאקציונית היא מתנכלת לעמים אחרים, לזרים, ותוך „עליונות" חורשת רעה, קודם כל ליהודים. כאן, מעל לכל אלה, צצה שאלה קארדינאלית יותר: כלום יחסנו ללאומיות צריך להיות מותנה – מותנה באופייה הפרוגרסיבי או הרגרסיבי – או שמא הוא, בכל מצב ובכל תנאי, בלתי־מותנה במצבם העכשווי של עם זה או אחר? המחבר, דומני, לא עסק בכך, אך אני עלול להיחשד (גם אם אינו מוצדק) כי יחסו ללאומיות הוא מאוד מאוד אמביוואלנטי, שכן ברוב התקופות הנסקרות, ההסתגרות, התחרות, הנצלנות האימפריאליסטית או הקולוניאלית, גברו על היסודות הליבראליים או ההומאניסטיים, כולל היחס ליהודים. כאן, אני בשלי: הלאומיות היתה והנה גילוי (אף ביטוי עקום, לעתים) של זכות ההגדרה העצמית של העמים, ובתור שכזאת, אפילו תוצאותיה הן לעתים רצויות ואף כושלות, היא שלב הנראה הכרחי לקראת יתר חירות הקולקטיב, ולקראת חירות האדם עצמו.

★

התרשמתי שהמחבר הקדיש מעט מקום ועיון לקשר שבין בריה"מ והמועצות ועמיה לבין „הבעיה היהודית" שם, וגילויי אנטישמיות סובייטית. כך ציפיתי, בהגיעי לסיום מחקרו, למעין „אחרית־דבר", שבה יעיר לפחות מספר הערות (החורגות אמנם מגבולות המונוגראפיה התוחמת את העידן ההיסטורי עד ל־1945 בלבד) למה שאירע במצבם הקיומי של היהודים, לאחר השואה, לאחר כינון מדינת ישראל, לאחר התרכזות היהודים בחלקם הרב במדינה הרב־לאומית ששמה ארצות־הברית של אמריקה. שכן, דומני, מצבם עתה, ויחס העמים אליהם, חורג בהרבה מכמה מן הניתוחים המצויינים שניתח המחבר את גורל היהודים עד אז.

שמואל אלמוג עשה את מלאכתו נאמנה, לא הסתפק בהכללות גם אם יש להן בהחלט מקום, אלא עקב אחרי יחסי־הגומלין בין לאומיות ואנטישמיות, בכל עם ובכל איזור. זאת נשאר לקורא השקדן ונהנה דווקא ב„חוקים" הכלליים יותר שגורל היהודים היה כפוף להם. כאן מסתבר מיד שבכל שהלאומיות היא שהורה קירבה כן מתורה האנטישמיות: „הלאומיות ה„יעקובינית" של המהפכה הצרפתית", כותב אלמוג, „של ,אביב העמים', דגלה בסיסמת השחרור לכל העמים, אך התנועות הלאומיות התגוררו למעשה זו כנגד זו ודחו את הבשורה האוניברסאלית". ועוד: „,אביב העמים' היה מעין פרשת מים שהבדילה בין שתי תקופות היסטוריות: לפני מהפכת 1848 ראתה הלאומיות את עצמה כמדי המאבק בברית הקדושה... לצד ליבראלים, רדיקאלים מסוגים שונים. במחצית השנייה של המאה התשע־עשרה השתבשו קווי החזית והיהודים נתקלו באש צולבת של ניגודים לאומיים וחברתיים". הקיצור: כל אוניברסאליזם לאומי מעודד ומסייע להשתלבות היהודים בצורת אמנציפציה של היחיד היהודי, וכלל לא של הקיבוץ היהודי החייב ב„השתלבות", משמע בהתבוללות בחיק הברית־היהוד – ולעומת זאת כל ייחוד לאומי מודגש מרחיק ואף דוחק את היהודי מאורחות יהודית, תרבותית, חברתית וכלכלית שווה בקרב האוכלוסיה הכללית.

הנסיון, לאחר מלחמת העולם הראשונה, לשלב אוניברסאליות בייחודיות לאומית, בצורת הענקת מעמד של מיעוט לאומי לקיבוצים היהודיים במרכז אירופה ובמזרחה (רומניה) לא עלה יפה, והייחודיות האנטישמית גברה על האוניברסאליות שנכפתה על משטרים ימניים על־ידי חבר הלאומים. אך כאן מופיעה שאלה אחרת: כלום שילוב האוניברסאליות בייחודיות לאומית אינו מבעי האוניברסאלי, במקרה הטוב, בתנועות לאומיות מתקדמות? שואל אני זאת משום שסופר יהודי־צרפתי מתוון, ברנאר־הנרי לוי, טען שאלה ואלה אינם דברי אלוהים חיים, וכי הוא רוצה להיות צרפתי בתוקף זכויות האדם והאזרח, ולא בתוקף הקשר לאדמה, לנוף, לפולקלור, לשורשיות צרפתית שלו אין בכל אלה חלק ונחלה.

אלמוג נגע בבעיה זאת בשללו את הלאומיות הרומאנטית של הגרמנים (עוד בטרם מהפכת 1848) שהתרפקה על העבר, קידשה אותו, ולמעשה פנתה עורף לציוויים אוניברסאליים. כאשר, כדבריו, „גברה ההתגדרות של הלאומיות מבית וגדלה תוקפנותה כלפי חוץ". והנה, מחברנו מצטט את אחד מהוגי־הדעות הצרפתים המתקדמים בשלהי המאה הקודמת, דרולד־כוליה, אשר שר מזמור למולדתו בזו הלשון: „אבותינו לא בחרנו בה יותר משבחרנו באמנו... אנו חשים את עצמנו קשורים לאדמת צרפת כמו עץ שתול בקרקע בכל שורשיו ורקמותיו הזיות. המולדת קדמה לנו; היא זו שנשאה אותנו בחיקה והניקה אותנו". על מה ולמה לא נכיר גם אנחנו בלאומיות השורשית, היהודית הזאת? ברם, אם זה כך, אם היהודים הצרפתים אינם יכולים לשיר בסקולה, בהיותם זאטוטים בבית־הספר, „אבותינו הגאלים", ממילא מסתבר כי השתלבותם לעולם לא תהיה שלמה, והם, לפחות עד דור שלישי ורביעי, יישארו זרים לייחודיות הלאומית הספונטאנית והעוברת בירושה מדור לדור. והו מעין „סעיף א'" בבעיה היהודית, בעידן הלאומיות, וכמובן, גם בעידן העוצרי שקדם לכך וגם מתלווה לעידננו. לא בכדי אומר אלמוג ש„בעיקרו של דבר נתפסו יהודי צרפת כבעלי זיקה טבעית ושורשית ללאום – כמו זו שיש לשאר הצרפתים".

שמואל אלמוג

לכך מתלווה „סעיף ב'" של אנומאליה יהודית. הנה כותב אלמוג: „היהודים היו מיעוט בכל ארצות אירופה. אמנם בצד הבורות־היהודים היו גם מיעוטים רבים אחרים, אך היהודים בלבד היו מיעוט אוניברסאלי". למטבע זאת שני צדדים: היהודים לא זו בלבד שאינם מיעוט לוקאלי (שאפשר לספק, או לדכא, לפי שרירות לבו של הרוב), הם מפוזרים בכל אתר ואתר, נוסח אותה הידרה שאם אתה מקצץ את ראשה צומחים לה ראשים אחרים במקומו – אלא שאין להם (עד לכינון מדינת ישראל) גם שום ארץ־מוצא, שום מכורה שהם יכולים להזעיק לעזרה בשעת הדחק.

„סעיף ג'" הוא היות היהודים לכודים תמיד בין לאומים מתנצחים – בחברות רב־לאומיות, או בין קבוצות אתניות מתמודדות – ומה שלא יעשו, ולאיזה צד שלא יטו, הם יוקעו כעריקים ואף כבוגדים באומות אלה ששמו בהם את מבטחם. „סעיף ד'" הוא בזיקת היהודים, בכל עת תמיד, לעבר התרבות השלטת – אם זו גרמנית, או רוסית, או צרפתית – כאשר העמים „הנחותים" יותר נוטרים להם איבה ותיסכול על הצטרפותם לחזקים. ואחרון „סעיף ה'" הוא נטייתם של היהודים לכוחות הקידמה, כאשר ההכרעה כלל לא נפלה ודווקא כוחות השמרנות עלולים להכריע את הכף לטובתם: „היהודים היו מזוהים עם הכוחות הנמצאים מצד שמאל של המפה הפוליטית. מאז משבר הליבראליזם נטו היהודים, ביבשת אירופה, לתמוך בסוציאל־דימוקראטים, משום שאלה היו אמונים על יתר פתיחות כלפי המיעוטים... התנהגות זו הגדירה את היהודי שאינו נוהג על פי מה שמקובל בחברה בדרך כלל ושהוא נוטה מטבעו לתרבות". האמנם כך: מעתה ימלא היהודי באמנה את תפקיד השעיר לעזאזל, כיעד פגיע לכל התמרמרות כלכלית בלתי־הוגנת מצד יריבים, בעיקר ממעמדות־הביניים, או שוב, כיעד לכל דימאגוגיה סוציאלית, בין אם היהודי יוקע כקאפיטאליסט המוצץ את דמו של האזרח המנוצל, או כקומוניסט החותר תחת כל יסודות החברה וסולל את הדרך לדספוטיזם מעמדי או לאנארכיה המערערת את כל הטוב והמוסרי בחברה האנושית.

במקרים מסויימים שימש היהודי גם כמלט המלכד את כל השואפים להפיל משטר לאומי שאינו לפי רצונם: „(בגרמניה של ויימאר – ד.ב.) היתה הלאומיות למבנה משותף של גופים שונים שלא השלימו עם המיבנה המדיני הקיים – לאצולה שירדה מגדולתה, לבורגנות שחששה מפני עליית כוחו של השמאל, ולבורגנות הזעירה שהתגעגעה לשמרנות היציבה של העבר. אף שלא כל אלה אימצו להם מדיניות אנטישמית פעילה, היתה שנאת היהודים אחד הרכיבים הקבועים של השקפת־עולמם הלאומית". ואחרון, הגשא מכל: התפקיד התועלתני שהועידו הנאצים לאנטישמיות ביבשת אירופה כדי לפורר מבפנים את המשטרים בשאר הארצות, כדי להציג את המלחמה הבאה כ„מלחמת היהודים נגד האומות כולה", וכדי לקנות לעצמם גיס חמישי וקוויזלינגים אנטישמיים בשכדי־הרב של הרייך השלישי. עד כאן, הלאומיות והאנטישמיות, מגיעות באוטליאן עד לנפילת היטלר, ב־1945.

★

בסיכום מחקרו נראה אלמוג תוהה על תקומת הנושא, העובדה ששמה לאומיות: „לפנינו תופעה שהיא כאילו הרמטית ואוניברסאלית בעת ובעונה אחת. לכאורה, דבר היישוב, אך איש לא יכחיש היום את חשיבותה העצומה של הלאומיות בהיסטוריה, ובמיוחד בדורות האחרונים". וכאן אשאל אנה כלום די בצירוף האופי הכפול של הלאומיות (ולא הייתי בוחר בשם והתואר „הרמטי", אלא ייחודי, או בהצגתה כ„דבר היישוב", אך שוב, בהיותה גורם רב־עוצמה בהיסטוריה הכללית והמודרנית בכבר העמים בשעתו גם כן מחוכב שיש לאומיות שונה לא רק לעמים שונים אלא גם לתקופות שונות בכל עם ועם: לאומיות, נקרא לה אגרארית, של האצולה ובעלי הלאטיפונדיות למיניהם; לאומיות, פעם לאומנית ופעם „אוניברסאלית", לבורגנות בעת התפשטותה האימפריאליסטית או הקולוניאלית; לאומיות קרתנית של מעמדות־הביניים: מעמד פועלים הנקרע בין לאומיותו ובינלאומיותו – ועוד ועוד. אך בסופו של דבר, הלאומיות היא תוצר היסטורי טבעי, בהתפתחותה מן החמולה, דרך השבט ועד להתגבשות יחידה ארצית, כלכלית, חברתית, לשונית, הווייתית, תרבותית, מורשתית, מבוססת ולגיטימית ללא כל המוניינות – עד שבמרוצת, אך לא מובה ביום מן הימים, להשתלבות או להתמזגות אומות ליחידות רחבות יותר.

לבסוף, נברך את המחבר על ספר־מחקר. מבשר לנו שמואל אטינגר כי „ספרו של שמואל אלמוג הוא הראשון בסידרת מונוגראפיות שתהיינה מוקדשות לתולדותיה של שנאת היהודים לאורך הדורות ולמאפייניהם השונים". נצפה איפוא בברכה להופעת סדרת המחקרים הזאת.

פרדס גן שירה
מאת לאה שניר

אריה זקס, „בהלי" (שירים); הוצאת שוקן; 1988; 62 עמ'.

אסופת שיריו של אריה זקס, „בהלי", מתפרשת על פני 33 שנות כתיבה ואף־על־פי־כן היא מצומצמת בהיקפה, ואף השירים שומרים על אמירה מצומצמת ומתומצתת. מן ההיבט התימאטי, ניתן למצוא כאן שירי נוף, ארס ושבע שהמתבונן – השר, מביט בהם מתוך שמירה על מרחק, כדי להימנע מן ההיסחפות אחר טון נוסטאלגי רומאנטי. סכנה זו אכן מסמנה כאן, לפי שחלק מן השירים עניינם בהיזכרויות בעבר שיש בו עוצמות של התרפקות על שום שלימותו, ועל שום הקריטריונים הנכונים שהיו מונחים ביסודו שיש בהם כדי לשמש דוגמה ששוב אינה בת הישג בהווה ההולך ומתפרק מערכיו של עבר מפואר.

פעם אחר פעם שב המשורר להיזכר בהוריו, שמן הסתם חיו בכפר מוקף פרדסים, מקום שהוא מעין גן־עדן אבוד. „מעל לפרדס שלום / עדיין קפוא הבו הנוהר. / הוא מסמן בתכלת עיגול מושלם" (17). את אביו הוא מכנה בשיר אחר „אבי פרדס". כאילו היה האיש מעין דמות מיתית הקשורה במסורה לעץ ולאדמה ולפיכך אף חייה כחיי העץ וכמותו היא מתה וקמה. „אבי אהב עצי הדר, / ועצי הדר אהבו את אבי. / ... הוא הרכיב את עצמו על לימון מתוק/... הוא לא התכופף. סתם נישבר. / לא ניגזם. לא ניגרע. סתם נישבר מעצמו. / הפשט, הרמז, הדרש, הסוד" (16).

לאורך הספר כולו שולט טון של איפוק באמירה. הדברים אינם מגיעים לרמות של פאתוס ואינם מנמיכים אל תחתיותיו של ביטוי לשוני רזה נעדר קונוטאציות. במובן זה, ניכרת הקפדה על האיכות האסתטית ועל ריתמוס זורם הגורם הנאה במפגש עם השיר. אף צורת הסונטה מעידה על המשורר שיש לו התחייבות כלפי הצורה המכתיבה במידת מה גם את רמת הטקסט. אם כי מוטב להקדים ולומר, שהסונטה אינה מגבילה את זקס מלומר דברים שאינם דווקא מסודרים למישרין.

הגדרתו את השיר מבטאת בגלוי את יחסו של זקס אל חומרי השירה. „השיר לא ים רחב ועמוק. / השיר ציפור דרור משתכשכת / בשלוליות שנותרו / אחרי סגירת המסמרה" (11). בהקשר לכך מודגש גם יחסו האירוני לכאורה להתפעמותה המסורתית של השירה ממראות הטבע כפלא שאין האדם יכול אלא לתהות עליו ולברך על מעשה הבריאה. לדידו „יסמין לא עצבני מטפס על גדר. / פרוחה שיפרות. נכלל שיבול." (8) והרצון להתמזג עם המראה על ידי היענות להויית מטאמורפוזה שבה יוהפך המתבונן „ללטאה וקנה בשמש, / מעגלת ארוחת יתושים רשנה" ויהיה לחלק אינטגראלי ממגרש הצעצועים הגדול, הוא העולם. רצון זה אינו אחר מאשר ביטוי לסוג של הנאה חושית משוללת הגות מטאפיסית כלשהי. העומק המפעפע מתחת לפני השלולית, הוא רק זיכרון של ים, שבלעדיו לא היתה יכולה השלולית להיווצר. אולם אין הכרח להיות כפוף לזכר הים שעה שאדם מהלך בעולם ומתבונן בו נתון להלך רוח המחייב את ההשגחות על כל צבעוניותו ומיקסמיו. עם זאת, אין לומר על שירתו של זקס שהיא הדוניסטית. כבר דובר כאן על ההתרפקות על העבר האמת והנידה שלפיהן חיו אז, ולפיהן נתחבים מתחות געגועיו של האיש השר עכשיו. כמו כן, שבות ועולות תמונות המקדשות את ההנאה תוך נתינת הדעת על הקשר שבין נתינה ללקיחה. בשיר הפותח את הספר מתואר מצב שבו מרוכז הקשב כולו אל „בצנרך טיפת המסורה, / האור הגדול התוכי בין הסלעים, / הסוסים החופשיים במרעה הצר מטול, / אלה מילאו את עיניו כליל" (7). משמע, היכולת לספוג את ההנאה מחייבת קשב, דורשת להבדיל בין מה שהוא צורך מיידי לבין מה שהוא שילוב בין העין לסבים באופן הנקי ביותר שבאפשר. בשירים אחרים מבליט זקס את יכולתו של המשורר המתבונן להבחין בדברים שעין רגילה אינה בנויה לקלטם. אולי בכך יתרון האמן על פני האחרים. אלא שכדרך האיפוק וההיסקבנסית בשירים אלו בכלל, אף כאן אינה ניכרת נימת התנשאות, אלא קביעת עובדה שיש בה אולי שמץ צער, או לכל היותר ויתור מראש על אשליית שיתוף מלא עם הזולת בעוצמות הראייה של הדברים. האשה רואה את הגן הפיסי, אולם אל התרחשויותיו הפנימיות לא תוכל לקרוב אלא במעט. „ירוק נשאר ירוק אך / את קטיפת הארגמן של לוע ארי / הנפער באביב ים תיבכי / תצטרכי לנחש" (9).

ההקפדה על אמירה מינורית, על הימנעות מהחצנות לשונית, על תמונות נקיות, על אסוציאציות מבוקרות שאינן מכבידות על השיר ושומרות על מבנה פנימי קוהרנטי, היא מסגולותיו של השיר שכותב זקס, וככל שהולך הזמן ומטביע את רישומו על המשורר, כן הולכת ומצטללת מגמה פואטית זו.

הסיטואציות המהוות את גרעין השיר הן על פי רוב מינימאליות לכדי ורק זווית הראייה המיוחדת היא המעניקה להן את ייחודן. נסיעה במשוט, ומגע סתמי בצלקת מוקדמת תוצאת ניתוח קיסרי מעלים את שאלת המוות בלי שיכרכו בכך אמירות מפולפלות ומורכבות. „כשאמות, גם הצלקת /... תכורסם בפי התולעים הלבנות" (22). אשה ארוטית המסתובבת עירומה במטבח ומעלה בהוייה כל מה שגבר יכול לחשוק בו, מתגלה כשוברת ציפיות שעה ש„בושה אובייקטיבי זמן הצד – או מן הקבר / היה מבוזין בביר טואלט / שרבק, שכות, בין פלזי ישבנה" (76). ועוד רבות מאד הדוגמאות ואין המקום כאן להרחיב בהן.

אלמנט הגן כקרקעי וכקדוש הוא דומיננטי בשירתו של זקס, ומופיע בואריאציות שונות ומפתיעות. פעם זהו „הקב"ה במצב רוח / פסטוראלי שותל עצים בגן ובבוקר הוא קם" ונשם מלוא הריאות. כתוב „וירא כי טוב. / קרי: בעם הרייה מאד. / וגם אני אור־ילי לגן הפורח. / שם ההורות־העודין / שמר נותן ריחו" (50). תחושת היחיד עם העולם היא תולדת מה שמתפרש אולי כעוצר ציפיות שבה מדמה עצמו היחיד כשיר לבורא, אלא שבראש יש כאן אבירה מגמיכה ההפכת את הבורא לדמות אנושית, שכוונתה לטוב ומטבע הנטען שהוא מעבירה לבוראיה ניתן להסיק, כי הבריה לבדוך על המוגמר על ידי שימוש בו על דרך החיוב והקלילות לפי שכבורר ראש אינו בתואם לבאן כי ממילא אין הבנה מתקיים, אפילו לא ברמיזה היוצר של המסורה. כחו של הגן והאיבחונותיו המגוונות כרוכים ביכולת לנכוח במלים. אלו פתוחות אפשרויות של חיבור בין אלמנטים הקרובים לליבו של המשורר או מעוררים את סקרנותו על שום הוד הנעלם הכרוך במפגש עמם. „המלים באות במצב שיכוח / הארמה קבר גדול / או אולי גן נפלא / שבו לוע ארי / ובני הגן פורחים / וקרינת מלים / גם על המרעות הבייה / במעבה האדמה" (10). מחזור השירים המעוזן „פרדס בן חייל" מעיד על יוצר שהוא יודע לצייר תמונה עשויה התוכנת בקווים מיניאטוריסטיים. תמונה שכולם בה היסוד האסתטי הבוסר את עונג המתבונן בדברים המוחי עימו את גם הקורא, המסדך עם המשורר על „כל הלל הגדול הזה. / האושר / והציבי הגדול הזה" (54). מבלי שיתוש ולו לרגע בגוון קיטשי כלשהו תדבק לשתור של כל שיר שבו מתפעם המשורר מן המראות.

שיר יפיפה, שההגות מכוסה בו באבק שעשוע, שאף הוא מגלה כי עניין לו בגן, הוא השיר „נוח אחר כך" (44) מזווית ראייה המשלבת שעשוע עם קרטוב של אלגיה בדבר הכיוון שאליו מוליך הזמן את ברואיו. שר זקס על ישיבה ניחוחה עם בקבוק על הסיפון. מרחבה לנוח הקדמון הוא שם ב„ספינת האהבה" שלו. „בשר לא אכלנו כי הזיות כולן / כאו כוננות / למסורת רבה / הכל כמו נוער לחיים, להנאה. „אכלנו / סרטנים, צדפות, פרי עפם / דג גדול מסוגן היטב / עם יין". ישיבה ניחוחה זו מופרת על ידי המחשבה, כי נח קצא מלם מן המבול על שום התמאים והזוגות. משום השתבש במהלך הדברים, דבר מה לא עלה יפה, החיים אינם משקפים את עצמם היטב ולפיכך טופם להיות כאותם „דגים נוצצים בשמש / במוזרות אדום / ו„בושם עשביית" מתערבב בסרחון הבשר / המתפורר" (44). מהו איפוא הקשר אל הגן? כן שבתו עגבניות עסיסיות שקן פרי־האהבה, אף ואל כאה בכל זה חטא על כן הותם השיר באמירה אירונית. „לא אגדל עגבניות, אפש ברזם". והיפוכו הזוהרה של נוח למשקה העגבים אינה יכולה שלא להבציע מבעד ולרמז מהי כוונתו של המחבר.

התפיסה כי החיים, כיוונם הוא אל הכליון וההתפוררות, תופסת מקום מרכזי בשירה בכלל, אצל זקס, כאמור, היא מלווה בתחושת ויתור מראש על היסוד האשליותי, על כן הדרך לינוקת על פי דרכו היא להיאחז בדברים הפשוטים ביותר ולמצות מתוכם את המעט האפשרי. גישה זו היא, לטעמי, מגולתה התמאוסית של שירת זקס. זו היא האמירה הבלתי מתפשרת שהחיים אינם הליכה בגדולות אלא הקשבה לקטן, למצומצם כדי להפיק ממנו רווח הנאה. „בן הגוף מתקלקל, אבל אולי / אם תצלם הוליכים מטאכוליים /... אך מתחלפים חמרים ומתחלפים / כגון עיני ילדה / רוחות קיפה קלה / עיני זקן ניחוחות מגילות /... תשמע איך הקוה במו תקלים מרוק / יונק דבש יונק דבש יונק דבש" (49).

שירתו של זקס בולטת בבצעוניותה. הרחום שבין האפריוריות של המלים המבטאות את הקישור התיאורי לבין מושא השיר שאליו הן מכוונות, מבליט דווקא את התיאורים העשירים כדי לעורר שוב ושוב על התשבלה הספרותית, הפואטית הבונה חלק גדול משירי האוסף. כוח, למשל, השיר „מכטורינה" המכביד בתיאורי המוטיקים וקישוטים כדי להתום במשפט המפתיע המושג את האצת המשושה וההדירה כי „יצוע המטקיף / שוב מוסתר בין גבותיך / ובקלך האיטי פקלה מסוה אנושי" (51). בשיר אחר שבו מתואר דוב מאולף בגשם תשניות וגן שבו מגלה הגבר „מסמנה כפה בפי הטסקרף" (35) לשם החזיים מראות של מצעד צבאי „טנק ועוד טנק, / אחריו משאות, /... ונער קטון נוהג בם." סיומת ברורה המרמזת בסורה אירונית על הפסוק מישעיהו י"א 6, תיאור ימות המשיח בעצם התרחשותם של החיים־ממש, כמצב בלתי אפשרי כלל למימוש.

ניכר בזקס שהוא איש העולם הגדול על שום הצומצום שהוא שואל מתרבויות שונות. אלו לקוחים מתחום הספרות, האמנות וההיסטוריה האירופית לסוג ימי הקיסרות הרומית, עבור לימי הביניים, תקופת הרנסנס וכו', ובצד אלה שימוש מתוכם האנקדוטה בקונוטציות מתחום התרבות העברית. זו של המקרא ועד שהתרחשה ומתרחשת בימינו. אני מבקשת לבאל הרמנות זו כדי לבטא את שמנתי כקוראת על מפגש עם עושר תרבותי זה, על השימוש בכבסים תרבותיים כדי להעביר באמצעותם הלך נפש שהוא ניסוח מודרני של יחס אל המסורת. ראה, למשל, את השיר „שיר על ונציה" (13) ועוד. עיקרו של השיר מבוסס מרכיבין, הגבלים זה חומרי התרבות הזה שם, מחדירים אל השירה העברית ואל שירת זקס בפרט, ניתוח זה שאינו מרחיק את השיר ממנו המקומי אלא מעמיק בו, ובאורח זה מרחיב ומעשיר את גופה של השירה הנכתבת במקומותינו.

קל להניח את האצבע על גרעינו הקשה של כל שיר ושיר באוסף זה, ואף על כך אני מברכת. שכן המניע השירי אינו מגומגם, ונשמר הניצוץ ההכרחי לשיר כדי שלא ייהפך ל„פלאקאט", העוטם המסר בבחונה נשאר מבלי להיות גורם מכשיל לנסיונות והתקרבות של הקורא אל הטקסט. השימוש באמצעים רתמניים וחיציים חתכייים את מבצענותו היותר ומשכבים למעשה. שיר אינו הופך את שיריו של זקס לאנוטופיים, ובמובן כך, אמוזלן מבנה הסונטה מסייע להקלת המפגש עם הטקסט. הנטייה לצורות סגורות – מוכיח זקס – אינה חייבת להוות של הרשעות ורעצבות. בהמשך הוא, שירים אמורתיים כגון ה„סלפון" מתרוממים מעל לצו רותיות והשפסנית ואחרים, הנוטים אולי לאמירה גבוהה, שומרים על ריתמוס זורם, על בהירותם, והעיקר על מבטו של עין שבכור חיוש האודותי, משוררה בשלפר של רבר מבנה אותה ומכו הבלתי מתעברב.

משורר, לוחם ומנהיג

מאת צבי שילוח

משה שמיר, „נתן אלתרמן – המשורר כמנהיג", הוצאת „דביר" תשמ"ח/1988; 181 עמ'.

הצירוף משורר ולוחם הוא חזון נפרץ בתולדות הספרות, וכן בתולדות מאבקי העמים לחירותם. אכן, לא היתה כמעט תנועה לאומית שבה לא מילאו משוררים תפקיד מיוחד למאבקו של עמם לחירותו. כך גם אצלנו. אין לתאר את התנועה הציונית ללא שירתו של ביאליק, ואילו המאבק על המדינה, מלחמת השיחרור עצמה וכינון המדינה לא יתוארו ללא שירתו של נתן אלתרמן. לא בכדי הביא איפוא משה שמיר כמוטו לספרו על אלתרמן דברים של פילוסוף התרבות מן המאה הי"ט תומאס קארלייל: „המשורר המוכשר רק לשבת על כסא ולחבר בתי שיר – לעולם לא יחבר בית שקיים רב. הוא לא יוכל לבטא את גיבור המלחמה, אלא אם כן היה הוא עצמו איש מלחמה. אני משער כי יהיה בו גם מן המדינאי, ההוגה, המחוקק, הפילוסוף – ובמדרגה כזאת או אחרת הוא יהיה כל אלה ביחד". עם זאת שם ספרו החדש של שמיר הוא לא „המשורר כלוחם" אלא „המשורר כמנהיג". הרי אלתרמן היה משורר לוחם בכל רמ"ח אבריו ואף למאבק שבו היה המשורר למנהיג הגיע לאחר תקופה מועטת שבה התייצב לצידו של בן־גוריון, כשהוא היה מבודד במאבקו. אלתרמן היה בסוף היה מנהיגו של זרם פוליטי־רוחני – התנועה למען ארץ ישראל השלמה. משה שמיר היה שותף בכך ובמידה רבה אף נושא דגלו לאחר מותו.

שמיר מספר, איך בתום לימודיו שלו בגימנסיה „הרצליה" השפיע מספר שיריו של אלתרמן „כוכבים בחוץ" עד כדי הכרעתו להליכה לקיבוץ ולפלמ"ח. „השומר הצעיר", תנועתו, התרבתה והיתה באה בו. הוא היה מעורה בפעילות מפ"ם, מפלגתו, עד שבאו גילויי חרושצ'וב בוועידה העשרים והרסו את אמונתו ב„שמש העמים" ובמשטר הקומוניסטי. הוא פירסם אז את מאמרו „לוחות שבורים", מעין ספר כריתות לעבר הפוליטי. עשר שנים לאחר מכן התחוללה בחייו מעין „רעידת אדמה" עוד יותר עמוקה. בשלושת השבועות של ההמתנה לפני מלחמת ששת הימים בא קץ לאשלייתו, שהערבים ישלימו עם קיומה של מדינת ישראל – ובכלל, שקיומה מובטח כבר. לאחר המלחמה פירסם ב„מעריב" מאמר תחת הכותרת „אין דרך בחזרה", המובא בשלמותו עתה בספרו החדש, וכן תיאור התפכחותו וכן מסקנתו, „ששום דבר אינו בטוח ושום ניחוש אינו מבוסס אבל דבר אחד אינו מוטל בספק: המדינה הזאת כבר לא תהיה מה שהיתה. וזה אולי הדבר הטוב. אולי בזכות זאת יצטרפו מאי '67 בתולדותינו למאי '48 ולאוקטובר '56" (ע' 107). כידוע, לא כך קרה. הלקחים לא נלמדו, הן מחשבה של ההנהגה שמא לא תוכל לעמוד בלחצים הבינלאומיים שיופעלו עליה ולפיכך מוטב לה שלא להתחייב על אי־נסיגה, והן בשל לחציו של ה„שמאל החדש".

„אין אנו תופסים", כתב אז שמיר, „שהוכנסנו בכוח למכון הרנטגן של ההיסטוריה – ומה אנו רואים בו? שבינינו לבין המוות – עמד אז רק צה"ל. לא ערבות בינלאומיות, לא הסכמים, לא חוק הצדק, לא או"ם־שמום. לאחר 20 שנות עצמאות ושני נצחונות היסטוריים ראינו שוב עין בעין כיצד צועדת ההשמדה את צעדיה הראשונים אל עבר גבולותינו, כיצד הגולם הערבי מתחיל לנוע אל ביתנו, מכוון ומודרך על־ידי הריקסטודה המוסקבאית, שהצליחה להזדהות עצמה עד תום עם האסוציאציות הנוראות ביותר של ההיטלריזם, אף כי לא שכחה לדחוק אל מתחת ללשונו של הגולם את השם המפורש של הסוציאליזם. – – – אין לנו עדיין נצחון. – – – מלחמה איננה משחק כדורגל, שרושמים את תוצאותיו הולכים הביתה מבוסטים. מלחמתנו רק התחילה. – – – אין דרך בחזרה – – – אם גבול אודר־נייסה הוא ביטוי לצדק היסטורי וערובה לשמירת השלום באירופה (והוא כזה במאה אחוז) – הרי גבול הפסקת האש שלנו כיום עם מצרים, ירדן וסוריה אינו נופל ממנו מבחינת הצדק, ההיסטוריה וזכות השלום".

הדברים הללו ראו אור שבוע לאחר שנתפרסם ב„מעריב" מאמרו של נתן אלתרמן, מבלי שהשניים קיימו ביניהם מגע. כי בשלושת השבועות לפני המלחמה ועד 1 ביולי, היה שמיר מגוייס בצה"ל. אלתרמן לא הסתפק בכתיבת מאמרו זה אלא קפץ אל בין גליו הסוערים של המאבק למען אי־נסיגה, מה שמטעמים סימנטיים, ולאו דווקא היסטוריים וגיאוגראפיים מדוייקים, נתגבש במאבק על ארץ ישראל השלמה. משה שמיר נתן למושג פירוש מעניין: אל תקרא השלמה אלא השלֵמה. כלומר עם הגבולות החדשים, למרות שארץ ישראל כוללת את עבר הירדן המזרחי. מאז היתה כל הפובליציסטיקה של שניהם מוקדשת לנושא עתיד השטחים. אלתרמן, כידוע, לא האריך ימים והלך לעולמו במארס 1970. משה שמיר ראה את עצמו מחוייב עוד יותר בשל כך לשאת ברמה את דגלו של המשורר כמנהיג.

★

מאז ה„פרשה", ובעיקר לאחר סילוקו של בן־גוריון העמיקה בדידותו של אלתרמן. ועמו המצטבר העמידו באופוזיציה חריפה להנהגת המדינה. בעיניו היא נראתה כסך הכל כעסקנות. ביטוי לכך נתן ב„מסכה האחרונה", סטירה נוקבת לפני מיטב המאיקאמים וההומור האלתרמני. שם כתב, שאצל עסקנה זו „האיוולת יוצאת בלבוש של תבונה והתבונה נראית כאיוולת וניסוחים של המרומים מבוכים פכוחן ומשכלות ראשונים נחשבים כהויות קדות או טשטוש במסוה של ריאליזם, והם מצטיינים בכמיפת קמת החזון לקפת החשבון" (ע' 21). על אף הערצתו את בן־גוריון לא הסכים עם הכרזתו שתמורת שלום־אמת יהיה מוכן להחזיר את כל השטחים. „פרס לירושלים". ואח"כ הוסיף גם „פרס לרמת הגולן". „קולו של בן־גוריון צריך להישמע עכשיו אחרת, הן מצד הנושא והן מצד ההתבוננות" („המצב המשולש"). ואף שגולדה מאיר נמנתה עם יריביו של בן־גוריון, לא היסס אלתרמן לומר, לאחר כמחצית שנה לכהונתה כראש ממשלה, „שיש בה משהו מנגע של ב"ג ליד ההגה". ואף אז מתח עליה ביקורת בשל התנגדותה להתנחלות ביהודה ושומרון. המתן בערה בו כשגולדה אמרה „שבחיבורים לא נחרש עדיין דונם אחד". הוא השיב לה: „נכון מאד, אלא שראוי להזכיר כי גם דיבור זה שלה סוף־סוף רק דיבור הוא והמבדל בינו לבין דיבורים אחרים הוא בכך שדבריה אלה לא רק שאינם חדשים והם כלשהו אלא שהם מובעים חרישה בידי כל הנבונים לכך".

בפולמוס קשה נכנס אלתרמן עם הדוגלים במדינה פלשתינאית ובקיומו של עם פלשתינאי נפרד, כביכול, מהערבים בסביבתנו הבלתי־ראמבעית בירדן, סוריה ולבנון, שלובה אליאב, או מזכיר מפלגת העבודה, נתן לכך ביטוי בספרו „ארץ הצבי". וראוי שדברי אלתרמן יישמעו שוב באזנינו. „אם אמנם אנו מודים בקיומו של עם ערבי פלשתינאי, הרי לא רק השטחים המוחזקים הם טריטוריות ערביות אשר כל עמידתנו בהם רק הקזת דמים עד בוא הנסיגה הבלתי־נמנעת, אלא גם מדינת ישראל שלפני מלחמת ששת הימים היא טריטוריה ערבית־לשעבר של עם פלשתינאי ערבי... מפעל התחיה היהודי זכה במשך עשרות שנים לאהדת העולם רק מפני שהוא נבע מתוך מציאות אשר בה אין תושביה הערבים של ארץ־ישראל אלא חלק זעיר מן האומה הערבית, אשר כללותה של ארץ־ישראל לא היתה קיימת לגביה כמושג מדיני, לא בתודעתה הלאומית ולא בהכרתה הדתית. עכשיו אנו מסייעים במו ידינו למחות מציאות זו, אשר בלעדיה לא היינו יכולים אפילו להעלות על הדעת את ישובה של הארץ ואת שיבת ציון". ועוד משהו מן האקטואלי נמצא אצלו, בחרוזים, בחשבנו עם יפה־הנפש, ששמיר מצטט בספרו (ע' 35): „לפי הנורמות הרוחות של היוניות / נראות כיום תולדות הציונות / ממש כמאורות פריצים / של נאצים וארכי־נאצים".

משמעותיים מאוד הם דברי אלתרמן על הסכסוך הערבי היהודי דווקא בימינו אלה. „יש צידוק למלחמתנו ויש לה שחר ויש בה ערובה לנצחון ולימי שלום, כל זמן שאנחנו יודעים וכל זמן שהעולם יודע, כי אנו עומדים מול העולם הערבי, על שטחיו העצומים ומול התנכלותו על כברת ארץ זו של ארץ ישראל. אך ברגע שאנו מודים בקיומה של פיקציה לאומית־פלשתינאית, מאותו רגע נעשית הציונות כולה ענין של גזילת מולדת מידי עם קיים, ובמידה שאנו מסייעים כיום להשתרשותה של הדעה זו בעולם ובהכרתנו פנימה, אנו מערערים יסודה ההיסטורי, המוסרי של הציונות ומושיבים אותה על כידונינו בלבד".

פרק בספרו של שמיר על אלתרמן מוקדש לתולדות גילוי הדעת של אנשי רוח, אלופי צה"ל ואנשי התיישבות שקרא להקמת התנועה למען ארץ־ישראל השלמה שכללה את כל סיני, וכן את פרשת פרישתו ממערכת „ניו אוטלוק", כתב־העת העיוני של מפ"ם בשפה האנגלית. מדבריו אז נביא רק משפט אחד: „אחרי עדות הרשם ברור לגמרי, שהדברים הם כאלה שהצעדה הערבית (לקראת השמדת ישראל) נמשכת בכיוון זה, והתכנון הערבי נמשך בכיוון זה". הדברים נאמרו שש שנים לפני מלחמת יום הכיפורים. היחיד שהסכים עמו, מבין חברי המערכת, היה עבדול עזיז זועבי... כל היהודים התנגדו להערכתו. עתה מקובלת בחוגי השמאל הבעת חרטה על תמיכתם הקנאית בזמנו ב„שמש העמים", כמובן בעקבות חרושצ'וב ובאחרונה – בעקבות גורבצ'וב. על טעותם בעניין כוונות הערבים כלפי מדינת ישראל, אפילו האינתיפאדה לא פקחה את עיניהם. לאלה הרואים אחרת את המציאות, יהיה ספרו של משה שמיר ספר מעודד להרהורים ולמחשבה שנייה.

משמאל לימין: נתן אלתרמן, יוכבד בת מרים, משה שמיר

דפדוף ראשון — ספרים חדשים

שירה

תרגומי אהבה

השושן הקטן לבן – אנתולוגיה סקוטית/בחר, תרגם והקדים מבואות יאיר הורביץ/עם עובד/ 160 ע'.

מבחר של „תרגומי־אהבה" מן השירה הסקוטית שעליהם שקד יאיר הורביץ בעשר השנים האחרונות היה בגזירת הגורל לספר האחרון שהוציא מתחת ידו. בתוכו נקבצו שירים משל חמישה משוררים מבני המאה הנוכחית: יו מקדרמיד, אדווין מיור, נורמן מקייג, ג'ורג' מקאי בראון, ואיאן קריכטון סמית. לכל אחד מהם מוקדש מבוא המודיע אל הקורא העברי. מקצת טעמו של הקובץ הנה הוא נתון בשירו של מקדרמיד „הקשת העמומה": „בבינת רדת יום אחד שלאחר גו/ אי־דחוק ראיתי דבר נדיר,/ קשת עמומה באורה הרועד/ מעבר למטר הסוחף;/ וחשבתי על המבט הפראי האחרון שהענקת/ בטרם מותך/ לא עשן היה בבית העפרוני/ בלילה זה – ואף לא בביתי/ אך חשבתי על אור נואל זה/ מאז ואילך/ וחשבתי שייתכן שאדע לבסוף/ מהו שהתכוון או מבטך".

פזורה

ראשון לסידרה

תולדות יהודי מצרים בתקופה העות'מאנית/ בעריכת מ. לנדאו/ משגב ירושלים/ 672 ע'.

ספר ראשון לסידרה היסטורית המוקדשת לתולדות היהודים בארצות המזרח מאז גירוש ספרד ועד ימינו אלה. ענייננו, כמסתבר משמו, בשנים 1517–1914 ובתוכו מסכת של מחקרים הערוכים בחמש תמיכות: דמוגראפיה וכלכלה; ארגון הקהילה וחיי הרוח; היהודים ושכניהם; הקראים; ניצני המודרניזציה. בין פרקי הספר: „בתי־הכנסת הרבניים בקאהיר" (להבדיל, כמובן, מבתי־הכנסת הקראיים); „צרפת ויהודי מצרים – אנטומיה של יחסים 1683–1801" (להזכירנו, בין השאר, הכרזת שמות צרפתיים, וכמובן, את בשורת המהפכה); „תגובות הלכתיות למודרניזציה, 1882–1918" (שכללה גם זנות). בין הדפים תמונות, תעודות, טבלאות והערות לרוב.

ספרי־עזר

אחד משניים

לקסיקון פוליטי של מדינת ישראל/ ערכה שילה הטיס רולף/ כתר ובית ההוצאה הירושלמי/ 310 ע'.

היה היה הלקסיקון הפוליטי של המזרח התיכון במאה ה־20 שיצא ב־1971 בעריכתם של אביתר לוין המנוח ויעקב שמעוני יבלח"א. ממנו נולדו שני לקסיקונים, שאחד מהם הוא זה שבידינו. בתוכו 500 ערכים המוקדשים לנושאים הבאים: אישים (וכאן, כמדומה, היה אפשר לבחור גם אחרת); התארגנויות פוליטיות (ובכללן מפלגות ממוסדות ותנועות אידיאולוגיות חוץ־פרלמנטריות); המערכת הפוליטית; נקודות ציון היסטוריות (מהצהרת בלפור עד פרשת פולארד); מושגי־יסוד; יחסים בינלאומיים; גיאוגרפיה פוליטית. הלקסיקון יצא במקורו באנגלית ובכתיבתו השתתפו כמה עשרות חוקרים, עיתונאים ופוליטיקאים.

מחול

החלוצה

קומה אחא/ מאת רנה שרת/ הקיבוץ המאוחד/ 175 ע'.

„דרך רבקה שטורמן במחול", זו כותרת־המשנה של הספר הזה. עניינו בחברת עין־חרוד שהוכתרה „חלוצת ריקוד העם הישראלי" לא נעצר לראשה בשום טקס רשמי, „אלא בפשטות, באופן טבעי ועממי, הונח על ראשה בידי הרוקדים הרבים בארץ ומחוצה לה". הכותבת, רקדנית בעצמה, מגוללת בין הדפים סיפורים על כנסי המחולות בדליה, על התפתחותם של ריקודים כמו זה שעל שמו נקרא הספר, על הלהקה של גדוד „הפורצים" ועל מיזוגה של הצעדה התימנית כיסוד בריקוד העם הישראלי. סוף דבר: „שיר היצירה עודו חי בתוכה ואינו נותן מנוח".

תרגום

חלק מן הקסם

פגישה עיוורת/ מאת יז'י קושינסקי/ תרגם מאנגלית יותם ראובני/ תמוז־מודן/ 238 ע'.

שישי לסידרת ספריו של היהודי־פולני־אמריקאי שכף רגלו דרכה זה לא מכבר בארץ הקודש. כתמיד, גם הפעם יצירה בדיונית המיוסדת על אירועים ביוגרפיים טראומטיים. ג'ורג' לוונטר, העשוי כנראה בצלמו ובדמותו של קושינסקי, זוכה בין השאר להתעלס עם אמו הפסנתרנית, לבצע אונס אכזרי ביער, בעת שהוא שוהה במחנה־קיץ של „תנועת הנוער" ולהתנסות בעוד כל מיני הרפתקאות שונות ומשונות ולא מלבבות. הנה, על רגל אחת, דעתו על הסיכוי האחרון שלה: „להיות רצוי, ולא להיות זיכרון. לזכות בחוויה רעננה, חוויה שאיננה זיכרון. להיות חלק מן הקסם הסמנטי הזה". לו יהי.

סיני

בוסתן ושראר

להכיר בדווים/ מאת יאיר גורן/ משרד הביטחון – ההוצאה לאור/ 157 ע'.

בסוף שנות שישים נשא מחבר הספר הזה בעול הריכוז המינהלי של היחידה למחקרי סיני. אגב כך נפגש עם בדווים „והפישתי פגישות אלה, כדי ללמוד את דרכי חייהם, תרבותם ומנהגיהם". חלפו שנים, והנה עלה סיפור הפגישות הללו על הכתב. יימצאו כאן סיפורים סיפורים, כמו למשל סיפור בוסתנו של האג' איברהים אבו שאהר, המלמדנו שאפשר להיות בדווי ובעל קרקע באחת, או המעשה בשראר – משמע, חטיפת נערה שאין אביה רוצה להשיאה לבחיר־לבה. בין הדפים תמונות צבעוניות. אופייני הצורך לטשטש זהויות „כדי למנוע סיכון של נקמה מצרית".

סיפורת

חלום מגמד

עד כמה זה גרמני/ מאת וולטר אביש/ תרגמה מאנגלית אופירה רהט/ הסידרה הפתוחה/ 278 ע'.

גם זה בסידרה המשותפת ל„סימן קריאה" ולספריית „מעריב". הסופר הגרמני אולריך הארגנאו הסתבך בקשר טרוריסטי בארצו (ועדותו שילחה שמונה טרוריסטים לכלא), יצא לגלות־מרצון בפאריס, והנה הוא שב בעבור שנה לגרמניה. בשובו, הוא יוצא, בין השאר, לתהות על הסוד של אביו, שהוצא להורג בידי הנאצים באוגוסט 1944. האם היה גיבור או בוגד? מטבע הדברים גולשת העלילה לבעיות הזהות של גרמניה החדשה. כך לדוגמה מתרחשים רבים מן האירועים בעיר ברומהולדשטיין שנבנתה על חורבות מחנה־דיכוי ונקראה ע"ש הוגה דעות שלא חסך בהצהרות פרו־נאציות בשנות השלושים והנה לפתע פתאום מתגלה כלבה קבר המונים. כללו של דבר: „האם יכול מישהו בגרמניה, כיום, להרים את ידו הימנית, תהיה הסיבה אשר תהיה, ולא להישקע במבול של זכרונות על חלום המגמד את כל החלומות?". המחבר, תושב ארה"ב נולד בווינה ועשה שנים אחרות בארץ.

משפט

עיקרים חוקתיים

דמוקרטיה ישראלית/ מאת זאב סגל/ משרד הביטחון – ההוצאה לאור/ 359 ע'.

תמיהה היא למה נכתב בתוך „דמוקרטיה" ובפנים, לפחות בהקדמתו של השופט שמגר, „דמוקראטיה". כך או כך, מי יחלוק על חשיבותו של הצורך לדון במהותה ומשמעותה של הדמוקרטיה הישראלית? מי יוכל שלא לשבח את הניסיון להציג את העיקרים החוקתיים במסמך שלנו? נזכיר איפוא שלאחר דיון בהכרזת העצמאות, בחוקה ובחוקי היסוד, וכן במקורות המשפט הישראלי, בהפרדת הרשויות לפי הנוסח הישראלי ובשלטון החוק באורח ובשלטון נידונות שלוש הרשויות המפורסמות – כל אחת בפרק משלה – ועוד שלוש זרועות המצויות בתוכה: נשיא המדינה, היועץ המשפטי ועדות חקירה ממלכתיות. סוף דבר בפרק על „זכויות אזרח ודמוקרטיה מהותית". הספר מיועד, כאמור בגבו, למשפטנים, לעורכי־דין, לאנשי מדעי המדינה ומדעי החברה, לסטודנטים ולתלמידים.

על הכיתות באסלאם ועל ה„אינתיפאדה"

בהוצאת המכון היהודי־ערבי של ההסתדרות בבית־ברל ראה אור גליון מיוחד של דפי „מידע" על „הכיתות באסלאם". החוברת נערכה ע"י עומר מצאלחה ויעקב כהן.

חוברת „דע את המרחב" (יולי 1988), אף היא בהוצאת המכון, מוקדשת ברובה לפרשנות וניתוח עמדות לגבי ה„אינתיפאדה" בנקודת ראות פלסטינית. בחוברת גם תרגום מקוצר של „המסמך אבו שריף", נוסח החלטות בבעיה הפלסטינית בוועידות הפסגה הערביות (ב־1964 עד 1987), וכן לקט ידיעות מהעולם הערבי. תרגמו וערכו: יעקב כהן ועומר מצאלחה.

פולין, היום

מאת מרים עקביא

אין עצובה היא פולין. רבים יאמרו: „מגיע להם, לפולנים האנטישמים". ויהיו אפילו כאלה, שיאמרו „גם גרועים מהגרמנים".

הפולנים של היום הם צאצאי עם, שהיה משועבד רוב שנות ההיסטוריה שלו. על אדמתו חיו אבותינו ואבות אבותינו בקהילות מפוארות, באוטונומיה יהודית־לאומית. בצרות ובעוני רב – אך גם בשגשוג תרבותי, רוחני וכלכלי. חלק מאבותינו התבולל בעם הפולני, אף המיר את דתו. אחרים שמרו בקנאות על יהדותם, התבדלו במיוחד שלא להתבולל ונוצר חיץ בינם לבין הפולנים, שרובם – אז כעתה – נוצרים קתולים. שנאת היהודים צמחה שם על קרקע פוריה. ונשאלת השאלה: מדוע דווקא בארץ הזאת התיישבו היהודים בהמוניהם? שלושה מיליונים לפני המלחמה.

השואה טרפה את הכל. אדריכלי השמדת היהודים לא היו פולנים. הם גם לא היו מבצעיה. היו פולנים שמסרו יהודים תמורת בצע כסף, והיו כאלה, שסיכנו את חייהם והצילו יהודים ללא תמורה. שדרת העצים ותיקיהם של חסידי אומות העולם ב„יד ושם", יעידו על כך.

את הפולנים של אז אני מאשימה על שעמדו מנגד, על שלא היו סולידריים עם אחיהם היהודים; אחר־כך, בתוהו ובוהו שלאחר המלחמה, עזותה האומה, סולפו עובדות רבות והאמיתות טושטשו; והיתה להם ההזדמנות להשתמש בסבל העם היהודי לצורך סטאטיסטיקות של עצמם, כאילו יהודים בעלי אזרחות פולנית, פולנים היו. מדוע עשו זאת?

שנים חלפו והאמת יוצאת לאט לאור. היום כשמדברים על הפולנים, צריך לשאול, למי הכוונה: למשטר, או לעם, שרובו עוסק בקטנות יומיום, מנוצל ומותש? על רקע זה ראויה להוקרה עמידתה האמיצה של האינטליגנציה, של האנשים היוצרים בספרות ובתיאטרון, הפועלים הלוחמים על זכויותיהם וחלקו הגדול של הנוער הלומד. יש ביניהם יהודים. אינני יודעת כמה, אך יותר מאשר היה אפשר לשער. אלה, שהאתאיזם של המשטר מציל אותם מצורך הגדרה עצמית דתית. יש ביניהם כאלה, שעד היום מסתירים את זהותם האמיתית, האחרים מגדירים את עצמם כיהודים־פולנים (ההיסטוריה חוזרת על עצמה), ויש גם, שרואים את עצמם כיהודים־נוצרים. ויש צאצאי יהודים שיודעים רק שמישהו במשפחה – אימא סבתא או סבא – היו יהודים. ועוד אחרים, שגדלו אצל הורים מאמצים, ושואלים מי היו הוריהם הביולוגיים. נתקלתי במקרים כאלה, וגם שמעתי מנציגי הבפולין, שמגיעים אליו מכתבים מרהימים מיהודים רבים בעליהם, מרהימים לא פחות.

לא היה זה ביקורי הראשון בפולין. סבורה הייתי, שאת העימות הקשה בפגישה עם הארץ הזאת, כבר עברתי. אך פולין מזעזעת אותי כל פעם מחדש – גם אם חלק מבני מגיב אחרת, אני אוהבת את הנופים ומהבע הפולניים ומוצאת בין האינטליגנציה הפולנית אנשים, הקרובים לי במנטליות, בהשקפת־עולם כללית, בחינוך ובמזג.

הגעתי לפולין במחצית חודש מאי השנה, כאורחת הסקציה הפולנית של המכון האירופי לתרבות SEC, לקבל פרס ספרותי שארגון זה מעניק מדי שנה ליוצר זר, התורם להפצת התרבות הפולנית. הגדרה זאת צרמה לאוזני – כי אין זאת מטרת כתיבתי – אך נוכחתי בתודה בדבריו של פרופ' יעקב גולדברג מהאוניברסיטה העברית: „אני חוקר את תולדות יהודי פולין, על כן אני חוקר את ההיסטוריה של פולין". שני ספרי שבקרוב ייראו אור בפולין – „בעורים בשלכת" ו„כרמי שלי" – מספרים על יהודים שחיו על אדמת פולין, בימי המלחמה ולפניה, חלק מקורותיהם וחלק מתרבותם הם חלק מקורותיה ותרבותה של פולין. שלום עליכם, שלום אש, מנדלי מוכר ספרים, י.ל. פרץ ואחרים מעסיקים עכשיו מו"ל פולני נמרץ ושאפתן, אשר מרכז את מיטב כוחו להוצאת סידרה מתורגמת מיצירותיהם, שתהווה קאנון של הספרות היהודית שנוצרה על אדמת פולין בין המלחמות.

הנושא היהודי רגיש עד למסרי אנומליה, ואינו יורד משפתותיהם של פולנים משכילים. כלי התקשורת הרשמיים משמיצים את מדיניות ממשלת ישראל, אך דעת הקהל נוטה לחפש חיוביים וצידוקים למעשינו והיא יותר מאוזנת.

בזמן שהותי בפולין נתבקשתי לספר על הארץ, בעיקר על היצירה הישראלית. רואיינתי לירחונים, למוספים ולעתונים ספרותיים ונשאלתי על הספרות המתהווה בישראל. העתונאים הצעירים שתו בצמא את דברי, שהיו חדשים עבורם לחלוטין. דברי בעת קבלת הפרס, ב„בית הסופר" בוורשה, יודפסו בשלמותם ב„ליטראטורה נא שוויצ'ה" (ספרות בעולם) ומספר עתונים אחרים ציטטו מתוכם חלקים גדולים. ראיון אתי על הספרות העברית יופיע בעתון ספרותי מכובד. עתון אחר פרסם את סיפורי „גלי"... הסיפורים כאמור ייראו אור בקרוב. לקראת יריד הספרים הבינלאומי, שהתקיים בוורשה ב־18–23/5 ושבו השתתפנו אחרי עשרים ואחת שנות ניתוק, יצא לאור ספרו של אפרים קישון „אשת לוט" (מתורגם מגרמנית), ספריהן האוטוביוגרפיים של הלינה בירנבאום ומרים גריאנסקי־פלג – וסיפוריה של אידה פינק „פסק זמן" (שלושתם נכתבו בפולנית). „החיוך של הגדי" של דוד גרוסמן, מתורגם מאנגלית, מודפס בעתונים בהמשכים. בזמן הדידך יכולתי לחוש, שהספרות הישראלית העכשווית מתחילה לחדור לתודעה ומו"לים אחרים מתעניינים ברצינות בסופרים ובמשוררים ישראלים. אילו יכולנו להגיש להם ספרים בפולנית, תהליך המו"לות היה מהיר בהרבה.

נפגשתי עם ידידי שיטו, סופר ומחזאי, קאתולי, בעל תרבות מערבית, שהמלחמה טלטלה אותו מעירותו פינסק לסיביר, משם הגיע לאחר המלחמה לאנגליה, ממנה חזר – על אף הכל – למולדתו.

בקרוב יתקיים בפולין „פסטיבל תיאטרון", והתיאטרון הקאמרי תל־אביב יציג שם את הצגותיו בעברית. לאחר הצלחה של התזמורת הפילהרמונית – שעדיין מדוברת בפי כל – האתגר קשה.

ביקרנו עם שיטו בבתי הקברות בוורשה, הנוצרי והיהודי. בבית הקברות הנוצרי מצאתי קבר מפואר של משפחת ליאופולד קרוננברג המפורסמת, ה„רוטשילדים הפולנים", לפני המלחמה כמובן, שהיו יהודים־נוצרים. גם היום ישנם יהודים, שקוברים את יקיריהם בבית העלמין הנוצרי, כי זה יותר נוח, ובכך נחסכת השיפה ואי־נעימות מסוימת...

המראה הסוריאליסטי של בתי הקברות היהודיים קורע לב כל אדם, ואם יהודי בפרט. רק השורות הראשונות של המצבות מחוזקות ומטופלות. בפנים, לאורך קילומטרים, מתמוססים הקברים ומתפוררים. העצים שולחים את שורשיהם אל מצבות המתים, שנלחמות על קיומן. מלים עבריות, שאינן מובנות לבני הארץ הזאת, אך מובנות לנו, כתובות עליהן ביד אמן, והן מרכיבות שירי אהבה וקינה, הלל ושבח, כאב, צער ופרידה – ובמיוחד לציון.

שיטו הוביל אותי לקברו של אדם צ'רניאקוב, שעל חייו הטראגיים כתב הוא מחזה בשביל „הבימה". עמדנו ליד קברו של המהנדס היהודי המתבולל, שמונה לשמש ראש היודנראט בגטו וארשה. הומאניסט, שלא עמד בלחצים של הימים הטרופים ההם ושלח יד בנפשו. ליד פסוק מיחזקאל, שחרוט על קברו בעברית, אני קוראת שורה של המשורר הפולני הגדול נורויד (בתרגום חפשי):

„אחד כמוך האנושות אינה יכולה / לקבל מיד למנוחה ולגדולה / ולא עשתה זאת אף פעם, מעולם / על כן לא כלום איפה תהיה מנוח / כי קברך שנית עוד ייפתח / ומעשיך יישפטו אחרת".

לידי עומד ידידי שיטו, רציני ונרגש. „הייתי מוכרח לכתוב עליו", הוא מתוודה, והקברים מסביבנו דוממים דוממים.

קיים בפולין גוף ממלכתי האחראי לשמירת בתי הקברות היהודיים; קרנות אמריקאיות הוקמו למטרה זאת וגופים פולניים ומתנדבים התגייסו למשימה, אך כנראה, שיד כולם קצרה מלהושיע.

בקראקוב, עיר שבה נולדתי, יפהפיה ועלובה כאחת, התקיים לכבודי ערב ספרותי באוניברסיטה היגלונית, ובדבריו השמיעו את דברי. באוניברסיטה היגלונית, באולם הייצוגי ביותר, התקיימה בדיוק בזמן שהותי שם תערוכה על יהודי פולין בין המלחמות, שבה מצאתי בתצלומים גם את הפלג הציוני של ציבורנו, בשלימותו. „פסטיבל הסרט היהודי" התקיים בקראקוב ומארגניו הצעירים סיפרו לי בהתרגשות על הצלחתו הרבה.

אך אני לא פסטיבלים ותמונות מצולמות חיפשתי. הילכתי כסהרורית ברחובות המוכרים, מחפשת לשווא שבריר זעיר חי מהעולם שהיה כאן. לשווא. רק מחות הציין מהסימטאות הנוטשות.

מלודרמה וניכור

מאת טליה רפפורט

שרה קליגר ונעמי סנהאוזר, גלריה „מימד", רח' מונטפיורי 27, ת"א.

בגלריה „מימד" מוצגות עתה שתי אמניות צעירות, אחת בציור ואחת בפיסול.

הפסלים או האסמבלאז'ים של שרה קליגר מורכבים מקורות עץ, גושי עץ מגולפים, יציקות של חלקי גוף וצילומים. העבודה הגדולה שבמרכז הגלריה כוללת פסל דמוי גופה שכובה בתוך ארון מתים מפורק, דמות נוספת שמקופלת על הרצפה בסמוך וקרשים המושלכים מסביב. התוצאה מלודרמאטית ולא מעניינת מבחינה פיסולית.

בעבודות אחרות היא מוסיפה לקרשים וליציקות של חלקי גוף גושי עץ קטנים בצורת דמויות שפופות, גוש שיש מלבני וצילומים בצבע או בשחור־לבן. שילוב צילומים בפיסול מזכיר מיידית את עבודותיו של יצחק גולומבק, המלמד במדרשה, שם למדה שרה קליגר. השפעה היא אמנם תהליך טבעי למדי ולגולומבק גם אין בהכרח מונופולין על השילוב של פיסול וצילום, אך הבעיה היא שהצירופים של שרה קליגר אינם מתוחכמים, אבנים ועשירי דמיון כמו אלה של גולומבק. לא נוצרים יחסי גומלין מורכבים דיים בין החומרים, הצורות, הגוונים, הטקסטורות והאסוציאציות השונות שהם נושאים ולעתים מתקבלת תחושה של קשרים מגושמים ותמימים מדי. רק במקרה אחד או שניים, כאשר שרה קליגר מסתפקת בפחות אלמנטים, „בודדה את הגוליאנו", מוותרת על יציקות הגוף ויוצרת מחבר הסכיני, מאופק ומבציתי יותר, מתחיל להיווצר משהו מעניין יותר.

נעמי סנהאוזר מציגה ציורים עם דמויות של נשים וגברים, שנעשו לאחר שהות בארה"ב. ניכרת בהם השפעת ציור אמריקאי מודרני ועם זאת גם הדים

נעמי סנהאוזר, (גלריה „מימד", ת"א)

בציור אירופי ישן ומסורתי יותר מתחילת המאה, או אפילו לפני כן. שכבות הצבע הסמיכות והמתוססות מנוטרות בצורות בשלל גוונים, מה שמזכיר במקצת ציור פוסט־אימפרסיוניסטי. לעומת זאת, התמונה הגדולה שבה נראית דמות יושבת על כסא, כשמאחוריה נשען אל הקיר ציור של גוף עירום, מזכיר בריאליזם המכוער שלו את פמלה לוי.

אמנם הציורים עשויים לא רע ומעבירים את האווירה שנעמי סנהאוזר מנסה ללכוד (התשוקות הן בנות הזוג, אנוכיות בבית הבדידות), אך אין בהם יותר מדי בשורה חדשה.

צפורה פלד (גלריה שלוש, ת"א)

סדנת אמן

תלמידי סדנה של בני זילברמן, גלריה שלוש, רח' שלוש 14, נווה צדק, ת"א.

גלריה שלוש אירגנה בשנה החולפת מסטר סדנאות־אמן, שנועדו לספק מסגרת פעילות נוספת, מתקדמת יותר, לבוגרי בתי־ספר לאמנות ולאמנים צעירים ותיקים כאחד. עתה מוצגות בגלריה עבודות של תלמידים מהסדנה שהנחה שם בני זילברמן.

בדף הלוואי לתערוכה מציין בני זילברמן, שהושם דגש על טכניקות שונות בצבע שמן ושילוב עם חומרים שונים, וכי נקודת המוצא לסדנא היו הצבע, פרספקטיבה צבעונית, יציאה מן המופשט אל הפיגוראטיבי ופירוק הפיגוראטיבי למופשט.

בעבודותיהם של עשרת האמנים המשתתפים בתערוכה אפשר לראות נושאים „קלאסיים" כמו נוף, דמות וטבע דומם שמבוצעים ברמות שונות של הפשטה ושל הבעה. עם זאת, אפשר, כמדומני, לאבחן אצל חלקם הגדול נטייה לאקספרסיוניזם ולצבעוניות כבדה או חריפה. נטיות אלו מושפעות, ככל הנראה, מסגנונו של בני זילברמן עצמו ובשניים־שלושה מקרים הזיקה לציוריו ישירה ובהירה, אפילו יותר מדי.

הציור „הטבע הדומם" של קרן רוסמן המתאר מספר כלים משוטים על מדף מזכיר, למשל, עבודות שהציג זילברמן לפני כשנתיים־שלוש ואילו הדמויות הסוערות, המרוחות וחסרות תווי הפנים של עדי שוורצמן מזכירות את תערוכתו האחרונה מלפני חודשים ספורים. שתיהן „תלמידות טובות" המוכיחות כושר ביצוע משכנע, אך עדיין תלויות מדי במורה.

בשניים־שלושה מקרים הבעיה אינה השפעת יתר, אלא נטייה לדקוראטיביות שטוחה ושבלונית או לאווירה מיסטית ערפילית ומתקתקה, אך יש גם ציורים עצמאיים, בעלי תנופה ובצבעוניות עזה של צפורה פלד והנוף היהודי צפור בעל צבעוניות מעניינת, טכניקה מרוצת ושכבות צבע עשירות גותים.

התערוכה אינה אחידה ברמתה. יש בה עבודות אחדות שהן עדיין בוסריות ותלמידיות למדי, אך גם עבודות אחרות בשלות יותר.

מקבץ

„שדמות"

„שאלו לשלום..." הוא השער הפותח של חוברת „שדמות" (גליון ק"ו, תמוז תשמ"ח) המוקדש לעניני השעה ובו דברים מאת: שלמה גורין, מרטין בובר, עמי ליבנה, דני ניישלר ואברהם יסעור.

השער השני מוקדש ל„חינוך דור ממשיכים", לקראת מועצת התק"ם לענייני חינוך, ובו דברים מאת: מיכאל לנגר, ראובן פורת, מנחם רוזנר, ילדות בקיבוץ, ראובן ארצי וראובן שליב.

בחוברת שירים וסיפורים מאת: לטי, יוסף יחזקאל, איתן קלינסקי, רותם בן משה, לאה איני, עזרא ארזאטי, דני זיון, מיכל שלף, חנה ברולה, שמוחה, דודו פלמה, מנחם פרומן, יריב אמתי, ערנה אפק, אריה פלגי, עדנה מרגוסטי, לרן רתנאו, חגי דגן, קלמן בליימן, לבנה מושון, יעקב לודן, יפתח בראהון, מרשל"ה יצחק, אמנון מרקר.

ב„דפים הפוכים" – דברים מאת איל כפכפי, טובה רז ויגאל עמנואל.

„ציון"

„גירוש, הורשה והחרמה של האוכלוסיה הקדם־ישראלית בחוקי המקרא", הוא נושא מאמרו של פרופ' משה ויינפלד הפותח את חוברת „ציון" (נ"ג־ב', רבעון לחקר תולדות ישראל) – פרופ' ויינפלד בוחן את היחס לאוכלוסיה הכנענית בספרי המקרא השונים ומצביע על התפתחות והקצנה ביחס אליה.

במאמר „על ליכודם החברתי של חז"ל" דן פרופ' משה בר בתופעה של חמאים שנעשו על ידי החכמים עצמם. במאמר „יהודי ועדת הסוכנות להעברת אוכלוסין 1937–1938" מתאר ד"ר יוסף כץ פרק בהכנות הסוכנות היהודית לביצוע החלוקה. מעיון בארכיונים שונים עולה המחבר את סיפורה של ועדה שהוקמה על ידי הסוכנות היהודית כדי לבחון אפשרות ל„טרנספר" של ערבים מן החלק היהודי של ארץ־ישראל המחולקת. אגב הדיון העלו בוועדה הבעיות השונות סביב ה„טרנספר", בעיות מוסריות, כלכליות והסדרתיות.

במדור „תעודות": רשימתו של חנן אשל על „סנדלים מסומרים במקורות היהודיים" (בעקבות מימצא חדש שנתגלה במערה בבתוף ירידו) ורשימתו של אריה מורגנשטרן על „המחלוקת בקהילת מינסק בשאלת ביאת המשיח בשנת ת"ר".

חותמים את החוברת מדורי תגובות וסקירת ספרים.

קידוש החיים

(המשך מהעמוד הקודם)

המתת מאות או אלפים כשרובם מתנגדים פעילים לטבט לבין כליונה של אוכלוסיה שלמה, גברים ונשים, זקנים וטף בין הכותרות ישוב או שניים, זעיר פה וזעיר שם – נזכר איזו מהומה קמה בעולם כולו נוכח מעשה הכחדת הכפר לידיצ'ה בצ'כיה לאחר הריגתו של רב־המבכחים היידריך – לבין השמדה מוחלטת של כל קהילות ישראל במדינות אירופה. אין פרופ' גוטמן מושיט אצבע מאשימה כלפי מעשיהן של האומות. אפילו המעשה הבוטה של עיכוב מתן היתרי הגירה ליהודים מגרמניה לארצות הברית במסגרת מכסת ההגירה הרשמית, כפי שקיים על ידי קונסוליות אמריקאיות בגרמניה עד 1938, נזכר רק ברמז. גם בנקודה כאובה זו של התייחסות בנות הברית לצרתם של יהודי אירופה בזמן המלחמה, הגישה היא מאופקת ביותר, משל רק העובדות הן המאשימות, ולא הסופר ההיסטוריון המעלה אותן. את עיקר הזיכור של כתב האשמה הוא משאיר בידי הקורא. וקשה לפסוק אם בכל מקום הדין עמו. האם באמת ידע הקורא, שכסיפרים לו על הקשרים הקבועים שנתקיימו בין ממשלת פולין הגולה בלונדון לבין נציגיה, הם ראשי ה„ארמיה קריובה", להסיק מכאן את מלוא גודל האסון שהתבטא בכך שליהודי פולין לא נמצאה ממשלה יושבת בגולה, הדואגת להתקשר עמם או לפחות להשיג באורח שוטף וקבוע אינפורמציה מהימנה על גורלם. שמא היה נבון יותר לומר דברים אלה במפורש, ולהשאיר לקורא להקשות, מדוע לא ביקשה הנהגת התנועה הציונית לנהוג כאילו היתה ממשלה־בגולה מעין זו, ובמקום זאת רק ראתה עצמה בראש ה„מדינה בדרך" של הישוב היהודי בארץ, שצריך כמובן לדאוג כי ירבו העולים – וביניהם בראש וראשונה אלה שיצליחו לבלוט עצמם מהגיהנום הנאצי?

אינני יודע, וגם רחוק אני מלהיות בטוח בלגיטימיות של השאלות, כי על כן אך קורא אני, ולא חוקר השואה. אך אני מודה, כי לא אחת אין השאלות נותנות לי מנוח, ותשובה ודאי לא אקבל עליהן לעולם. ונדמה לי, אגב קריאת הספר, כי שאלות אלה גם ניצבו לפני חוקר השואה ישראל גוטמן, בבואו לספר על התנגדות היהודים לנאצים. כי אפשר שכמו שקידוש השם היתה התשובה האחת של יהודים מאמינים לשאלה הקשה הניצבת בפניהם, על מה אלוהיהם עשה להם כך – כן היה קידוש החיים תשובתם האפשרית האחת ללוחמי המחתרות ולגיבורי ההתנגדות היהודית באירופה לשאלה, מדוע ועל מה נהג כך העולם הגדול.

האם כלול בשאלתם זו גם את העולם היהודי החופשי

משרד החינוך והתרבות — אגודת הסופרים העבריים

הוועדה המשותפת לעידוד הסופר העברי

תשלומים לסופרים לשנת 1988

המחלקה לספריות מפעילה את הסדר התשלומים לסופרים על פי מספר השאלות ספריהם בספריות הציבוריות.

זכאים:
1. אזרחי מדינת ישראל הגרים בה דרך קבע, הכותבים פרוזה, שירה, מסה ספרותית, ביוגרפיות וספרות ילדים ונוער.
2. אלמנות סופרים כהגדרתם בסעיף 1, שלא נישאו בשנית.

סופרים שכבר פנו ונרשמו במחלקה לספריות אינם צריכים לפנות שוב, והם יקבלו בדואר הודעה נפרדת.
נוהל הפנייה: הסופרים המעוניינים לקבל את התשלומים יפנו בכתב עד ה־14 באוקטובר 1988 למחלקה לספריות, מינהל התרבות, האגף לתרבות ולאמנות, משרד החינוך והתרבות, רח' ממילא 20, ירושלים 91911.
נא לציין: שם פרטי ושם משפחה
כתובת ומספר טלפון
מספר תעודת זהות
שמות הספרים וחלוקתם לפי הסיווג הספרותי: פרוזה, שירה, מסה ספרותית, ביוגרפיות וספרות ילדים ונוער.
נא לצרף טופס 0834 של מס הכנסה – שיעור הניכוי מתשלומים החייבים בניכוי מס במקור משכר סופרים.

סכנ[illegible] من الاحتلال

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | וב דבר ראשון בבוקר

אם אתם בעלי רקע בידיעת הארץ, ראוים בחינוך לאהבת הארץ והטבע – עניין ואתגר, רוצים לעבוד עם ילדים ונוער
בואו והיו
מדריכים בחוגי טבע
חוגים המיועדים לתלמידי כיתות א'–ו'.
העבודה כוללת: מפגש עם החניכים פעם בשבוע בשעות אחר הצהריים, 2–6 ימי טיול במשך השנה בחופשות בתי הספר ו/או בשבתות.
המתקבלים יעברו השתלמויות במהלך השנה.
בדבר פרטים נא לפנות אל רכזי חוגי הטבע:

קרית שמונה, מטולה, חצור, ראש פינה, צפת, יסוד המעלה והסביבה	06-941091
חיפה והקריות	04-664159
עמק חפר, לב השרון	053-333527
נתניה, חדרה, פרדס חנה	053-333527
פ"ת, לוד, יהוד, קרית אונו	03-9301112/900936
הרצליה, רמת השרון, צהלה	03-9301112/900936
כפר סבא, רעננה, הוד השרון	052-910664
תל־אביב, בת־ים, חולון	03-822357
גבעתיים, רמת גן	03-322471
רחובות, ראשל"צ, נס ציונה, רמלה והסביבה	08-451725
ירושלים והסביבה	02-222793
באר שבע והסביבה, ערד	057-30555
מחלקת נוער	03-375063

החברה להגנת הטבע

למוסד בנקאי גדול
דרוש/ה
בוחן/ת שיטות
דרישות התפקיד:
★ בחינה, שיפור והקמת שיטות עבודה.
★ ניתוח ואיפיון של שיטות עבודה.
★ ניתוח ואיפיון של מערכת.
★ עריכה ותיחזוק של נוהלים.
★ כושר ניסוח, כושר הבעה בכתב ובע"פ.
★ יוזמה ועצמאות.
הכישורים הדרושים:
1. ★ בוגר הנדסה תעשיה וניהול ו/או ניתוח מערכות ו/או מדעי הניהול
★ רקע במיכון.
2. נסיון מסויים בתחומים שתוארו.
מקום העבודה באזור ת"א.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד המצורף בצירוף קורות חיים, רקע אישי ומקצועי לת.ד. 23136, ת"א 61230 עבור מס' "807".

למפעל תעשייתי גדול בחיפה
דרוש/ה
איש/אשת שיווק ומכירות
לשיווק מוצרי ריהוט רחוב וגן – בהיקף ארצי
כישורים נדרשים:
★ נסיון במכירות – בשטח
★ רקע בשיווק
★ הופעה נאה ומרשימה
השכלה:
★ על תיכונית
★ עדיפות למהנדס/ת הנדסאי/ת בתחום הנדסה אזרחית או ארכיטקטורה
תחום עיסוק:
קשר עם רשויות מקומיות, משרדי תכנון
התפקיד כולל רכב צמוד.
מעומדים/ות יפנו לת.ד. 4175 חיפה
טלפון: 04-380742 מיום ב' 15.8.88 בבוקר.
סודיות מובטחת

להברה לניהול חשבונות
דרושה
מזכירה כללית
עם נסיון, המלצות וכישורים מתאימים
נא לטלפן החל מיום א'
03-254670 03-218864

דרוש
מייסטר
לנולי זולצר, בת"א
תנאים טובים ביותר
טל: 03-824734,
03-829982

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו בשדרות
דרוש/ה
טכנאי/ת או הנדסאי/ת ייצור
★ בעל/ת נסיון של 2 שנים לפחות בתעשיה.
★ ידע והכרת P.C (דרור, לוטוס).
★ מגורים – שדרות והסביבה.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 111 שדרות 80150

מכון התקנים הישראלי
דרושים:
1. מהנדסי מכונות
א. לעבודה בענף הרכב. (עדיפות לבוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכונאות)
ב. לעבודה באגף התקינה
נדרשת ידיעה טובה בשפות עברית ואנגלית
2. מהנדס פלסטיקה לעבודה באגף התקינה
– יתרון לבעלי הנמחות בצנרת
3. מהנדסי בנין
– עם התמחות בצנרת מים
– לעבודת שטח (רצוי עם רכב)
– לעבודה בתקינה
– לעבודה במרכז הישראלי לאביזרי מים.
לפרטים נא לפנות לכח־אדם במכון התקנים הישראלי האוניברסיטה 42 רמת־אביב, תל־אביב.
סמל המחוגה סמל האיכות

לאדם לשרותי אדם
ארגון הגג לשרותי רווחה ושרותי סיעוד הדרושים
אחיות מוסמכות
★ 6 משרות קבועות בהיקף מלא או חלקי, בבתי חולים באיזור ת"א.
★ 8 משרות קבועות בהיקף חצי משרה למרפאות קהילתיות באיזור ת"א
★
1500 ש"ח לחודש, למשרה מלאה שאינה כוללת משמרות. תנאים סוציאליים מלאים + טיסה לחו"ל בסוף שנת עבודה. עבודות זמניות וחלקיות בכל הארץ
משרה מלאה לאחות בתפקיד מנהלה הארגון בת"א

ת"א 03-5461727/8, 03-5464815
ים 03-246989, 03-249959
חדרה, נתניה והשרון 06-322689, 06-324444
חיפה והגליל 04-335828 העמקים 06-750750

דרושה
מזכירה
הכישורים הדרושים:
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין
★ שליטה מלאה בהדפסה באנגלית ובעברית
★ יכולת ניסוח עצמאי – אנגלית
★ נסיון ביבוא וביצוא – יתרון
★ שפת אם אנגלית – יתרון
מקום העבודה, קרית אריה פ"ת. בדבר פרטים יש לפנות לטל' 03-9258228 לנתן

הופעה יצוגית הכרחית...

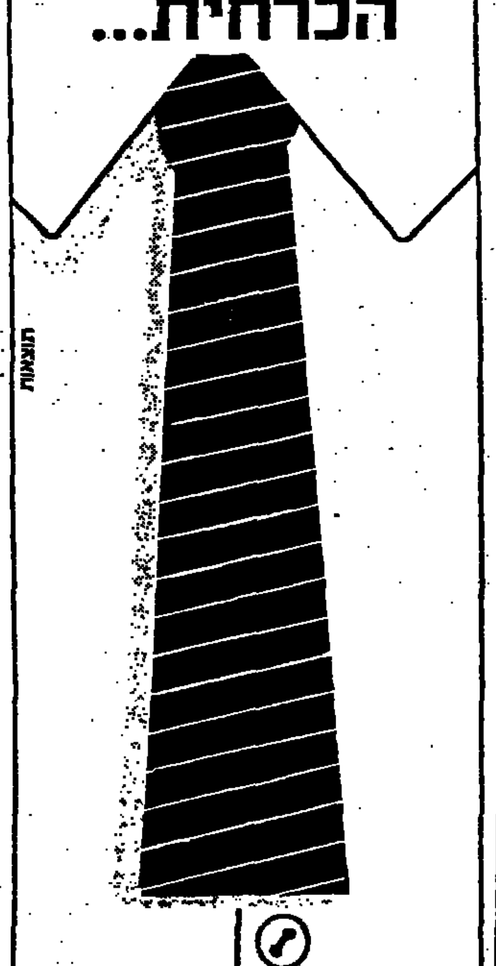

...אבל לא מספיק
לדפי זהב דרושים נציגי מכירות
בעלי כישורים להיות נציגי מכירות מעולים.
אצלנו תמצא הכנסה גבוהה, תמורה מלאה למאמץ ואפשרות למיצוי עצמי מירבי, בטחון ויציבות, בחברה אמינה המצטיינת בשיטות עבודה וניהול מתקדמות ביותר.
הדרישות מהמועמדים ★ גילאי 27 ומעלה. ★ השכלה תיכונית ★ בעלי רכב.
העבודה באזורים: תל־אביב, ירושלים, רחובות, אשדוד, חיפה.
נא לפנות מיידית בכתב בלבד, לציין תולדות חיים ומס' טלפון להתקשרות בשעות היום בלבד, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330, עבור שרה.
מודעה זו מתייחסת לנשים ולגברים כאחד.
דפי זהב

הדאל
החברה לשרותי כח אדם בע"מ
לעבודה קבועה
במשרדנו בת"א
דרושים:
1. מנהלת חשבונות סוג 2,1
ידע בקלדנות + עזרה בכח אדם.
2. פקידת קבלה
נסיון בעבודה עם קהל
תנאים טובים למתאימים
רח' גורדון 86 ת"א
טל. 222266, 245541, 03-245531
לפנות לדפנה או מירב.

עבודה עכשיו
דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:
תל־אביב, טל' 03-298877
בן־יהודה 12, א'–ה' 14.00–08.00
למחלקה הטכנית
שרטט/ת מבנן, נסיון בשרטוט / קונסטרוקציות. לעבודה בת"א.
שרטטת אוטו־קד נסיון של שנה לפחות. לפרויקט זמני באזור ת"א.
לסניף חולון, טל' 03-5030680
שנקר 47, א'–ה' 14.00–08.00
קלדן/ית מנוסה בתחום ביטוח חיים.
מנפאואר MANPOWER
יותר טוב במנפאואר

דרושים
למרפאת שיניים גדולה
רופאי שיניים
עם נסיון בפרותטיקה
– סודיות מובטחת –
נא לפנות לטלפונים:
02-227274/5

★ מעצב/ת
★ ביצועיסט/ית
★ שכר גבוה למתאימים ★
נסיון של שנתיים לפחות במשרד פרסום חובה. עדיפות לבוגרי בצלאל.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים, נסיון ומס' טלפון אל ת.ד. 4407, תל־אביב 61044, בציון "עבור שכר גבוה". סודיות מובטחת

למשרד מבני בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת בעל/ת נסיון
לעבודה במשרה מלאה
דרוש בעיקר ידע בתחומים הבאים:
★ מט"ח ומט"ח
★ הכנת משכורות
★ יבוא ויצוא
★ הכנה להנה"ח
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד והמלצות לת.ד. 36478 תל־אביב, 61363.
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית
באזור התעשיה בחולון
דרושים
1. מנהל/ת חשבונות
– סוג 3 בהנה"ח
– נסיון של 3 שנים בעבודה במערכת רב־מטבעית
– יכולת עבודה עצמאית
2. קלדנית
לעבודה על מחשב IMB 36
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 13200 תל־אביב, עבור שמואל

דרושים
לעבודה באזור הדרום
1. מנתח מערכות בכיר
נסיון במערכות עסקיות
2. מתכנן/מתכנת בכיר
נסיון במערכות פיננסיות בשפת RPG III על מחשב IBM/38
בא לפנות מיום א', לגב' לאה אבני בטל: 03-5715111.
לעבודה באזור המרכז
1. מהנדס תוכנה זמן אמת
בוגר מדעי המחשב, נסיון במערכת הפעלה RMX, נסיון באינטל 80286 – יתרון.
2. מנהלי פרוייקטים בכירים
נסיון ב־ADABAS/NATURAL או ב־IDMS או במערכת VAX.
3. תוכניתנים
נסיון ב־ADABAS/NATURAL או IDMS על מחשבי יבמ.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
לחברת קונתהל בע"מ רח' מדרון 1 גבעתיים 53583.
– סודיות מובטחת –
קונתהל בע"מ
יעוץ תוכנה ומידע · בחשיבה יצרתית

למוסד פיננסי גדול
דרוש:
אחראי לבטחון ובטיחות
ביחידת המחשב
כישורים נדרשים:
★ משוחרר מצה"ל בדרגת סגן – רס"ן.
★ רצוי נסיון באבטחה פיזית של יחידת מחשב או בטחון שדה.
★ בעל נסיון בהפעלה ופיקוח של עובדים.
★ מגורים באזור גוש דן.
★ בעל טלפון בביתו.
★ בעל רכב פרטי.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור "מס' 808"

מגדלי הים התיכון – ויזה
VISA
דרוש/ה פקיד/ה
עד גיל 30.
אנגלית ברמת שפת אם,
הבעה בע"פ ובכתב,
ניסוח מכתבים באנגלית,
נסיון בעבודה עם קהל.
רצוי ידע בהנהלת חשבונות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לתמי מחלקת כוח אדם,
ת.ד. 25102 ת"א, מיקוד 61250
– סודיות מובטחת –
ויזה יותר טוב מכסף.

דרושים/ות
סוכנים
מקדמי מכירה בטלפון
למוצר ייחודי, רווחים גבוהים
למתאימים, טל. 03-459618

למשרה מעניינת ומגוונת
דרוש
מנהל מכירות
בעל אוריינטציה ונסיון שיווקיים
יועדפו בעלי נסיון בהפעל ובפקוח על צוותי מכירה – בעלי רקע בענפי הדפוס והמו"לות.
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד בלבד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל:
ת"ד 39808 ת"א 61397
עבור "מנהל מכירות"
סודיות מובטחת

שיווק ישיר
דרוש
מנהל
לסניף באיזור המרכז
נא לפנות לכרמית 5126669/70

לחברה תעשייתית באזור פ"ת
דרושים
★ הנדסאי מכונות
★ טכנאי מכונות
לתפעול מכונות אוטומטיות
להתקשר 03-9223151
בין השעות 10.00–15.00

דרוש/ה
חשב/ת שכר
למשרה מלאה
כישורים נדרשים:
★ ידע ונסיון במערכת שכר ממוחשבת.
★ כושר אירגון ודייקנות.
★ ידע בעבודה עם מסופים.
למתאימים/ות יינתנו תנאים טובים.
נא לפנות לטלפון: 03-664102-3
03-660422

לבית לכל ילד דרוש/ה
מנהל/ת לבית תינוקות
באזור תל־אביב
כישורים:
1) M.B.A. בוגר מתחומי מדעי ההתנהגות
2) התמחות ונסיון בטיפול מגיל הרך
3) יכולת להנחות ולהדריך צוות.
פניות בכתב בצירוף קורות חיים לבית לכל ילד, רחוב מגורלה 13, ירושלים, 92305, טל. 02-630650

הטובים ביותר בתחום השיווק והמכירות
מוזמנים להגיש מועמדותם לתפקידים הבאים:
1. **אנשי מכירות בכירים** לייזום פרוייקטים תקשורתיים ולמכירת מוספים מיוחדים בעיתונות – בישראל ובעולם.
ניסיון מוכח ומוצלח במכירות בדרג גבוה – הכרחי!
2. **אנשי מכירות צעירים לרכש מודעות.**
תכונות נדרשות: חריצות, יוזמה ו"פלפל".
3. **מנהל/ת מחלקת רכש מודעות.**
בעל/ת כושר מנהיגות, יוזמה ונסיון.
המתאימים ישולבו בחברה המובילה בתחומה בישראל
הכנסה מעל ומעבר למקובל בשוק!
לקבלת פרטים נוספים,
נא להתקשר למירי: 331774, 03-331937

לאופנת איילת דרושות
★ מוכרות מנוסות
★ נערות לעזרה
לעבודה במשמרות בבוטיק בהיפרשוק בפתח־תקוה (ליד התחנה המרכזית)
03-5102297

אקרשטיין צבי בע"מ
דרוש/ה
פקיד/ה למשרד המשלוחים בהרצליה
★ בוגר/ת תיכון
★ ניסיון בעבודה על מחשב
★ נסיון מוכח בעבודה עם לקוחות
★ שעות עבודה 11.00–18.00
לפנות 052-556666 ללאה

למלון דן ת"א
דרושים/ות
מפקח/ת קומה למח' משק בית
פקידה/כתבנית הדפסה
מושלמת בעברית רצוי גם באנגלית
אחראי/ת נקיון למשמרת לילה
שעות עבודה 23.00–07.00
נהג בעל רשיון ג'
מעוניינים יפנו ביום א' למחלקת כ"א מלון דן ת"א רח' הירקון 99 בין השעות 09.00–15.00
מלונות דן

למרכז תורני מכבלוני "נהלים"
דרושים
★ מורה לחשמל רכב
★ עובד/ת קהילתי/ת
★ מדריך חברתי
מגורים במקום
מנוסה, רווק, רצוי בוגר ישיבת הסדר
לפנות טל. 03-9329338, 03-9325521

למפעל מזון בירושלים
דרוש
גובה
בעל רכב
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3779 ירושלים

בית־ברל
לאגף תרבות ספורט ונופש
בבית־ברל
דרושים
מורים לחינוך גופני
לחוגים הבאים:
– מחול מודרני.
– התעמלות ילדים וגיל הרך.
– התעמלות: כדור־עף, כדור־סל גברים.
– גלגיליות.
העבודה בשעות אחה"צ והערב.
פרטים בטלפון: 052-449767, 052-25151
קו פנימי 38.

איש/ת מכירות נמרצים
בעלי כושר שכנוע
הופעה נאה, רכב פרטי הכרחי לחברה ארצית לשרותי הובלה לפועל, תגמול שכר מיוחד על בסיס מגן + תשלום
לקביעת ראיון טלפון 06-342858 אריה

לחברת מהנדסים
דרושים לתכנון
1. מהנדס חשמל
2. מהנדס פיתוח שטח
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות
לפנות בכתב לת.ד. 39467 ת"א 61393

לרהיטי פיקס המובילים בתעשיית העץ
דרושים:
1. נגר מקצועי
עם נסיון מוכח
2. צבעי רהיטים מקצועי
אזור יצורים חולון בת־ים
רצוי עם רכב
תנאים הולמים למתאימים
5 ימי עבודה בשבוע
פרטים: 03-844438/58
בין השעות 08.00–17.00
למשה

לחברת ייעוץ בת"א דרוש/ה
פקיד/ה אחראי/ת
למשרה חלקית בשעות אחה"צ
נסיון קודם דרוש – הפעלת מחשב מקינטוש
טל' 03-251156

לתושבי חיפה והסביבה לצ.מ.ל דרושים
מכונאי מסוקים
בדרגת סמל
לעבודה במבנית ציוד באיזור הצפון.
תנאים רווקים, רשיון נהיגה ואנגלית
03-884455/6

דרוש
קבלן
לבנית בית מגורים המכיל 8 דירות בת"א
03-202632

למנופי אבי
דרושים
מנופאים
למנופים ניידים
בעלי רשיון נהיגה
מעל 15 טון
נסיון קודם בעבודת מנוף
עוזרי מנופאים
בעלי רשיון נהיגה
מעל 15 טון
אחרי שירות צבאי

לפרטים 5561813

מכונאים + חשמלאים לרכב
בשכר גבוה
03-51938112

קלדנית מנוסה
לבית־אופנה בתל־אביב
במשרה חלקית א–ה
14.00–8.00
03-5102297

IPL
אינטרפרם מעבדות בע"מ
חברתנו מקבוצת ARES-SERONO העולמית מפתחת ומייצרת תרופות ייחודיות, עוסקת בהנדסה גנטית ובתחום הביוטכנולוגיה.
1. מנהל עבודה ליחידת הכנה סטרילית
"אחראי על הפעלת צוות עובדים להכנת אמצעים ותמיסות לסטריליזציה.
הכישורים:
* *נסיון קודם בעבודה דומה (רצוי בבתי חולים, תעשיית התרופות ומעבדות אוניברסיטאיות).*
* *נסיון בהפעלת עובדים.*

2. טכנאי/ת מעבדה
לעבודה במעבדה אנליטית בוגר/ת מדעי־החיים.

מגורים באיזור רחובות
5 ימי עבודה באווירה צעירה ונעימה. סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ושם המשרה (ע"ג המעטפה) אל:
אינטרפרם מעבדות בע"מ. מח' כח אדם, קרית ויצמן נס ציונה 76110

דאיטרוניקס
לחברה המובילה בישראל בפיתוח וייצור צורבי זכרונות לתעשיית האלקטרוניקה

מנהל/ת מחלקת הנדסת בדיקות ואינטגרציה

★ מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של 5–3 שנים לפחות ★ נסיון מוכח: בהנדסת בד"ס ואינטגרציה, במערכות אנלוגיות ודיגיטליות משובצות מיקרופרוססורים של INTEL, בניהול הנדסי ★ ידיעה טובה של השפה האנגלית ★ נכונות לעבודה מאומצת.
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 380 הרצליה 46103 עבור „מחלקת כח־אדם"
בקבוצת digelec ברחבי העולם

קדמה האגודה לפיתוח וקידום כפרי נוער בישראל

כפר הנוער קדמה
(ליד צומת קסטינה)

לעבודה ייחודית בתחום השיקום והחינוך באוירה כפרית ובתוך קהילה טיפולית

אנו מעוניינים ב:

מדריכים טיפוליים חברתיים

דרישות:
★ תעודת בגרות או לפחות 12 שנות לימוד
★ אישיות ההולמת עבודה עם אוכלוסיה הסובלת מקשיי התנהגות
★ מגורים במקום חובה

פרטים בטלפונים: 08-582009, 08-582126

לחברת מחשבים
דרושים/ות

★ מנתח/ת מערכות
רצוי נסיון ב־C.I.C.S

★ תוכניתן/ית מנוסה
בעל/ת נסיון ב־P.C

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 36076 ת"א מיקוד 61360.
– סודיות מובטחת –

דרושים לחברת מחשבים

★ מהנדס מכירות
לתחנות עבודה גרפיות
ידע ונסיון קודם במחשבים – הכרחי
רקע ונסיון במערכות גרפיות ובמכירות – יתרון!
התפקיד דורש יכולת לעבודה עצמאית, כושר ניהול וידיעת אנגלית
סיכויים להכנסה גבוהה למועמד מתאים

★ מזכירה כתבנית
אנגלית עברית
[illegible]
מדרשת השפה האנגלית על בוריה והדפסה בשתי השפות
נא לפנות: R.G.M מחשבים בע"מ ת.ד. 39844 תל אביב, טלפון: 03-5447885

דרושים/ות

סוכנים מיומנים

למוצר בענף הפרסום

לאזורים: הרצליה, נתניה, חדרה, חיפה, הקריות, באר־שבע, אילת וירושלים.
הכנסה גבוהה מובטחת
לטלפון 03-5447494
טלפון לאיזור הצפון 06-595203

הצלחה
שרותי כח אדם בע"מ

דרושים
★ **כרסם** C.N.C לחברה עתירת ידע
★ **מסגר רתך** – קורא שרטוט
★ **ממסגי"ק** – בוגר 4 שנתי, במשמרות
★ **חשמלאי מוסמך** – לאחזקת בנין
טלפונים: 284439 – 03-282964

לפרסום דגש דרושה/ה

מנהל/ת הפקת דפוס

★ נסיון קודם הכרחי
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-454195

למפעל מתכת מבוסס
דרושים

אנשי מקצוע בכבישה קרה

להקמת קו ייצור חדש
להתקשר לקביעת ראיון (בשעות העבודה)
טל: 03-806094, 03-803240/1, 03-5568444

לחברת מקרקעין בתל־אביב

מזכירת מנכ"ל
עצמאית חרוצה ומנוסה

הכישורים:
★ השכלה תיכונית
★ שליטה מלאה בהדפסה עברית
★ ידיעת אנגלית – יתרון
משרה מלאה – 5 ימי עבודה
המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד

נא להתקשר לטל. 03-640418 פרט ליום ו'

חברת "השמירה" בע"מ
חטיבת האלקטרוניקה
מוקד 99
דרושים/ות

אנשי מכירות

★ נסיון של 3 שנים לפחות במכירות.
★ כושר ביטוי בעל־פה ובכתב.
★ הופעה נאה.
★ בעלי רכב.
★ מגורים באזור גוש דן (בין בת־ים/חולון לכפר־סבא/רעננה)
★ אחרי שרות צבאי

תנאים טובים למתאימים
לתיאום ראיון, נא לפנות ביום א', 14.8.88, לאסתי, טל. 5700340, 03-5700240.

לחברת תוכנה ברמת־גן

מזכירה בכירה

★ אנגלית טובה מאוד
★ ניסיון הכרחי
★ העבודה במשרה מלאה.
★ 5 ימים בשבוע

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 6450 ת"א

משרד העבודה והרווחה
[illegible] לנשים בחוץ מחוץ לנישואין בירושלים
דרושות:

א. מנהלת
דרישות המשרה: תואר ראשון במקצוע של מדעי החברה או החינוך
כשור ניהולי והדרכתי
מגורים נאותים במקום.

ב. 2 משמרות של רכזות משמרות
(מדריכות) כולל משמרת לילה ותורניות שבתות וחגים.
● בעלי כשורים לעבודה עם אנשים מצוקה.

נא להתקשר לטלפון 02-719081 פנימי 504 503 בין השעות 12.30–8.30 בימים א', ג', ד', ו'

דרושה

גרפיקאית

מבצעת מעולה-נסיון במשרד פרסום
5 ימי עבודה בשבוע.
אוסישקין 96 ת"א.טל. 454195-6-7

בעקבות ההתרחבות המואצת של חברתינו המובילה בתחום 3x דרושים לנו:

נציגי מכירות לתוכנה
(ת"א/חיפה)

בעלי התכונות:
● היכרות מוכחת עם חבילות תוכנה מסחריות ו/או תעשייתיות.
● הכרת מחשבי מיני ובמיוחד S/3x
● נכונות לעבודה מאומצת ויכולת התמדה
● רשיון נהיגה

רק בעלי נסיון מוכח בשיווק ו/או ביישום תוכנות מתבקשים להתקשר לאיריס בטל' 333488, 333575, 03-333584/7

הקו של לייטק

לחברה בינלאומית בענף הצילום
דרוש/ה

טכנאי אלקטרוניקה

יועדף מועמד עם ידע בענף הצילום.

נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 39808 תל־אביב 61397 עבור „טכנאי אלקטרוניקה"

לחברת בניה ציבורית
דרושה

מנהל חשבונות בכיר

עם נסיון מעשי בעבודה עם מחשב
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים תוך פרוט נסיון קודם בעבודה לת.ד. 28035 ת"א „עבור מנהח"ש בכיר"

טֶלֶשׁוֹפּ'ס
דרוש

שען/ית

בעל/ת נסיון
למשרה מלאה או חלקית
תנאים טובים למתאימים/מה
נא לפנות טל' 03-289059
בין השעות 11.00–21.00

כיף לעבוד במלון לגונה

למלון לגונה באילת
דרושים

טבחים

בעלי נסיון מוכח (תעודת טבחות סוג 2)
למתאימים תנאים טובים ומגורים במקום.
לפרטים נא להתקשר למלון לגונה מחל' כח אדם, טל: 059-79444.
מלון לגונה מקום שכיף לעבוד בו מקום שכיף לשהות בו
-סודיות מובטחת-
ישרוטל ניהול מלונות בע"מ

לחברת בניה ארצית
דרוש לעבודה במרכז

מהנדס בנין

לעבודות ביצוע
דרוש נסיון והתמחות במבני ציבור

לטלפן 03-5614251 בימים א'–ה' בשעות 10.00–15.00, לגאולה.

אוניברסיטת חיפה
דרוש/ה:

אוצר/ת אמנות

לגלריה האוניברסיטאית ולאגף האמנות במוזיאון ראובן ועדית הכט

תאור התפקיד:
אחריות לכל יצירות האמנות באוניברסיטה, לשימורן ולתצוגתן. פיתוח והרחבה של האוספים הקיימים.
ייזום וארגון תערוכות מתחלפות.
הכישורים:
תואר שני באמנות.
נסיון מוזיאלי.
נסיון קודם בעבודה מינהלית.
יש להפנות הצעות בכתב, בצירוף קורות חיים מפורטים בציון מס' מכרז, לאגף כח־אדם, אוניברסיטת חיפה, הר־הכרמל חיפה, 31999 עד לתאריך 26.8.88.
מכרז מס' 11/88

לחברת תיירות בנמל תעופה בן־גוריון דרוש

מנהל/ת מחסן

כישורים דרושים:
★ נסיון קודם בניהול מחסן
★ ידיעת השפה האנגלית
★ כושר אירגון וביצוע
★ כושר ניהול צוות עובדים
לפנות טל. 03-9711172-3

למשרד מהנדסים דרושים

מהנדס והנדסאי בבישים
לפיקוח
לקביעת ראיון לטלפן מיום א' 03-770739

משקיע רציני
למפעל בענף האלקטרוניקה
למספר פרוייקטים חדשניים
פעיל או שקט. 150,000 דולר
03-5520408 בערב 03-830811

למוסד פיננסי גדול
דרושים:

מפקחי בניה

הכישורים הדרושים:
★ מהנדס אזרחי בנין.
★ נסיון של 4 שנים – לפחות. בביצוע ו/או בפיקוח עבודות בינוי, שיפוצים ותחזוקה.
★ מגורים בדרום הארץ – רצוי בב"ש.
★ מגורים במרכז הארץ.
★ רשיון נהיגה – הכרחי.

– העבודה בדרום הארץ –

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור „מס' 806".

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים
כצנלסון 12 ר"ג. טל. 85241 . 03-680728 . ת.ד. 4665 ת"א 61046

תפקיד ניהולי בכיר בתחום בשווק בחברת פרמצבטיקה

המועמד המתאים יהיה –
איש שווק בכיר בעל נסיון קודם בתחום הפרמצבטיקה או רופא/איש מינהל רפואי בעל נסיון ניהולי ונטיה לעולם השווק והעסקים.
התפקיד כרוך בהפעלת צוות עובדים ובניהול מערך שווקי מורכב.
מקום העבודה – אזור המרכז
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046
סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD. EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

פרוטארום 55
שנות יצור ויצוא
תעשיות אלקטרוכימיות פרוטארום

דרושים

חשמלאי מוסמך או ראשי
עם נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה

הנדסאי חשמל זרם חזק
עם נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף נסיון למהנדס טיבי הרץ ממחלקת האחזקה
אזור התעשיה הדרומי עכו, ת.ד 2357
טלפון 04-912231

בוא ליצור איתנו כימיה מתקדמת.

למח' הדרכת מקצועות ניהול ומינהל
דרוש/ה

מרכז/ת קורס-מדריך/ה

תאור התפקיד:
• הדרכה בנושאי ניהול
• כתיבת מערכי שיעור, בניית קורסים והשתלמויות
• ריכוז קורסים (אחריות על תכני הלימוד ועל החניכים)

כישורים נדרשים:
• השכלה אקדמאית מתאימה (בתחום מדעי ההתנהגות/תעשיה וניהול/ למודי עבודה/מינהל עסקים)
• נסיון בתפקידי ניהול/פיקוד, כולל הדרכת מנהלים/מפקדים בצה"ל.
• כושר ביטוי מעולה בעברית וידיעת אנגלית
• נכונות לעבודה מאומצת בשעות חריגות.
מקום מגורים: מרחב חדרה- חיפה

לבתי מלאכה מרכזיים בחיפה
דרוש/ה

מכונאי/ת ציוד מכני

כישורים נדרשים:
• נסיון של 3 שנים לפחות.
• רצוי תעודת מכונאי 3.

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מח' כ"א המשרד הראשי, ת.ד. 10 חיפה. 31000

חברת החשמל לישראל בע"מ

לחברה גדולה בהיקף ארצי
דרוש

עוזר למנהל כח־אדם

בעל הכישורים הבאים:
★ אקדמאי בוגר מדעי החברה (לימודי עבודה ומינהל עסקים)
★ נסיון של 5 שנים לפחות בטיפול בנושאי כח־אדם, שכר ומנגנון ויכולת עבודה עצמאית בנושאים אלה.
★ ידע ונסיון בהכנת שכר, תמחיר והפעלת מערכת ממוחשבת
★ גיל עד 35
★ תושב תל־אביב והסביבה.

נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים וממליצים לת.ד. 2136 ת"א 61020, עבור „עוזר מנהל כח־אדם"

מקדמי/ות מכירה בענף תיירות פנים
★ נסיון מוכח
+ רכב חובה
טל: 03-244304, 03-231372

לצה"ל דרושים

לצה"ל דרוש

דפס אופסט

הנתונים הדרושים:
1. בוגר בית ספר מקצועי במגמת דפוס אופסט.
2. נסיון מעשי בתחום זה במשך 5 שנים לפחות.
3. עד גיל 30.
4. העבודה באיזור המרכז.

על המעונינים להתקשר לטלפון: 03-486346 ולבקש לדבר אישית עם משה.

לשרות באיזור המרכז

א. קצין/אזרח עובד צה"ל
לניהול מעקב פרויקטים בתחום המיגון והמקלטים.

התפקיד בתקן רס"ן, כרוך במגע עם גורמים אזרחיים ורשויות מקומיות. אזוריות בכל רחבי הארץ.
כישורים: – מהנדס אזרחי או הנדסאי בנין.
– רצוי ידע בסיסי בעבודה עם מחשב.
– התפקיד מתאים גם לקצינה/אישה.

ב. קצין/אזרח עובד צה"ל
לפיתוח ומחקר בתחום המיגון

התפקיד בתקן סרן.
כישורים: – מהנדס אזרחי בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
המעונינים יפנו לטלפון, 03-962937 למיכאל.

למרכז ארצי לחומרים רעילים ומסוכנים
דרושים

כימאים מהנדסי כימיה
לתפקידי ראשי מדורים

בדרגות סגן, סרן רס"ן.
להתקשר לטלפון 03-965222 לגיא.
פניות ניתן לשלוח לד"צ. 02673

למפעל תעשייתי ותיק ומבוסס באזור התעשייה בת־ים
דרושים

מנהל עבודה
לניהול צוות גדול של עובדי ייצור
★ נסיון של לפחות 3 שנים בתעשייה בתפקידים ניהוליים ★ מתאים לבוגרי בתי־ספר מקצועיים, מנהלי עבודה, ולפורשים מצה"ל שעסקו בניהול עבודה

מפעילי מכונות
להפעלת מכונות מתוחכמות בתעשייה
★ נסיון של לפחות 3 שנים בתעשייה
★ יועדפו בוגרי בתי־ספר מקצועיים

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 18130 תל־אביב 61181, ולציין את המשרה המבוקשת

לחברה לבנין
דרושים

1. מהנדס בנין
בעל נסיון לתימחור ותיחשוב, כולל ידע בהפעלה ושימוש בתוכנת בנין במחשב.

2. מהנדס בנין
לביצוע והקמת מבנים, בעל ידע ונסיון קודם.

לפנות טלפונית: 334638, 04-334186

לחברה העוסקת ביבוא ושיווק בינלאומי
דרושים

אנשי מכירות
בעלי רקע בכימיה
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 35215 ת"א 61351

נשים נאות ונמרצות!
מחכבן איתנו למתאימות ויתמה בהדים
„ניישנל קרי" ת"א
03-556879 03-555786
נתניה א. 052-574772
053-616370

למוסד מרכזי גדול
דרוש:

מנהל מוסך

★ מהנדס. טכנאי רכב
★ בעל ידיעה טובה. באנגלית. צרפתית
★ נסיון מוכח בניהול מוסך ובהפעלת צוות עובדים גדול.

נא לפנות בכתב יד בצרוף פרטי קורות חיים לת.ד. 11010 ת"א 61110 עבור „מנהל מוסך"

דרושים:

אנשי מכירות לענף הפרסום

המעוניינים לייצג את העתון הנפוץ ביותר במדינה
★ עמלות גבוהות
★ עצמאות מוחלטת בעבודה
★ הדרכה וליווי במידת הצורך

„מדורים" 03-622704 – יואל / יורם

חברה ארצית לסניף תל־אביב דרושים

מנהלי אזורים
תחום הנקיון והאבטחה

בעלי כושר ארגון וניהול
[illegible]
טלפון 03-204266

למפעל לייצור [illegible] דרושים עובדים בעלי נסיון, לעבודה במשמרות
1) אקסטרודריסט
2) דפס פלקסוגרפיה
3) עובד ייצור על מכונות הלחמה
לפנות: 03-9611903

רופא אורטופד
דרוש
למשרה יעוץ
שעתיים בשבוע
לפרטים בטל: 288626

למוסד ציבורי ביבוא
למחלקה התכנותית
דרושה

קלדנית מחשב
לפנות ביום ב' 15.2 משעה 10.00 בבוקר לטל. 742744

למוסד להודים דתי „תלפיות"
דרוש/ה

מרכז/ת מרכזיה הנוכית
נא להתקשר ביום א' 03-336438

صكنا من الاهل

هكذا من الأصل

אורט ישראל

דרושים/ות

אשקלון

לביה"ס המקיף השש־שנתי אורט ע"ש רונסון (לשעבר תגר)
טלפון 051־34434
בערב 051־33119
★ מורה לפיסיקה

בת־ים

לבי"ס תיכון מקיף אורט „הבונים"
רח' הבונים 7
טלפון 03־5512904
★ מורה לאנגלית
★ מורה ללשון (מלוי מקום)
★ מורה לספרות
★ מורה לביולוגיה (משרה חלקית)
★ מורה לכתבנות
★ מורה למוסיקה ודרמה

בת־ים

למרכז חינוך אורט „ניצנה"
רח' ניצנה 13, א'
טלפון 03־589186, 03־992957
★ מדריך/ה לסדנת־חשמל
★ מורה למקצועות הפקידות
★ מורה להסטוריה

מגדל־העמק

לבי"ס תיכון מקיף אורט ע"ש רוגוזין
טלפון 06־541923, 06־540372
★ מדריך/ה לחשמל
★ מורה לאנגלית

עכו

לקרית חינוך אורט
רח' סימטת אבות ובנים
טלפון 04־912304
★ מורה לתנ"ך (רצוי גם לספרות) נסיון בהגשה לבגרות
★ מורה – מדריך/ה למכניקה (עיבוד שבבי + ריתוך)
★ מורה לחינוך גופני (בנות – מלוי מקום)
★ מורה להסטוריה (מלוי מקום)

קופת חולים מאוחדת

לסניפנו בתל־אביב
דרוש

מנהל
תושב המקום

כישורים:
★ השכלה תיכונית וקורס מתקדם במינהל, או השכלה אקדמאית במינהל רפואי ו/או מדעי החברה.
★ כושר ניהול ונסיון ארגוני נרחב, לפחות – 10 שנים.
★ נסיון בהפעלת צוות עובדים
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ
★ יכולת ניהול מו"מ עם אנשים וארגונים
★ ידע ורגישות למכלול המושגים שברמת השרות לאזרח
★ ידע בסיסי בניהול כספים
★ המועמד המתאים יתקבל לתקופת נסיון של 12 חודשים.
★ תנאי שכר הולמים למועמד המתאים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל אגף כוח אדם ומינהל בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 16161 תל־אביב.
– סודיות מובטחת –

כדאי לעבוד בקופת חולים מאוחדת

נעמ"ת – תנועת נשים עובדות ומתנדבות לביה"ס החקלאי עיינות הדרה דרושים:

1. מדריך חברתי לתלמידי כיתות ח' ט'
בעל נסיון בעבודה עם נוער – חובת מגורים במקום. פניות יתקבלו עד 15.7.88.

2. מורה לפקידות
בהיקף של ½ משרה.

בדבר פרטים נא לפנות לביה"ס טל' 06־326925/6

לחברה ארצית מתפתחת
דרושים

אנשי מכירות
בעלי נסיון, רקע טכני + רכב
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 866 תל אביב 61008 עבור מס. 566.

למוסד ממלכתי באשקלון
דרושים

אנשי אבטחה
★ יוצאי יחידות קרביות לאחר מסלול של לוחם ומפקד.
★ גילאי 21–27.
★ פרופיל 82 ומעלה.

פקחי בטחון
★ לאחר שרות צבאי מלא.
★ בריאות תקינה.
★ עד גיל 40.
★ מגורים באיזור אשקלון.
★ מתאים גם לסטודנטים.

מרכזן/ית
★ לאחר שרות צבאי מלא.
★ מגורים באיזור אשקלון.
★ עד גיל 45.
★ עבודה במשמרות.
★ מתאים גם לסטודנטים.

העומדים בדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 ת"א (מיקוד 61170) עבור אש, ויפרטו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל ת.ז. וטלפון להתקשרות).
פנים מתאימים ייענו

עיריית אור־יהודה

המחלקה לחינוך
לשירות הפסיכולוגי באור יהודה דרוש/ה

פסיכולוג/ית
חצי משרה, הגמצות מוכרות, תנאי שכר משופרים טלפון: 03־356489
או בערב 9368867
עו"ד יצחק בוכובזה
ראש העירייה

נעמ"ת – האגף להכשרה מקצועית ובתי"ס חקלאיים
דרוש/ה

מנהלן/נית לבי"ס חקלאי
במרכז הארץ
למשרה מלאה.

כישורים נדרשים:
כושר ניהול משא ומתן בעניינים מנהליים
ידע בחברות ועניני כספים
יכולת לנהל צוות עובדים
רקע חקלאי
שליטה בשפות עברית ואנגלית
יש אפשרות למגורים במקום.
תאור קורות חיים, נסיון בעבודה והמלצות יש להעביר בכתב אל האגף לבתי"ס חקלאיים בנעמ"ת, רח' ארלוזורוב 93 ת"א 62098 עד לתאריך 28.8.88

קרית החינוך ע"ש דוד בן גוריון בעמק חפר
דאר מדרשת רופין
לשנת הלימודים תשמ"ט –
דרושים

מורים
מורה לאנגלית לחטיבת ביניים – משרה
מורה לספרות חטיבה עליונה – משרה
נא לפנות בכתב או בטל. 053־688402, 053־688389

אשקלון – אשקלון
ASHKOT-ASHKELON

דרושים

★ כימאי
לעבודה מעשית, בקו ציפויים, באיכות תעופתית, העבודה משולבת עם בדיקות מעבדתיות.

★ מטלורג
לביצוע בדיקות מעשיות במעבדה.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב־יד, תוך פרוט קורות חיים למח' כח־אדם, ת.ד. 21 אשקלון 78100

לקיבוץ עמיר
דרושה

אחות מוסמכת
+ נסיון קהילתי
לטלפן בבוקר 06־954242
אחרי הצהרים – 06־954233

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש/ה

כימאי/ת אנליטי/ת
לעבודה במעבדה עם נסיון של לפחות 2 שנים בעבודה בתעשיה
בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה

החברה למתנ"סים
מחפשת
לעבודה מעניינת, מגוונת בתוכנית טיפוח המיועדת להורים לילדים בני 1 – 3 שנים

רכז/ת ארצית לתוכנית הורים
(משרה מלאה)

דרישות התפקיד:
★ ידע בתחומי עבודה עם הורים וילדים בגיל הרך (עדיפות לבעלי תואר שני);
★ כושר ביטוי ושכנוע בכתב ובעל־פה;
★ יכולת ליצור יחסי אנוש טובים עם מבוגרים וכפופים;
★ יכולת מוכחת בניהול, שיווק, ונסיון בניהול מערכות מורכבות.
תנאי שכר: בדירוג עובדי הוראה.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב תוך פירוט תולדות חיים, ושמות ממליצים אל עמי שגב, ממונה על טיפול בפרט ובהדאדם, גבעת הג'ויינט, גבעת רם, ירושלים – 91034 עד ליום 26.8.88

לחברה ישראלית
המייבאת
מוצרי צריכה מחו"ל
דרושים:

מקדמי מכירות
לקידום מכירת מוצריה בשלבים הסיטונאים והקמעונים

★ הכרחי נסיון קודם של 3–4 שנים, בקידום מכירות מוצרי צריכה בעלי מחזור מכירה מהיר. כגון: מזון, משקאות, סיגריות וכו'.
★ רק מועמדים מתאימים בעלי רשיון נהיגה, תושבי חיפה ואזור המרכז, מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 23136, ת"א 61230 עבור „מס' 170", בפרוט מלא של נסיונם ותנאי שכר נדרשים.
(אין תשלום עמלה)
פניות שאינן עונות לדרישות הנ"ל – לא תענינה
– סודיות מובטחת –

לחברת שיווק ותיקה ודינמית בתחום ה־OFFICE AUOMATION המשרתת כ־5,000 לקוחות
דרוש

„אשף" במכירות
עם קבלות
לשיווק מוצרים בלעדיים
למתאים רכב צמוד, משכורת יסוד, עמלות ובונוסים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 7219 רמת־גן 52171
סודיות מובטחת לפונים

שירותי בנק אוטומטיים בע"מ
דרושים

סטודנטים
להפעל מסופים (בנקומטים) והדר בקרה

1. יוצאי צבא עד גיל 25, בריאות תקינה.
2. רשיון נהיגה.
3. התחייבות חזויות לשנת עבודה.
4. המשרה המוצעת הינה במשמרות, ולפחות 2 משמרות בוקר מדי שבוע.
5. המשרה מתאימה לסטודנטים שנה ב' ר"ב.
6. העבודה כרוכה בנסיעות, בסיס יציאה בת"א.
★ ★ התשלום על בסיס של שעות עבודה ונלוות.
★ ★ מועמדים מתאימים יעברו הכשרה ע"י החברה.
יש לפנות לת.ד. 11361 ת"א בצרוף קורות חיים (מלא)

הזדמנות בלתי חוזרת לאיש/ת מכירות מבטן ומלידה

אם את/ה בן/ת 25–35, בעל/ת כושר מכירה יוצא דופן עם נסיון של 5 שנים לפחות, מוכן/ה לעבודה קשה, בעל/ת נחישות ודבקות במטרה

את/ה האיש/ה שלנו!
עדיפות לבעל/ת השכלה אקדמאית
המוצר/ה בענף הדפוס או הנייר
לפנות בכתב בצרוף קורות־חיים ונסיון לת.ד. 6335, ת"א 63143
סודיות מלאה מובטחת

ל"באולינג חולון"
דרוש
מכונאי אחזקה
עם רקע טכני
לעבודה בלילה
03־5564960 03־5564955

לחברה יבוא חדשה
מזכירה
ידע בהדפסה: עברית ואנגלית
טל: 03־9340345

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרוש

הנדסאי/טכנאי מזוג אויר
לעבודות התקנה, אחזקה ופיקוח על יחידות בוכנתיות, מערכות חימום ומזגנים שונים.
הכשורים הדרושים:
★ בוגר בית ספר מקצועי ו/או ביה"ס להנדסאים במגמת מזוג אויר
★ לאחר שרות מלא בצה"ל
מעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 17216 ת"א מיקוד 61171; עבור טכנאי מזוג
פונים מתאימים ייענו

לתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים

משרה 01/58 – **הנדסאי/טכנאי מכונות – מכשור ובקרה**
★ בוגר בי"ס מקצועי (מכניקה/מכונות)
★ הכשרה או נסיון באוטומציה ו/או מכשור ובקרה, בקרים מתוכנתים.

02/58 – **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
★ בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרוניקה
★ נדרש נסיון בבקרה תעשייתית במכונות אוטומטיות

03/58 – **מבקר איכות**
★ בוגר בי"ס מקצועי (מכניקה/מכונות)
★ בוגר קורס או הכשרה בתחום בקרת איכות
★ נסיון קודם בבקרת איכות – יתרון

מועמדים העונים למשרה הנ"ל מתבקשים לפנות להנ"ש התעשיה הצבאית – יחידת התעסוקה רחוב הארבעה 16 (קומה ג') בקריה ת"א בתאריכים 14–15 אוג' 88 בין השעות 1200־0800 לראיון אישי. יש להצטייד במסמכים המעידים על התאמה למשרה המבוקשת ותיעוד אישי (תעודות זהות, פנקס מילואים ופנקס שכר).
הערה: המשרות מוצעות לנשים וגברים כאחד.

התעשיה הצבאית

קו־אופ ירושלים
דרושים

אגודה צרכנית שתופית בע"מ
לרשת הסופרמרקטים בירושלים
דרושים

★ **קופאיות**
– למשרה חלקית ו/או מלאה
★ **ירקנים**
★ **קצבים**
★ **זבנים**

בדבר פרטים נא לפנות לאגף כח־אדם במשרדנו בגבעת הצרפתית רח' המגנה 19, בימים ב'־ה' בשעות 12:00 – 09:00

אלסינט
להטיבת ההנדסה דרושים

פיסיקאי
משרה מס' 000660

- לעבודת פיתוח בתחום מגנטים על־מוליכים (טמפ' נמוכות)
- המועמד שיקלט יישלח לתקופה של שנתיים עד שלוש שנים לעבודת פיתוח באנגליה (אזור אוקספורד) ולאחר מכן יחזור לעבוד בחברה בישראל.
- בעל תואר שלישי (PHD) בפיסיקה נסיונית.
- רצוי ידע קודם בסימולציות ובעבודה עם מחשב.
- נסיון בתחום על־מוליכים NMR – יתרון.
- הכרחית יכולת השתלבות בצוות פיתוח.
- נכונות לעבודה מאומצת ועמידה בלוחות זמנים.

מהנדס מתח גבוה
משרה מס' 000670

- לפיתוח בארץ ובחו"ל של ספק מתח גבוה, במסגרת פרוייקט לפיתוח מכשיר הדמיה חדיש.
- אפיון ליווי הפיתוח בחו"ל והכללת הספק במערכת ההדמיה.
- מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון של 5 שנים בפיתוח ספקי מתח גבוה.

סודיות מוחלטת מובטחת.
אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס' המשרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים באחד.

אלקטרוניקה בשדות הרפואה

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

משרה פנויה מס' ח/212/88
לכפר הנוער קרית יערים (ליד אבו־גוש)
דרושים/ות

מורה כולל/ת
(2 משרות)
נא לפנות בכתב לכפר הנוער קרית יערים ד.נ. הרי יהודה 90840 או בלטפונים 02־342171, 02־342476.

ההתאחדות הצופים העבריים
הנהגת דן – ר"ג
דרושים
מרכזי שבטים
מדריכי שכבות
רכזי הדרכה
בדבר תאום פגישה יש להתקשר לטלפון 03־304422 לבמה.

לחברת בניה באזור המרכז
דרוש

מהנדס ביצוע

הכישורים הדרושים:
– ידע ונסיון בבניה למגורים
– יכולת ארגון צוותי עבודה
– דינמי ונמרץ
– תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 6525 ת"א 61060
– סודיות מובטחת –

חברה העוסקת בייעוץ עסקי לחברות מבקשת לצרף לצוות יועציה:

מוסמך/ת למנהל עסקים (M.B.A)

כישורים דרושים נוספים:
בעל/ת נסיון בעבודה של עד שנתיים.
גיל 24־30.
שליטה טובה בשפות ארות־יתרון.
מקום העבודה־ ת"א.
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 33410 ת"א 64927.
– סודיות מובטחת –

לחברת ביטוח ארצית גדולה
המרחיבה את פעולותיה

דרושים

למשרדה הראשי בתל־אביב ולסניפיה בירושלים וחיפה:

• חתמים
• ועוזרי חתמים
בביטוח אלמנטרי
• מנהלי מדורים
במח' תביעות
• שמאי רכב מוסמכים

הכישורים הדרושים:
★ ידע רחב ונסיון עשיר בתחומים הנ"ל.
● תנאים מועדפים למועמדים המתאימים.
נא לפנות בכתב־יד, תוך פירוט קורות־חיים ונסיון, לת.ד. 14101 ת"א, מיקוד 61140, בשביל מס' 186.
– סודיות מובטחת –

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל – דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21–28
★ שרות צבאי ביחידות של לוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופאית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה למחקר ופיתוח תוכניות לימודים
המרכז הישראלי להוראת המדעים

דרושים/ות

כותבים יצירתיים

בתחום כתיבת תכניות לימודים, במדעים וטכנולוגיה לילדי בתי־הספר היסודי.
השכלה אקדמית בתחום המדעים חיונית.
יש לפנות בכתב בלווי קורות חיים אל גב' רות וולפינץ, המרכז הישראלי להוראת המדעים, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת ת"א 69978.

עיריית אשדוד

עיריית אשדוד + מכרז פומבי
בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תש"ם 1979, מכריזה בזה עיריית אשדוד על המשרות הפנויות כדלקמן:

1) מכרז מס' 6/88 – **מבקר פנים**
דרישות המשרה: השכלה גבוהה במשפטים, או בכלכלה, או ראיית חשבון, נסיון רב בביקורת עבודה והבקורת.

2) מכרז מס' 7/88 – **מכונאי נוף**
דרישות המשרה: בוגר בי"ס לגננות במגמת מכונאי נוף, נסיון של 5 שנים.

כ"ג המשרות תוכנת מגורים באשדוד, בתום הקשה ובגינה.
מועמדים העונים על דרישות המשרות מתבקשים לשלוח תעודות + המלצות תוך קורות חיים בכתב יד למוד בת אדם עד 2.9.88.

אלי בן חמו
מ/ראש העיר וממונה על כ"א

רוקחים/ות
דרושים
לעיר קרית־שמונה
- לפתיחת בית־מרקחת במרכז העיר,
תנאי העסקה פתוחים למשא ומתן, אפשרויות שותפות או אחוזים מהמחזור או שכר גבוה עם כל התנאים. אפשרות סיוע בדיור למתאימים.
טל' 06־942594 06־9422731 לרפי, 06־960006 לאלי

לחברת שיווק ארצית
דרוש

נהג חלוקה
להפצת מוצרי צריכה

דרישות התפקיד:
– 10 שנות ליסוד לפחות
– גיל 25־35
– רשיון נהיגה סוג ב'
– עדיפות לתושב ירושלים
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל. 02־5792662

דרוש
חקלאי
בעל נסיון בגידול הדרים
לניהול 15 דונם חממות
באזור אשקלון
טל. 051־26603

לקיבוץ בקרבת
דרושים
מנהל/ת חשבונות
וקלדנית
בטלפונים:
06־481996 06־704532

קיבוץ המעפיל
מחפש
אחות מוסמכת
נא להתקשר לטלפונים
06־387988, 06־387270

ארדט
חברה לביטוח בע"מ

קריירה חדשה!!!

הצטרף למערך המכירות שלנו!

אנו מציעים:
- הכנסה גבוהה
- קידום אישי
- ניכוי כלכלי מיידי
- סיוע מקצועי צמוד

הכשרה בקורס חדשני – ראשון בארץ שפותח ע"י צוות משולב של מומחי מכירות וביטוח

הקורס יתקיים בתל־אביב
בתאריכים: 28.8.88 עד 8.9.88
בשעות 09.00־18.00

אנו מחפשים
- שאפתנים בני 45־26
- בעלי בטחון עצמי ומוטיבציה גבוהה
- בוגרי תיכון
- בעלי משפחה
- בעלי רכב
- תושבי ירושלים, חיפה והסביבה, גוש דן והסביבה והשרון

נא לפנות החל מיום א' אל:
ציפי — טל' 02־249510
שרה או מיכל טל. 293028, 03־201777
רבקה טל. 04־620213

למוסד מרכזי
דרושים:
1. **חשמלאי**
בעל תעודת הסמכה (נסיון הכרחי)
2. **מכונאים**
בדבר פרטים להתקשר
לטל' 03־330108 לאלי חסון

למוסד ציבורי גדול בת"א
דרושים/ות:
מנתחי מערכות
דרישות התפקיד:
- השכלה אקדמאית
- עדיפות לבעלי נסיון
- לאחר שרות בצה"ל

נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים לת.ד. 7093 ת"א עבור מודעה מס' 579
מועמדים מתאימים ייענו.

לקבוץ באזור הצפון
דרושה
מטפלת לנערה נכה
עם רשיון נהיגה
למשרה מלאה ומגורים במקום
לפנות לטל' בבוקר 04־895710
ובערב 04־895092

לבית ספר תיכון קיבוצי
במעברות – דרוש/ה
מורה לביולוגיה
לחצי משרה
- בעל/ת נסיון, להוראה בהיקף של 5 יחידות בגרות
- ללא מגורים בקיבוץ

לפנות בטלפונים: 9־053־682817
בין השעות 14:30—7:00

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לבנק ישראל
למחלקת הפיקוח על הבנקים בירושלים
דרוש / ה
כלכלן / ית
תאור התפקיד:
1. כתיבת סקירות תקופתיות ועבודות שוטפות בנושאים הקשורים לבנקאות.
2. כתיבת עבודות מחקר בנושאים הקשורים לבנקאות.

הכישורים הדרושים:
1. תואר מוסמך או בשלבים מתקדמים לקראת סיומו במינהל עסקים או בכלכלה – עדיפות תינתן למתמחים בבנקאות.
2. שליטה מלאה בעברית.
3. הכרת מערכת הבנקאות בישראל, שוקי ההון והכספים בארץ ובעולם.

ההעסקה תהיה על בסיס חודשי.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים בכתב אל היחידה לניהול כח אדם בבנק ישראל בירושלים, קרית בן־גוריון, ת.ד. 780 עד ליום 22.8.88.

קבוץ מגידו
מחפש
טבח מקצועי
דחוף!
נא להתקשר לבן עמי צבי
בין השעות 8—14 06־525747
ומשעה 16.00 06־525876

לחברת יבוא בתל־אביב
כתבנית עברית־אנגלית
למשרה חלקית
- הדפסה עברית / אנגלית על מעבד תמלילים.
- שעות עבודה 9.00־14.00, 6 ימים בשבוע (יום שישי אחת ל־3 שבועות)

לקביעת ראיון נא להתקשר בין השעות 8.00־13.00 לטל. 03־321181

משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות
האגף לתרבות תורנית
מדור מורות חיילות

המדרשה לערכי תורה ועבודה
ליד כפר עציון
מרכז ההדרכה

דרושים
מנחים ומנחות
באזורי צפון ודרום הארץ למורות חיילות המלמדות יהדות בעיירות פיתוח.
הנתונים הדרושים:
- השכלה תורנית מתאימה.
- רקע בהדרכה.
- לאחר שרות צבאי או לאומי מקביל.
- עדיפות לבוגרות מסלול מורות חיילות תרבות־תורנית.

העובדים יועסקו בחוזה מיוחד בהיקף של חצי משרה.
המעוניינים יפנו בכתב למדרשת תורה ועבודה, רח' דובנוב 7, תל־אביב, או לטלפון 03־217145 שלוחה 148.

לפרסום אורן
דרוש/ה למשרה מלאה
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
בעל/ת שנתיים נסיון לפחות
חובה להביא תיק עבודות
ראיונות ללא תאום טלפוני מראש במשרדי פרסום אורן, רח' תושיה 6 ת"א (הכניסה מרח' המטור – פינת בן־אביגדור) ביום שני 15.8.88 בלבד בין השעות 17.00־19.00

לחברה קבלנית לבניין באזור תל־אביב
דרושים:
1. מנהל עבודה + רכב
2. חשמלאי בניין
3. נגר בניין

טל': 03־450286, 03־456054

למוסד ממלכתי גדול בת"א
דרושה
כתבנית
בעלת יכולת הדפסה בשפות העברית והאנגלית לאחר שירות צבאי.
בדבר פרטים יש לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 7093 מודעה מס' 569.
פונים מתאימים ייענו.

למוסד ממלכתי
דרושים קציני מילואים
בדרגות: סגן, סרן, רב־סרן

אנו מציעים לך:
- עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות.
- לימוד השפה הערבית.
- תנאי שכר טובים ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
- עבודה קבועה.
- מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישורים.

אם גילך בין 23־31, השכלתך לפחות תיכונית מושלמת ובריאותך תקינה
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון).
פונים מתאימים ייענו.

לפנימיה דתית בבני־ברק
דרושה
אחות
במשרה חלקית
פרטים בטלפונים: 03־791504, 03־782578

צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי
במחסן החלפים הארצי בני־ברק
דרושים
א) **מחסנאים לחלקי חילוף**
- בעלי נסיון במחסנאות טכנית ורקע צבאי
- רצוי ידע באנגלית

ב) **פקידת הזמנות / קלדנית**
למסוף איי.בי.אם. ליום עבודה מלא.
נא לפנות טלפון 03־5792237 לגב' יפה.

A major financial institution seeks
LAWYER
to join its Legal Department in Tel Aviv

Qualifications:
1. English mother tongue.
2. Working knowledge of Hebrew desirable.
3. Law graduate.
4. Commercial Law experience.
5. Member of Israel Bar (or soon to be admitted).
6. Resident in Tel Aviv or Gush Dan.

Please apply with curriculum vitae (specifying proffessional experience and fields of specialization), copy degree and copy of practising licence to:
P.O.B. 7095
TEL AVIV. 61070

למוסד ציבורי גדול בת"א
דרוש(ה):
מפקח בניה
לתאום ופיקוח על עבודות פיתוח ובניה בבתי הקברות הצבאיים בארץ.
דרישות התפקיד:
- הנדסאי/טכנאי בניין.
- לאחר שרות צבאי.

נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים לת.ד. 7093 ת"א מודעה מס' 578
מועמדים מתאימים ייענו

דרוש
איש תוכנה
עם נסיון במיקרופרוססורים אינטל ושפת תיכנות
ASSEMBLER / PLM
המועמד מיועד למחלקת הפיתוח של החברה
לקביעת ראיון, מועמדים מתבקשים להתקשר למיכל טלפון, 6־03־5592994 מידל איסט אלקטרוניקס בע"מ, חולון

למדורי פרסום
1. **דרושים אקדמאים/ות**
לרכש מודעות בעתון יומי גדול
אפשרות למשכורת בסיסית + אחוזים
2. **דרושים סופרווייזרים**
לרכש מודעות בעתון יומי גדול
אפשרות למשכורת בסיסית + אחוזים
3. **בעלי קשרים ענפים**
בנושאי משק וכלכלה
לגיוס פרוייקטים בעתון יומי גדול.

המעוניינים נא לפנות לסיגל, טל. 03־339984 (18 קווים)
מיום ראשון בבוקר.

לחברת בנייה ארצית
דרוש:
הנדסאי ביצוע מעולה
מרחובות והסביבה
הכישורים הדרושים:
1. דינמי, בעל יכולת ארגון גבוהה.
2. נסיון של 3 שנים לפחות בתפקיד דומה בעבר.
3. שפה משותפת עם צוות עובדים רחב.
4. בעל נכונות לקדם נושאים הקשורים לתפקיד.

- ייענו רק אנשים בעלי הכישורים הנ"ל
- למתאימים תנאים טובים.

סודיות מובטחת
טלפון: 08־416804

ליקב ראשל"צ
דרושים
עובדי ייצור
- להפעלת מכונות
- בעלי רקע טכני
- מעל גיל 40
- לעבודה קבועה

נא לפנות החל מיום א' לטלפון: 942021־03.

ניצן NITZAN אגודת "ניצן"
מתכננת עבור פרוייקט חדשני להכשרת בוגרים לקויי למידה צוות טיפולי.
לצוות דרושים:
1. **עובד סוציאלי** – ½ משרה.
2. **אם בית** – ½ משרה.
3. **מדריך חברתי** – ½ משרה.
4. **מדריך לילה** – משרה מלאה.
5. **מורות טיפוליות** – 3 משרות.

הפרוייקט ייערך באזור כפר־סבא.
על המעוניינים לפנות לטלפון 03־5101154/7 בין השעות 8.00־12.00.

מוחות השמת כח־אדם בכיר

V.K.E. is an established consulting civil engineering firm with offices throughout the Republic of South Africa. Our countrywide projects include the whole spectrum of civil engineering and planning activities which will ensure your career and experience growth.

We have the following requirements:

Pretoria
2 x Geometric Road Design Engineers
1 x Geometric Roads and Municipal Service's Design Engineer
2 x Structural Design Engineers
2 x Resident Engineers (structures and Design)
1 x Engineering Economist
2 x Pavement Design Engineers
2 x Traffic/Transport Engineers

Windhoek
1 x Civil construction and Design Engineer (generalist)

Durban
1 x Resident Engineer (Major Roadworks)

Cape Town
1 x Geometric Design Engineer : Roads and Municipal Services
1 x Highway/Transportation Engineer

Johannesburg
1 x Structural Design Engineer
1 x Geometric Roads and Rail Design Engineer

Candidates must have a BSc Civil Engineering degree or equivalent with at least 3 - 8 years experience. Preference will be given to single candidates with fluency in English, though married English speaking candidates are also welcome to apply. An attractive 30 months employment agreement are offered. More information will be available at telephone 6448375/6 Tel Aviv.

VKE

לחברת שיווק מזון גדולה
מחלק עצמאי
בעל רכב מסחרי
נא לפנות לאורנה 9־03־9616376

לחברת שיווק ארצית בענף האופטיקה
דרושים
נציגים אזוריים
(משרה 2870)
לשיווק מוצרים ידועים ובלעדיים ברחבי הארץ.
- נסיון מוכח במכירות

תנאים טובים במיוחד למתאימים.
מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל־אביב 61110 ויציינו מספר משרה
המודעה לשני המינים
סודיות מובטחת
תיל — תחום ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

לחברה מובילה בתחום שיווק מוצרי אלקטרוניקה ביתיים
דרושים מיידית:
אנשי מכירות
1. אנשי מכירות מנוסים למכירה לחנויות חשמל ואלקטרוניקה בכל הארץ.
2. איש מכירות בעל נסיון מוכח במכירה למוסדות ולועדים.

פרטים נא לפנות בציון נסיון בענף לת.ד. 26189, תל־אביב מיקוד 61262, ולציין ע"ג המעטפה: "עבור סוכן". תנאים מעולים למתאימים. תחילת העבודה — מיידית.

לסטודיו דחף
דרושה ביצועיסטית
נא לפנות מיום א' לעירית
(03) 622547

לחברת "סביון דיאגנוסטיקה" בע"מ בבאר־שבע
דרושים
עובדי מחקר
בעלי תואר P.H.D. M.SC, B.SC במדעי החיים, לפיתוח מוצרים דיאגנוסטיים בשטח המיקרוביאולוגיה/וירולוגיה.
נא לשלוח קורות־חיים ל"סביון דיאגנוסטיקה" ת.ד. 3201 רמת־גן 52131

לקונצרן תעשייתי גדול
דרוש
מנהל ייצור
מקום העבודה מרכז הארץ
הכישורים הנדרשים:
- מהנדס מכונות עם נסיון בתעשיה.
- כושר ניהול צוות עובדים.
- נכונות לעבודה מאומצת גם מעבר לשעות המקובלות.
- תנאים טובים למתאים

נא לפנות בכתב עם פרט קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 29836 תל־אביב. מיקוד 61297

דרוש
בוגר בי"ס מקצועי
במגמת מכניקה עדיפות לאחר שרות צבאי, בעל רשיון נהיגה לעבודה במוסך בתחום המכניקה.
03־717746 מיום א.

דרושים/ות
עובדים סוציאליים
למשרה מלאה/חלקית
תנאים מצויינים
053־663461, 663035

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש
מנתח מערכות
הכישורים:
1. השכלה אקדמאית.
2. כושר ניהול צוות עובדים.
3. נסיון מעל 5 שנים בתכנון ונתוח מערכות, רצוי בפיתוח מערכות פיננסיות. נסיון בתכנות במחשבי I.B.M. בשפות תכנות COBOL ו־CICS. הכרת מערכות הפעלה YM ו־DOS/VSE — הכרחית. נסיון בניהול פרוייקטים.

מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים בכתב אל ת.ד. 4496 ת"א עבור מס' 388.

לחברת שיווק באיזור המרכז
דרושים
אנשי שיווק ומכירות
(משרה 2860)
- בעלי נסיון מוכח במכירות
- נסיון בניהול מו"מ בדרגים בכירים

רוכשי מודעות
(משרה 2865)
- בעלי נסיון מוכח

למתאימים אפשרות לרווחים גבוהים
לפרטים יש לפנות לטל' 03־5440693 החל מיום א' או שלחו פרוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 47030 תל־אביב 61110 ויציינו מספר משרה.
המודעה לשני המינים. סודיות מובטחת.
צומת

לחברה קבלנית
דרושים
- **מנהל עבודה** להנחת קווי ניקוז וביוב.
- **מפעיל למחפר הידראולי**

לפנות 04־832582, 04־831863

למלכ"ר בעל היקף פעילות גדולה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
נא לשלוח תולדות חיים ופרטי נסיון קודם בכתב יד לת.ד. 29380 תל־אביב 65292

למפעל קוסמטיקה באזור רעננה
דרוש/ה
כימאי/ת
לתפקיד:
- מנהל ייצור וניהול צוות עובדים
- אחראי על מחסני חומרי גלם ומוצר
- ביקורת טיב

מגורים: אזור השרון.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים לת.ד. 394 רעננה מיקוד 43000 – עבור משרה 102.

לחברה פיננסית
דרוש/ה
עורך / ת דין
למשרה חלקית או מלאה, עם נסיון של שלוש שנים לפחות בהופעה בבתי־משפט
ידיעת השפה הגרמנית — יתרון
לפנות לאתי טל': 03־268222

דרוש
מפעיל לגרידר
לקבלנים לעבודות עפר
טלפונים 06־588062, 06־588208
לא בשבת

לחברת מחשבים
דרושים למשרה מלאה
פקידי ביצוע
לעבודה עם קהל, לאחר שרות צבאי, 12 שנות לימוד. העבודה כרוכה בשעות נוספות. ההכשרה תינתן במקום.
03־339193, 03־337370 בין 08:00—18:00.

למפעל תכשיטים גדול
דרושים:
צורפי זהב ומשבצי יהלומים
- עצמאיים לביצוע עבודות קבלניות ברמה מקצועית מעולה

להתקשר 03־2281111/2/3 מיום א'

לחברה העוסקת ביבוא, שיווק ושרות למוצרי אלקטרוניקה
דרוש
מחסנאי חלפים
בעל נסיון מוכח —
יפנו לחב' פרינגל בע"מ
טל. 03־336421 (ליורם).

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דרוש
עובד מקצועי לפנטוגרף
תנאים טובים
טל. 802960 — חולון
בערב: 03־586833

להנהלת חברה לבניה בע"מ
דרושה
מזכירה
הדפסה עברית – אנגלית
03־202320

לפרסום מודעה!
דחף
ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון 03־611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

אנטנה / אבירמה גולן

נחשוב על זה מחר

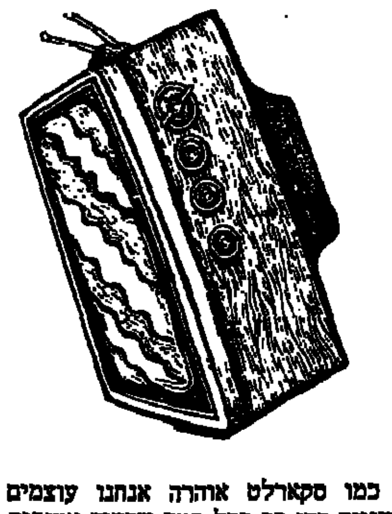

כמו סקארלט אוהרה אנחנו עוצמים עיניים בחן רב בכל פעם שבעיה אמיתית חושפת בפנינו את פרצופה. כמו סקארלט אוהרה אנחנו מבטיחים שנחשוב מחר, מפני שאנחנו מאמינים שאיזה רט בטלר יבוא מאמריקה (או, לצורך העניין, מרוסיה) ויפתור לנו את כל הבעיות וימצא לנו אופציה חדשה. הבלבול, וחוסר האונים הנפחד מהתמודדות עם המציאות אפיינו את כל המסרים שקיבלנו ממנהיגינו היקרים בכל מהדורות החדשות של השבוע. עד עכשיו לא רצינו לקרוא את הכתובת המרה שרשמה לנו האינתיפאדה, סליחה, ההתקוממות, על הקיר, לא כלשונה, מכל מקום, מפני שלשונה איננה עברית ואיננה אנגלית ואיננה רוסית אלא ערבית, בניב פלשתינאי מובהק. עכשיו בא חוסיין ודחף לנו את הכתובת הזאת מול העיניים, באותיות מיוחדות לקצרי ראות, לאמור – לא היתה אופציה ירדנית ולא תהיה ומלחמה לכם היום עם הפלשתינאים ולא איתי, ושלום, כידוע, אפשר לעשות רק עם מי שעושים איתו קודם מלחמה, והסכמה, כידוע, יש להשיג בין אנשים שיש ביניהם ויכוח. ולנו, נכון להיום, יש ויכוח גדול ומהותי ועקרוני וכואב ושותת דם ובוער עם הפלשתינאים, ולא עם שום עם אחר. ועד שאנחנו עוסקים בשאלות הרות גורל, האם להודיע לפני שהורסים בית או רק אחרי ההריסה, ועד שאנחנו מתווכחים בינינו מי פלשתינאי טוב ומי רע ומה עשה חוסייני ומה אמר ג'ורג' חבש, ועד שאנחנו מתחסדים לאמור, עם רצחים לא נשב, ואוטמים חלונות של בתים וסוגרים פתחים למשא ומתן, בינתיים נמצא את עצמנו מול עם שתהיה לו ממשלה ויהיו לו כל המוסדות הדרושים ומעל לכל, ועל אף ויכוחינו ומחאותינו ובלבולינו והיוותינו, תהיה לו תמיכה בין־לאומית רחבה, וידנו תקצר או מאוד.

והאם לא כך בדיוק קמה מדינת ישראל לפני 40 שנה? והאם כך אנחנו רוצים לפתוח עכשיו פרק חדש בתולדות המזרח התיכון, פרק שבו תקום מדינה צעירה לידנו, מבלי שלנו לא יהיה כל חלק בדבר, ורק נשב לנו מנגד, שסועים וקרועים ונזופים ומלאי שנאה, והאם גם אז נוסיף לומר – נחשוב על זה מחר, לא עכשיו, עכשיו אנחנו עייפים מדי?

השעון מתקתק בקצב רצחני. קום התנערה עם הלכת ואין הכוונה הפעם לפלשתינאים, הם דווקא כבר התנערו. סליחה, התקוממו.

לראיין ולהתראיין

אוי, אני חוזרת על עצמי. להיות מראיין טוב בטלוויזיה זה לא דבר פשוט, ועיתונאים לא מעטים, גם אם הם יודעים מה הם עושים ומה הם אומרים, אינם מצליחים לעודד את המרואיין שלהם לשיחה של ממש. אבל יש גם אנשים שיודעים להתראיין, וכשאנשים אלה פותחים פה להשיב, השיחה יכולה לקלוח לה כמו שצריך. מרואיין כזה היה ניל שר ב„זה הזמן" עם רם עברון (אמרנו כבר שרם עברון מראיין מעולה? שוב אני חוזרת על עצמי ועל קולגותי). הוא הקשיב היטב לשאלות והיה מוכן להשיב, בגילוי לב ובחפץ־לב מהוקצע מאוד, על כולן. הוא שמר על רמה גבוהה ומכובדת של דיון בנושא הלא־נקי מסיבוכים, של רדיפת נאצים והבאתם למשפט. ניל שר היה החלטי, נחרץ, אינטליגנטי ובהיר, והראיון כולו זרם כמו נחל איתן. כמו באמריקה, כמעט, אפשר אולי לומר, מפני שהכל התנהל באנגלית צחה, בקצב טוב ובסגנון של ראיון פוליטי אמריקאי, שבו המרואיין מתמודד בתבונה עם כל המכשלות האפשריות. אז מה, קצת שיחקנו ב„נגיד שהיתה לנו טלוויזיה כזאת", ותיכף ראינו את הקשקוש הנפוח הקצרי עם הבלשים ההיסטריים והמלוקקים האלה („בלשים בלילה") וחזרנו למציאות הקיץ העגומה.

האיש הממצמץ הודיע לאוהדיו

אבל אם כבר מדברים על ראיונות טובים, אני חייבת להזכיר את מהדורת חדשות הלילה, המרעננת עד כדי תדהמה, שערכה והגישה כרמית גיא ביום ב'. באופן המעניין, הישיר והנכון ביותר הדגימה כרמית גיא מהדורה מורחבת, הממצה נושא בחדשות ומוסיפה לו עומק (הדיון נסב על עניין המתת החסד, בעקבות פרשת התינוקת התלה בטיירקס). אם אינני טועה, מהדורת החדשות הלילית היתה אמורה להיות באמת כזאת, בשונה לחלוטין ממהדורת הערב האינפורמטיבית. לא לעיתים קרובות מצליחים עורכי ומגישי מהדורת הלילה לצקת תכנים אישיים רלוונטיים לחלקה הקטנה שלהם. כרמית, כמו שאומרים כתבי הספורט, עשתה זאת. וכאן אנחנו חוזרים לעניין המרואיין. מול כרמית גיא ישב הפרופסור זלוטניק, אדם חושב, חד־ניסוח ונדמה לי שגם אמיץ, עד כמה שאפשר לשפוט משיחה טובה אחת. כרמית לא ויתרה על השאלות הקשות ביותר, והפרופסור זלוטניק לא אגף אותן. מדוע נשמעות כל־כך הרבה דעות בעניין המתת החסד ואילו דעותיהם של רופאים אינן נשמעות, נשאלת השאלה. התשובה היתה קשה מאוד, והושמעה בשם רופאים רבים: פרופסור זלוטניק סיפר על ברירה איומה של טיפול במכונת הנשמה. מצד אחד אדם זקן וחולה מאוד ומצד שני חייל צעיר, פצוע. במי לטפל במכונה היחידה? הרופא בחר בחייל, ללא היסוס וללא חרטה, וגם נימוקיו עמו. יש מחלות, הוא אמר, שהן ידידותיו של הזקן ומסייעות לו למות בכבוד. הרפואה המודרנית, על כל אמצעיה המשוכללים, לקחה ממנו את הכבוד האחרון הזה. אין ספק שכל תשובה בשיחה הזאת מעוררת עוד ספקות ובעיות, אבל השיחה עצמה היתה, ללא כל ספק, מצויינת. יופי כרמית. הגה, אפשר.

הערה בעברית

לפעמים, זה פשוט מצחיק אותי, אבל בדרך־כלל, זה עולה לי על העצבים [illegible] של הקריינים. מצד אחד הם שוגים שגיאות [illegible] חמורות, והדבר בולט בעיקר ב[illegible] החדשות (שלא לדבר על כך שיש כתבים שצריך להעביר להם קורס קריאה מזורז). אף־אחד לא אומר להם שם לקחת נשימה אחרי פסיק ולא באמצע ביטוי, למשל, ואף־אחד לא לימד אותם את כללי התחביר העברי וכמה עקרונות הקשורים בוו החיבור) ומצד שני הם מדברים עברית של חג ומועד במלרע היסטרי. למשל במילה היסטורי הם מדגישים את ההברה האחרונה. לא מעניין אותם שזה בכלל לא בעברית, ושזה לא מובן לאיש. הכי מצחיק היה הכתב שאמר השבוע „אספקלריה" בהדגשה דרמטית של ה„יה". נו באמת. והכי־הכי מצחיק, ובעצם מעצבן, הוא דן כנר ב„לקראת שידור" שלו. לפעמים נדמה לי שהוא מתחרה בעצמו על מספר המלרעים המשונים שאפשר לדחוף לרבע שעה ברוטו של טלוויזיה. וההדגשה על ה„יה", כמובן. צפייה נעימה.

באושים

רק איזכור קצר של מסיבת העיתונאים המביכה שכהנא ערך השבוע: הטלוויזיה כיסתה, והאיש הממצמץ הודיע לאוהדיו, ש„מי שהלך איתנו יאכל את הפירות". אני לא יודעת ולא רוצה לדעת לאיזה פירות הוא מתכוון, אבל מאז הרגע ההוא לא עזב אותי פרק מסויים בספר ישעיהו, בעניין ענבים ובאושים. הוי מגיעי בית בבית נאמר שם, והוי מושכי העוון בחבלי שווא, אבל גם, ובעיקר, נזכרתי בפסוק „האומרים ימהר יחישה מעשהו למען נראה ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה". תנועות משיחיות הרסניות הן לא דבר חדש בישראל ובעם ישראל, אלא שבסופו של דבר, לפחות לפי ישעיהו, עלולה התהום לפעור את פיה בגללם על כולנו, ללא אבחנה. אולי כהנא לא קורא את הפרק הזה, אבל כדאי שאנחנו נקרא.

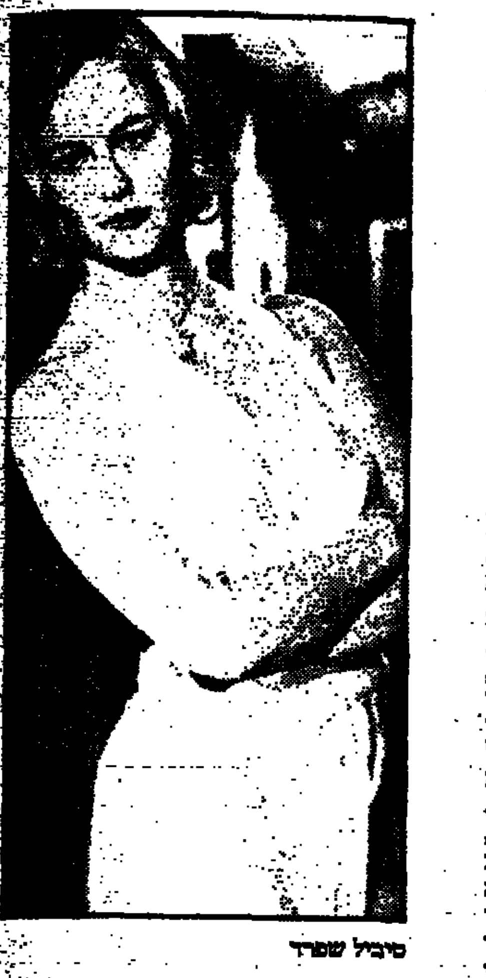

סיביל שפרד

טיפול החייאה ב„פלדיום" / דליה שרון

נערו של זיגפילד

„קל לי יותר לשחק במבטא פולני או מרוקאי. אני הייתי מעדיף להיות בבית". חיים טופול השבוע בלונדון

„למעשה פנו אלי לפני כעשרה חודשים, כאשר החלו בהכנות למחזמר הראוותני „זיגפילד", שבהעמדתו הושקעו קרוב ל־4 מיליון ליש"ט. הייתי עסוק ולא התחשק לי להיכנס לעוד הצגה. ההצגה התחילה לרוץ עם לן קריו, ושלושה שבועות אחרי כן הוא עזב את הלהקה וטומי סטיל הוזעק כדי להצילה. אך הבעיות נמשכו, הקהל עזב באמצע. ואז פנו אלי שוב. אמרתי שאבוא לראות אך אינני מבטיח כלום. ראיתי את ההצגה ואמרתי למפיק ולמנהלי התיאטרון, כי אינני מוכן להיכנס להצגה כמות שהיא, ואהיה מוכן בתנאי שייעשו שינויים רציניים, שכמובן כרוכים בהשקעה כספית. הם שקלו והסכימו, ותוך ארבעה שבועות היתה מוכנה הגרסה החדשה", מספר טופול, הכוכב הישראלי שזכה להצלחה עולמית.

חיים טופול. שני תפקידים, אותה תלבושת

את הצגת הפתיחה בהשתתפות חיים טופול קיבל הקהל בתשואות ואהב את השינויים שהוכנסו במחזמר לכבודו וביוזמתו. בתום ההצגה הריע הקהל ועמד על רגליו למעלה מ־10 דקות. המפיק, הרולד פילדינג, אמר אחרי הפתיחה: „הייתי צריך לחכות לו".

זיגפילד היה מפיק יהודי־אמריקאי, איש ברודווי, ששמו הפך סמל לאיש עסקי השעשועים של ניו־יורק בתקופה הטרום קולנועית. הוא שהפיק את המחזמרים הראוותניים „FOLLIES" (21 גרסות בין 1907 ל־1931), ו„ספינת השעשועים", שגילה ועודד כשרונות של בדרנים, מחברים, מלחינים ומעצבים כמו ארווין ברלין, האחים גרשווין, ג'רום קרן, אדי קנטור ואחרים, שהפך את הצגת הרביו הצרפתית למופע ראווה אמריקאי, ושמת כסופה של הקריירה כאוסר כל.

זיגפילד אהב נשים, הרבה נשים. תלבושות ססגוניות ותפאורות מרהיבות היו סימן ההיכר שלו. הוא גרס שהקהל האמריקאי רעב לזוהר, אך הוא חסר סבלנות לתחכום, ולכן הצגותיו היו פשוטות בתוכנן, מורכבות מסצינות קצרות ובהן הרבה נערות חטובות בתלבושות ססגוניות ומרהיבות. המושג „נערות זיגפילד" הפך שם דבר.

חייו הפרטיים והפקותיו התערבבו אלה באלה. הנערה הראשונה שזיגפילד גילה בפריס והפך לכוכבת באמריקה היתה אשתו הראשונה.

כאשר מת זיגפילד, כמה שנים מאוחר יותר, אחרי המשבר הכלכלי של 1929, הוא השאיר אחריו הרבה חובות, כמה לבבות שבורים, ושני שטרות של 5 דולר שנמצאו בקופתו יחד עם מלותיו של שיר ישן.

המחזמר „זיגפילד", שהוגדר „אקסטרווגנצה מוסיקלית", עלה לראשונה בתיאטרון היוקרה „פלדיום" בלונדון בחודש אפריל. אגב, ה„פלדיום" נבנה כאולם ל„וראייטי שוס" באותה תקופה בה חי ופעל זיגפילד בתחילת המאה, ואין כמעט כוכב בידור או שחקן עולמי שלא הופיע על במתו. המפיקים כללו בהצגה קטעים מהפקותיו של זיגפילד עצמו, תוך שהם מחקים את הזוהר והפעלולים שאפיינו את ההפקות המקוריות. בהצגה משתתפים 60 שחקנים ורקדנים, תזמורת מעולה (בניצוחו של פול בייטמן), וכמה מהסצינות מפליאות בטכניקה המתוחכמת הכרוכה בהן. בפרודיה על „מדאם בטרפליי", תלויות השחקניות על חוטים ו„מעופפות" כפרפרים על הבמה ומעל הקהל בקואורדינציה נהדרת. בסצינה אחרת מסתובב גלגל רולטה ענק ובתוכו „משובצות" נערות ואילו בתמונה אחרת רוחצת נערה באמבט חלב הוזרם ישירות מעטיני פרה. בסצינת „אור הירח המכסיף" משמשות הנערות כפלנטות זוהרות הרוקדות על משטחים עולים ויורדים, ובסוף ההצגה עפות יונים (אמיתיות) ונחתות על גביע שמפניה ענק שעולה ובתוכו – איך אפשר אחרת? – נערה. לצידו של טופול מופיעה להקה טובה ומבריקים במיוחד שני ההומוריסטים לואיז גולד וג'פרי הצ'ינגס (שלושה אנשים וסוס).

„מדוע, למרות כל זאת, „התפשלה" ההצגה? מה היו השינויים שהכנסת?" אני שואלת את טופול.

„עלילת ההצגה המקורית", אומר טופול, „היתה בנויה מ„פלש בקים" בהם רוחו של זיגפילד מספרת עליו בכל מיני צורות משונות. זה היה קשה להבנה. היה קשה לקהל לעקוב. פשוט, כמו במקרים רבים במקצוע שלנו, יש רעיונות, אך הם לא תמיד עומדים במבחן סבלנות הקהל. אחרי השינויים שיזמתי ושגובשו באמצעות שיחות עם כותב ההצגה והבמאית אשר מונתה כדי לשפר ולהתאים את התפקיד (ונדי טוי), שונה הסיפור ואני משמש לחליפין בשני תפקידים: איש השעשועים מברודווי, וכן מספר סיפור חייו של זיגפילד (באותו לבוש, פרט לכך שלזיגפילד יש פרח צהוב בדש בגדו). כמה שירים הוצאו, ושירים אחרים הוכנסו במקומם".

עוד נוספו, למשל, קטע ריקוד „סטפס" של קבוצת רקדניות בתלבושות עשויות בצבעי הדגל האמריקאי (להנאת התיירים האמריקאים המציפים בעונה זאת את לונדון), והשיר "BROTHER, CAN YOU SPARE A DIME", שטופול שר וזוכה לתשואות רמות. המחזמר עתה נושא חותם „טופולי" מובהק. כמה מהמבקרים אמנם לא התפעלו, אך אנו יודעים כי הקשר בין הבקורת והצלחת מחזה הוא דבר מקרי. (את המחזמר „עלובי החיים" קטלו כאשר הוא הועלה לראשונה, אך הקהל אהב אותו והוא הפך ללהיט בינלאומי). ב„טיימס" הופיעה למחרת הפתיחה ידיעה שכותרתה „נצחון זיגפילד" המספרת על „10 דקות התשואות להן זכה הכוכב הישראלי טופול, ששכרו 22 אלף ליש"ט לשבוע".

יום לפני הפתיחה הופיע בעתון הערב הלונדוני „סטנדרד" מכתב למערכת ובו שואל הכותב מדוע צריך היה להעסיק שחקן זר כאשר יש הרבה שחקנים מקומיים מוכשרים. אכן, מסכים טופול לא קל להיות שחקן זר... „מה עושה את התיאטרון האנגלי כה משובח ומקצועי?"

„המסורת הקיימת כאן בתיאטרון היא פנטסטית. כולם עובדים במשרה מלאה – 8 הצגות בשבוע (6 ערבים, ופעמיים בשבוע גם הצגות צהריים – ד.ש), וכל העובדים מקצועיים. יש כאן בתי ספר לשחקנים, לעובדי במה, מנהלי במה, וכולם רואים בעבודתם מלאכת קודש. יש יותר עובדים מאחורי הקלעים מאשר על הבמה, והטכנאים מקפידים שהפרטים הטכניים והבטחון יהיו מושלמים".

„מה תאמר לשחקן ישראלי שרוצה לחפש מזלו בחו"ל?"

„אני הייתי מעדיף להיות בבית. זה לא פשוט להיות ולשחק בארץ זרה. כאשר אתה מדבר בשפתך, אתה שולט שלטון מלא בצבעים, בגוונים, בניואנסים, במערכת האסוציאציות בכל הברה והברה. בעברית – קל לי לשחק במבטא פולני או מרוקאי, והאוזן תבחן אם אני מבטא כראוי. בשפה זרה, למרות שאני עובד באנגלית 21 שנה, אני חייב להקדיש הרבה תשומת לב לשפה ולקצב, ועד היום אני עובד כל הזמן עם מורה לדיקציה, למשל על המעבר ממבטא המספר למבטא של זיגפילד עצמו. מי שמוכן ללכת לכל התלאות, שיביא בחשבון כי הדבר כרוך לא רק באוטוגרפים, תמונות ושכר נאה, אלא גם בעבודה מפרכת".

המדריך אחר הטריוויה / יקיר צור

רדיו, דבר אלי

בין 8 ל־10 בערב, זמן השיא של צפייה בטלוויזיה, מעדיפים רבים דווקא להאזין לגלי צה"ל ולנסות לענות לשאלות שמבין להם תמיר קימחי. גירסה מקומית לשגעון האמריקאי

„טרי קיסינג'ר מרכיב משקפיים", „וילי היה חבר של מאיה", „צדלי מור הוא מלך הכיתה", „ש"י עגנון כתב את מיכאל שליד", „הפועל נתניה לקחה פעמיים את אליפות המדינה?", „על „איציק" שרה להקת פופלקסי" „גרינלנד נחשב לאי הגדול בעולם?", „מספר כוכבי הלכת במערכת השמש הוא 12?", „על מגרש הכדורגל נמצאים בשעת משחק 25 אנשים". כל היודע את התשובות לשאלות אלו והוא חייל בשירות סדיר, הנמצא בבסיסו אי־שם בארץ, מתבקש להתקשר בשעות הערב לגלי־צה"ל, ולהשתתף בחידון טריוויה נושא פרסים.

פו"מ/צו שמונה (מחק את המיותר) – הגירסה המקומית לשגעון האמריקאי של „המדריך אחר הטריוויה", היא, נכון להיום, תוכנית הרדיו שמשגעת בלילות קיץ חמים אלו את חיילינו הסדירים, הפזורים אי־שם בארץ. על משבצת שידור פופולארית זו מופקד תמיר קימחי, בן 21, סמל צעיר בשירות חובה, ההופך את החידון הרדיופוני מבית מדרשו של שמואל רוזן, למשחק חברתי בו מיטשטשים, לעתים, הגבולות שבין השדרן למאזין.

„הרדיו הישן", שסביבו התכנסה מידי ערב המשפחה לשמוע מה קורה בעולם הרחב ולהאזין לאיזו יצירה קלאסית טובה או למיטב פזמוני התקופה, שהגיעו מעבר לים, הוא היום מקור לנוסטלגיה בלבד. ההתפרצות האלקטרונית של השנים האחרונות, ערוצי הטלוויזיה, הכבלים ושטפון הווידיאו, הפקיעו מידי הרדיו את בכורתו כאמצעי בידור זול ופופולארי. תגובת הרדיו היתה שבירת המבנה הקלאסי, הצר סיטרי של משדר אקטיבי ומאזין פסיבי ופתיחת גלי האתר לתקשורת דו־כיוונית. הרדיו של ימינו לא רק מדבר אלא גם מקשיב וכך הוא הופך להיות חבר אינטימי, חלק בלתי נפרד מהסביבה החברתית הקרובה שלנו. הדוגמאות הן רבות: „חבר מאותו כוכב" – תוכנית היכרויות רדיופונית, „ציפורי לילה משוחחות", ומגוון רחב של פינות שידור המאפשרות מעורבות אקטיבית של המאזין.

גלי־צה"ל, תחנה דינמית המשדרת לקהל דינמי וצעיר, היתה הראשונה לשבור את כללי השידור המסורתיים. משבצת השידור שבין 8־ ל־10 בערב, זמן השיא של צפייה בטלוויזיה, נתפסה בתחילה עם „סבבה בבסיס" של לאה עוז, ונמשך, בקול תרועה רמה, ב„צו 8" של אבדי גלעד. תמיר קימחי, שנתיים וחצי בתחנה הצבאית, עד לאחרונה בצילם של ה„כוכבים" אבדי גלעד וארז טל, מפיק, עורך ומגיש תוכניות „על הדבש ועל הכיפק", והיום בצעדיו הראשונים בדרך לתהילה, גייס לתוכנית את מה שהוא מכנה כצד החזק שלו: „ידע אישי רחב". במקום שיחות שגרתיות בענייני דיומא, בנושאי צבא וגסטרונומיה (מה היה לארוחת הערב?), הוא מעדיף פינג־פונג של שאלות ותשובות.

בחודש וחצי שעבר מאז קיבל לידיו את התוכנית, ניסה קימחי לתת לה צביון אישי משלו. לתוכנית המחודשת קרא „פו"מ" (פרק זמן מינימאלי בסלנג הצבאי). השבוע, לאחר כחודש וחצי של „פו"מ", חזרה התוכנית, בהוראתו של מפקד גלי־צה"ל, נחמן שי, להיקרא „צו 8". קימחי מצטער בשקט על הקשר שבין השם „צו 8", שמשמעותו צו קריאה דחוף למילואים, לתוכנית המיועדת לחיילי הצבא הסדיר, אך פקודה היא פקודה ואין מערערים עליה. את השאלות לתוכנית ניסה בתחילה לחבר בכוחות עצמו. אחר כך גילה שהוא מכלה קרוב לחמש שעות ביום בחיבור השאלות בלבד. בצר לו, פנה לעזרת המאזינים ואלו שלחו לו עשרות מכתבים ובהם שאלות לתוכנית.

את הקשר הטוב בינו לבין המאזינים הוא מייחס, במידה רבה, לעובדה שגם הוא, כמותם, חייל בשירות חובה. „אני מדבר אליהם בשפה שלהם ובסלנג שלהם. יש שיחות שאבא שלי לא היה מבין. אני חבר שלהם, לא הקריין הגדול והסמכותי. הם מתקשרים אלי ושולחים לי מכתבים אני משתדל לדבר אליהם כחבר אל החברים שלי". בבחירת השאלות משתדל קימחי להישאר בתחום רחב בכל האפשר ולא להיגרר לשאלות מתוחכמות, העלולות להבריח מספר רב של מאזינים שיאבדו עניין בתוכנית. התשובות בנויות על העקרון של נכון/לא נכון, דבר המקנה לתוכנית קצב ומהירות.

טווח השאלות נע משאלות של טריוויה צבאית, כדוגמת: „מט"ק הוא מפקד טנקה" (נכון) או „עמוס לפידות הוא מפקד חיל האויר" (לא נכון), לשאלות בתחומי ספרות, גיאוגרפיה, ספורט, פוליטיקה (בזהירות רבה, בגלל הבחירות המתקרבות) וידע כללי. כשמתחשק לו להשתעשע, הוא שואל שאלה כמו: „האם ריי צ'רלס הוא זמר ונגן משאיתו?" וכשהוא מבקש להכשיל הוא שואל: „האם אורכה של ארה"ב הוא 40 מיליארד ס"מ". לפני כל תוכנית הוא מכין כ־70 שאלות, שלפעמים נגמרות כבר אחרי תשע ואז הוא נאלץ לאלתר שאלות חדשות. לשלב הגמר, אליו עולים השניים שהצליחו לענות נכון על 10 שאלות.

למרות הרצון לשמור על מבנה משחקי רחב בכל האפשר, מצריכות השאלות מידה רבה של ידע אישי ואינטליגנציה. „המאזינים המתקשרים הם מאוד אינטליגנטים. מי שלא יודע, אין לו מה לחפש בתוכנית", אומר קימחי. „יש לי מאזינים סופר־אינטליגנטים ויש אחרים שאני צריך להתאמץ בהם יותר. אני מקווה שאני מצליח למצוא, בכל פעם, את שביל הזהב". באחת התוכניות האחרונות הפך תמיר את סדרי בראשית. המאזינים שאלו את השאלות והוא התמודד מולם, סיכון שלקח על עצמו, למרות החשש מפישול בשידור חי שהיה גורם לאיבוד הסמכות שלו בעיני המאזינים.

תמיר קימחי, נמוך קומה וצנום למראה, מעשן בשרשרת, מקפץ על הכיסא באולפן „כדי להכניס את עצמי לקצב". הוא אינו מרבה להאריך בדברים עם המאזינים ורק לעתים רחוקות גולשת השיחה ליותר משתיים שלוש דקות. שאלה מעניינת עשויה לגרור אחריה שיחה ודיון קצר, כמו למשל: „האם אפשר להתעטש בעיניים עצומות?" התשובה הרשמית היא „לא", אחד המאזינים טוען בעקשנות שגם הוא קרא טענה זו באיזשהו מקום, ניסה בעצמו וכן הצליח להתעטש בעיניים פקוחות. תמיר מספר בשידור שגם הוא ביקש לברר נקודה זו ושאל את אביו הודיע, שהוא רופא, האם יש קשר בין התעטשות לבין העיניים. לאחר התוכנית הוא יזכיר את השיחה על אביו הרופא, כדוגמא לרמת האינטימיות שהוא מרשה לעצמו בדיאלוג עם המאזינים.

מיכל, מפיקת התוכנית, העומדת בפני שחרור הקרוב מצה"ל, אחראית על מיון המתקשרים ומקפידה להעביר רק חיילים ובעיקר את אלו המתקשרים מהבסיס. זרם הטלפונים מתחיל, לדבריה, עוד לפני השעה שמונה ולא מפסיק עד לסוף התוכנית. מתקשרים מכל רחבי הארץ, גם כאלה שאינם חיילים ולא תמיד אפשר לזהות מי חייל ומי לא. בשבועות המעטים מאז החלה התוכנית לרדת במתכונת החדשה, היא הצליחה לגבש סביבה גרעין של מאזינים קבועים המתקשרים כמעט מידי יום – „מועדון הלבבות הבודדים של מאזיני צו 8".

תמיר קימחי. האם אורכה של ארה"ב 40 מיליארד ס"מ (תצלום יוסי...)